

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Ramazan ÖZPINAR

LUṬFU'LLÂH B. FAḐLU'LLÂH'IN KÂMİLÜ'T-TABÎR (TABÎR-NÂME) TERCÜMESİ
(2A-100B VARAKLARI ARASI)
(GİRİŞ-METİN-SÖZLÜK)

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2019

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Ramazan ÖZPINAR

LUṬFU'LLÂH B. FAḐLU'LLÂH'IN KÂMİLÜ'T-TABÎR (TABÎR-NÂME) TERCÜMESİ
(2A-100B VARAKLARI ARASI)
(GİRİŞ-METİN-SÖZLÜK)

Danışman

Doç. Dr. Suat ÜNLÜ

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2019

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Ramazan ÖZPINAR'ın bu çalışması, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Furkan ÖZTÜRK (İmza)

Üye (Danışmanı) : Doç. Dr. Suat ÜNLÜ (İmza)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Ali İhsan YAPICI (İmza)

Tez Başlığı: Luţfu'llâh b. Fazlu'llâh'ın Kâmilü't-Tabîr (Tabîr-nâme) Tercümesi (2a-100b varakları arası) (Giriş-Metin-Sözlük)

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 12/09/2019

Mezuniyet Tarihi :/....../20...

(İmza)
Prof. Dr. İhsan BULUT
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Luţfu’llâh b. Fażlu’llâh'ın Kâmilü't-tabîr (Tabîr-nâme) Tercümesi (2a-100b varakları arası) (Giriş-Metin-Sözlük)” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

Ramazan ÖZPINAR

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Ramazan ÖZPINAR
Öğrenci Numarası	20165242009
Enstitü Ana Bilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Programın Türü	(X) Tezli Yüksek Lisans () Doktora () Tezsiz Yüksek Lisans
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Suat ÜNLÜ
Tez Başlığı	Luḡfu'llâh b. Fazlu'llâh'ın Kâmilü't-tabîr (Tabîr-nâme) Tercümesi (2a-100b varakları arası) (Giriş-Metin-Sözlük)
Turnitin Ödev Numarası	1189973162

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 169 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 10/10/2019 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nda belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

alıntılar hariç % 3

alıntılar dahil % 3' tür.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelerle sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

11/10/2019

(imzası)
Danışmanın Unvanı-Adı-Soyadı
Doç. Dr. Suat ÜNLÜ

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ.....	ii
ÖZET.....	iii
SUMMARY.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
GİRİŞ.....	2

BİRİNCİ BÖLÜM METİN FİHRİSTESİ

Metin Fihristesi.....	7
-----------------------	---

İKİNCİ BÖLÜM TRANSKRİPSİYONLU METİN

Transkripsiyonlu Metin	14
------------------------------	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM SÖZLÜK

Sözlük.....	120
-------------	-----

SONUÇ	144
KAYNAKÇA.....	145
TIPKI BASIM.....	147
ÖZGEÇMİŞ	148

KISALTMALAR LİSTESİ

Ar.	Arapça
bk.	Bakınız
C.	Cilt
çev.	Çeviren
DLT	Dīvānū Lūgat'it- Türk
E.	Eski Türkçe
Far.	Farsça
haz.	Hazırlayan
KB	Kutadgu Bilig
s.	sayfa
S.	Sayı
T.	Türkçe
TDK	Türk Dil Kurumu
vb.	ve benzeri

ÖZET

Bu çalışmada, Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde yazıldığı tespit edilen Luṭfu'llâh b. Faḫlu'llâh'a ait olan tabirnamenin 2a-100b sayfaları arasının latin alfabesine aktarımı ve sözlüğü yapılmıştır.

Çalışmaya tabi olan eser; ses ve şekil özellikleri bakımından Klasik Osmanlı Türkçesinin karakteristik özelliklerini yansıtmaktadır. Söz konusu metin yazıldığı dönemde, yabancı dillerin Türkçe üzerindeki etkisini göstermekle birlikte, Türkçenin anlatım gücünün zenginliğini ispatlama ve yabancı dillerden -Arapça ve Farsçadan- Türkçeye girmiş kelime ve terkiplere Türkçenin karşılıklar türetebilme zenginliğini gösterme yönünden farklı bir öneme sahiptir.

Bu eser; TDK Türk Dil Kurumu El Yazması ve Nadir Eserler Veri Tabanı Kitaplığı B34 Arşiv numarasıyla kayıtlıdır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Osmanlı Türkçesi, Luṭfu'llâh b. Faḫlu'llâh, tabirname, rüya.

SUMMARY

TRANSLATION OF (BETWEEN 2A AND 100B PAGES) LUṬFU'LLÂH B. FAZLU'LLÂH'S KÂMİLÜ'T-TABÎR (DREAM INTERPRETATION BOOK/TABÎR-NÂME) (REVIEW-TEXT- LEXICON)

In this study, between pages 2a-100b of the dream interpretation book, belonging to Luṭfu'llâh b. Faḫlu'llâh and determined to be written during Classical Ottoman Turkish period, were translated to the Latin alphabet and its dictionary was made.

This work has the characteristics of Classical Ottoman Turkish in terms of its sound and image features. The text shows the effects of foreign languages on Turkish in that period when it was written. However, it has a different importance in terms of proving the richness of expression power of Turkish and demonstrating the richness of Turkish language's ability to produce equivalents to words and phrases entered into Turkish from foreign languages like Arabic and Persian.

This work is registered to the Library of Turkish Language Institution, Manuscript and Rare Books Databases with the archive number B34.

Keywords: Classical Ottoman Turkish, Luṭfu'llâh b. Faḫlu'llâh, dream interpretation book, dream.

ÖNSÖZ

Türk dili; tarih sahnesine çıktığı günden bu yana birçok coğrafyada tekamülünü devam ettirmiştir. Bu dilin gelişiminin takip edilmesi ve söz varlığının tespiti ancak geçmiş dönemlerde yazılmış eserlerin araştırılmasıyla mümkündür. Bu tür çalışmalar; dilin tarih boyunca geçirmiş olduğu aşamaların izlenmesi, onun özellikleri ve kurallarının belirlenmesi noktasında rehberdir. Bu anlamda malzeme yönünden zengin olan tabirnameler önemli bir yere sahiptir.

Bu çalışmaya konu olan eser Lütfü'llâh bin Fazlu'llâh tarafından Farsça Kâmilü't-Tabîr kitabının Türkçeye tercüme edilmesiyle yazılmış önemli bir tabirnamedir. Söz konusu eserin 2a-100b varakları arası incelemeye tabi tutulmuştur. Tabirnamenin dil özellikleri incelendiğinde Klasik Osmanlı Türkçesi hususiyetleri taşıması bakımından o dönemin eserleri arasında yer almaktadır. Bu tabirname tercümesinin Beyazıt Han tarafından buyrulduğuna dair ifadeye müellif hakkında bilgi veren giriş bölümünde rastlamaktayız. Ayrıca 'temmet' kısmı olarak adlandırılan bölümündeki bilgiler doğrultusunda da eserin Hicri Safer ayı 959 yılında bitirildiği anlaşılmaktadır. Tüm bu bilgiler ışığında tabirnamenin yazıldığı zamanın II. Bayezid dönemini olduğu açık anlaşılmaktadır.

Çalışmamız; Giriş, Metin ve Sözlükten oluşmaktadır.

Çalışmanın arkasına metnin tıpkıbasımı da eklenmiştir.

Girişte; eserin yazıldığı dönem, eser, yazar ve çalışmada izlenen yol hakkında bilgi verilmiştir.

Metin bölümünde, eserin transkripsiyonlu metni verilmiştir.

Sözlük bölümünde ise metindeki Arapça ve Farsça ve Türkçe sıklıkla kullanılmayan kelimelere yer verilmiştir.

Çalışmamıza kaynaklık eden bu metin, Klasik Osmanlı Türkçesinin söz varlığını yansıtmaları ve o dönemin dil özelliklerini göstermesi yönünden kayda değerdir. Bu eser, hem Farsça bir eserin tercümesi olması hem de çok farklı konularda kelime barındırıyor olması bakımından dönemin dilinin deyim ve sözvarlığı malzemesi yönünden çok zengin olduğunu gösterir niteliktedir.

Kalemi ilk elime aldığımdan, bu güne kadar her bir harf öğrendiğimde bilgilerinden, birikimlerinden ve kaynaklarından istifade ettiğim bütün saygıdeğer hocalarıma tez çalışmalarım sırasında sabırla hep yanımda olan, bilgi ve tecrübeleriyle bana rehber olan tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Suat ÜNLÜ'ye ve bölümdeki tüm değerli hocalarıma teşekkür ederim. Ayrıca, tez çalışmamda bana desteklerini esirgemeyen aileme özel olarak da sevgili

yeğenim Gülbahar ÖZTİNAR'a ve çalışma süresince desteklerini hep yanımda hissettiğim bütün herkese teşekkür ederim.

Ramazan ÖZPINAR

Antalya, 2019

GİRİŞ

İlk çağlardan bu yana, insanlığın kendini ifade etmedeki en etkili aracı kullandığı dil olmuştur. Bunun yanı sıra millet olmanın en önemli unsuru olduğu da bilinmektedir. Öyle ki, bir milleti ayakta tutarak onun varoluşunu devam ettiren, onu yok olmaktan koruyan temel argümanlardan biridir. Başlı başına sosyal bir kavram olan dilin, bireyleri bir kültürün ve kimliğin etrafında birleştiren en önemli müessese olduğu söylenebilir. Bu durum ise onu bir ulus yaratımında temel yapı taşı haline getirmektedir.

Tarihi devirler içerisinde farklı coğrafyalarda çeşitli devletler kuran Türk milleti ise dilsel öğelerini birçok alana yaymış aynı zamanda başka milletlerin dili ile de etkileşime girmiştir. Bu bağlamda her ne kadar temel unsurlarını muhafaza etse de birtakım değişim ve dönüşümler yaşamıştır. Bu durum Türk Dili'nin söz konusu yapısını inceleme adına bir sınıflandırmaya gitmeyi zorunlu kılmaktadır. Bu devrelerden birini ise klasik Osmanlı Türkçesi oluşturmaktadır.

Söz konusu olan bu yazı dilinin dönemi Osmanlı Devleti'nin Anadolu'da sosyal ve siyasi birliği sağladıktan sonra İstanbul'u fethederek bu kentin yeni bir ilim ve kültür merkezi durumuna gelmesiyle büyük bir gelişme gösterdiği zamanı kapsamaktadır. (Tulum, 2010: 25) Bu devirde dikkat çeken en önemli unsur, sanatsal gücü göstermek gayesiyle yazılan manzum ve mensur olmak üzere çeşitli eserlerin ortaya konulmasıdır. Bu eserler tarih, din, felsefe, astronomi, tıp, rüya tabiri gibi birçok farklı alanda kendini göstermektedir. Bunların yanı sıra çeşitli türlerde Arapça ve Farsçadan oluşan kitaplar Türkçeye aktarılmıştır. Bu bağlamda çalışmanın konusunu oluşturan klasik Osmanlı Türkçesine ait çeviri eserden de biri olan “Luṭfu'llāh b. Fazlu'llāh'ın Kāmīlū't-Tabīr (Tabīr-nāme) Tercümesi”nin günümüz Türkçesine aktarılması dönemin dil algısını yansıtmaya bakımından kayda değerdir. Kitabın çevirisine geçmeden önce duruma dair bir genel çerçeve vermek adına aşağıda “rüya kavramı”, “rüya yorumu”, “tabir-nāme” ve “eser hakkında bilgi” başlığı doğrultusunda bir değerlendirme yapılacaktır.

A. Rüya Kavramı

Rüya, tarihsel süreç boyunca üzerinden fikir yürütülen, merak edilen ve insanı etkisi altına alan konulardan biridir. İnsanlığın, “uyanırken yapamadığı birçok işi rüyasında yapabilmesi, sevinç, üzüntü, korku ve büyük keşiflerden duyulan hazzın rüyada ortaya çıkması, rüyaların fizyolojik olgudan daha çok tabiatüstü, hattâ ilâhi mesaj ve uyarıların verildiği mistik bir zaman dilimi olarak algılanmasına” yol açmıştır. (Ağar, 2016: 39) Bu bağlamda

insanların deneyimlerini ortaya koymak adına rüyanın sanatsal faaliyetlerden, din felsefe ve psikoloji gibi sosyal alanlara kadar bir malzeme yönüyle yer aldığını söylemek mümkündür.

Rüya kelimesine etimolojik açıdan baktığımız takdirde sözcüğün Arapçadaki “görmek” anlamındaki rü'yet kökünden türediği görülmektedir. Bu bağlamda terim “uyku sırasında zihinde beliren görüntülerin bütünü” ifade etmektedir. (<https://islamansiklopedisi.org.tr/ruya>, erişim tarihi: 09.10.2019)

Sözcüğün Türkçedeki karşılığını ise “düş” kelimesi oluşturmaktadır. Bu terim içerdiği mana ise sözlüklerde genel olarak “Uyurken zihinde beliren olayların, düşüncelerin bütünü, rüya” (TDK, 2011: 739) anlanmalarına gelmektedir. Bunun yanı sıra rüyanın yerine kullanılan birçok kelime ve deyim de mevcuttur.

Tarihi metinlere baktığımız takdirde *Divanü Lügati't-Türk* ve *Kutadgu Bilig* gibi eserlerde kelimenin “tüş” şeklinde yer aldığı görülmektedir. Burada yer alan ifadeleri Orhan Şaik Gökay şu şekilde dile getirmektedir:

“Düş, ağır basma, seyr, vak'a, vakıa, zuhurat, düş azmak, düş görmek, düş yormak, kara basan, kara düş, kara kaygılı rüya, karakura, karakura basan, karakura basmak, karakura düş görmek. Farsça hâb kelimesi de Türkçede düş anlamında kullanılmıştır. Ayrıca Türkçede rüya gibi, rüyalarına girmek, gözü açık rüya görmek, rüyada bile görememek, rüya-amiz, sadık rüya, rüyasında görse hayra yormamak gibi deyim ve ifadeler de kullanılmaktadır. Avf ibnu Malik'in rivayet ettiği bir hadis-i şerifte rüyalar hakkında peygamberimiz şöyle buyuruyor: ‘Rüya üç kısımdır: bir kısmı, âdemoğlunu üzme için şeytandan olan korkulardır; bir kısmı, kişinin uyanırken kafasını meşgul ettiği şeylerdendir, bunları uykusunda görür; bir kısım rüyalar da var ki, onlar peygamberliğin kırk altı cüzünden birini teşkil eder.’ ” (akt. Balaban, 2011: 2-3)

Rüya kelimesinin İslam dini literatüründe yer alış biçimi ise üç biçimde kendini göstermektedir. Bular sırasıyla “rahmanî rüya”, “şeytani rüya” ve “nefsanî rüya” şeklindedirler. Bu tasniflerin açıklamalarını Adem Balaban şu şekilde yapmaktadır:

1. Rahmanî Rüya: Bu rüya sadık rüya veya Salih rüya da denilir. Uyku halindeyken doğrudan veya bir melek aracılığıyla gerçekleşen rüyadır. Peygamberler, veliler gönlü temiz kişiler tarafından görüldüğüne inanılır. Bu rüyalar, müjdeleyici, korkutucu, uyarıcı veya haber vericidir.

2. Şeytanî Rüya: Şeytanın vesvese ve korkutmalarıyla görülen karışık hayaller, düşler, telkinlerdir. Bu düşlere Kur'an'da ifade edildiği gibi ahlâm ve adgâs-u ahlâm da denilir. Bu rüyalara itibar edilmesi ve tabirinin yapılması doğru bulunmaz.

3. Nefsanî Rüya: Nefsin telkinleri ve çağrışımları neticesinde görülen bu rüyaların kaynağı, kişinin kendisidir. Nitekim bu rüyalar kişinin fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçları ile ilgili rüyalarlardır. Kişi uyanırken uğraştığı şeylerin rüyasında da onunla ilgili şeyler görür. (2011: 3)

B. Rüya Yorumu ve Tabir-nâmeler

İnsan tabiatının vazgeçilmez unsurlarından biri olan “rüya görmek” kişiyi etkisi altına almaktadır. Bu doğrultuda insanoğlunun uyku esnasında görmüş olduğu çeşitli olaylar bir merak durumu yaratmakta bu durumda farklı yorumlamaları beraberinde getirmektedir.

Bu bağlamda “Rüya tabiri, uyku hâli sırasında görülen sembolleri somut öğelerle yorumlama” çabasıdır. (Sarıkaya, 2014: 18) Bu doğrultuda rüyaların gizli anlamlarının ortaya konulması, insanların yaşamlarındaki gizemleri çözme anlama ve yaşama arzusu; “edebiyatta tabir-name, fal-name, seğir-nameler gibi kitapların yazılmasına neden olmuştur. (Balaban, 2011: 3) Edebi literatürde en fazla örneğine rastladığımız eserleri ise tabirnameler oluşturmaktadır.

Arapça “abr” kökünden türeyen ta’bîr kelimesinin sözlükteki anlamı “bir kenarından diğer kenarına geçmek, rüyayı yorumlamak” şeklindedir. Bu konuda yazılan eserlere de tabirname denilmektedir. İslami Türk Edebiyatında birçok örneğine rastladığımız tabir-nâmelerin “ta’bîrât-ı vukuât, ta’bîrât-ı rü’yâ, rü’yâ-nâme, vâkıa-nâme, seğir-nâme, güzârîş-nâme” gibi isimlerle de anıldığı görülmektedir. Bu eserlerin genellikle mensur örnekleri bulunmakla birlikte çok az sayıda manzum örneklerine de rastlanmaktadır. (<https://islamansiklopedisi.org.tr/tabirname>, erişim tarihi: 09.10.2019)

Tarihi devirleri bakıldığında bu türde yazılan ilk eserlerin M.Ö. 5000’li yıllarda Asurlular devrinde kaleme alındığı görülmektedir. Bu konuda yazılan en eski kitap ise British Museum’da bulunan ve milattan önce 2000’li yıllara ait olduğu düşünülen bir Mısır papirüsüdür. (<https://islamansiklopedisi.org.tr/ruya#1>, erişim tarihi: 09.10.2019) Mısır’da ilk yazılı kitap olan bu eser “Ölümler Kitabı”, adıyla da bilinmektedir. Burada “ölülerle iletişim kurma, onlardan geldiğine inandıkları zararlardan korunma”nın yollarından bahsetmektedir. Nitekim Mısırlılara göre ölümlerle iletişim kurmanın yolu rüyalar aracılığıyla olabilmektedir. (Yolal, 2016: 90) Eski medeniyetin rüyalarla ilişkin bu tutumu düşlerin yorumlanmasını bir ritüele dönüştürmektedir. Bunların haricinde Yunan ve Hindistan’da da rüya yorumlamalarına yönelik önemli bulgular olduğu bilinmektedir.

Konuya dini literatür noktasından bakıldığında ise Tevrat’a Hz. Yusuf’un gördüğü rüyalarla bahsedildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra Talmud’un son kısmında rüyalarla ilgili bir yer bulunmaktadır. Hristiyanlık öğretisinin kutsal kitabı olan “İncil”de ise rüya anlamına

gelen on iki ayrı kelime” geçmektedir. Ayrıca gerek Yahudi gerekse Hristiyan inancına sahip birçok rüya yorumcusunun varlığı bilinmektedir. (<https://islamansiklopedisi.org.tr/ruya#1>, erişim tarihi: 09.10.2019)

İslâm inancında ise rüya kültürünü anlamanın yolu, Kur'an-ı Kerim'de yer alan Yusuf suresindeki ayetlerin irdelenmesine bağlıdır. Zira bu ayetler İslâm literatüründe yer alan rüya tabiri noktasındaki bakışın belirlenmesinde önemli rol oynamıştır. Söz konusu bölümde rüyasını Allah'tan gelen bir mesaj olarak okuyup onun bir gün mutlaka gerçekleşeceğine inanan Hz. Yusuf, kıssanın ilerleyen bölümlerinde babası Hz. Yakup'la buluşunca “Ey babacığım! İşte bundan evvelki rüyâmin yorumu budur!” (Yûsuf /100) diyerek yıllar önce gördüğü rüyanın gerçekleştiğine atıf yapmaktadır. Burada görülen ve tabir edilen bir rüyanın kişinin hayatında önemli gelişmelerin habercisi olduğuna duyulan inanç vardır.

Kur'an'da rüya yorumlarıyla ilgili ayetlerin yer alması rüyalara dinî bir hüviyet kazandırmıştır. Öyle ki rüyaların kutsal olarak görülmesine neden olmuştur. Böylelikle insanlar o da bu ilmin gelişmesini ve üzerinde eserler kaleme alınmasını sağlamıştır. Bu durum, rüya ve tabirine verilen önemi artırmış, bu konuda birçok eserin yazılmasına olanak sağlamıştır. Bu eserlerden biri de Luţfu'llâh b. Fazlu'llâh'ın Kâmilü't-Tabîr (Tabîr-nâme) Tercümesi'dir.

C. Eser Hakkında Bilgi

Klasik Osmanlı Türkçesi döneminde önemli bir yer teşkil eden tabirnameler çoğunlukla nesir olarak yazıldıkları gibi manzum olarak da yazılmışlardır. Dönemin dil özelliklerini ve sözvarlığını yansıtmaya bakımından önemli eserlerdir. Tabirnamelerde, halkın rüyalarını yorumlama ve onlara ne anlama geldiğini anlatmak için sade ve anlaşılır bir dil tercih edilmiştir.

Önceleri tercüme yoluyla yazılan tabirnamelerin, Türk dil tarihi evresi süresince telif eserler olarak da kaleme alındıkları bilinmektedir. Günümüzde halen etkinliğini devam ettiren rüya yorumları ilminin en eski kaynak kitaplarıdır. Bu yapıtlar, Türk dilinin zenginliğini gösterme noktasında ve Türk dil araştırmaları ve rüya yorumu bilimi çalışmalarında araştırmacıların yararlanabileceği önemli kitaplardır.

Bu çalışmada “Kâmilü't-Tabîr Tercümesi” adlı metinden bahsedilmektedir. Bu eserin yazarı Luţfu'llâh bin Fazlu'llâh'tır. Eser, 16 fasıldan oluşmaktadır.

Söz konusu metin, taşıdığı dil özellikleri bakımından 17. yüzyıl dönemi içerisinde değerlendirebileceğimiz bir eserdir. Rüya tabirleri ilmine dair bilgi vermesinin yanı sıra bağlı bulunduğu devrin dil niteliğini ve sözcüklerin yerel kullanımlarını yansıtmaya bakımından değerli bir tabirnamedir.

Araştırmanın Konusu

Araştırmanın konusu Osmanlı Türkçesi Dönemi eserlerinden Tabirname (Kâmilü't-Tabîrin Tercümesi) adlı eseri, Latin alfabesine aktarıp eserde geçen kelimelerin sözlüğünü hazırlamaktır.

Araştırmanın Önemi

Osmanlı Türkçesi döneminde rüya tabirleri halk tarafından çok değerli görülmüş bu alanda çok sayıda eser verilmiştir. Halk bu eserlere gereken önemi vermiştir. Rüya yorumu konusunda 15. yüzyıldan sonra çok sayıda yazma eser yazılmıştır. Bu eserlerin kendi dönemleri açısından özellikle dil bilimi ve halk bilimi alanında incelenmesi önem arz etmektedir.

Tabirname yazıldığı dönemin dil özelliklerini, sözvarlığı zenginliğini gününüme yansıtması, halk inanışlarını, yaşayışlarını aktarması bakımından da önemlidir.

Kapsam

Tabirname (Kâmilü't-Tabîrin Tercümesi) TDK Türk Dil Kurumu El Yazması ve Nadir Eserler Veri Tabanı Kitaplığı B34 Arşiv numarasıyla kayıtlıdır. Bu eserin yazarı Luţfu'llâh bin Fazlu'llâhtır. Eserimiz 327 varaktan oluşmaktadır. Çalışmamıza tabi olan metnimiz ise 100 varaktır. her varakında 19 satır bulunmaktadır. Eserde kullanılan yazı türü nesihdir.

Metod

Çalışmamız; Giriş, metin ve sözlük olmak üzere bölümlendirilmiştir.

Giriş bölümünde çalışılan eserin konusu ve içeriği üzerinde durulmuştur. Tabirname, (Kâmilü't-Tabîrin Tercümesi) dönemin rüya tabirini anlatan eserleri arasındaki yeri ve önemi anlatılmıştır.

Çalışmamızın metin bölümü; eserin transkripsiyon işaretleriyle Latinize edilerek aktarılmasından oluşturulmuştur.

Çalışmamızın son bölümü olan sözlük bölümünde, metnin sözlüğü hazırlanmıştır. Tezimizin sonunda eser hakkında genel bir sonuca varılmıştır.

Tabirname'nin İçeriği

Tabirname, besmele ile başlanmış, Allah'a hamd ve sena ile devam etmiştir. Hz. Muhammed'e al ve ashabına salat ve selam getirilmiştir. Daha sonra kitabın sebebi telifi konusunda bilgi verilmiştir. Kitabın o dönemde meşhur olan Farsça Kâmilü't-Tabîrin II. Bayezid tarafından Türkçeye tercümesi buyrulması üzerine yazıldığı ifade edilmiştir.

Tabirnamede öncelikle rüya tabiri ilminin faziletli bir ilim olduğunu ayet ve hadisler ışığında ispatlamaya çalışır. Rüya tabirleri ilminin önemi vurgulanır, sadık rüyalarından haber verir yani hangi zamanlarda görüldüğünü söyler, sadık rüya görmenin şartlarını anlatır. Kimin hangi rüyayı gördüğünde, ne yapması gerektiğini ve rüyayı yoran kişinin nasıl davranması ve

hangi özelliklere sahip olması gerektiğinden bahseder. Daha sonra fasıllara geçilir. Eseri oluşturan fasılların içeriğini şöyle ifade edebiliriz:

1. Fasl: Düşün sınırlarını ve özelliklerinin açıklaması hakkındadır.
2. Fasl: Düşün kısımlarının garib durumlarının açıklanması hakkındadır.
3. Fasl: Nefis ve ruhu bildirir.
4. Fasl: Düşün doğruluğunu ve belirtilerini açıklar.
5. Fasl: Düşün eğrisini ve doğrusunu açıklar.
6. Fasl: Düşlerin farklılıklarını bildirir.
7. Fasl: Düşün farkını bildirir.
8. Fasl: Muabbirin fal ilmini bilmesi gerekir.
9. Fasl: Kişinin unuttuğu rüyayı bilmesi hakkındadır.
10. Fasl: Cahillere göre düş tabirini anlatır.
11. Fasl: Zaman ve durumun değişmesiyle, rüyanın yorumu da değişebileceği hakkındadır.
12. Fasl: Rüya tabirinin şart ve edebini bildirir.
13. Fasl: Muabbire düşü soran kişinin edebini koruması gerektiğini açıklar.
14. Fasl: Rüya tabirinin kaç türlü var onu bildirir.
15. Fasl: Rüyanın bazısını tabir etmek aksince olur.
16. Fasl: Allah ve melekleri rüyada görmek hakkındadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

METİN FİHRİSTESİ

(2a)

Bu bābda taḥrīr olunan fihriste düşlerin ḳanḳı kâğıdda olduğunu beyān ider eger bir düşü ta‘bīr itmek murād iderseniz ol yire ḳanḳı vaż‘ı ola anı fihristeye nazar idüp ‘adde ve ḳaç kâğıdda düşerse istifāde bulup aḳa göre ḳaber viresiniz öylece ma‘lūmunuz ola in-şāa’llāhu ta‘ālā ḳayırlar naşīb eyleye āmīn

Evellā Allāhu Ta‘ālāyı görmenün faşlı¹⁹ faşl-ı Cebrā’ıl Mīkā’ıl²¹ faşl-ı İsrāfīl ‘Azrā’ıl ferişte²¹ faşl-ı peygamber²⁴ Ebū Bekir ‘Ömer ‘Osmān ‘Alī şāḫābe²⁶ faşl-ı şū²⁷ şişe²⁹ faşl-ı āteş³⁰ un elek³³ faşl-ı degirmen³⁵ faşl-ı güneş³⁶ faşl-ı teni şişmek³⁷ demürce³⁷ geyik³⁸ gözlük faşl-ı bulut³⁹ faşl-ı şeytān⁴⁰ ejdehā at yüzerlik⁴¹ faşl-ı ḳatır⁴² istiğfār deve⁴³ faşl-ı gözyaşı⁴⁴ faşl-ı efsūn⁴⁵ Ermūd enar⁴⁶ şeker bal yimek⁴⁷ barmaklarında yüzük⁴⁸ faşl-ı üzüm⁴⁸ pādīşāh ve yillemek⁵⁰ faşl-ı yağmur⁵¹ faşl-ı doğan⁵² şeftālū⁵³

[ḳarf-i elif]

ābinūs²⁹ āb-tāhten işemege²⁷ āb-ḫāne şū evi²⁸ āb-destān²⁸ ābādānī²⁷ ḫarābe yiri ābādān görse²⁷ āb şudur²⁸ ābkāme içmek²⁹ ābgīne şişe²⁹ āble ḳabarḳuk²⁹ āteş³⁰ un āred³³ ārd-bīz elek³³ ārūḫ gegirmek³⁴ āzād olmak³⁴ āsitāne ḳapu eşigi³⁴ āsumān gökdir³⁴ āsumān-ḫāne³⁵ āsiyāb degirmen³⁵ āşītī şulḫ eylemek³⁶ āgūş giriftten ḳuçmak³⁶ āfitābe ibrīk³⁷ alıç³⁷ āmās şişmek³⁷ āhek kirecdür³⁷ āhen demirdir³⁷ āhū geyik ādem āvāzı³⁸ aşmak³⁸ āyīne³⁸ buluda ebrī³⁹ ebrū ḳaşa²⁹ ibrīşim⁴⁰ İblīs şeytān⁴⁰ erzīr ḳalaydır⁴⁰ uşnān çoğan⁴⁵ āşla‘ başında saç olmaya⁴⁵ efrūşe ḫelvadır⁴⁵ eriş arşun⁴⁰ erre bıçğı⁴⁰ iç tōm⁴⁰ ez-ḫāl be-geşten ḫālinden dönmek⁴⁰ ejdehā⁴¹ ispendān yüzerlige⁴¹ esb ata⁴¹ ḳatır ester⁴² üstühān sūnjūkdür⁴³ istiğfār⁴³ usturlāb sultān⁴³ aşḫābıdır⁴³ ısfanāḫ ḡamdır⁴³ üştürmürḡ deve ḳuşı⁴³ eşk ḡāz gözyaşı⁴⁴ aldamak⁴⁵ afyon⁴⁵ erik⁴⁵ īmāmet⁴⁵ emrūd⁴⁶ incir⁴⁶ İncīl⁴⁶ endām⁴⁶ üzüm⁴⁸ ahırşak⁵⁰ ökçe⁵³ aşmak⁶⁰ arḳa⁶⁶ uyuz⁶⁷ eyü ḫizmetkār⁶⁸ ağaç⁶⁸ aşılsız ‘avret⁶⁸ öḡüd urmak ayva öḡür öpmek alnına zahm ölçek⁷⁹ iç yağı⁸⁰ uşşı gitmek⁸¹ oda ḫizmetkārı⁸² ekşi⁸⁵ işi tamām olma⁸⁷ oyuk⁸⁸ arpa¹⁰¹ ağaç¹⁰² incü¹⁰³ ırmaḳ¹⁰³ urmaḳ¹⁰⁴ ot¹⁰⁶ eşek¹¹¹ ayu¹¹² almak şatmak¹¹⁴ ibrīşim tōn¹¹⁴ okumak¹¹⁶ uyumak¹¹⁶ ışıḳ¹¹⁹ ekmek ḳatığı¹¹⁹ od içmek¹²¹ oraḳ¹²² üveyik¹²⁴ ağaç¹²⁵ endām ağırır¹²⁷ aḳça¹²⁷ uğrılık¹³⁰ elinde panbuḳ keten bir nesne¹³¹ el degirmeni¹³¹ elin yüzün yumak¹³³ ağız¹³⁷ omuz¹³⁹ oḡlan ḳız¹³⁹ ayran¹³⁹ eylik¹⁴⁰ atlas¹⁴¹ ademiḡ beñzi¹⁴⁶ ip¹⁴⁷ ilmek¹⁴⁸ urmak¹⁴⁸ üzengi¹⁴⁹ aḳ rengi¹⁴⁹ oruç¹⁵¹ aydınlık¹⁵¹ aşḫūn¹⁵² iplik¹⁵³ erik umursaḳ altun¹⁵⁶ aru¹⁶¹ enek¹⁶² ud¹⁶³ iküz örümcek¹⁶⁶ aḳ tuc¹⁶⁶ abe ırāḳda şū öksürmek ayrılmak it¹⁷⁴ ālet¹⁷⁵ atlu sür¹⁷⁸ igne¹⁸⁵ and içmek¹⁸⁶ elma¹⁸⁶ ağaç budağı¹⁸⁸ ivlenmek utanmak¹⁹² öyken¹⁹² yumak¹⁹² işkenbe¹⁹⁴ işkence¹⁹⁴ at südin içir²⁰⁰ üzüm şiresi²⁰⁰

aķça dokııcı²⁰⁶ endām²⁰⁶ aşçılık²⁰⁸ urmak²⁰⁹ altun aķça almak²¹¹ ağaķ servü²¹³ aķsırmak²¹⁵ ok
 örümcek²¹⁷ üveyik²²¹ oĝlan kız olmak²²³ işler buyurır²²³ aşıağı inmek²²⁴ artuķluk²²⁴ ibrīşim arpa
 ince budak uruş²³⁴ iş işlemek²³⁴ arıĝı şü²³⁴ uçmak uyuz²⁴⁰ oturmak²⁴² açlık²⁴³ et kurdı²⁴⁴ ip²⁴⁴
 ağlamak²⁴⁵ ısırmak²⁴⁶ irençberlik²⁴⁷ öldürmek²⁴⁷ avuç²⁵¹ māh aya urĝan²⁵⁷ eylik oĝlan almak²⁶⁶
 odlık²⁶⁷ aruķlık²⁶⁹ aķsaklık²⁷³ māh ay²⁷⁶ ölmek²⁸⁰ ölüyi diri görmek²⁸⁰ ölü nesne virmek²⁸¹ ulu
 anılmak incü²⁸⁴ ırĝad²⁸⁴ esirmek²⁸⁵ aşçı²⁸⁸ üzüm²⁸⁹ aru²⁹¹ elinde kuş²⁹² aş²⁹³ öduk²⁹⁴ üzüm
 kuru²⁹⁶ oluķ ot³⁰¹ oynamak³⁰² aķ tuz³⁰⁷ uğrı³⁰⁷ eylik eylemek³⁰⁸ odun³¹⁰ atmaca³¹¹ oklaĝı³¹¹
 ayak⁵⁷ iç tonı⁴⁰ ejdehā⁴¹ uçmak⁶² uyuz⁶⁷ ot³⁰

[harf-i bā]

baĝıl ‘avret³⁰ bulud³⁹ bıĝı⁴⁰ başında saç⁴⁵ bırakmak⁴⁶ pīh⁸⁰ bala⁴⁷ bādem⁴⁹ bādincān⁵¹
 barmaķlar⁴⁷ bāzū⁵³ bazübendi⁵³ bātiye⁵³ bāĝ⁵³ burmak⁵⁴ bāķilā⁵⁵ bāng⁵⁶ baĝşı⁵⁹ buĝūr⁵⁹ pirinç⁶¹
 pervāne⁶¹ bıyık⁶¹ perī⁶² perīden⁶² büryān⁶³ boz keçidir⁶³ bezm āverd nevāle⁶⁴ bezr-i ķatūn⁶⁴ bisāt
 döşek⁶⁴ pūster hemān⁶⁴ bostān-efrūz bir çiçek⁶⁵ pistān emcek kızdur⁶⁵ pūşt arķa⁶⁶ pūşte depe⁶⁶
 peşm yūndır⁶⁶ peşşe uyuzdur⁶⁷ batı kazdır⁶⁷ baĝal koltuķ⁶⁷ baķāllık⁶⁷ pulātgin demir çomak⁶⁷
 pelās dervīş⁶⁷ bülbul⁶⁷ bülbüle lülelü bardak⁶⁸ belesk eyü ĥizmetkār⁶⁸ balĝam⁶⁸ berg ağaķ⁶⁸
 peleng düşman⁶⁸ bellūr aşısız ‘avret⁶⁹ pelīte⁶⁹ bināĝūş kulak⁶⁹ banbuķ⁶⁹ punçuşķ serçe⁶⁹ bend
 dāden öĝüt⁷⁰ bende boynında demir bend⁷⁰ bende bāliĝ olmak⁷¹ benefşe⁷¹ būnyād urmak⁷¹
 penīr⁷¹ bih ayvadır⁷² bahār yaz⁷² behişt⁷² pehlū ‘avret⁷³ bütīmār üĝüdür⁷³ būriyā ĥaşır⁷³ būzīne
 maymun⁷³ post deri⁷⁴ postīn kürk⁷⁴ büsen öpmek⁷⁴ būķ boru⁷⁵ pūl köpridür⁷⁵ būf bayķuş⁷⁵
 būyehā bīnīlerdür⁷⁵ piy siĝir⁷⁵ beyābān yalnız bir yir görse⁷⁵ piyāz şoĝandur⁷⁶ piyāle yesīr
 Beytū’l-Ma‘mūr⁷⁶ pīrāhen gömlek⁷⁶ pirāye-i zenān⁷⁷ pīrūze⁷⁷ pīrī kendūni pīr görse⁷⁷ bīsī
 pislik⁷⁷ pīşānī alına zaĝīm⁷⁷ pīşī kerdem⁷⁷ bīşe ‘avret⁷⁷ bey‘-i muşĥaf⁷⁸ demren⁷⁸ peyker şūret⁷⁸
 pīl fīl⁷⁸ pīlever otlar şatıcı⁷⁹ bīle ĥizmetkār⁷⁹ bīmārī sayruluķ⁷⁹ peymāne ölçek⁷⁹ bīnī burun⁸⁰
 pīh iç yaĝı⁸⁰ bī-hūş uşşı gitmek⁸¹ burmak⁸¹ balta⁸³ bardak cam⁹¹ bayķuş⁹⁸ beyiĝ buĝūr¹⁰⁶
 boĝmak¹¹⁰ buĝday bekmez¹³⁹ bilezik¹³³ bu¹⁴⁴ bātil iş¹⁴⁶ bāĝ¹⁴⁶ baĝırsık¹⁵⁰ baldır¹⁶⁴ biryān
 başı¹⁷⁰ yırlamak¹⁷³ bıldırcın¹⁷⁶ buĝday başı¹⁷⁷ bit¹⁹¹ bāc alıcı²¹⁴ begenilmiş māl bayram²¹⁸ berāt
 gicesi²¹⁸ bıçak boyun²⁴¹ boĝa şü boĝası²⁴⁹ banbuķlu ton²⁴⁵ buĝday²⁵⁹ pīr görse²⁵⁸ bardak²⁶¹
 buzaĝı²⁶² balık²⁷⁷ balıkçın²⁷⁷ bakır²⁸⁵ balçık²⁸⁹ beynisi²⁸⁹ beşik²⁹³ bir nev‘ yemiş²⁹⁴ nebīz³⁰²
 bilbil³⁰⁹ bilezik³¹⁴ bulmak³¹⁴ bī-aşıl ‘avret³¹⁶ bahādırluķ³¹⁶ birūh yabrūh³¹⁵ biber⁵⁸ puta tıpar⁵⁹
 borç²²² pādīşāh⁵⁰ buza³¹⁵ piy siĝir⁷⁵ boncuķ⁹⁶ baş¹⁶⁸ balmumlu balçık²⁵³

[harf-i tā]

tābdāden bir şeyi burmak⁸¹ tābistān yaz⁸¹ tābūt⁸¹ tāt⁸¹ tārāc yaĝma itmek⁸¹ tārikī ķaraĝu⁸²
 tāziyāne ķamçı⁸² tāve oda ĥizmetkārī⁸² teber balta⁸³ tebīre naķāra ve ney⁸³ tutmāç ķuzu ve
 ķoyun⁸³ toĝum ekmek⁸³ toĝme⁸³ taĝta⁸³ tezerv tırgaydur⁸⁴ terāzū⁸⁴ turb yimek⁸⁴ tarĝūn⁸⁴ tersāy

Naşrānī⁸⁴ tersīden kōrkmağ⁸⁴ turşī ekşi⁸⁵ terf keşğ⁸⁵ turunc⁸⁵ terengebīn⁸⁵ dūga tere⁸⁵ tiryāk⁸⁵ tezevvūc⁸⁵ tesbīh itmek⁸⁶ teşt tās legendür⁸⁶ teşnegī şuşamağ⁸⁶ taşvīr heykeldir⁸⁶ tağar⁸⁷ tefşile mercimek⁸⁷ tekbīr⁸⁷ tegreg töludur⁸⁷ tamāmīkār dünyāvi işi tamām olmaya⁸⁷ ten⁸⁷ tövbe itmek⁸⁸ tūtiyā⁸⁸ tut yimek⁸⁸ Tevrāt⁸⁸ teyemmüm⁸⁹ ta‘ām⁹⁰ tulum¹²¹ tükürük¹²¹ tasma tebeşir²⁰⁸ tereyağ tepsī tekbīr⁸⁷ tulum¹²¹

[harf-i s]

[harf-i cīm]

çoğan⁴⁵ cambāzlık çadır⁹⁰ cāzūlık⁹⁰ canavar tağ⁹⁰ cān görmek cübbe aldı⁹⁵ çetr⁹⁵ çüp¹⁰⁸ çirk⁹⁶ çeşm⁹⁶ çeşme⁹⁷ çalğu⁹⁸ çükündür⁹⁸ çekük⁹⁸ cüllāb içmek⁹⁹ cimā‘ itmek⁹⁹ cenāze¹⁰⁰ cünüb gezer¹⁰⁰ cengi¹⁰¹ cuhūd oldı¹⁰¹ çuvaldız¹⁰¹ civān yigite¹⁰¹ çorap¹⁰² cebe demir¹⁰² çevgān¹⁰² çadır¹²¹ çanavar yırtıcı¹²³ çibān¹³⁵ çölmek¹⁴¹ canavar¹⁵⁵ çınrağudır¹⁶² çomağ demir¹⁶³ çalğu¹⁹⁰ çoban¹⁹⁰ çiçek¹⁹⁴ çorba¹⁹⁹ çörek¹⁹⁹ cevher çıkarır²²¹ çomağ²³¹ çanağ²³⁴ bir tür canavar²⁴⁰ çiçek çuval²⁶⁰ çukur yer²⁶¹ çalıcı²⁸⁸ çekirge²⁹¹ naḥşīrān³⁰³ çivit³⁰⁸ tağ canavarı³¹¹ çivīd³¹³ bir çiçek⁶⁵ çomağ demir bīmārī⁷⁹ çeküc¹⁰⁹ çadır çağırmağ⁵⁵

[harf-i ha]

hālinden dönmek⁴⁰ helvā⁴⁵ helāl rızğ⁶⁹ habbe yimek¹⁰³ hacāmat¹⁰³ hac eylemek¹⁰⁴ Hacerü'l-Esved¹⁰⁴ harbe¹⁰⁴ harem ka‘be¹⁰⁴ hisābe görir¹⁰⁵ hīsāra girse¹⁰⁵ haşır¹⁰⁵ huğne eylemek¹⁰⁵ huğne görmek¹⁰⁵ hikmet okumağ¹⁰⁵ hallāc¹⁰⁵ *hulliyet^{106*} harman¹¹³ huşūmet¹¹⁵ haṭmī vaktinde¹¹⁶ hanbar¹¹⁸ hancer¹¹⁸ harām¹⁴⁵ hayālbāz¹⁹⁰ hisābe¹⁹⁵ hādīm²⁰⁴ hurma²⁹ ‘aḳīk²¹⁶ hūb ola²¹⁷ hamām²⁴⁴ hayvān altını yir²⁶³ haşır⁷³

[harf-i hı]

harābe yiri ābādān²⁷ hizmetkār⁵⁵ hizmetkār⁷⁹ haç görse¹⁰⁷ hāne¹⁰⁸ haye‘-i adem¹⁰⁹ Hūdā-yı ta‘ālā¹¹⁰ hardal¹¹² hurma¹¹³ horūs¹¹⁴ hışım eylemek¹¹⁵ hādīm¹¹⁵ huṭbe¹¹⁶ hulallamağ¹¹⁶ hil‘at¹¹⁷ halīfe¹¹⁷ hamīr arpa¹¹⁸ hān¹¹⁸ hınzīr¹²⁰ hıyār¹²⁰ hizmetkār¹³⁸ hamīr kuru²²⁵ hāne³⁵ hizmetkār⁹⁵ hizmetkār¹⁷³

[harf-i dal]

demir³⁷ deve⁴³ döşek⁶⁴ deri post⁷⁴ demren⁷⁸ dağ eşegi¹¹² dārçīn¹²² daneler¹²² deccāl¹²³ dūrgerlik¹²⁸ deryā¹²⁹ dervīşlik¹³⁹ dülbendi¹³¹ desd el¹³² düşman¹³⁴ def çalmağ¹³⁴ dellāl olmağ¹³⁴ dīvāl¹³⁸ dikmek¹³⁸ düün¹³⁸ dükkān¹³⁹ dolab¹⁴⁰ divīt¹⁴⁰ dipçik¹⁴¹ dīnār¹⁴¹ dīvār¹⁴² dev görse¹⁴³ delülük¹⁴³ dīlkü¹⁴⁹ dildür¹⁵² deglüğeçdir¹⁵⁸ direk¹⁶⁷ delük¹⁸² düş¹⁹⁰ deve¹⁹¹ demir-bend²²⁰ dūñürlük²²² dilenmek²⁴⁰ düz²⁴⁰ deniz köbüğü²⁵¹ dilsizlik²⁵⁹ dudak²⁷⁰ ditremek²⁷⁰ debmek²⁷⁶ demir ibrik²⁷⁷ dırnağ²⁹⁸ duman³⁰⁴ dest-i namāz³¹³ döşek⁹³ diz¹⁵⁵ zebād¹⁵⁵ düşman³¹⁶ du‘a¹³⁴ düşmek⁴⁹ debrede⁶⁰ düşman diken¹⁰⁷

[ḥarf-i ze]

zūz laṭīfe⁵⁷ zenān⁷⁷ zeker¹⁴³ zeberced¹⁵⁶ Zebūr okur¹⁵⁶ zahmi var¹⁵⁶ zerdalu¹⁵⁸ zernih¹⁵⁸
 za‘ferān¹⁵⁸ zīfti¹⁵⁹ zekāt vermek¹⁵⁹ zūkkām¹⁵⁹ zülbiye yimek¹⁵⁹ zincir¹⁶² zencebīl¹⁶² zindān¹⁶²
 zengār¹⁶² zirba¹⁶³ zīre¹⁶³ zeytūn¹⁶³ zili¹⁶³ zenc²⁰⁵ zāc¹⁵⁵

[ḥarf-i ra]

rāziyāne¹⁴³ rāsu¹⁴⁴ reyḥān¹⁹⁰ reḥel²⁹⁹

[ḥarf-i sin]

sūñük⁴³ sigil⁹⁰ süpürge⁹⁰ sūnnet itmek¹¹⁰ saḳāl¹⁵³ sarık¹⁶⁴ sātūr¹⁶⁴ sā‘at¹⁶⁴ süpürge¹⁶⁵ sülük¹⁵⁵
 siñek¹⁶⁶ seccāde¹⁶⁷ söz söylemek¹⁶⁷ sirke¹⁷¹ sürme çeker¹⁷² sürmelü ādem¹³⁹ sāz sumak¹⁵⁸
 sürmenden¹⁷⁶ sülüğen serçe serçe sefer¹⁷³ sofrā¹⁷⁴ seped¹⁷⁴ saḳā¹⁷⁴ saḳankur balığı¹⁷⁴
 saḳmūniyā¹⁷⁴ sukre¹⁷⁵ sikengebīn¹⁷⁵ selām vermek¹⁷⁶ sulṭān¹⁷⁶ selme¹⁷⁶ semārūg¹⁷⁶ sumak¹⁷⁶
 semūr¹⁷⁷ sūñü¹⁷⁷ sincāb¹⁷⁷ sindān¹⁷⁷ sincid ağacı¹⁷⁷ süsen¹⁸⁵ seyl¹⁸⁷ sindik¹⁸⁷ sıçan²⁹⁴ siñek²⁹⁰
 saḡsaḡan²¹⁶ süzme²⁰⁰ süd²⁰⁰ sergelle²⁰² sögmek¹³⁴ sümük¹¹⁷ süpürür⁹⁰

[ḥarf-i şın]

şādırvan¹⁸⁹ şāzılık¹⁸⁹ şāhīn¹⁹⁰ şā‘ir olmak¹⁹³ şaḡāl¹⁹³ şeftālī¹⁹³ şikār¹⁹³ şeker¹⁹³ şükür¹⁹³ şalgām¹⁹⁴
 şalvar¹⁹⁵ şişe²³² şīre²⁰⁰ şem‘¹⁹⁶ şehristān¹⁹⁷ şīrini²⁰¹ şişe²⁰² şişmek³⁸ şīre²⁰⁰ şehādet¹⁹⁷ şeker²⁷²
 şehd¹⁹⁷

[ḥarf-i şad]

şulḥ eylemek³⁶ şaklamak⁵³ şoğan⁷⁶ şuşamak⁸⁶ şaru ağaç¹⁵⁷ şarulık¹⁵⁸ şavuk¹⁷² şımak¹⁹³ şabun²⁰²
 şarrāflık²⁰³ şayu²¹¹ şubḥu şādık²⁰³ şahīfe²⁰⁴ şadaḳa²⁰⁴ şīrāt²⁰⁴ şuffe²⁰⁴ şalavāt vermek²⁰⁵ şamg²⁰⁵
 şanc zincdür²⁰⁵ şandal²⁰⁵ şanduk²⁰⁵ şūret²⁰⁵ şūf²⁰⁵ şūfi²⁰⁶ şayḳal²⁰⁶ şatmak²²⁴ şapān²²⁵ şuda bişen
 et²³¹ şaru çiçege²³⁵ şamān²³⁵ şıḡır²³⁶ şūret şaḡırlık²⁴⁵ şaḳsaḡan²⁵² şaḳ²⁶⁸ şu kuşu²⁸³ şūret iden²⁸⁸
 şıcramak⁵⁹ şadaḳa şıḡır teresi¹⁷¹

[ḥarf-i tı]

tās²⁰⁷ tancīre⁴⁹ ta‘ām ḥōş⁵⁰ tūfān⁵² tam⁵⁵ turgay⁸⁴ tolu⁸⁷ taḡ canavarı⁹⁰ toprak¹⁰⁸ tavşana¹¹² ton
 eski¹¹⁷ tabbāḡlık¹²² ton¹²⁴ tamarlar¹⁴⁸ tonunu yuyar toḡurmak¹⁵⁴ tartmak¹⁶⁸ topluḡ¹⁷³ toynak¹⁷⁷
 taş¹⁷⁸ taş yici kuş¹⁷⁸ toḡlık¹⁸⁷ tā‘ūn²⁰⁷ tāvūs²⁰⁷ tabak²⁰⁸ tabla²⁰⁸ tabīb²⁰⁸ ta‘ām²⁰⁸ talāk virür²⁰⁹
 talḳ²⁰⁹ tanbūr²⁰⁹ tūṭi²⁰⁹ taylesān²¹⁰ tamak²³⁵ taru²³⁶ taḡ²⁶⁶ top çalmak²⁶⁷ tulum²⁸⁷ taḡ kaza altun
 bula³¹⁵ tarlık⁸⁸ ton⁹¹ toḡan⁹⁶ talāk¹⁶⁵ tarak¹⁸⁹ tuzlanmış et³⁰⁸ turna²⁵⁴

[ḥarf-i zı, ‘ayn]

zarīf kişi³⁰³ zulüm eylemek²¹⁰ ‘avret aşılısız⁶⁸ ‘avret⁷³ ‘avrete⁷⁷ ‘ālim kişi¹⁰⁶ zen ‘avret¹⁶¹ zenbīl
 ‘avret¹⁶² ‘akīle kişi¹⁸⁸ mekkāre ‘avret ‘āc²¹⁰ ‘āriyet²¹¹ ‘ālim²¹¹ ‘āşık²¹¹ ‘ibādet²¹¹ ‘acüz²¹¹ ‘arşı
 görse²¹³ ‘azl eylemek²¹⁴ ‘asesler²¹⁴ ‘aşā²¹⁴ ‘atā virdi²¹⁵ ‘aḳlını şūretini²¹⁶ ‘alāmet²¹⁶ ‘ilim²¹⁶

‘imāret²¹⁶ ‘imāme²¹⁷ ‘amūd²¹⁷ ‘anber²¹⁷ ‘ūd-süz²¹⁸ ‘avret²¹⁸ ‘āşūra bayram²¹⁸ ‘akreb²⁴⁶ ‘ālim
inşā virse²⁹² ‘avretini görmek⁹⁹ ‘avret şişe²⁹ ‘ālim²⁰³ ‘avret²⁵⁰

[harf-i ğayn]

ġāz⁴⁴ ġam ġārāt eyler²¹⁸ ġāliye²¹⁹ ġāyib ādem²¹⁹ ġalbur²¹⁹ ġark olmak²¹⁹ ġusül²²⁰ ġazāya gider²¹⁹
ġulām²²⁰ ġālib olmak²²⁰ ġam²²¹ ġanīmet²²¹ ġammāz³⁰⁵ ġāz¹⁹²

[harf-i fe]

fāl fāl dutmak²²¹ ferici²²² Fir‘avni²²³ ferişdah²²⁴ fısdık²²⁴ fuķā‘a içer²²⁴ fakīh²²⁵ fülüs²²⁵ fındık²²⁵
fenek²²⁵ fak²²⁵ fūta²²⁵ fıl⁷⁸

[harf-i kaf]

ķarınca²⁹³ yavu ķılmaq²²⁵ Ķur‘anlar¹⁷⁸ ķabarcuk²⁹ ķapu işigi³⁴ ķucmaq³⁶ ķaş³⁹ ķalay⁴⁰ ķatır⁴²
ķoyun ķırlanķuc⁶⁰ ķar⁶⁰ ķuş⁶¹ ķuzı⁶¹ ķız⁶⁵ ķaz⁶⁷ ķoltuk⁶⁷ ķulak⁶⁹ ķaraņu⁸² ķamçı⁸² ķuzı ve
ķoyun⁸³ ķorkmaq⁸⁴ ķuyu⁹⁴ ķalmaq bir yire⁹⁶ ķabāle⁹⁸ ķuş gibi ġorse¹⁰¹ ķına¹⁰⁶ ķalem¹⁰⁸ ķına¹¹⁵
ķurud¹¹⁹ ķan¹²⁰ ķız¹²³ ķapu¹²⁴ ķal‘a¹³⁰ ķol bağı¹³³ ķuyruk¹³⁵ ķoyun ķuyruğı¹³⁵ ķız oğlan¹³⁹
ķıyāmet¹⁴⁶ ķapuci¹⁴⁷ ķan almak¹⁴⁸ ķabir¹⁵⁴ ķarġa¹⁵⁴ ķırağı¹⁵⁵ ķaramuk¹⁵⁸ ķış¹⁶⁰ ķasık ādem¹⁶³
ķalkān¹⁶⁵ ķoķaķ¹⁶⁶ ķurşun¹⁷¹ ķızıl ġorse¹⁷¹ ķurtçugaz¹⁷⁶ ķarın¹⁹⁴ ķurımaq¹⁹⁴ ķılıç¹⁹⁵ ķatır südin
içer²⁰⁰ ķoķu ġoş²¹⁵ ķın²²⁰ ķapu bağı²²⁰ ķoruk²²¹ ķurbağı²²¹ ķızı olmak²²³ ķāđi²²⁶ ķālīb²²⁶ ķālī²²⁶
ķabāle²²⁷ ķapan²²⁷ ķible²²⁷ ķadeh²²⁷ ķoyın ķurusı²²⁸ Ķur‘an²²⁸ ķurbān²²⁸ ķaranfıl²²⁹ ķoķulu od²²⁹
ķismet eylemek²²⁹ ķaşşāb²³⁰ ķışşa itmek²³⁰ ķādāyif²³⁰ ķatırān²³⁰ ķafā²³⁰ ķalem²³¹ ķumar²³¹ ķānd
şekeri²³² ķandıl²³² ķunūd²³² ķıyāmet zāhir²³² ķara sakız²³³ ķuşmaq²³³ ķamak şeker badem²³³
ķoyun²³⁷ ķabak²⁴⁰ ķuzı²⁴¹ ķurt²⁴³ ķacmaq²⁴⁵ ķarġa²⁵² ķovan²⁵⁹ ķuz²⁶¹ ķoyun²⁶² ķuşlar ķulak²⁶⁴
ķızı olmak²⁶⁶ ķuş yuvası²⁶⁹ ķazan²⁷³ ķıl²⁹⁵ ķalmış bir yirde³⁰⁴ ķāđi olmak³⁰⁷ ķuvvet³⁰⁸ ķamış³⁰⁸
ķorķu³¹⁰ bezr-i ķatūn⁶⁴ ķavun¹¹⁰ ķoķulu ot ķaraġuluk²¹⁰ Ķur‘an²³⁸

[harf-i kef]

ķegirmek³⁴ ġozyaşı⁴⁴ ķijim⁶¹ ķeçi⁶⁴ ġuş⁶⁹ ķürk⁷⁴ ķöpri⁷⁵ ġömlək⁷⁶ ġök ġürlemek⁸⁷ ķethudā ev⁸⁸
ķeser ġörmek⁸⁹ cān⁹³ ķirpi¹⁰⁷ ķeçyük^{107*} ķil¹⁰⁸ ķetne ķerden sūnnet eylemek¹¹⁰ ķeçi boynuzu¹¹⁴
ķerpuç¹¹⁵ ķüp¹¹⁸ ġömlək¹¹⁸ ġitmek¹⁴⁷ ķöy¹⁵¹ ġümüş¹⁰⁸ ķemer¹⁰⁹ ķeşiş ķuşağı¹⁶¹ ġölge¹⁶⁵
ķöpek¹⁶⁶ ġüyegü otı¹⁷³ ķertenkele¹⁸⁵ ġümüş¹⁸⁷ ġöġis¹⁸⁸ ġice¹⁹⁰ ķöydür¹⁴² ķesdāne¹⁹⁷ ġelin²¹⁴
ķenger şakızı²¹⁶ ķünbed²²⁷ ķilid²³¹ ķendır²³² ķizır ķāġıd²³⁵ ķāfir olmak²³⁵ ķeber²³⁷ ķebereden²³⁷
ġürler²³⁷ ķeklik²³⁸ ġöġercin²³⁸ ķitāb oķumak²³⁸ ķeten¹³⁹ ķesirā²³⁹ ķireç²³⁹ ķürbe²⁴⁰ ġömlək²⁴⁰
ġürde gibi²⁴² yir ķürsī²⁴² ķerkes ķuşı²⁴³ ķez engebīn¹⁴⁵ ġüreş²⁴⁶ ġüreş ġüleş ķāsnī²⁴⁶ ķışmış²⁴⁹
ķa‘beteyn²⁴⁹ ķeftār sırtlan²⁵⁰ ķebçe²⁵⁰ ķefen²⁵¹ ġül-āb²⁵¹ ķülāh²⁵² ķel olmış²⁵³ ġül-be-şeker²⁵³
ķelbeten²⁵⁴ ķelem²⁵⁴ ķülüçe²⁵⁴ ķilīd²⁵⁵ ķilise²⁵⁵ ķilīm²⁵⁵ ķeman yaya²⁵⁶ ķemāne-i āsmāne²⁵⁷
ķemer²⁵⁷ ķöknār²⁵⁷ ġünāh²⁵⁸ ġenc²⁵⁸ ķoncīd²⁵⁸ ķünlük²⁵⁸ ķendene²⁵⁹ ķinişt²⁵⁹ ķenger²⁵⁹ ķene²⁵⁹
ķehribā²⁶⁰ ġürlük²⁶⁰ ġüristān²⁶⁰ ķüpe²⁶⁵ ķöşķ²⁶⁵ ķüy maħalle²⁶⁸ ķise²⁶⁸ ķöyke ġöķçeklik²⁶⁹

kirpik²⁸⁵ keçi²⁹⁷ gözsüzlik²⁹⁸ göbek²⁹⁹ kefen³⁰² gümüş³⁰⁵ gerdanlık²¹⁰ gök³⁴ kirçe³⁷ geyik³⁸
kebenek⁵² keşk⁸⁵ kūy¹⁴³ kâfir ƣal'ası²¹³ kâçī²¹⁴ kerden¹¹⁰ güneş³⁶

[ħarf-i lām, le]

lāciverdī²⁶⁸ lā-ħavle oƣur²⁶⁹ lāden²⁶⁹ libās²⁶⁹ la'le²⁷¹ laƣlaƣa²⁷¹ loƣma²⁷¹ laƣve²⁷¹ licām²⁷²

lūk²⁷² Levħ-i Maħfūz²⁷² līmūn²⁷³

[ħarf-i mim]

mercimek²¹³ māl⁹⁹ mürekkeb¹⁰³ māl ƣıkara¹⁴⁰ ma'denūs¹⁶⁸ mülk²⁰⁷ mühür²⁰⁷ maħfe²¹⁷
mağara²¹⁸ marul²³⁵ māzū²⁷⁴ māşe māmīrān²⁷⁶ matara²⁷⁸ matƣap²⁷⁸ meclis-i 'ilm²⁷⁸ meclis-i
şarāb²⁷⁸ mürekkeb²⁷⁸ miħrāb-ı namāz²⁷⁸ muħanneş²⁷⁹ mürekkeb²⁷⁹ meẓī²⁷⁹ mercān²⁷⁹ merd²⁷⁹
mürdeseng²⁸⁰ merzengüş²⁸³ mürġ-zār²⁸³ merhem²⁸⁴ mescid²⁸⁵ meş eyler²⁸⁶ müslimān olmaƣ²⁸⁶
mīħ²⁸⁶ misvāk²⁸⁶ müsriř²⁸⁶ maşrıƣ maġrib²⁸⁷ muşħaf²⁸⁷ maştaki²⁸⁸ muṭancana²⁸⁸ ma'cūn²⁸⁸
mi'de²⁸⁹ ma'zūl²⁸⁹ mu'allim²⁸⁹ mübtelā²⁸⁹ müferreħ ma'cūn²⁹⁰ ma'şara²⁹⁰ maƣrama²⁹⁰
maƣ'ad²⁹⁰ meges²⁹⁰ Mekke²⁹¹ münādī²⁹¹ mināre²⁹¹ menber²⁹¹ müneccim²⁹² mancınık²⁹²
mendil²⁹² menī²⁹² mühür balƣık²⁹³ mühre buldı²⁹³ miħmān ictimā'²⁹³ mum²⁹⁵ mumiyā²⁹⁵ mīħ²⁹⁶
merdüvān³⁰³ māl³⁰⁴ melhem maymun⁷³ mercimek⁸⁷ Munker ü Nekīr²⁶⁰

[ħarf-i nūn]

nar⁴⁶ naƣāra ve ney⁸³ Naşrānī⁸⁴ nesne bal¹⁴⁶ nār ƣiçegi²⁵⁴ nahte²⁹⁶ nārdan²⁹⁹ nārenc²⁹⁹ nāķūs²⁹⁹
nāme³⁰⁰ ney ƣalar³⁰¹ noħūd³⁰³ nesrīn³⁰⁴ nişāsda³⁰⁴ na'leyn³⁰⁴ na'ne³⁰⁴ naƣar³⁰⁵ naƣare³⁰⁵
nokşān³⁰⁵ naƣķāşlık³⁰⁶ namāz ƣılmaƣ³⁰⁶ nemde nişādır³⁰⁸ nīze³⁰⁸ nīlūfer³⁰⁸ namāz³¹³ nādanlık⁵⁸
ney nevāle⁶⁴

[ħarf-i vāv]

vekīl³¹³ vālī görse³¹¹ virān itmek³¹⁴ vā'iz²⁷⁹

[ħarf-i he]

heykel⁸⁶ hümā ƣuşı⁴⁵ hafta¹⁵⁰ hāven³⁰⁸ hüdhüd³⁰⁹ hediye³⁰⁹ herīse yer³⁰⁹ hümā³¹⁰ havā rüşen³¹⁰

[ħarf-i ye]

yüklülik²⁹ yüzerlik⁴¹ yaban ademī⁴⁴ yıl eser⁴⁹ yillemek⁵⁰ yaġmur⁵¹ yük⁵¹ yücelmek⁵⁵ yalın
ayaƣ⁶¹ bīnīler⁷⁵ yayalar yalınız bir yer⁷⁵ yesīr⁷¹ yumurṭa¹⁰⁹ yazıcılık¹²³ yol¹⁴⁵ yüz¹⁵² yadır yan
başı yarasa¹⁹¹ yüzmek¹⁹⁷ yałçu²⁰³ yıldırım²⁰³ yalancı ƣişi²⁰⁸ yaşmaƣ²⁵⁰ yay²⁵⁶ yorġan²⁷⁰
yalayacaƣ²⁷¹ yüzük ƣaşı³⁰⁶ yeñi nesne³⁰⁷ yesīr olmaƣ³¹² yāsemīn³¹⁴ yāķūd³¹⁵ yüzük⁴⁸ yıldırım⁶⁰
yüñ⁶⁶ yaz⁸¹ yaġma itmek⁸¹ yengec¹¹⁰ yaġ¹²³ yavşan¹²⁸ yalan¹²⁸ yonca¹⁶⁵ yılduz¹⁶⁶ yelimdür¹⁷³
yimek¹⁶⁵ yumaƣ¹⁹² yimişler yoġurt²⁷⁴ yimişler²⁹⁷ yazmaƣ³⁰² yazıcılık³⁵² yılan²⁷³

ƣafes kilīd ƣalem ƣalya ƣumār oyunu²³¹ ƣandīl kendir ƣunūt ƣıyāmet²³² ƣuşmaƣ yaġ yoġurt silāħ
bıçaƣ ṭon yumaƣ²³³ ṭon yumaƣ dīne müte'allık ƣanaƣ²³⁴ kâfir oda tapmaƣ ot ƣiçek damak

şaman²³⁵ marul şıgır öküz²³⁶ şu şıgırı yaban şıgırı çiçek şıgır eti kebâbı²³⁷ keklik gögercin kitâb
 okumak keten banbuğ²³⁹ kabak uyuz canavar çetük²⁴⁰ toz boyun atı altun²⁴¹ bend boynı urmak
 bögrek kağı acıkmak²⁴² kürsü ulu şu kuşlarıda kırt²⁴³ hamam et kırdı teninde kırt ip dögmek
²⁴⁴ sağır düşmandan kaçmak ağlamak yilkun ağaç panbuğ²⁴⁵ süñü kılıç başmak²⁵⁰ avucunda bir
 şeyi almak ölünün kefeni²⁵¹ karkâ kelâğ²⁵² başı kel çiçek balçık²⁵³ kelbeteyn kelem turna
 boğaz²⁵⁴ kilîd kilise kilim²⁵⁵ keman hallâc yayı²⁵⁶ kemer yitük kemend urkan²⁵⁷ künbed ton
 karı ‘avret günlük²⁵⁸ buğday kovan dilsüz kene²⁵⁹ Münker Nekîr qaravaş çuval gürler²⁶⁰ kûz
 kızı çukur yir bardak²⁶¹ buzağı koç koyun²⁶² et²⁶³ kulağ köpe köşk²⁶⁵ oğlan olmak tag²⁶⁷
 gevher top çalmak ot kese saç²⁶⁷ acı tere lâciverdi²⁶⁸ arukluk lâlê kuş yuvası libâs²⁶⁹ tudağ
 yorgan a‘zâsı yâ bir şeyi ditremesi²⁷⁰ çerî leşker laklak leylek et lokma²⁷¹ ayağını bir şey
 depmek levh-i mahfûz²⁷² ağsıklık ilimün yılan²⁷³ mâzu yogurt tavuk²⁷³ faşl-ı ay²⁷⁶ balıkçıran
 balık²⁷⁷ matara mahbere mihrâb²⁷⁸ mürekkeb vâ‘iz mercân ak şakal²⁷⁹ ölmek dirilmek²⁸⁰ kuş²⁸³
 incü ırğad²⁸⁴ kirpik mess mescid yapmak²⁸⁵ cum‘a mescidin mesih ter(e)yağ misvâk²⁸⁶
 müşriklik misk muşhaf²⁸⁷ çalıcı ma‘cûn²⁸⁸ mi‘de ma‘şara üzüm şıkacak yer mua‘llim²⁸⁹
 makrama mak‘ad Arapça dübür²⁸⁹ sişek aru ka‘be çekirge münâdî menber münâre²⁹¹ müneccim
 mancınık mendil menî²⁹² beşik mühre mür karınca²⁹³ edük sıçan²⁹⁴ mûm mûh yâ kıl bitmek
 saç²⁹⁵ mîh²⁹⁶ keçi kuru üzüm yimiş²⁹⁷ a‘mâ görmek şındı dırnak²⁹⁸ nârenc göbek nâkûs şaz
 çalmak nâme nân etmek³⁰⁰ yağmur şuyu ney çalmak ot³⁰¹ kefen yazıcılık nahhâslık³⁰² nohûd
 nerdübân³⁰³ duman nişâsta at katır deve na‘lin³⁰⁴ nakre gümüş nokşân³⁰⁵ nakkaşçılık yüzük kâşî
 namâz kılmak³⁰⁶ tuz neheng tuzlu et³⁰⁷ nişâdır nîze kâmiş eylik eylemek çivid havan³⁰⁹ hüdhüd
 herse bülbül dâsitân³⁰⁹ hava tozu odun³¹⁰ atmaca vâlî canavar³¹¹ esîrlik yaban gögercini
 kurbaga³¹² vezîr çivid yabrağı yüzün pâdişâh vekîli³¹³ vîrân yâsemîn halhâl³¹⁴ altun kan bir
 şeyi kan yâkût³¹⁵ bahâdur yüz temmet³¹⁶ 1

¹ 2a-11a arası varaklar karışık fotoğraflandığı için alfabetik sıra dikkate alınarak düzenlenmiştir. Bu nedenle varak numaralandırılması yapılmamıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

TRANSKRİPSİYONLU METİN

(11a)

(1)h̄amd-i bī-hadd ve şenā'-i bī-'aded h̄ālīk-ı bī-çün ve bī-çigūneye ki vāhīd şamed ferd ü(2)kādirdür mālīk-i zū'l-celāl hayy ü fātīrdur rāzık-ı h̄alk-ı 'ālem şanma yerdür h̄ālīk-ı(3)sipehr-i nücūm-i 'anāşīrdur şānī'-i evvel ü āhīrdür ve hezārān dūrūd ü şalāvāt bizüm(4)peygāmbērümüz Muḥammed Muştafā üzerine olsun ki seyyid-i enbiyā ve baḥr-ı zāhīrdür hādī-yi(5)mü'min ve kātīl-i kāfīrdür daḥı şahābeleri üzerine olsun ve daḥı şol t̄ā'īfe(6)üzerine ki peygāmbēr akrabā vü 'aşāyīridür ve ba'du çün kitābu Kāmilū't-Ta'bīr ki Şeyḥ-i(7)kebīr fāzıl meşhūr iftīhāru'l-mütekkaddimīn kudvetü'l-müte'ahḥīrīn celālū'l-milleti ve'd-dīn(8)Ḥabeş binü'l-İmām el-merḥūm el-mağfūr tācu'l-milleti ve'd-dīn İbrāhim e't-Tağallūbesī tağammedehu'llāhu(9)bi-ğufrānihi bi-tertīb-i hūb cem' kılmış Pārsça şöyle ki her kime h̄acet ola hemān(10)sā'at gizlilikle maḥşūd h̄āşıl olurdu zīrā ki ḥurūf-ı hecāya ri'āyet(11)kılmışdı hem evvel ḥarfinde ve hem ikinci ḥarfinde ve hem üçüncü ḥarfinde ba'de ezān taḥdīm(12)kılmışdı Tanrı tebāreke ve ta'ālā'ı görmek ta'bīrin andan sonra ferīşteleri(13)andan peygāmbērleri daḥı beyān kılmışdı ta'bīr fazīletini şöyle ki muṭāla'a fuşūl-i(14)ātiyede ma'lūm olur ammā nüdēmā'-ı h̄āşş ḥazret ve erbā'-i erkān-ı devlet yedīmu'llāhu me'āliyhūm evkāt bu 'ilm-i ta'bīrūn şerefinden ve ol kitābu Kāmilū't-Ta'bīr'ün ter(16)tūbinden meger ki şāhinşāh-ı a'zam mevlā-yı mülūki'l-'ālem müfīzu'l-'adl ve'l-

(11b)

(1)iḥsān kāmī'ü'l-bid'ati ve't-tuğyān māḥiyü'l-cevri ve'l-i'tisāf muḥyī merāsimi'l-'adli(2)ve'l-inşāf mūmehhidü kavā'id-i'l-milleti'l-Muḥammediyyeti'l-muḥtaşşı bi's-sa'ādeti'l-ebediyyeti pādīşāh-ı(3)zemīn ü zamān ki sāye'-i hūmāyūnında rāḥat bulur ins ü cān sulṭān(4)bin sulṭān şāh-ı 'ālī-zād ve ḥaşm-efgen 'adl ü inşāfa zātdur ma'den Ḥaḳ(5)ta'ālā anuḡ cibille ḥulḳıla luṭf kıldı pīrāhen ḥüsn-i sīret özünde dutdı(6)kemāl-ı cümleye oldu sāyesi me'men rezm içinde gāzanfer-i girān bezm içinde(7)çün Ḥātem ü Behmen ger olaydı bu 'aşr içinde ta'īra kul olaydı kapuda Rūyīnten (8)vaşfi ben delile dimez hem kalem 'āciz ola yazmaḡdan irmez evhām anuḡ ḥaḳīḳatına(9)'aḳl ü fehmi k̄aşır ola fehminden Ḥaḳ ta'ālā hemīşe devlet-ile müstedām itsün anı luṭfindan(10)cümle muḥlişlerin daḥı bile zāyil eylesün penāhından Keyḥüsrev āfāḳu'l-muḥtaşş bi-'avni(11)'ināyeti'l-meliki'l-ḥallāḳ sulṭān-ı civān-baḡt es-sulṭān ġiyāsü'd-dünyā ve'd-dīn(12)Muḥammed binü's-sulṭān el-merḥūm el-mağfūr es-sa'īd eş-şehīd Bāyazıd Ḥān ḥalleda'llāhu sulṭānehü(13)ve evzaḥe 'ala'l-ḥafīḳaynı burhānehü ve erreddehü 'alā eslāfihi'l-māzīn ġufrānehü beyān kılop(14)ol Ta'bīr-i kāmīl Pārsī muṭāla'a şerīflerine yazmışlar fermān-

1 cihân-ı muṭā‘ lā-zāle(15)muṭā‘an şadır olmuş ki ol Pārsī kitāb Türk diline tercüme olına zīrā ki Rūm(16)kavminün dili Türkçedür tā her şahıs ki muṭāla‘a kıla maḫşūdını ḥāşıl eyleye ve işāret-i(17)‘āliye olmuş ki ḥāzret-i aḳzā kūzātī’l-İslām enşābu vülātü’l-enām melāzu’l-erāmili(18)ve’l-eytām mükmilü ‘ulūmi’l-evvelīn efzālu ‘ulemāi’l-müte‘aḥḥirīn Mevlāna ḥūsāmu’l-milleti ve’d-dīn(19)evsa‘a’llāhu zıllēhü ‘alā kāffeti’l-müslimīn kendü şākirdlerinden birine işāret kıllalar ki

(12a)

(1)ol kitābı Türkiye tercüme eyleye bu za‘īf naḥīf müfteḳirün ilā-faẓl-ı Luṭfī’llāh bin Faẓ(2)lī’llāh vefḫāhu’llāhu li-mā yūḥibbühü ve yerzāhu iḥtiyār kıldılar ki ol fermān yerine yetüre(3)egerçe bu za‘īf kavı ol şadedde degüldi ammā imtişāl evāmīr-i muṭā‘a kılmāğ- içün(4)bi-kadr-ı vūs‘a ol kitābuṅ tertībini ri‘āyet kılup tercüme oldu eger sehvī vāḳı‘ oldıysa(5)teveḳḳu‘ oldur ki taḫḫīḥ kılup ‘afv eyleyeler tā muddeḫar-ı şevāb-cezīl olalar ﴿بِئْدَاءِ﴾ bilgil ki ‘ilm-i ta‘bīr şerīf(7)‘ilimdür anıḡ-çün Taḡrı ta‘ālā kendü faẓlından bu ‘ilmi Yūsuf Peyğambere kerāmet(8)virdi şöyle ki Ḳur‘ān-ı Mecīd içinde yād kıldı ve(Yusūf/21) (Yazır, 2009: 236)² وَلَعَلَّمَهُ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ (9) ve bir yirde daḡı buyurdu ﴿يُجَنِّبُكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ﴾ (11) وَعَلَى آلِ يَعْقُوبَ (Yusūf/6) ve ‘Abdullāh bin ‘Abbās raẓıya’llāhu ‘anhu eydür: Evvel nesne ki(12)peyğamberlik eşerinden Taḡrı ta‘ālā resūl ḥāzretine gösterdi ol-ıdı ki(13)düşünde bir muḡarreb ferişte eyitdi ki yā Muḡammed saḡa beşāret olsun ki Taḡrı(14)ta‘ālā seni cemī’-i peyğamberlerinün üzerine iḥtiyār kıldı daḡı seni cümlesinün(15)āḡiri kıldı ve(Ahzab/40)وَحَاطَمَ النَّبِيِّنَ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ (16)uyandı bu düşden Ḥādīce’ye ḡaber virdi ve Ḥādīce raẓıya’llāhu ‘anhā eyitdi iy(17)seyyidī ḡātırūḡ ḡōş olsun ki katı eyü düş gördiḡ peyğamberlik bulırsarın (18)mi‘rāc gicesinden şonra bir düş daḡı gördi şöyle ki Taḡrı ta‘ālā Ḳur‘ān içinde(19)beyān kıldı لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيَا بِالْحَقِّ لَتَدْخُلُنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ

(12b)

إِنْ شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُؤُوسَكُمْ وَمُعَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا(27)(Fetih/27) ve İbrāḡim peyğamber ‘aleyhi’s-selām ḡikāyetinde(3)buyurdu(Saffat/102)إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ³ (Saffat/105)ḡaberde böyledür ki bu ‘ilm Yūsuf peyğamberün(4)mu‘cizesidür pes bir ‘ilim ki peyğāmbere mu‘cizesi olan yakīndür ki şerīf ‘ilim(5)olur daḡı şol peyğāmbere ki mürsel degildi Taḡrı ta‘ālā düşünde bildürürdi(6)peyğamberliḡi pes bu ‘ilim şerīf ‘ilim ola ve Ḥiḡām bin ‘Urve atasından

² Bundan sonra Kur’an-ı Kerim’den yapılacak bütün alıntılarda sadece sure ve ayet bilgisi verilecektir.

³ Derkenar: Taḡrı tebāreke ve ta‘ālā erenlere mīrās içinde naşībın virür pes malum oldu kim her erelerün avretler üzerine faẓlı vardır çendān aşı yokdur meḡer ki parsa düşünün faẓlı vardır ayrıḡ avretler ol avretdür ki ḡünāhdan şaḡınmamış Taḡrı tebāreke ve ta‘ālā Ḳur‘ān içinde وَلَمْ يُصْرُوا عَلَى مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ

rivāyet(8)kılır bu āyetün tefsīrinde ki Tañrı ta‘ālā Qur‘ān-ı Mecīd içinde yād kılmışdır(9) (Yunus/64) لَّهُمَّ الْبَشْرَى فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا murād bu büşrādan şālihler düşidür ki bir(10)şālih kişi kendü(y)içün düşi göre yā bir ayruķ kişi göre ol düş tiz zāhir(11)olur düş toğrulığı-çün Qur‘ān içinde çok āyet vardır eger cümlesin zıkr(12)kılursavuz kitāb uzanur ve Enes bin Mālik rażıya’llāhu ‘anhu rivāyet kılar resūl⁴(13)hāzretinden kim eyitdi الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ جُزْءٌ مِنْ سِنَّةٍ وَأَرْبَعِينَ ya‘nī eyü düş kırk altı bahşda bir bahşdur peygāmbەرlikdan resūl a.m bu haberi(15)buyurdi anuñ-çün ki resūl kırk yaşında vahiy geldi altmış üç yaşında dünyādan(16)naķl itdi pes vahiy geldügi vaķitden naķl kılduğı vaķte degin yigirmi üç(17)yıl ola çün vahiy geldüğinden altı ay öñden peygāmbەرliği düşinde gördi(18)altı ay yigirmi üç yılun kırk altı bahşında bir bahş olur resūl-i hāzret bu hādīsi(19)anuñ-çün buyurdi ve ‘Abdullāh İbn-i Mes‘ūd rażıya’llāhu ‘anhu eyitdi ki peygāmbەر

(13a)

(1)şallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem eyitdi toğru düş Tañrı’nun mü’mīn kılına ki hayırdan ve şerrden(2)her nesne ki aña gelecekdür öñdenden sonra ma’lūm eyler tā kıl dünyāya(3)mağrūr olmaya ve Tañrı’nun emrinden gāfil olmaya ve Ebū Hüreyre rażıya’llāhu ‘anhu(4)eyitdi ki çün resūl-i hāzret ‘aleyi’s-selām hasta oldu aşhāb melūl katına(5)geldiler eyitdiler yā resūla’llāh saña her sā‘at vahiy nāzil olurdi sen bize(6)eyü işlerden haber virürdiñ ne‘uzu bi-’llāhi eger senün ecelün irmişise bize haber kim(7)viriser ve sensüz eyü işi neden bilürüz resūl ‘aleyi’s-selām eyitdi يَنْقُطُ الْوَحْيُ (8) وَلَا يَنْقُطُ الْمُبَشِّرَاتُ ya‘nī benden sonra vahiy kesilür lākin mübeşşirāt(9)kesilmez şordılar ki mübeşşirāt nedür peygāmbەر eyitdi الرُّؤْيَا الصَّالِحَةُ الَّتِي أَعُوذُ بِاللَّهِ (14) ya‘nī eyü düş ki şālih kişiler göre(11)yā anuñ-çün göreler ve Sa‘īd Haledī eydür peygāmbերden işitdüm ki buyurdi ki(12)çün sizlerden birünüz düş göre gerek ki Tañrı’ya şükr kıla ve ol düşi(13)mü’mīn qarındaşlarına eyde eger yavuz düş görse (14) أَعُوذُ بِاللَّهِ (14) deye dīvün şerrinden Tañrı’ya sığına ve ol düşi kimesneye dimeye ol düşden(15)aña ziyān gelmeye ve Emīrū’l-Mü’mīnīne ‘Alī kerrema’llāhu vechehū buyurur ki çün mü’mīn(16)bir düş göre yā anuñ-çün göreler vācibdür ta‘bīrin bilmek eyü düşden şād(17)ola yavuzdan şakına şıdka vire İbn-i Seyrīn eydür bu ‘ilmün mertebesi nisbet(18)gerü kalan ‘ulūma oldur ki her ‘ilmün aşı muhtelif olmaz ve kıyās müteğayyir olmaz(19)zīrā ki tarīķası bir dürlüdür meger ‘ilm-i ta‘bīr ki dürlü dürlü döner her kişün

⁴ Derkenar: ammā ayruķ peygāmbەرler ‘aleyi’s-selām her neki olacağını görürler-idi andan sonra vahiy gelür-idi pes bu oldur ki düş hākdur ve kamu kişilere vācibdür ki dönene vācib oldu mümine ve kāfire ve hācetdür meger ol belki hācet degildür Tañrı tebāreke ve ta‘ālā Qur‘ān içinde yād kılmışdır. اولاءك كلأنعام هم الغفلون anların göñüllerinde bilür irş yokdur gözlerinde işitmek yok ol şıfatlı kişi oldur ki eşekden ve sığırdan belki dağı azğan ne‘uzu bi-’llāhi

(13b)

(1)ahvāline ve şan‘atına ve diyānetine göre vakt vakt muhtelif olmağla ta‘bīr muhtelif(2)olur ve er kişi düşü bir dürlü olur ve ‘avret düşü bir dürlü dahı olur(3)ve düş olur ki ol düşe i‘tibār olunmaz azğās ü ahlām dirler ya‘nī muhtelif(4)düşler andan sonra bilgil ki her ‘ālim bir ‘ilm bile ol ‘ilim bilmeg-çün müteğannī(5)olur gāliben bir ‘ilimden dahı illā mu‘abbire gerek ki tefsīr-i Kur‘ān’ı bile ve eḥādīs-i Muştafā’ı(6)ve emsāl-i ‘Arab ve’l-‘acem ve iştikāk lügatı dahı ve gerek ki zihni hūb ola ve laṭīf-(7)ṭab‘ ola ve ḥalāyıkun ahvālını ve hūyın gibi tafahḥuş kıla ve Taḥrī‘dan yārī isteye(8)tā ta‘bīri rāst gele dahı mu‘abbire gerek ḥarām yemeye ve yavuz söz söylemeye ve günāhdan(9)kendüyi şaklaya tā tevḥīki Ḥaḳ ta‘ālā refīk eyleyüp peygāmberlerün vārīsi ola çün bilindi ki ‘ilm-i ta‘bīrün faẓīleti çokdur ‘āḳıl kişiye gerek ki bu ‘ilm bilmeklikde(10)taḳşīrlık kılmaya tā şevāb ḥāşıl kıla zīrā ki cemī‘-i ḥalkun bu ‘ilme ihtiyācī(11)vardur meger ol ḳavmün ki Taḥrī ta‘ālā olaruḡ ḥaḳḳında buyurmuşdur(Araf/179) هُمُ الْغَافِلُونَ (13) كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُولَٰئِكَ (14) (فصل نُحْسَتَيْنِ) ya‘nī Evvel Faşl düşüñ ḥaddini ve mizācını beyān kıılır ḥükemā eydürler ki düşüñ sebebi(15)oldur ki ādemīnün teninden dimāğına laṭīf buḥārlar çıkar ta‘ām yedükden sonra(16)hem ol buḥārlardan iki menfa‘at ādemün teninde mevcūd olur evvel oldur ki ādemīnün cemī‘-i endāmı ve ḥavvāssı diñlene ikinci oldur ki yedügi ta‘ām gerek ki mi‘de(18)sinde ḥazm ola buncılayın düşe ṭabībler ṭabī‘at düşü dirler zīrā ki ḥālīş(19)ṭabī‘atdan ḥāşıl olur ve ba‘zı ḥekīmler eydür ki düş şundan olur ki cān

(14a)

(1)isti‘māl-ı ḥavāssdan fāriğ olur envā‘-i ḥayāl dimāğda ḥāşıl olur ve ba‘zı(2)eyitmişdür ki düş dimāğun ef‘ālinden bir fi‘ildür dahı endāmdan degildür ṭabī‘atdan(3)olur şayruluḡ degil zīrā ki cemī‘-i ḳuvvet-i dimāğı rāḥat bulur ya‘nī ḳuvvet-i ḥāyāliyye(4)ve ḳıkr ü zıkr cemī‘-i rūḥ-i nefsanīnün ḥarekātında ḥāşıl olur bularun yeri dimāğdur(5)ve ādemī uyudukda rūḥ-ı nefsanī diñlenür dahı düş ḥāşıl olur delīli(6)oldur ki çün ādemī ta‘līm-i ‘ulūma meşğul ola yatup uyumaya ıssılıḡ ve ḥuşkīlık(7)anun dimāğında ḥāşıl olur ve rūḥ-ı nefsanī çok ḥareket kıılmaḳdan za‘īf(8)olur ikinci ṭabī‘atun ḡayrından olur ammā olur uyḡu ki ṭabī‘atdan olur ḳuvvet(9)benefşe yağı ve nīlūfer yağı bigi ba‘zı ḥükemā eydür ki uyḡu iki dürlüdür biri ṭabī‘atdan(10)olur ikinci ṭabī‘atun ḡayrından olur ammā ol uyḡu ki ṭabī‘atdan olur ḳuvvet-i(11)ṭabī‘ī yārī kıılır zīrā ki ḥarāret-i ‘azīziyye ḡalīzaya maḥşuşdur ya‘nī ādemün(12)aşlı ıssılıḡı ten şaklar pes ḳuvvet-i ṭabī‘ī yigrek olur çün çok uyusa ḳuvvet-i nefsanī(13)süst olur andan ötürü torlaḡ aḡa ḡālib olur ve ḳuvvet-i ṭabī‘ī süst olduğı(14)şundandır ki rūḥ-i nefsanīnün endāmı içinde ḡüzergāhları bağlanur ve dahı torlaḡ(15)ḡālib olduḡça rūḥ-i nefsanī olur ammā gerek ki faẓlaları ādemīnün teninden(16)gider derlenmegle ve uyḡu ki ṭabī‘atun ḡayrından ḥāşıl olur üç dürlüdür

biri(17) fesād mizācdan olur ikinci kıan ve şafrā ve balgām ve sevdā gālīb olduğundan olur(18) üçüncü galīz ta‘āmlar yemekden olur ve bilgil ki uyğunun mi‘zācī iki dürlüdür zīrā ki(19) māyesi yā serd yā terdür yā germ ve huşkī çün bir kişinün dimāğında germī ve huşkī gālīb (14b)

(1) olur-ise uyumaz eger serdī ve nermī gālīb olursa çok uyur eger bir kişi(2) i‘tirāz idüp eydürse ki neden bildün ki uyhu bir fi‘ildür beynün ef‘ālinde(3) ve ol rāhat-ı mütehayyile ve kuvvet-i fikir ve kuvvet-i zikirdür cevāb oldur ki andan bildüm ki(4) uyumakdan bu üç kuvvet za‘if olur pes ‘ağılla bildüm ki şöyle ki oturmak(5) turmağın rāhatıdır uyumak dağı uyanıklık rāhatıdır ve kuvvetlerün dinlenmegidür pes(6) ma‘lūm oldu ki uyhu beynün ef‘ālinde bir fi‘ildür ve şerhi tabī‘i uyğunun ve gayrı(7) tabī‘inün ve şıfat-ı kuvvet-i mütehayyilesi ve kuvvet-i fikir ve kuvvet-i zikir delāyile hükemā’-ı kādīm (8) kavlinden ol kitābdaki adı Kifāye’dür tamām beyān kılınmışdır şöyle ki okıyan(9) eyü fehmi eyleye ammā bu kitābda eger dağı artuk zikr kılursavuz melālet hāşıl(10) olur (فصل دُوم) İkinci Faşl düşün aksamının ve ‘acāyib(11) ahvālinün beyānındadır Dāniyāl eydür: Düş iki dürlüdür birisi(12) oldur ki āgāh kıılır haqıkat hāli ikinci oldur ki āşikāre kıılır işün ser-encā(13) mını ve kısm-ı evvel dört kıısımdur biri buyurıcı düşdür ikinci haber virici düşdür üçüncü (14) kōrhudıcı dōrdüncü beşāret virici ve ‘Abdullāh bin Mes‘ūd eydür ki resūl ‘aleyhi’s-(15) selām eyitdi ki düş üç nev’dür biri Tanrı’dan tebāreke ve ta‘ālā beşāretdür mü’(16) minlere ki ve (Neml/2) وَبُشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ikinci şeytān vesvesesindendir ki ādemi kaygulu eyler(17) (Mücādele/10) اَلَّذِينَ آمَنُوا üçüncü āşüfte düşlerdür ki azgās ü ahlām dirler Ca‘fer-i (18) Şādık eydür ki düş üç kıısımdur bir kıısına muhkem dirler birine müteşābih birine(19) azgās ü ahlām bu azgās ü ahlām dōrttür dürlü tayıfe görür bir tayıfe oldur ki (15a)

(1) tabī‘atları fesāda varmışdır mādde sebebinden ikinci esrükler üçüncü şunlardır ki galīz (2) ve sevdā’i ta‘āmlar yemiş olalar bādincan bigi ve tuzlu aşlar gibi ve ekşi nesneler(3) bigi dōrdüncü bālīg olmadığı oğlanlardır Muḥammed bin Sīrīn eydür düş iki dürlüdür(4) biri muhkemdür ki ol elbetde rāst olur ikinci azgās ü ahlām her ya’nī muhtelif düşler bilgil(5) ki anlara ‘Arab dilince azgās eydürler zīrā ki dürlü dürlü otlar bigi yeşil(6) kıızıl şaru ve yaş kıuru ve dağı ne ki aña benzer var-ise düşün bu kıısına azgās(7) didükleri üç nesneden olur ba‘zı tabī‘at gālīb olduğundan olur ve ba‘zı(8) dīv gösterdiğinden ve ba‘zı nefsi meylinden elbette bu üç dürlü düş rāst olmaz(9) ammā ol düş ki rāst gelür anı muḥarreb ferişte gösterür Levhü’l-Maḥfūz’dan imdi(10) ol düş yā beşāretdür bir ḥayra ki işlemiştir yā diler işlemege yā kōrkudur ol(11) günāhdan ki işlemiştir yā işlemek diler tā kıul Tanrı’ya şığına ve kōrka ol düşün(12) şerrinden bundandır ki çün ādemī düş göre dağı ol düşi unıda eydürler ki(13) tövbe eylegil ki düşi unutmak ma‘şiyet şomlığındandır zīrā ki düşi ferişte gösterür(14) Levhü’l-

Maḥfūz'dan Cābir Mağribī eydür ki düş iki dürlüdür birisi toğrudur birisi(15)egri ol düş ki toğrudur ol daḥı üç dürlüdür birine tebşīrdür ikincisine(16)taḥzīr dirler üçüncisine ilhām dirler tebşīr oldur ki Taḥrī ta'ālā ferīşte mü'ekkil(17)kılmışdur Levḥü'l-Maḥfūz üzerine tā bir nesne ki ādemoğlınun başından geçer eyüden yavuz(18)dan ol ferīşte aḥa gösterür ol ferīşteye meleki'r-rü'yā dirler ya'nī düş ferīşte(19)si çün ādemoğlına beşāret irecekdür dünyā işinde yā āḥiret işinde Taḥrī'nun

(15b)

(1)tevfiķiyle ol ferīşte aḥa gösterür iki nesneden ötürü yā müslimānlara naṣīḥat kılmaḥdan(2)ötürü veyā kāfirler üzerine kıyāmet günü ḥüccet kılmağ-çün ve taḥzīr oldur ki(3)ol ferīşte ādeme düşinde gösterür ol nesne ki tā'atdan ırağ eyler ve ma'sīyete(4)yaḥın eyler tā kıl andan şaḥına ve ilhām düşi oldur ki ol ferīşte Taḥrī tevfiķi ile(5)gösterür ki tā'at kılmaḥ gerek ve eylük eylemek gerek ḥac bigi ḡazā bigi gice namāzı bigi ve şadaḥa(6)virmek gerek ve zulm kılmaḥdan şaḥınmaḥ gerek ve kişinün günāḥından geçmek gerek(7)ḥarāmdan ve daḥı yavuz işlerden ıraḥ olmaḥ gerek ve tevbe kılmaḥ gerek ve *وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا*(8)*أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ* ve *تَقْلُحُونَ*(Nur/31) ve bilgil egri düş daḥı üç dürlüdür evvel(9)himmet düşi ikinci 'illet düşi üçüncü dīv gösterdiği düş himmet düş oldur ki(10)ādemī uyanıklıḥ ḥālinde bir nesne endīşe kılur çün uyusa hemān fikrin düşinde(11)görür ol düşe i'tibār olmaz ve 'illet düşi oldur ki ādemī şayru olur yā bir(12)endāmı ağırur olduğu vaḥit ol 'illet ḡālib olur daḥı ḳorḳılı nesneler düşinde(13)görür aḥa daḥı i'tibār yokdur üçüncü dīv gösterdiği düşe daḥı i'tibār yokdur(14)zīrā aḡḡāş ü aḥlāmdur söyle ki Taḥrī ta'ālā buyurur Ḳur'ān içinde ve *قَالُوا أَضَلُّوا* (15) *أَحْلَامٍ وَمَا نَحْنُ* (Yusuf/44) *بِأَوَّلِ الْأَحْلَامِ بِعَالَمِينَ* Emīrū'l-Mü'minīn 'Alī keremma'llāhu vecchēhū(16)eyitdi ki biḥ biḥ 'acāyiblerden biri daḥı düşdür ki Taḥrī emrile görürüz andan(17)şonra eṣeri bize irişür İbn-i Seyrīn eydür düşün 'acāyiblerinden bir daḥı oldur ki(18)ādemī düşinde ḥayr u rāḥat yā şerr ü āfet göre bi-'aynihi uyanıklığı ḥālinde ol aḥa irişe(19)bir daḥı düş 'acāyiblerinden oldur ki çok ādem olur ki ḥāṭırı ve dili künd olur

(16a)

(1)şöyle ki eger bir beyt şi'r dilese öğrenmege bir zamān geçer öğrenemez düşinde şi'r eydür(2)oḳur ve yazdudur şöyleki uyandukda ol şi'ri rāst oḳur çoḡı cāhil olur ki(3)düşinde ḥikmet-āmīz sözler söyler ve faṣīḥ lafızlar eydür şöyleki bir ḥekīm 'ālim söylemez çün(4)uyanur hemān faṣīḥ sözler söyler Taḥrī'nun ḳudretinden Cābir Mağribī eydür ki düşün(5)'acāyiblerinden biri daḥı oldur ki ādemī düşinde ḡarīb lügatlar eydür ve tefsīr-i beyān(6)kılur ki uyanıklığı ḥālinde ḥiç bilmez Kirmānī eydür bir 'acīb daḥı oldur ki ādem(7)bir düşi görür ve anuḥ ta'bīri oldur ki kendüye çıḳmaz lākin oḡlında çıkar yā ḳarda(8)şında söyle ki peygāmber zamānında bir kişi gördi ki Ebū Cehil müslimān oldu ol düş(9)'Akrimē'ye Ebū

Cehil oğluna vākı‘ oldı buncılayın bir kişi dahı Mekke’de gördi ki emīr-i Mekke(10)müslimān oldı anuñ ta‘bīri oğlı ‘Attāb bin Seyzā’ya çıkdı dahı olur ki çün(11)oğlan düş görür ta‘bīr anasına vākı‘ olur yā kıl düş görür mevlāsına vākı‘(12)olur bu ma‘nīden düşüñ ‘acāyibleri çokdur eger cemi‘ini zıkr idersevüz kitāb(13)uzanur va‘llāhu a‘lem ﴿فَصَلِّ سُوْمَ﴾ Üçüncü Faşl nefis ve rūhı bildürür bilgil ki (14) Tañrı ta‘ālā Qur‘ān içinde buyurur ki (15) اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا فِي مَنَامِهَا فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأُخْرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى (Zümer/42) وَالَّتِي لَمْ Tañrı ta‘ālā nefsi alur uyanıkda yene virür ve öldükde yene virmez pes teveffā(17)istifā ma‘nāsında ola ya‘nī almak bilgil ki ‘ulemā ortasında hılāfdur ki nefis ve rūh ne(18)nesnedür ba‘zı eyitmişdür ki ikisi bir nesnedür ya‘nī cāndur bu zıkr-olınan āyet mucibince(19)ve eyitmişlerdür ki nefis ‘Arab kelāmında sekiz ma‘naya gelmişdür evvel tendür ikinci

(16b)

(1)cān üçüncü kındur dördüncü şu beşüncü kardaş altıncı himmet yedüncü varlık sekizüncü(2)yavuz göz hem eydürler ki rūhıñ kelām-ı ‘Arab’da on iki ma‘nāsı vardır evvel cān iküncü(3)bel üçüncü Tañrı kelāmı dördüncü Cebrā’ıl beşüncü Tañrı’nıñ rahmeti altıncı vahiy hāq yedüncü şād(4)olmak sekizüncü efsün ki bir kişiye okıyup örmek tokuzüncü ‘İsā peygamber onıncı dirlik ki(5)anda ölüm olmaya on birüncü ferişte ki yalınuz ol bir şaf ola ve cemī‘ feriştelere bir şaf ola(6)on iküncü nefisdür ve eydürler ki düş gören cāndur ki tenden göge ağı Tañrı fermānile(7)her ne görürse yā işidürse öñinde dutar bu kavlün delili oldur peygāmbere a.m buyurdı ki(8)çün kıl tahāretile yata Tañrı ta‘ālayı zıkr kıla anuñ cānını göge çıkarurlar ba‘zı mu‘abbirler(9)eydür bu ma‘nā dürüst degildür ol sebebeden ki eger cān tenden gitseydi uyur kişi(10)hareket kılmayaydı ve nefes vermeyeydi çün uyur kişide ikisi dahı vardır delālet eyler ki(11)cān tenden gitmemişdür ve ba‘zı hükemā eydürler ki rūh cāndur ve nefis-i revān nefis-i tenden(12)çıkar ‘āleme görüne gelür tene girü her ne gördiyse cāna haber virür bu kıl be-gāyet(13)za‘ıfdür bular eyitmişlerdür ki cān kişinün kırı gibidür kendü yerinde revān nūr bigidür ki(14)‘āleme tolmışdur ba‘zı felāsife eyitmişdür ki cān ve revān ikisi bir nesnedür ‘akıl dahı(15)bunı tekāzā kılar şol buz gibi ki şudandur ve şu buzdandur ve bilgil ki nefis Ar(16)istoṭālīs katında ‘illet-i mebd’-i evveldür ol eşrefdür rūhdan ikisinün dahı şıfatını hükemā ve(17)felāsife kavlince ol kitābda ki Simārū’l-Mesāyil adı konulmuşdur tamām beyān kılınmışdur ammā (18) ehl-i İslām katında rūh Tañrı’nıñ emridür neteki Qur‘ān içinde yād kılınur (İsra/85) عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ يَسْأَلُونَكَ (19) ya‘nī ey Muhammed senden su‘āl kıllurlar

(17a)

(1)rūhdan eytgil ki Tañrı’nıñ emrindedür bizüm i‘tikādumuz aṇadur el-ḥamdu li’llāhi ‘alā zālīke(2)ammā ol kadar ki hükemā kavlinde yād kılduk maḳşūd ol-y-ıdı ki bizüm kitābumuz cāmī‘ ola(3)Tañrı ta‘ālā kendü kereminden in-şāa’llāhu ki bize tevfiḳini refiḳ eyleye cadde-i

﴿فَصَلِّ چَهَارُمُ أَتَدْرُ مَعْرِفَتُ دُرُسْتِي خَوَابَهَا وَعَلَامَتَهَا﴾ şerī‘atdan taşra(4)çıkımayavuz bi-mennihi ve fażlihi (6)her ki diler ki düşün toğrulıgının delilini ve ‘alāmetini bile gerekdür ki tahāretile sağ(7)yanı üstine yata ve Tañrı tebāreke ve ta‘ālā’ı yād kıla dañı ta‘ām çok yemeye zīrā ki çok(8)yemegden mi‘de dolar dañı buñār beynne çıkar ‘aқıl hālel olur dañı muhtelif düşler(9)görür ve dañı aç yatmaya ki tabī‘at-süst olup muhtelif düşler görmeye pes(10)gerekdür ki ādemī yatduğı hālde ne katı tok ola ve ne katı aç tā gördüğü düş(11)rāst ola dañı düşün unitmaya ‘Abdullāh bin ‘Abbās’dan rażıya’llāhu ‘anhu mervī(12)dür ki bir ‘Arab peygāmbir katına geldi eyitdi yā resūla’llāh ben böyle düş gördüm(13)bir āşüfte düş agāz kıldı resūl şallā’llāhu ‘aleyhi ve sellem eyitdi gice ne yemişdün(14)eyitdi bişmiş hūrmā peygāmbir a.m. eyitdi ki bunun gibi düşe ta‘bīr itmek olmaz(15)pes bildün ki ādemī çok yemiş olıcak yā aç olıcak yā urmuş olıcak düşünün(16)ta‘bīri rāst olmaz pes mu‘abbire gerek ki bu tārīkleri ri‘āyet kıla sā’ilden şora(17)andan sonra düşini ta‘bīr eyleye ki rāst gele İbn-i Seyrīn eydür ki çok düş(18)olur ki gören kişi aña lāyık olmasa ta‘bīr anuñ hīşāvendlerinden birine çıkar(19)yā oğlına yā kardaşına yā ehl-i beytinden birisine ve olur ki öldükden sonra vāqı‘

(17b)

(1)olur nete ki Ebū Cehil oğlı ‘İkrime düşi ki öñden beyān kılduğ-ıdı pes ma‘lūm(2)oldı ki ādemī gördüğü düşe lāyık olmasa kendü kavminden birine çıkar şöyle ki(3)bālig olmaduğı düşi atasına ve anasına vāqı‘ olur eger ‘avret olursa erine vāqı‘(4)olur çün mu‘abbir bu aslı bile ve ri‘āyet kıla hīç düş aña müşkil olmaya ve ta‘bīr(5)rāst gele Ca‘fer Şādık rażıya’llāhu ‘anhu eydür ki çok düş ola ki gören kişi(6)korқа velākin ta‘bīri ‘aksince ola şöyle ki düşde guşsa ve korқа şādılık ve emn(7)ve rāhat olur kavluhu ‘Azze ve celle(Nur/55)وَلْيُبَدِّلْ لَهُم مِّنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا ve pādīşāh yā düşman(8)yā hārāmī ve dañı neki bunlara beñzer varsa korқısından kaçmak düşde düş görene emn(9)ve rāhat olur kavluhu Ta‘ālā(Zariyyat/50)لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ إِنِّي لَكُم مِّنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ bu ma‘nīnün te’vīli(10)çokdur her biri düşün kendü yerinde beyān olına in-şāa’llāhu Ta‘ālā فصل پنجم(11)Beşinci Faşl düşün egrisini ve toğrusını beyān kılar Dāniyāl eydür şöyle ki ādemī(12)muhtelifdür şekilde ve tabī‘atda ve şüretde ve sözde ve tabī‘at muhtelif olur şehirlerinün(13)havāsından dañı gerek ki düşleri muhtelif ola birbirine beñzemeye çün ādeminün tabī‘atından(14)қан gālib ola et yemekden yā helvā yā şarāb içmekden ve dañı şol nesnelerden ki қanı(15)arturur gerek düşinde қан almak ve hacāmat kılmak ve reyñānlar ve ‘işret kılmak ve kızıl(16)nesneler çok göre ve ceng ü çeğāne ve berbat āvāzın işide çün mu‘abbir yüzine(17)бақа rengin kızıl göre ve tenini semüz ve kendüyi şādān velī bī-vakt bile ki ol ‘illet(18)қан gālib olduğındandır ancılayın kişinün düşün ta‘bīr kılmaya ve çün şafrā(19)gālib olmuş ola şafrā arturıcı nesneler yemekden ve sarmısak ve soğan gibi ve germ ve huşk

(18a)

(1)nesneler gibi düşünde od ve çerāk ve şem‘ ve ısıklık ve dağı şaru nesne(2)çok göre çün mu‘abbir göre ki benzi şarudur kendü arık yüzlü tiz hareketli çok(3)sözlü gerek bile ki şafrası gâlibdür düşü aşı degildür belki şafrā ağılebindendür(4)ve çün âdemîde balğam gâlib ola balğam arturucu nesne yemekden süd gibi yoğurt gibi(5)ve ne ki aña beşzer varise düşünde qar u yağmur ve şular ve ak nesneler çok göre(6)mu‘abbir çün yüzinde aklık göre ve teninde semüzlük ve dilinde ağırlık bula gerek bile ki(7)balğam gâlib olmuşdur düşü aşı degil balğam galebesindendür ve eger tabî‘atında sevdā gâlib(8)olmuşsa sevdāvî nesneler yemekden şıgır eti gibi bādinca gib dağı neki bunlara beşzer(9)varsa düşünde korkmak ve ‘akreb ve yılan ve ve karabalık ve karanlık ve sehimnāk nesneler(10)çok göre mu‘abbir çün anı melül-şekl göre ve mütefekkir ve mütehayyir ve elini bî-sebeb yüzine(11)ve sağına sürer göre bile ki sevdası gâlib olmuşdur düşü aşı degildür pes(12)mu‘abbire gerek kim bu tarīkalarda te‘emmül eyleye andan şonra ol düş görenden ki şora(13)bile ki bu zıkr olınan ‘illetün kankısı gâlibdür çün ahvāle vākıf ola ol düşün(14)ta‘bîrinde hîç haṭā kılmaya İbn-i Seyrîn eydür ki ol kişilerün düşü ki aşhāb himmet(15)dür ya‘nî hāzîne-i hayālinde bir nesne var şöyle kim ‘āşık ma‘şūkını göre yā hîrfet(16)ehli kendü pîşesin göre mu‘abbire vācibdür ki anuñ düşüni tamāmı şora ve bile ki(17)gice ne yeyüp yatmışdur ne endîşe kılmışdur tā şöyle ki gerekdür ta‘bîr kıla eger(18)bir kişi düşünde görse ki karda ve yağmurda ve şovuk yerde kalmışdur uyandukda üstinde(19)örtü bulmasa ol düşün sebebi ol olur yāhūd kendi hamām içinde görse

(18b)

(1)yā güneşe karşı oturmuş görse uyandığı hâlde üstinde çok örtü bulsa(2)ol düşün sebebi ol olur eger bir kişi düşünde görse ki bir ‘illetden inildür yā bir(3)endāmı ağırur zahmet virür uyandukda ol zahmet ol ‘illetden olur yāhūd(4)bir kişi görse ki döşegine işer çün uyana göre ki işeyesi gelmiş buncılayın dü(5)şlerün i‘tibārı yokdur anlara azğās ü ahlām dirler فَصْلُ شَتْمِ دَرِّ دَانِسْتَن نَقَاوْتُ مِيَانِ خَوَابِهَا وَ فَضْلُ خَوَابِ كِسَى بَرِّ كِسَى دِيكَرْ (7)Altıncı Fasıl düşlerün tefāvütin bildürür İbn-i Seyrîn eydür ki düş gören(8)kişi ikiden hālî degil yā mü‘mimdür yā kāfirdür bu aşl on dört dürlüdür(9)evveli pādîşāhlar düşü ikinci kādîlerün üçüncü fuḡahānuñ dördüncü ‘ulemānuñ beşinci(10)āzādıların altıncı kulların yedinci er kişilerün sekizinci ‘avretlerün tokuzuncı şālîh(11)kişilerün onıncı fāsıkların on birinci bayların on ikinci dervîşlerün on üç(12)üncü oğlanların on dördüncü bālîğ olmuş oğlanların ammā bulardan ki zıkr oldı(13)pādîşāhlar düşü toğrudur zîrā pādîşāh düşünün fazîleti vardır ra‘iyyet(14)düşü üzerine nete ki pādîşāhuñ ra‘iyyet üzerine nete ki çün Hāk ta‘ālā kendü kereminden(15)pādîşāha sürürlük virdi dağı anı müzeyyen kıldı dürlü dürlü hünerle ya‘nî(16)bahādırlık ve cömerdlük ve rāy ve tedbîrle ve dağı hālāyıkā emr kıldı ki aña muṭī‘ ola(18)lar ki وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ ve peygāMBER a.m. eyitdi مَنْ أَطَاعَ

(18)(19) *الْأَمِيرَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ وَ مَنْ عَصَى الْأَمِيرَ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَ رَسُولَهُ* pes her düş ki pādişāh ‘ādil göre ol ilhām olur pādişāhuñ kardaşı

(19a)

(1)düşü dahı ve muḳarrebler düşü pādişāh düşine yakın olur şöyle ki bilmek gerekdür ki(2)her ki pādişāha yakın ola gerek ki düşü toḡru ola hāşşa ki şālih ola andan sonra(3)kādī düşü yigrekdür girü kalan ḫalāyıkdan zīrā ki ‘adl ü inşāfa nazar kılmaḳ ḫalāyık(4)maşlahatına kādīlere ta‘alluḳ tudar andan sonra faḳīhler düşü yigrekdür zīrā ki İzed ‘Azze(5)Celle tevḫik virdi tā ḫudūd-i İslām bulardan bilinür andan āzādlar düşü yigrek(6)dür zīrā ki Taḡrı ta‘ālā bulara şeref neseb virmişdür andan ‘ulemā düşü yigrekdür zīrā ki (7)Taḡrı ta‘ālā bulara tevḫik virdi tā ḫalāyık toḡrı yola ḳulavuzlarlar ve tā‘ata ve ḫayrāta(8)tahrīz ḳılurlar ve ma‘şiyetden ıraḡ eylerler ve ḳul düşüñ fāyidesi ḫācesine(9)olur kendünün naşibi az olur andan erenler düşü yigrekdür zīrā ki peygāmberler(10)cemī‘-i erenlerdür dahı ihtiyār kıldı Taḡrı ta‘ālā erenleri ‘avretler üstine(11) (Nisa/34) *الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ* şöyle bilmek gerek ki(12)İzed ‘Azze ve Celle şabr u ‘aḳl u temyīz u şecā‘at u seḫāvet dahı ne ki bulara beñzer varise(13)erenlere virdi ‘avretler düşü ḳul düşine yakındur zīrā ki menfa‘at erine olur(14)andan şālihler düşü yigrekdür fāsıḳlar düşinden zīrā ki şalāhiyyet bereketinde(15)ma‘şiyetden ıraḡ olurlar andan sonra baylar düşü yigrekdür zīrā ki zekāt ve şadaḳa(16)virürler ve ḫayrāt ḳılurlar hem peygāmber a.m. buyurmuşdur ki *يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا خُذُوا زِينَتَكُمْ* ya‘nī virici el yigrekdür dileyici elden pes dünyā ehli dervīşler(18)düş mu‘abbiri olmaya zīrā ki dāyim ḫātırları meşḡuldur guşşaddan ḫālī olmaz anıñ-içün (19)dervīş eyü düş görse geḫ çıkar çün yavuz düşü göre tīz çıkar ammā bay

(19b)

(1)düşü bunun ḫilāfıncadur ve bāliḡ oḡlanlar düşü za‘ıf olur zīrā ki bularda(2)şehvet ḡālibdür ‘aḳlı kemāle yetmemişdür ba‘zı eydür ki bāliḡ düşü eyü olsa(3)menfa‘at atasına anasına ‘āyid olur yavuz olsa ziyān ḳılmaz ve bāliḡ olmaduḡı oḡlan(4)düşinde iki ḳavildür bir ḳavl oldur ki dürüstdür ḫūkmi tīzcek ḫāşıl olur şundan(5)ötürü ki bularuñ ḡünāhı jeng tutmamışdur dünyā şuḡlından fāriḡdür bir ḳavl oldur ki(6)bularuñ düşinün i‘tibārı yoḳdur zīrā ki ‘aḳlı yoḳdur düşüñ öñinde duta(7)tā şöyle ki ḡormişdür taḳrīr eyleye ve esrügün ve cünübüñ ve ḫāyizün düşü mu‘teber(8)degildür İbn-i Seyrīn eydür ki bularuñ düşü dahı dürüst olur zīrā ki müşrikler(9)düşü rāst olur şöyle ki rivāyet ḳılurlar ki Şaffiye Ḥaye kıızı Ḥayber ḳal‘asında(10)düşinde ḡördi ki ayla ḡüneş ḡökden bunun ḳucaḡına düşdiler uyandukda ol(11)ḳal‘a begine ḫaber virdi ol beg Şaffiye yüzine yumruḡ urdı eyitdi eger bu düş toḡru(12)olur-ise peygāmber a.m. Ḥayber ḳal‘asını ala dahı seni ‘avret eyleye yarındası ḡün(13)peygāmber a.m. Ḥayber’i aldı müslimālar Şaffiye’i peygāmber ḳatına ḡetürdiler şordı ki yüzün(14)ḡöḡi nedendür Şaffiye eyitdi yā resū’l

la'llāh şöyle düş gördüm-idi anuñ düşi rāst(15)oldı pes ma'lūm oldu ki esrük cünübün hāyiz 'avretün kāfirün düşi vakt(16)olur ki rāst olur(فصل هفتم)(Yedinci Faşl fark bildirür halāyıkun düşleri(17)arasında Kirmānī eydür ki müslimān düşi yigrek olur kāfir düşinden 'ālim düşi (18) yigrek olur cāhil düşinden şālih düşi fāsık düşinden eyü kişi düşi yigrek(19)dür yavuz kişi düşinden ve pīrlar düşi yigrekdür yigitler düşinden ve yigidün düşi

(20a)

(1)yigrekdür oğlanlar düşinden ve er kişi düşi 'avret düşinden ve āzād düşi kul(2)karavaş düşinden pes mu'abbir ta'bīr kıldığı bu merātib gerek ki ri'āyet kıla çün(3)düşü gören kişiden perākende sözler işide gerek ki kıyāsile rāst kıla her lafız(4)ki kıyāsa yakın ola ol lafzı ta'bīr kılana gālaṭ kılmaya zīrā ki 'ulemā'-ı kādīm bu tarīka(5)ta'bīr kılurlar-ıdır rāst olur-ıdır rivāyet kılurlar İbn-i Seyrīn'den ki bir kişi(6)şordı ki eyitdi ki düşümde bānglardum eyitdi aña ki haca varasın hem ol vakt(7)bir kişi eyitdi ben dağı buncılayın düş gördüm aña eyitdi saña uğrılık yapalar şā(8)girdleri eyitdiler yā üstād ikisi dağı bir dürlü düş görmışdür bir sā'at içinde(9)birisin haca ta'bīr kılduñ birisini uğrılığa bu nicedür İbn-i Seyrīn eyitdi (10) birisinün simāsında hayr gördüm eyitdüm ki haca varasın ki ve(Hac/27) وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ (11) ol birisinün simāsında yavuzluk gördüm uğrılığa ta'bīr kıldum bu āyet mūcibince ki(12)(Yusuf/70) أَذِّنْ مُؤَدِّنْ Ca'fer-i Şādık eydür ki ol düşü ki(13)gündüz göreler ta'bīri hemān gün ola ol düşü ki gice göreler altı aya degin(14)hemān çıka belki dağı ırak ola şāyed ki yigirmi yıla degin çıka Yūsuf peygamber(15)düşü gibi yigirmi yıldan sonra dürüst oldu ol ki kırk yıla degin çeke şöyle ki(16)peygamber a.m Emīrū'l-Mū'minīn Hüseyn'ün şehīdliğin gördi ol şöyle eyitdi ki(17)düşinde gördi ki bir it Hüseyn'ün kanın içre bu düş kırk yıldan sonra dürüst(18)oldı Cābir Mağribī eydür ki ol düş ki gice göre kavī olur gündüz düşinden(19)ol düş ki gicenün evvelinde göreler dürüst degildür zīrā ki ādemī henüz dünyā

(20b)

(1)fıkrine meşğul olur ol düş ki dün yarusında göreler hem dürüst olmaya(2)azğās ü ahlāmdan olur ki dīv gösterür toğru düş oldur ki anı sehergāh göreler(3)zīrā ki ol düşü muḳarreb ferīşte Levhū'l-Mahfūz'dan gösterür pes te'vīl rāst olur(4)İbn Seyrīn eydür ki ol düş ki gicenün evvelinde göreler ta'bīri kırk yılda tamām ola(5)ol düş ki dün buçuğında göreler hükmi otuz yıla-degin çeke ol düş ki gicenün sülüs-i(6)āhırinde göreler hükmi yigirmi yıla degin hemān tamām ola İsmā'il bin Eş'at eydür ki çok düş(7)ola ta'bīri tiz zāhir ola çok ola ki gice zāhir ola şöyle ki gice düşünün ta'bīri yigirmi(8)yılda hemān zāhir ola sehergāh düşünün ol ki on günde zāhir ola fi'l-cümle şabāha(9)yakın düşünün ta'bīri tiz zāhir ola ve dürüst ola(فصل هشتم) Sekizinci Faşl(10)beyān kılur ki mu'abbire gerek fāl 'ilmin bile hükemā'-ı kādīm sanmışlardur eyitmişlerdür ki(11)ol 'ilmi eyü bilmek gerek şöyle ki eger bir kişi ta'bīrin şorarsa mu'abbire

gerek ki(12)adın şora eger adı hayra delâlet eylerse şöyle ki Muhammed ve Hasan ve Hüseyin ve Ni‘met(13)ü Fazıl yâ neki bulara benzer varise bu mecmû‘ı delâlet hayra kıla eger adı buların hilâ(14)finca olur-ise delîl şerre ola çün sâ‘il mecmû‘ı andan düş ta‘bîrin şora mu‘abbir öninde(15)at yâ katır eşek göre bile ki düşi eyüdü ve dahı ol kişi sefere vara hâşşa ki ol(16)gördüğü tavar irilü eyvânlu ola kavluhu Ta‘ālā (17) وَالْخَيْلِ وَالْبِغَالِ وَالْحَمِيرِ لَتَرْكَبُوهُنَّ (Nahl/8)eger düş şordukları vakit qarğa üç kez öte delâlet hayra kıla eger iki kez(18)öte delâlet şerre kıla Cābir Mağribī rażıya’llāhu ‘anhu eydür ki bir kişi düşünün ta‘bîrin (19)‘Abdullāh bin ‘Abbās’dan şordı ol vakit bir qarğa geldi ol kişinün evinün

(21a)

(1)dīvārı üstine kondı iki kez kondı iki kez ötdi ‘Abdullāh rażıya’llāhu ‘anhu aña eyitdi ki saña mazarrat(2)irişse ol hafta içinde uğrı ol dīvārı deldi her nesi varsa aldı(3)‘Abdullāh eyitdi ben dimedüm mi ki düş şordukları vakit ki qarğa iki kez öte delîli(4)şerre kılar ve eger dört kez öte delîl eyülüge olur ve eger beş kez öte ol ol ev üsti(5)ki qarğa anın üstinde ötdi helāk ola ve ol düş görene hayr ola şāyed ki(6)şerre dahı ola eger qarğa altı kez öte katı eyü ola her ne maqşūdı varsa hâşıl(7)ola sebebi oldur ki üç delîl hayradur altı çok hayra delâlet eyler va’llāhi a‘lemü(8)İbn Seyrīn eydür ki kuşu fāl dutmak oldur ki eger qarğa bir kez öte yâ üç(9)yâ beş yâ yedi cem‘ eyüdü eger hilāfı olursa Cebrā’ilsin andan sonra bilgil ki fāl(10)bahār faşında yigrek olur hāzān faşından dahı kış faşında bu iki faşıl(11)delîl za‘îf olur Ca‘fer-i Şādık eydür ki düşün bir fāl dahı vardur oldur ki(12)ādemī bir niyyet üzerine yata dileye ki eyüsin yavuzın bile eger düşünde koyun yā(13)keçi yā şığır görürse yā at bulara benzer nesneler ki eti yenür cümlesi eyüdü murādı(14)hâşıl ola eger arşlan yā kurt yā yılan yā ‘akreb yā sıçan görse cem‘i(15)yavuzdur delâlet eyleye ki murādı hâşıl olmaya şāyed ki ser-encām bir zālīm pādīşāha(16)uğraya eger görse ki bir bağlu kapu anıçün açılır yā bir tatlu ta‘ām buldı dahı yedi(17)her ne murādı varsa hâşıl ola eger hilāfın görürse yavuz ola (فصل) (18)bilmekligindedür ol düşi ki unıtmış ola Cā‘fer-i Şādık rażıya’llāhu ‘anhu eydür ki çün(19)bir kişi düş göre dahı düşün ünde mu‘abbir diler ki bile tedbîr oldur ki ol

(21b)

(1)kişinün adın şora ve adının harflerini ebced hesābınca cem‘ kıla andan sonra(2)toğuz toğuz tarh eyleye göre ki bākī ne kaldı eger toğuz kaldıysa düşünde şehirler(3)görmüş ola delâlet fesāda kıla kavluhu Ta‘ālā(Neml/48) فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ (4) eger bākī sekiz kalmış ise düşünde yā sefer yā tezvīc görmüş (5) ola kavluhu Ta‘ālā ثَمَانِي جَجَجٍ فَإِنْ أَتَمَمْتَ عَشْرًا (Kısas/27) eger yedi kaldıysa yırtıcı(6)canavarlar görmüş ola kavluhu Ta‘ālā وَيَقُولُونَ (7)ola ki yā şığırlar(7)yā başlanmış buğday görmüş ola kavluhu Ta‘ālā سَبْعَةَ (Kehf/22) وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْ سَبْعَةَ (Azze ve Celle(Yusuf/43) سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عَجَافٌ وَسَبْعٌ سُنبُلَاتٍ خُضْرٍ

gören şâlih olur-ise ferîşteler şâlih(9)kişiler görmüş ola delâlet kıla ki murâdı tamâmı hâsıl ola eger düş gören kişi(10)şâlih degilse dīvler yâ müfsid kişiler görmüş ola delâlet kıla ki maḳṣûdı hâsıl(11)olmaya ḳavluhu Ta‘ālā (استَوَى أَيَّامٌ ثُمَّ اسْتَوَى أَيَّامٌ) (Furkan/59) eger beş(12)ḳalursa atlar ve silâhlar görmüş ola eger dört ḳalursa gökler ve yıldızlar görmüş(13)ola ḳavluhu Ta‘ālā (فُسَيْلَتِ أَيَّامٌ سَوَاءٌ لِّلسَّانِلِينَ) (Fusilet/10) eger üç ḳalursa delâlet kıla ki(14)kişi buña rāz itmiş ola yâ kendü rāzın itmişola ḳavluhu Ta‘ālā (أَلَا (Al-i imran/41) رَمَزًا ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ) (15)eger iki ḳalursa bir kişiye irişe ki dīnine ve dūnyāsına menfa‘at ola ḳavluhu ‘Azze ve Celle (تَوْبَةٍ فِي الْغَارِ) (Tövbe/40) te‘vīl oldur ki her neden ḳorḳa emīn ola her neye ki(17)ümīzi vardır irişe eger bir ḳalursa pādīşāh yâ bir ulu kişi görmüş ola ve yegān(18)ḳavluhu Ta‘ālā (وَالْوَّاحِدُ الْقَهَّارُ) (Rad/16) ne ḥāceti varsa revā ola rencden(19)ve şiddetden ḳurtıla murâdı hâsıl ola İbn-i Seyrīn eydür çün kişi düş

(22a)

(1)görmüş ola ve unutmuş ola mu‘abbir dileye ki bile tedbīr oldur ki ol düş görene(2)eyde elünjī kendü endāmuna ur eger başına olursa mu‘abbir kıyās ile bile ki tağ(3)görmüşdür elini alnına urursa bile ki bir yüce yer görmüşdür eger gözine(4)urursa bile ki acı şu çeşmesin görmüşdür eger burnına urursa bile ki tağ(5)etegi görmüşdür eger yüzine urursa bile ki mürg-zār görmüşdür eger ağzına urursa(6)bile ki tatlu şu çeşmesini görmüşdür eger ḳulağına urursa bile ki tağda mağāra(7)görmüşdür eger şaḳalına bıyığına urursa bile ki otlu yer görmüşdür eger boğazına(8)urursa bile ki kārīz nāḳīb görmüşdür eger göksine urursa bil ki mescid yâ şavma‘a(9)görmüşdür yâ namāzgāh görmüşdür eger ḳarnına urursa bile ki ırmağ kenārın görmüşdür(10)eger göbegine urursa bile ki yerde çukur görmüşdür eger dübüline urursa bil ki(11)maştaba yâ ḥarābāt görmüşdür eger omuzına urursa bile ki köşk yâ manzara(12)görmüşdür eger bāzūsına urursa bile ki yemişlü ağaç görmüşdür eger beline urursa(13)bile ki ince ağaç görmüşdür eger barmaḳlarına urursa uşāğ ağaçlar görmüşdür(14)eger arḳasına urursa bile ki beyābān görmüşdür eger pehlūsına urursa bile ki(15)yatacak yer görmüşdür eger götine urursa bile ki mezbele görmüşdür eger zekerine(16)urursa bile ki yoğun direk yâ ulu ağaç görmüşdür eger budına urursa(17)bile ki yüce ağaç görmüşdür eger dizine urursa bile ki eniş yâ ırmağ(18)tolamacı görmüşdür eger baldırına urursa bile ki yemişsüz ağaç görmüşdür(19)yâ ev diregi eger topuğına urursa bile ki uşacak depeler görmüşdür

(22b)

(1)eger ayağı barmaḳlarına urursa bile ki uşāğ mīşe görmüşdür bu kıyāsı ki zīkr(2)eyledük mu‘abbire gerek ri‘āyet kıla yâ ol düşi ki gören kişi unıtmışdur bile(3)ve ta‘bīr kıla Dāniyāl eydür ki ādemī düş görür dahı ondur sebep dört nesnedür(4)evvel günāh çoklığı ikinci muḥtelif işler üçüncü niyyet süstlüğü dördüncü ṭabī‘at(5)iḥtilāf-ı ṭabī‘at çün mu‘tedil olmaya lā-cerem düşin

ünide (فَصْلٌ دُهُمٌ) (6) Onuncı Faşılta beyân kılınur düş ta‘biri cāhiller kavlince Kirmānī eydür ‘āmiler(7) katında layıkın oldur ki her kişi bir düşi bilmeden ta‘bır kıla ta‘bır-i ‘ālim dağı hemān(8) oldur bu söz katı gālaṭ ve muḥāldur hīç aşı yokdur lākin ḥükemā fāl tārikince(9) eyitmişlerdür ki revā degil ki ādemī düşini cāhil kişi katında söyleye düş çün(10) ḥaqqı ola gösterici ferīşte olur cāhil kavliyle ḥaḳ bātıl olmaz ve ‘ākil kişi(11) bilür ki fark ‘ālimle cāhil arasında nicedür şöyle ki Tanrı Ta‘ālā kelām-ı mecīd(12) içinde eyitdi قُلْ هَلْ لَا يَسْتَوِي الْعَالَمُ لَا يَسْتَوِي (Zümer/9) اَلَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ (13) dağı peygāmbere (13) ‘aleyi’s-selām eyitdi اِنِّيْ اَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعٌ سُنبُلَاتٍ (23a)

(23a)

(1) يايسات (Yusuf/43) ol melik kendü kavmini okıdı bu düşden şordı(2) eyitdi (Yusuf/43) اِنْ كُنْتُمْ لِلرُّؤْيَا تَعْبُرُونَ (3) fetvā virün bu düşümden eger siz düş ta‘bırin bilürsenüz (Yusuf/44) اَحْلَامٍ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ (4) ve eyitdiler bu düş āşüfte ve muḥtelif(5) düşdür biz bunun gibi düşe ‘ālim degilüz çün bu düşi Yūsuf peygāmbere şordılar(6) cevāb virdi şöyle ki Qur‘ān‘da yād kılmışdur yedi yıl kızlıktan pes bu delille bildün(7) ki ne kadar cāhiller cehd kılırlarsa ki ḥaqqı bātıl kıllar yanlış ta‘bır kıllağıla(8) olmaz ta‘bır oldur ki ‘ālim kıllur şöyle ki reyyān düşi ta‘bır ol(y)ıdı ki Yūsuf(9) peygāmbere kıldı ol dinlediği mu‘abbirler azgāş ü ahlām didiler (فَصْلٌ يَارْدُهُمُ) (10) On Birinci Faşl bilmekligdedür düş muḥtelif olur evkāt u hey‘āt muḥtelif(11) olmağıla İbn-i Seyrīn eydür ki düş ta‘bırı döner vakit dönmegile eger bir kişi(12) gice düşinde görse ki pīle binmişdür delālet kıllur ki bir ulu iş bula ki andan(13) kişiye menfa‘at eksük ola eger bu düşi gündüz görse ‘avretin boşaya ol sebebdan(14) kaygulu ola eger gice düşinde görse ki bir taş yiyici kuş tutar bir ebleh kişiyile(15) işi ola eger gündüz görürse şabrı ola Ca‘fer-i Şādık eydür ki düş aşlından(16) dağı döner dīn ve şanā‘at ve ḥayāt kadarınca ve kesb kadarınca şol ḥaddile ki(17) düş vardır ki bir kişiye rahmetdür birine ‘azāb görmez misin ki bend düşde(18) mekrūhdur şöyle ki Tanrı Ta‘ālā Qur‘ān içinde yād kıllur (Maide/64) مَغْلُوبَةً غَلَّتْ أَيْدِيهِمْ (23b)

(23b)

(1) girü duta Muḥammed bin ‘Abdül‘azīz rivāyet kıllur isnād-ı şāḥiḥ ile ‘Abdurrahmān Selmā‘dan(2) ki peygāmbere a.m Ebū Bekir ile Selmān-i Fārisiyi kardaş kılmışdı Selmān-ı Fārisī

düş gördi(3)Ebū Bekir çün ol sebebdan andan ırağ oldı ve anı terk eyledi Ebū Bekir Selmān'a eyitdi(4)ey kardaş niçün beni terk itdün Selmān eyitdi ki seni düşümde gördüm ki elini bo(5)ynuna bendile bağlamışduñ Ebū Bekir razıya'llāhu 'anhu eyitdi Allāhu ekber elüm yavuz işden(6)kışalmış kıyāmete degin Selmān bu düşden peygāmbere haber virdi Ebū Bekir didügi(7)gibi ta'bır kıldı Ebū Seleme rivāyet kılur 'Aṭā bin Ḥabbāb'dan ki Muḥammed bin Şrīn ol(8)kişinün düşini ki kendüyi menber üstinde göre eger şalāh ehli ise eydürdi ki u(9)luluk bulasın eger fesād ehli ise eydürdi ki seni ber-dār eyleyeler Aḥmed bin Sa'īd rivāyet(10)kılur Ebū 'Ubey'den Ğarāyibü'l-Ḥadīşde ki bir 'avret peygamberden şordı ki düşümde(11)gördüm evümün diregi üzülmiş eyitdi erün seferden gele bir kez daḥı hemān 'avret bu düşi(12)gördi geldi peygāmbere bulmadı Ebū Bekir'den şordı Ebū Bekir eyitdi erün öle düşi bir(13)dürlü-idi ammā te'vıl döndi vakit dönmegile ol 'avretün hey'eti dönmegile Ebū Ḥatem(14)rivāyet kılur Aşma'īdan ki eyitdi A'sī Sa'bīden şordı ki düşümde gördüm ki buğdayı(15)arpaya şatardum Şa'bī eyitdi şī'ri Qur'ān'a tebdil eylesin buğday arpa aşı te'vılinden(16)dönderdi ol kişinün ḥālī dönmegile eger bir kişi ki fakıh ola bu düşi göre şāhib-(17)ḥadīş ola Kirmānī eydür ki her düş ki ādemī anı bahār faşlında göre ümīz-vār(18)ola ve eyü ola ammā ta'bırinde te'hır ola ve ol düşi ki yaz faşlında göre te'vılı(19)tiz çıkar daḥı kavī olur ve her düş ki ḥazān faşlında göre ḥük-m-i ta'bır dürüst

(24a)

(1)olmaya bu sözün dürüstliğine delil oldur ki bir kişi Emīrū'l-Mü'minīne Ebū Bekir şiddīkdan(2)şordı ki yetmiş yaprak bir ḥurmā ağacından şaydılar baña virdiler Ebū Bekir razıya'llāhu(3)'anhu eyitdi ki saña yetmiş ağaç uralar ol hafta içinde yetmiş ağaç urdılar ol(4)kişi hemān düşi yine gördi Ebū Bekir katına geldi şordı eyitdi saña yetmiş bın aqça ḥāşıl(5)ola ol kişi eyitdi yā Emīre'l-Mü'minīn bu düşi bildir gördüm eyitdün ki saña(6)yetmiş ağaç uralar bu yıl saña yetmiş aqça ḥāşıl ola dirsın bu nicedür(7)Ebū Bekir eyitdi bildir ki bu düşi şordun ḥazān vakti-idi ağaçlar yaprağı dökül(8)mişdi ta'biri ol-ıdı ki bu düşi şordun ḥazān vaktiydi ağaçlar yüz tazelige dut(9)mışdur ta'bır olıdı ki eyitdüm bu yıl aqça ḥāşıl oldı Dāniyāl eydür ki(10)çün kişi düşini şabāḥ şora tā öyle vaktine degin te'vıl ḥayr ola eger zevālden(11)şonra şora tā aḥşama degin te'vili eyü olmaya ve bu düş ta'birin gice şormak ve yağmur(12)güninde ve kar yağduğı vakit ve güneş doğarken ve batarken eyü olmaz Cābir Mağribī eydür ki(13)toğru düş oldur ki kişi gice şehir vaktinde göre ve tā gün doğınca eger gündüz görse(14)güneş rāst olunca faşıllarda toğru düş oldur ki çiçek vaktinde göre tā yemiş(15)irince ol düş ki kış faşlında ola za'if olur zīrā ki bahār faşlı ḥurremlık(16)ve tazelik faşlıdur kış faşlı kuruılık vaktidür düş ol vakit za'if olur(17)﴿فَصَلِّ دَوَائِدَهُمْ﴾ On İkinci Faşl düş ta'birinün şartını ve edebini bilmeklikdedür(18)Dāniyāl eydür ki mu'abbire gerek ki 'ālim pārsā

ola günāhdan şakınmış ola ol(19)vaķit ki düş şoralar ‘aklı cem’ eyleye düşi tamām işide daķı bile ki bu düş şoran

(24b)

(1)ne t̄ayifedendür pādīşāh midür yā ra‘iyyet ‘ālim midür yā cāhil ulu midür ya kiçi ġarīb midür(2)yā şehirlü bay midür yā dervīş pīr midür yā yigit er midür yā ‘avret bile ki ol düşi(3)gündüz mi gördi yā gice yaz mı gördi yā kış gönli fāriġ midür yā nesneye hevesi var mı(4)bu cemī‘in çün bile andan şonra düşi ta‘bīr kılmaķ aña āsān ola eger müşkil olursa(5)eyde ki ben bu düşün ta‘bīrin bilmezem İbn-i Seyrīn bu ‘ilimde fāzıl ve yegāne-idi(6)bu kamu fażlıla çok düş olurdı ki ta‘bīr kılmazdı Ebū Ḥātem rivāyet kılur Aş‘amīden(7)ve Aş‘amī rivāyet kılur Ebū’l-Muķaddimden ki eyitdi ben dāyim İbn Seyrīn ķatında hāzır olurdum(8)düşler şorardum otuz kırķ düşde birin hemān ta‘bīr kılurdu mu‘abbire gerek ki evvel(9)düş görenün sözün ki ihtiyāt kıla eger aşlınca aşlınca ‘arz kıla eger şöyle ki olursa daķı(10)nesneye ihtimāl olmaya ta‘bīr kıla eger iki dürlü ma‘nāsi varsa birbirine muḥālif göre ki(11)ķanķı ma‘nāsi aşla muvāfiķdur anı ta‘bīr kıla eger aşlı dürüst olurise ortada bī-fāyide(12)sözler varise tarḥ eyleye aşlīnün ta‘bīrin kıla eger cümle düşi muḥtelif olursa(13)bile ki azġās ü ahlāmdur ta‘bīr kılmaya eger te‘vīl ma‘lūm olmaya düş görenden(14)şora ki teng-dil midür yā hūş-dil her ne işidürse aña göre tesbīh itmek eger ol(15)kişi kendü sözün takrīr eylemezse mu‘abbire anladmazsa ol kişinün ṭabī‘atına ‘ādetine(16)nażar kıla eyülikden yavuzlıķdan ṭoġruluķdan egrilikden eger düşünün delīli yavuz(17)olursa örte yā bir eyü vechile ta‘bīr eyleye şöyle ki İbn-i Seyrīn kılurdu(18)Kirmānī eydür kim düşün aşlı üç nesnedür biri cins ikinci sınıf üçinci ṭab‘ cins(19)āġaçlar ve yırtıcı canavarlar ve kuşlar bir cemī‘inün ta‘bīri er kişiler ola sınıf oldur ki

(25a)

(1)mu‘abbir bile ki bu āġaç yā yırtıcı canavar yā kuş ne cinsdendür ne şınıfdur eger kuz āġacı(2)olursa kıyāsla bile ki ol kişi ‘acemīdür zīrā ‘Arab’da kuz āġacı olmaz eger ḥurmā āġacı(3)olursa bile ki ‘Arabīdür zīrā ḥurmā āġacı ‘Arab’da çoġ olur eger ṭāvus olursa(4)‘acemī ola eger eger şütürmürġ olursa ‘Arabī ola ṭab‘ oldur ki ol āġacınun ṭabī‘atın bile ki(5)ne nev‘dür nedür te‘vīl ol nevi‘ ola eger kıru āġaç olursa ol kişi bay ola velākin(6)bed-mu‘āmele ve baḥīl ve müşenna‘ zīrā ki çün kuzu deprede sin āvāz virür soymayınca içi(7)çıķmaz eger ḥurmā āġacı olursa bir muḥtār iş āsān ola nice ki Ḥaķ ta‘ālā buyurur(8) كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا ol şecerat-i ṭayyibe ḥurmā āġacıdur eger kuş olursa(9)uçar bir sefere irici kişi ola pes ol kuşun ṭabī‘atını bile şöyle ki eger ķarġa olursa(10)bir kişi ola bed ‘ahd u fāsık ve yavuz işlü eger ‘uķāb olursa pādīşāh ola zālīm düş(11)gören kişi gerek ki ṭoġru sözlü ve mütedeyyin ola hīc artık eksük dimeye zīrā ki hem düşün(12)ziyān var hem Taḡrı‘ya ‘āşī olur eger kişi bir düş göre ki andan ķorķa gerek ki üç(13)kez āyete’l-kürsī okuya kendüye üne ve eyde ki اَعُوذُ بِرَبِّ مُوسَى وَ عِيسَى وَ

إِبْرَاهِيمَ الَّذِي (14) وَفِي مَمْنُ شَرِّ الرُّؤْيَا أَلَّتِي رَأَيْتُهَا فِي مَنَامِي أَنْ تَضُرَّنِي فِي دِينِي وَ دُنْيَايَ وَ مَعَاشِي عَزَّ جَارُكَ وَ (15) جَلَّ
 إِبْرَاهِيمَ الَّذِي (14) وَفِي مَمْنُ شَرِّ الرُّؤْيَا أَلَّتِي رَأَيْتُهَا فِي مَنَامِي أَنْ تَضُرَّنِي فِي دِينِي وَ دُنْيَايَ وَ مَعَاشِي عَزَّ جَارُكَ وَ (15) جَلَّ
 eger sonra iki rek‘at namāz kılursa ve şadağa virürse (16) ve du‘ā kılursa Tañrı
 ta‘ālā ol düşüñ şerrini andan döndere Cābir Mağribī eydür kim (17) İblīs cemī‘ düşlere ta‘arruż
 eyler kendüyi cemī‘ nesneye beñzedür meger ki Tañrı ta‘ālāya ve feriştelere (18) ve
 peygamberlere ve göge ve güneş ve aya ve yıldızlara ve ‘azametlü nesneler ki Tañrı ta‘ālā
 ḥalāyık (19) maşlahat-çün yaratmışdur peygāmbir eyitdi ki İblīs kendüyi bulara beñzetmez ki
 eger ol

(25b)

(1) kudreti olaydı kendüyi bulara beñzedeydi çok fitne Tañrı’nun kulları arasında
 bırağaydı (2) zīrā kendüyi peygāmbir şüretinde gösterür-idi eyde-(y) idi ki senden ḥoşnudam
 ne (3) dilerseñ işle birine eyde-idi ben nesneyi yaradanam günāhlarını ‘afv eyledüm fāriğ ol (4) ne
 dilerseñ işle nesneler didi ki ādemo yolından azdura (y) ıdı göñline şekk bırağa (5) (y) ıdı tā
 īmāndan ayıraydı pes Tañrı ta‘ālā ol kudreti virmedi el-ḥamdu li’ llāhi Ca‘fer-i Şā (6) dıx eydür
 ki çok İblīs diler ki kendüyi peygāmbir şüretine beñzede gökden aşığa bir (7) od iner dañı anı
 göyindürür bundan ulu ‘azāb İblīs-i la‘īne olmaz lā-cerem mü’ minüñ göñli (8) rüşen olur īmān
 nūrile eyüyi yavuzdan bilür Tañrı ‘ināyetile ba‘zı eydür ki bir (9) düşi ki mü’min görür dañı
 ta‘bīri rāst olur sebeb oldur ki ilhāmdur Tañrı’dan (10) ta‘ālā ve teḳaddes (فَصَلِّ سِرْ دُهُمْ) On Üçinci
 Faşl mu‘abbire ve sāyıl düşüñ edebin şaklamaklığın (11) beyān kıılır Kirmānī eydür ki edeb-i
 mu‘abbir oldur ki şabrını ve ‘aqlını cem‘ kııla ve sā’il düş (12) şorduğı vaķit tā düşi tamām işide
 ve anlıya ve şora ki düş şoran pādīşāh mıdır (13) yā ra‘iyyet midür yā şehri midür yā bay baş
 kişi midür ya aşığa ‘ālim (14) midür yā cāhil oğlan midür yā ulu āzād midür yā kul dañı anuñ
 ‘aqlına ve dīnine (15) ve mezhebine ve hevesine vāķif ola ve dañı bile ki ne endīşe yatmışdur ve
 ne yemişdür göñli (16) fāriğ midi yā nesneye meşğül midi ve mu‘abbirden düş ta‘bīrin şoranuñ
 edebi (17) oldur ki Tañrıyı yād kııla ve yārī dileye dañı düşi şöyle ki görmışdür rāst eyde
 zīrā (18) ‘ālimler eyitmişlerdür aşdaḳaküm rü’yā aşdaḳaküm ḥadişen ya’nī her ki toğru
 sözlürāḳdur dü (19) şı toğrurāḳdur Ca‘fer-i Şādık eydür ki ‘āķil kişi gerekdür ki ṭahāretile yata
 Tañrı’yı yād kııla

(26a)

(1) ve yatduğı vaķit bu du‘ā’ı okıya اللهم اني نفسي اليك ووجهي وجهي اليك (2) اليك وفوضت اليك والجات
 ظهرى اليك لا ملجاء و لا منجا منك الا اليك (3) تتباركت ربنا و تعاليت انت الغني و نحن الفقراء اليك استغفرک و اتوب اليك
 يا رب (4) انا هارب منك اللهم ارني رؤيا سالحة غير طالحة صادقة غير كاذبة سارة (5) غير محزنة نافعة غير ضارة
 yaticak sağ yanı üstine yata eger ‘illet yā sebeb varise (6) sol yanı üstine yā arkası üstine yata hīç
 ḥālde yüzi üstine yatmaya uyanıcak (7) yine Tañrı aña eger eyi düş gördi ise şükür kııla şadağa
 vire mu‘abbir ḳatına vara (8) şöyle ki vācibdür edeb ri‘āyet kııla andan sonra şora eger yavuz düş

görmüş olursa(9)okıya ki اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ان الله هو سميع العليم بسم الله الرحمن الرحيم(10)قُلْ هُوَ
 اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ(11)yanına üfüre dağı eyde ki yā
 rabbī sen bilürsin ben bilmezem bu düşün hayrını başa(12)ve dağı cemī‘ müslimānlara irişdür
 ve bu düşün şerrini benden ve dağı cemī‘ müslimānlardan(13)def‘ kıl yā erhame‘r-rāhimīn ve
 yā ilāhe‘l-‘ālemīn ve yā mūcibe da‘vātī‘l-muzaṭṭarīne(14)ve dağı gerek ki yaticak ve durıcak
 yā bir işe yapışıcak bu du‘ā‘ı okı ki بسم الله(15)الذي لا يضر مع اسمه شيء في الأرض و لا في السماء و هو
 okıya(17)andan sonra tura mu‘abbir katına vara şāzılığla melūl ve mütefekkir varmaya ve bir
 eyü(18)vakitte düşi ta‘bīrinden su‘āl kıla ziyāde ve nokşān kılmaya mu‘abbir dağı
 Tanrı’dan(19)tevfik isteyüp sözün tamām işide andan sonra cevāb vire İbn-i Seyrīn eydür ki
 (26b)

(1)mu‘abbire gerek ki i’tikādı dürüst ve dīndār ola ve kendüyi harāmdan şakınmış ola ve
 tabī‘at(2)-hōş ve şirīn-söz ola ve Kur‘ān okımağda takşīrlık eylemeye gārībe ve
 dervīşe(3)yigrek nazar kıla ve kütüb-i ta‘bīri muṭāla‘a kılmış ola ve dāyim ābdest namāzla
 ola(4)dost hātırın ri‘āyet kılup yalan söylemeye ve düşman düşün ‘aksince ta‘bīr eylemeye(5)ve
 hālāyıkun sırrını birbirine dimeye tā iki cihānda ‘ākıbeti mahmūd ola Cābir Mağribī(6)eydür ki
 çün kişi düş görmüş ola gerek ki eyü vakitte mu‘abbir katına vara ve ziyāde(7)ve nokşān
 söylemeye zīrā ki toğru düş kırk altı bahşda bir bahşdur peygāmberliğün(8)şöyle ki beyān
 kılduğ-ı ve haberde gelmişdür ki toğru düş vahīydür her ki Tanrı(9)vahyini ziyāde ve nokşān
 kıla göre ki hālī nice ola dağı eyitmişlerdür ki düş(10)emānetdür Tanrı’dan her kişi ki yalan düş
 düzüp kendü mefa‘ati-çün hālāyıkā eyde ki(11)ben bu nev‘ düş gördüm şöyledür ki kaşdıle
 tamuya varur yā ben ki peygāmberüm(12)benüm üzerüme yalan söylemiş ola yā kendünün
 harāmzāde la‘netine tanıklık virür dağı(13)behiştten ol kişiye hiç naşīb olmaya pes düş ‘azīm
 ‘izzetlüdür şarāyıtın ede(14)bin ri‘āyet kılmak gerekdür va’llāhu a‘lem ﴿فَصَلِّ عَلَيْهِمْ﴾ On
 Dördünci(15)faşl beyān kılar ki ta‘bīrün niçe dürlü vechi vardur İbn-i Seyrīn eydür ki
 evvel(16)mu‘abbire gerek ki ol kişinün adını mertebesini mezhebini ‘aklını vehmini dīnini
 edebini bile(17)dağı düşi vaktini ki gice mi görmüşdür yā gündüz dağı şorduğı vakit göre
 ki(18)ne iş işler pārsi yılınun faşlını ve tāzīnün ayını günini bile andan sonra(19)ta‘bīrin kıla
 Dāniyāl hekīm eyde çün şenbe günü düş ta‘bīrinden şoralar mu‘abbire

(27a)

(1)gerek ki ol kişinün adını dağı atası adını şora eger adı peygāmberler adına münāsibihi(2)fāl
 tarīkınca delālet hayra kıla eger Ebū Cehil yā Ebū Leheb’e beñzerse delālet guşşaya(3)ve şerre
 kıla hem Dāniyāl eydür ki şol düş ki şenbe günü şoralar delālet şerre ola(4)zīrā ki evvel sā‘at
 zūhale ta‘alluk dutar eger yekşenbe güninün evvelinde şoralar delīl(5)hayr ola zīrā ki ol günün

evvel sâ‘atı güneşe ta‘alluk dutar eger düşenbe gününün evvel(6)linde şoralar hem delâlet hayra kıla ki tîz hâşıl ola zîrâ ki düşenbe gününün evvel(7)sâ‘atı aya ta‘alluk dutar eger seşenbe gününün evvelinde şoralar delâlet şerre(8)ve fitneye ola zîrâ ki merîhe ta‘alluk dutar eger cihârşenbe gününün evvelinde şoralar(9)hem yavuzlığa delâlet kıla zîrâ ki Tañrı ta‘âlâ Hûd ve Şemûd ve aşhâbu’r-ress kavmini(10)cihârşenbe günü helâk kıldı hükemâ eydürler ki bugün fâla eyü degil zîrâ ki(11)‘utârıde ta‘alluk dutar eger pencşenbe gününün evvelinde şoralar delîl eylûge kıla(12)ve sa‘âdete zîrâ ki müşteriye ta‘alluk dutar izine günü şoralar hem sa‘âdete ve(13)şerefe delâlet eyleye zîrâ ki evvel sâ‘atı zühreye ta‘alluk dutar Câbir Mağribî eydür kim(14)mu‘abbire tecrübe vâcibdür nete ki tabîbe tâ düşi tecrübeyile ta‘bîr eyleye nice ki eydürler ki(15)Emîrû’l-Mü’mînîn mehdî düşinde gördi ki yüzi qararmış çün uyandı mu‘abbirleri(16)cem‘ kıldı bu düşün ta‘bîrin şordı cümlesi hayrân kaldılar eyitdiler İbrâhîm(17)bin ‘Abdullâh Kirmânî bizden yigrek bilür anı hâzır kıluñ ki bu düşi ta‘bîr kıla(18)İbrâhîmi hâzır kıldılar bu düşden şordılar eyitdi ki bir kızuñ doğa mu‘abbirler(19)eyitler neden bildün eyitdi Tañrı kavlınden Ta‘âlâ ve tekaddes وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ

(27b)

(1)(Nahl/58)كَطِيمٍ Emîrû’l-Mü’mînîn on biñ dirhem İbrâhîme bahşış(2)kıldı hem ol gün kıızı doğdı Celâlî Mağribî bir kişi düşinde gördi ki(3)zekerini ve hâyesini gizler mu‘abbirler katına vardı bu düşinden şordı ba‘zı eyitdi ki(4)menziletün eksile ba‘zı eyitdi neslün kesile ba‘zı eyitdi tîz ola ba‘zı eyitdi ‘avretinden(5)oğlanlarından ayrıla ba‘zı eyitdi ‘avretin boşaya ba‘zı eyitdi nesi varsa helâk(6)ola bir zamândan sonra ‘avretin boşadı mālını oğlanlarını aldı bâzergânlık kılmağ-ıçün(7)deniz seferin kıldı çün gemiye oturdı muhâlif yel esdi kimisi ğarķ oldu cemî‘(8)mālı oğlanları helâk oldu ne‘ûzu bi’llâhi Ta‘âlâ Kirmânî eydür ki mu‘abbire gerek ki güneş(9)zâyıl olduğı vaķit daħı doğduğı vaķit düşi ta‘bîr kılmaya daħı ‘avretler ve oğlanlar ve düş(10)manlar katında hem ta‘bîr kılmaya düş şoran gerek ki râst söyleye zîrâ ki mu‘abbir düşi(11)nice işidürse eyle ta‘bîr kılar zîrâ ki Yûsuf peygâmbereñ yârenleri zindânda Yûsuf’dan(12)düş şordılar çün Yûsuf ta‘bîr kıldı ol birinün göñline hōş gelmedi eyitdi(13)ben yalan söyledüm Yûsuf eyitdi(Yusuf/41)فَاضِي الْأَمْرِ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ ya’nî hükûm olındı(14)ol iş ki şoruldı iki düşi şordılar râst geldi şöyle ki Yûsuf peygâmbere(15)ta‘bîr kıldıydı ol bir kişi aşdılar birini şarâbdâr eylediler Ca‘fer-i Şâdık her çend ki düşi câhil ta‘bîr kılmağla bir dürlü daħı olmaz aşılandan dönmez ammâ düşi dört tâ’ifden şormak revâ degil evvel dîni ayrudan ikinci ‘avretten üçünci câhilden dördünci düşmandan zîrâ bularuñ ta‘bîrinden hayr olmaz فَصْلُ پَايَزْدَهَمْ أَدْرَ مَعْرِفَةِ بَعْضِي أَرْ مَسَائِلِ خَوَابِ كِه تَغْيِيرِ اِنْقِلَوبِ بُودُ On Beşinci Fâşl bilmekdedür düşün

(28a)

(1)ba‘zısın ki ta‘bīr ‘aksince olur çok düş olur ki mu‘abbirden şoralar ta‘bīr(2)gördüğünün ‘aksince olur ba‘zısını bu faşılta beyān kılalum tā mūte‘allime ma‘lūm ola(3)İbn-i Seyrīn eydür ki eger bir kişi düşinde görse ki tā‘ūn çıkarmışdur uyanıklıkda(4)işi güç ola eger düşinde görse ki iş işler tā‘ūn çıkara dahı sefere varmak(5)düşde uyanıklıkda nakl itmek ola bir yerden bir yere ve yerden yere hareket itmek düşde(6)uyanıklıkda sefer ola muşhaf görmek düşde hikmet bulmak ola ve hikmet düşde(7)muşhaf ola ve ağlamak düşde gülmek ola ve gülmek düşde ağlamak ola çiger ki düşde(8)çerī ola ve çerī çiger ki ola ve bin düşde bir ölçici ola uyanıklıkda bir ölçici(9)biñ ola uyanıklıkda hacāmet kılmak düşde kabāle yazmak ola kendüye(10)uyanıklıkda ve kabāle yazmak düşde hacāmet ola uyanıklıkda kendüyi sīnede görmek(11)düşde zindān ola uyanıklıkda ve zindān düşde göre girmek ola uyanıklıkda(12)ev yıkılmak düşde iti ölmekdür uyanıklıkda ev iti ölmek düşde ev yıkılmakdur(13)uyanıklıkda oğul doğurmak düşde kız doğurmak ola uyanıklıkda kız doğurmak(14)oğul ola ekin ekmek düşde ‘avret dilemek ola ‘avret dilemek düşde(15)ekin ekmek ola kavluhu ‘Azze ve Celle (Bakara/223)شَتُّمُ أَلَى حَرْتُكُمْ فَاتُّوا حَرْتُكُمْ أَلَى شَتُّمُ bez(16)çözmek düşde biglik eylemekdür uyanıklıkda biglik eylemek düşde bez çiz(17)mekdür uyanıklıkda incir yemek düşde pişimānlık ola kendü eşine peşimān olmak(18)kendü işine düşde incir yemek ola uyanıklıkda sel görmek düşde düşman ola(19)düşman görmek düşde sel ola uyanıklıkda her nesnenün ki yeñisi eyü ola eskisi

(28b)

(1)yavuz ola düşde her yeni nesne ki yavuzdur düşde eskisi eyüdür meşelā yeni ödük eger kişi(2)görse yeni ödük giyer silāhsız ğam u ğuşsa ola eger görse ki eski ödük giyer silāhla şāz(3)lık ola eger düşinde görse ki qaravaş şatun alur eyü ola eger görse ki şatar yavuz ola(4)bir ma‘nā çok dürlü cemī‘ini zıkr kılmak mūcib-i melāmetdür her birinün şerhi yerinde beyān ola(5)﴿فَصَلِّ شَانِزَ دَهْمٍ﴾On Altıncı Faşl beyān kıılır düşde Tañrı Ta‘ālā ve ferişterleri gör(6)megi bir kitābuñ muşannifi rahmetu’llāhi eydür ki çün cemī‘-i ‘ulemā ta‘bīr Tañrı Ta‘ālā ve ferişte(7)leri ve peygāmbirleri düşde görmegi kitāblarınun evvelinde beyān kıılurlar-ıdı pes biz dahı ter(8)tible beyān kıılalum sonra girü kalan düşleri bi-tertib-i hurūf-i hecā tā bulmak(9)āsān ola te’vīl dīden-i Hudā-yı ‘Azze ve Celle Dāniyāl eydür her mü‘min kavli ki Tañrı Ta‘ālā’ı(10)düşinde göre bī-çün ve bī-çegüne haberde böyledür ki Hāq Ta‘ālā kendü lutfından dīzārını(11)erzānī kıla cümle maşşūdını revā eyleye eger şöyle göre ki kendü durmuşdur Tañrı(12)Ta‘ālā aña nazar kıılır delālet eyleye ki kendü işinde şalāh bula Tañrı’nun rahmeti(13)aña ruzī ola eger günāhkār-ise tövbe kılmak gerek İbn-i Seyrīn eydür ki eger(14)bir kişi görse ki Tañrı Ta‘ālā anā rāz eydür delālet eyleye ki ol kişi Tañrı katında ‘azīz(15)ola

ķavluhu Ta‘ālā ve وَقَرْنَاهُ نَجِيًّا eger göre ki perde ardında aña söylediler delālet eyleye(16)ki mālī ve ni‘meti arta dīn ve emānet ķavī ola eger göre ki Tañrı Ta‘ālā anuñla perdesüz(17)söyler delālet eyleye ki dīninde bir ĥatā vākı‘ olmışdur ķavluhu Ta‘ālā وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ (18) أَنْ يَكْلِمَهُ اللَّهُ إِلَّا eger görse ki Ta‘ālā anı kendüye muķarreb(19)eyledi ve ĥisāb kıldı yarlıgadı delālet eyler ki kıyāmet günü yarlıgaya ammā dünyāda (29a)

(1)belā rūzī kıla eger görse ki Tañrı ta‘ālā aña naşīĥat kılur delālet eyleye ki ol kışı(2)bir iş işleye ki anda Tañrı’nun rızāsı olmaya ķavluhu Ta‘ālā (Nahl/90)يَعْظُمُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ eger göre ki Tañrı muştular aña eyüligi delālet eyleye eyüligi ve Tañrı’nun rızāsına ve eger(4)yavuzlığa beşāret virse delālet eyleye Tañrı’nun ġazabına eger göre ki Tañrı ĥazretinde(5)turmışdur başın aşāğa egmiş delālet eyleye ki ola bir ġuşsa irişe ķavluhu Ta‘ālā(6)وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْمُجْرِمُونَ نَاكِسُو رُءُوسِهِمْ (Secde/12) Kirmānī eydür ki eger göre ki(7)Tañrı Ta‘ālā aña nesne virür dünyāda belā vü miĥnet bula eger göre ki Tañrı ta‘ālā aña(8)şefķatla nazar kılur delālet eyleye ki behişt ve daĥı Tañrı’nun rızāsın bula eger göre(9)ki Tañrı ta‘ālā dünyā metā’ından aña nesne virür ki dünyā ol nesne’i sürdi(10)delālet eyleye ki miĥnet ve kıatı şayrulık çeke ol sebebeden şevāb ve behişt bula ve Tañrı(11)Ta‘ālā andan ĥoşnūd ola kendü rahmetile yarlıgaya ba‘zı mu‘abbirler eyitmişlerdür ki(12)müstevcib-i ‘uķūbet bula ve eger şöyle ki göre ki bir kışı aña eyde ki bu Tañrıındur delālet eyleye ki(13)ol kışinün bir pādīşāhile ĥāceti ola eger göre ki Tañrı ta‘ālā yere indi bir şehre yā bir(14)maĥalleye delālet eyleye ki ol yerün ĥalkı mazlūm ola Tañrı’nun ta‘ālā bulara yārī kıla ve nuşret(15)vire zālīmler üzerine ol zulūmden kırtara ve eger ol mevzi‘ ehlinün düşmanı olursa(16)zafer bulalar düşman üstine ve eger ol mevzi‘de kızlık varsa ucuzlığa döne ve eger(17)ol mevzi‘ün ĥalkı ġünāĥkārsa tövbe kılalar ve eger göre ki Tañrı Ta‘ālā anuñ evine geldi(18)luţfile elin başına sürdi yā ĥıl‘at geyürdi yā kıcaġına götürdi yā yudı bu cümle lūţuf(19)Ĥaķ Ta‘ālā aña erzānī kıla ammā dünyāda belādan miĥnetden şayrulıķdan ĥālī olmaya (29b)

(1)ölmeyince ve eger görse ki Tañrı Ta‘ālā bir nūrdur ki vaşķ kılmaķ olmaz delālet kıla ki ol kışıye(2)bir ‘azīm melālet irişe eger göre ki Tañrı Ta‘ālā anı adını degşürdi bir ad daĥı urdı(3)delālet eyleye ki ululık ve şeref bula düşmanların ķahr eyleye ve eger göre ki Tañrı Ta‘ālāya(4)ĥışım eyledi delālet eyleye ki dīni ĥōr göre ki Tañrı’nun tātın yerine getürmeye daĥı atası anası(5)andan ĥoşnūd olmaya eger göre ki Tañrı Ta‘ālā tōn giyürdi delālet kıla ki zūhd(6)ve şalāĥ bula ve eger göre ki Tañrı Ta‘ālā kendüyi öñine okıdı delālet eyleye ki dünyādan(7)gide ve eger göre ki Tañrı Ta‘ālā eyitdi ki fülān kışıye eyitdi ki benüm kıatıma gele ol kışinün(8)eceli irmiş ola Cābir Maġribī ġüyed eger bir kışı Tañrı Ta‘ālā’ı görse bir şehirde yā bir köyde(9)delālet eyleye ki ol mevzi‘ ehli şālīĥler-ise ‘izz ü mertebet bulalar müfsidler

ķahr ola(10)ve zālīm eli andan kesile (Hac/69) تَخْلِفُونَ فِيهِ كُنْتُمْ فِيهِ تَخْلِفُونَ(11)ve eger göre ki Tanrı ta‘ālā bir şehir ehline hışım kıldı ol şehriñ ķādīsı meyl eyleye(12)yā ol şehriñ emiri ra‘iyyete zulüm eyleye eger bu düşi bir uğrı göre delālet eyleye ki anuñ elin(13)ayağın keseler dağı delālet eyleye ki ol düş gören kişi günāhkār ola ‘uķūbet lāyık(14)ola ķavlulu Ta‘ālā (Al-i imran/135) وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَى مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ(15)fitne vü belā ola ķavlulu Ta‘ālā وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَكُمْ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفَرِّطُونَ(16)Abdullāh ibn-i ‘Abbās gūyed eger bir kişi(17)Tanrı tebāreke ve ta‘ālā’ı bī-çün ve bī-çegüne göre cemī‘ ķorķudan iki cihānda emīn(18)ola guşşadan ķurtıla tamu odından ħalāş bula eger kāfirse müslimān ola eger müslimā(19)nsa dīndār bula ķavlulu Ta‘ālā لِّلَّذِينَ (Yunus/26) وَأَحْسِنُوا الْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ(27)ve eger bir şüretde

(30a)

(1)göre ki ancılayın şüret görmemişdür işitmemişdür delālet eyleye ki Tanrı Ta‘ālā aña fazl(2)ü kerem kılmış ola eger bir ma‘rūf kişi şüretinde göre ol kişi bir ulu ve ķāhir ve nāmudār ola(3)eger Tanrı tebāreke ve ta‘ālā’ı namāzda ve tesbīħde göre delālet Tanrı’nun rahmetine eyleye ol(4)yerün ħalkına ve eger ġazāda ġazīlerle göre ol ġazāda şehīdler ġazīler öle āĥiretde(5)bulara rahmet eyleye tamu odından āzād kıla ve eger ölüler arasında ol gūr ehline(6)rahmet eyleye bulara behişt rüzī kıla ve eger şüretde göre ki ol şürete secde kıılır(7)delālet eyleye ki ol kişi yalan söyleye ve eger göre ki Tanrı ta‘ālā aña söğdi delālet eyleye(8)ki ol kişi Tanrı’ya ni‘metine ķāfir ola ve ħükmi ķabūl eylemeye ve eger göre ki Tanrı bir taht üstine(9)oturmuşdur yā yatmışdur bu şıfatlar cemī‘ lāyık degildür delālet eyleye ki ol düş gören(10)‘āşī ola şöĥbeti ehl-i bid‘atla ola Ca‘fer-i Şādık eydür ki mü’mīnler düşde Tanrıyı(11)görmegün te’vīli yedi dürlüdür evveli ol ki görine dünyā ve āĥiretde ni‘met ve rahmet(12)ve ‘afv rüzī kıla ikinci ol ki emn ü rāĥat ola belālardan üçinci nūr u hidāyet ve kuvvet-i(13)dīn ola dördinci kendü fazlından aña ‘azāb eylemeye beşinci behişt rüzī kıla altıncı(14)‘adl ü inşāf ol mevzi’de zāhir ola ve zālīmleri ķahr eyleye yedinci ‘izzet ü cāh ve ululıķ(15)ola bu düşi gören kişiye çün rahmetile nazar kıla eger el-‘iyāzu bi-’llāhi hışımile nazar kıılursa(16)eger düş gören ķādī olursa dād vaktinde ‘adl eylemeye eger pādīşāhısa zulüm eyleye eger(17)‘ālim olursa şāhīb-bid‘āt ola i’tikādında ħalel ola fī’l-cümle her kişiye ki Tanrı(18)ta‘ālā hışımile nazar eyleye ‘āşī ve müdebbir ola hīç ĥayr olmaya eger bir kişi ki Tanrı ta‘ālāyı düşde(19)görmeklige münkir ola bizüm ĥüccetümüz anuñ üzerine oldur ki eydevüz aña bilür misin ki

(30b)

(1)Tanrı ta‘ālā mevcūddur bī-ĥilāf nā-çār ebedsüz bilürem eydelüm her nesne ki mevcūddur anı(2)görmek ‘aķla cāyizdür girü kıalan mevcūdāt gibi eger ‘aķlı varsa ĥaķķa münkir

olmaya(3)Ebū Hâtem eydür ki İbn-i Seyrîn'den şordum senünj katında kanķı düş toğrudur eyitdi ki(4)Tanrı ta'ālā'ı bī-çün ve bī-çegüne şöyle ki haberlerde gelmişdür te'vīl-i dīden-i ferīştegān(5)bilgil ferīsteler maḥlūkāt arasında rūḥānī ve nūrānīdur dirler pes te'vīl ferīşte(6)görmeginünj iki dürlüdür pādīşāh-ı 'āzīm şāhib-diyānet bī-'ayb yā bir kişi perhizkār u(7)laṭīf ve zāhid u ḥōṣ-ṭab' ola Tanrı ḥükmine muṭī' niçe kelām-ı kādīm içinde yād kıılır(8) لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَ يَفْعَلُونَ مَا يُأْمُرُونَ (Tahrīm Suresi/6.Ayet) ve bilgil ki cümle ferīstelerden dördi(9)muḥtārdur Cebrā'īl ve Mīkā'īl ve İsrāfīl ve 'Azrā'īl her biri tertībile beyān kıılalum(10) in-şāa'llāhu ta'ālā Cebrā'īl İbn-i Seyrîn eydür ki eger bir kişi Cebrā'īl ḥōṣ-ṭabī'at ve açuk yüzlü(11)göre şöyle ki anuñ şüretidür düşmanına zafer bula ne murādı varsa iriše ve guşşadan(12)kurtıla eger ḥilāfınca görürse delīl guşşa ola ve eger göre ki Cebrā'īl aña eyü va'de virdi(13)yā beşāret virdi yā bir işden girü dutdı te'vīli hemān oldur ki eger görse ki Cebrā'īl(14)aña nesne 'atā kıldı delālet kııla ki pādīşāhdan mertebe bula ba'zı mu'abbirler eyitdiler ki eger(15)görsen ki Cebrā'īl Mīkā'īl aña nesne virdi katı guşşa iriše eger görse ki kendü Cebrā'īl oldu(16)yāḥūd eyitdiler ki sen Cebrā'īlsin delālet kııla ki ol kişi emānet virici ola murādı ḥāşıl(17)ola Mīkā'īl İbn-i Seyrîn eydür ki eger düşünde göre şöyle ki şüretidür delālet eyleye ki(18)ḥayr u beşāret ve şādumānlık iriše zīrā ki Cebrā'īl 'azāb götüricidür Mīkā'īl ḥayr u(19)rāḥat ve ni'met eger göre ki Mīkā'īl aña virdi delālet kııla ki bir ulu kişiden aña (31a)

(1)ḥayr u 'izzet iriše eger görmege Mīkā'īl öldi yā eyitdiler ki sen Mīkā'īl misün ḥālāyık(2)andan ḥayr u ni'met ve beşāret bulalar ve ḥalkuñ katında ulu ola İsrāfīl İbn-i Seyrîn eydür ki(3)eger İsrāfīli düşünde göre şöyle ki kendünün şüretidür kuvvet ve ululuk bula 'ālim ola(4)ol vilāyetde emīnlik ola eger göre ki Şūrī eline almış urur fitne vü belā ola zīrā ki(5)emr olmuşdur aña şūr çalmağa her kanda ki Tanrı ta'ālā Şūr çalmağ zıkr kıılmışdur bilmesine fitne(6)ve korku ve ölüm yād kıılmışdur kavluhu Ta'ālā وَتُفْخِ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ (Zümer/68) ve eger görse ki şūrī elinde tutmuş velī çalmaz ol şehirde guşşa ola ve eger(8)görsen ki İsrāfīl kendü evine girdi ol kişi uyurdu tizcek uyandı ol kişinünj(9)eceli irmiş ola ve eger görse ki İsrāfīl ḥışımile aña bağıdı ol vilāyetünj pādīşāhı(10)aña ḥışım eyleye Kirmānī eydür ki eger İsrāfīl'i görse ki guşşalı şūr çalar şöyle ki şūr(11)āvāzın yalunuz ol kişi işidür ol yerde çok ölüm ola ve eger görse ki İsrāfīl elinde(12)şūrı yokdur ol vilāyetde 'adl ü dād u emn ola ve zālimler helāk ola eger görürse ki(13)İsrāfīl şetāretile buña bakar pādīşāhdan ḥayr bula eger İsrāfīl buña bir mühürlü nāme(14)virdi eceli yakın gelmiş ola eger görürse ki İsrāfīl aña çağırdı daḥı görünmez oldu(15)pādīşāhdan ziyān iriše 'Azrā'īl İbn-i Seyrîn eydür ki eger kişi melekü'l-mevti düşünde(16)göre şöyle ki ol gökdedür kendü yerde delālet kııla ki eşinden ma'zül ola ve eger kendü(17)katında göre eceli tiz iriše eger 'Azrā'īl'i şātır görürse şehīd ola

ve eger görse ki melekü'l-mevt(18)ile güreş tıdar dağı melekü'l-mevt anı başar dünyādan tiz gide tövbe kılmak gerek ve eger(19)kendü anı başarsa 'ömri uzun ola lākin dirligin rencile zahmetile geçüre ba'zı eyitmişdür ki

(31b)

(1)şayru ola şöyle ki ölüme yakın ola yine şağıla Cābir Mağribī eydür ki her ki melekü'l-mevt i(2)şād hurrem göre 'ömri uzun ola ve eger göre ki kendüye selām virür eceli gelmiş ola āhir(3)şehādetile gide ve eger göre ki 'Azrā'ıl aña hışımile nazar kıılır yavuz ola ve eger göre ki(4)'Azrā'ıl aña tadlu nesne virdi cān virmek āsān ola eger acı nesne virdiyse düşvār(5)ola ve eger eyü va'de ve beşāret virdiyse te'vili hemān ola ve eger göre ki haber virürler ki(6)melekü'l-mevt fülān yerdedür dağı ol ırakdan nazar kıılır delālet kııla ki bir heybetlü pādişāhile(7)işi ola ve eger göre ki melekü'l-mevti öldürdi halkuñ düşmanı ola Hameletü'l-'Arş ol ferişte(8)lerdür ki 'arşı Tanrı fermānile götürmişlerdür her ki buları düşünde görürse bir ulu(9)sultānile işi ola dağı andan dād bula eger görse ki bular gele ulaşur ya'nī anlara mensüb(10)olur ve anlaruñ dostı olur bir pādişāhile üleşe ve dād bula Kirmānī eydür ki(11)dīn ehlile üleşe tā'at kııla ve haca vara kavluhu Ta'ālā(Zümer/75) مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ ve eger görse ki ol feriştelere anı nerāhat kıılırlar(13)kendüler katına okurlar ehl-i yakīn gelmiş ola Kirāme'l-kātibīn ol feriştelerdür ki Tanrı(14)ta'ālā ādemoğlına mü'ekkel eylemişdür ki yazukların müjdlerin yazarlar İbn-i Seyrīn eydür ki her ki(15)buları düşünde göre eger ehl-i şalāh-ise iki cihān hayrı aña hāşıl ola eger fesād ehl-ise(16)katı renc ü guşsa irişe kavluhu Ta'ālā كَرَامًا (İnfitar/11-12) مَا تَفْعَلُونَ ferişteğān(17)eger görse ki feriştelere ceng eyler delālet kıılır ki ol kişi 'āsī ola müstaḥıq-ı 'azāb(18)ola eger ol feriştelere kaygulu göre aña renc ü miḥnet irişe eger görse ki ferişte aña(19)beşāret virür bir şālih ola kavluhu Ta'ālā إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَى (Meryem/7) eger

(32a)

(1)göre ki feriştelere aña muntazırdur ṭabaklar tutmuşlar kişi şehīd ola ve eger görse ki feriştelere(2)andan nesne olur mālī telef ola ve eger görse ki feriştelere bir yerde yığlamışlardur dağı kor(3)kar ol yerde ceng ola ve eger görse ki feriştelere cenge meşğul-dururlar düşmana zafer(4)bula eger feriştelere rukū'da yā secdede görse ol kişi yalancı ola kavluhu Ta'ālā(5)(İsara/40) عَظِيمًا (6)eger görse kanadı var feriştelere bile uçar eceli yakīn gelmiş ola dünyādan tövbe ile gide(7)eger görse ırakdan feriştelere nazar kıılır yakınlarına varmaz bir günāh işleye kavluhu Ta'ālā(8) يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ لَا (Furkan/22) تُبْشِرُ يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمِينَ eger görse ki feriştelere feryād ve zārlık kıılalar(9)delālet eyleye ki hān u mānı harāb ola ve eger görse ki feriştelere aña Tanrı ve tā'atın buyururlar(10)eger ehl-i şalāhdan olsa şād u hurrem ola eger fesād ehlinden olsa renc ü guşsa(11)ola nete ki Kur'an

içinde gelmişdür (İsra/14) اَفْرَأُ كِتَابَكَ كَفَىٰ بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا ve eger(12)görse ki ferîşteler aña selâm virürler hürmetile nazâr kılurlar düşmanlarına zafer bula ‘âkıbeti(13)maḥmūd ola eger görse ki ferîşteler bir yere inmişlerdür delâlet kıla ki ol yerün ehli guşşadan(14)ferah bula düşmanların kahr eyleyeler zîrâ ferîşteler dâyim peygâmbperlere yârî kılmağa inerler(15)Kirmânî eydür ki muḳarreb ferîşteleri düşinde görmek beşâretdür Taḳrî’den eyü söz(16)işitmek ferîştelerden pend ü naşîhatdur düş görine ve eger görse ki ferîşte aña(17)vaşîyyet eyler yâ ögüt virür delâlet eyleye ki dünyâdan şehîd gide ve eger muḳarreb(18)ferîşteleri bir yerde göre ki anda müslimânlar kâfirlerle ceng kılurdu Hâḳ ta‘âlâ müslimânlara(19)zafer vire ve eger ol yerde renc yâ kızlık varsa Taḳrî ta‘âlâ ol yerden gidere (32b)

(1)ve eger görse ki ferîşte olmışdur ferîştelerle göge aḡar delâlet kıla ki dünyâda şalâhiyet(2)ihtiyâr kıla dahı elini bu cihândan götüre âḡiret ihtiyâr eyleye eger görse ki ferîştelerle göge(3)çıkdı yine yere indi dünyâdan tîz gide dahı âdemî dünyâda eylügile söylene Maḡribî(4)eydür ki eger görse ki muḳarreb ferîşte şâd u hurrem hürmetile nazâr kılur delâlet eyleye ki(5)zulûmden sonra dâd bula şayrulukdan sonra şaḡıla ḳorḳudan sonra emîn ola kıtlıḳdan(6)sonra asânlıḳ ola dahı çok ḡayr kıla ḡaca vara ḡazâ eyleye eger kendüyi ferîşte şûretinde(7)göre eger guşşalu ola ferah bula eger borclu olursa borcu ödene eger ḳorḡılı olursa(8)emîn ola eger bay olursa ni‘meti arta Câ‘fer-i Şâdık eydür ki eger görse ki ferîşte aña(9)bir eyü iş beşâret virür yavuz işden girü dutar delâlet eyleye ki bir ulu kişi maḡâl(10)işden eli girü tuda eger görse ki ferîşte aña ‘atâ virdi delâlet eyleye ki ol ‘atâ(11)ḡadarı aña ‘atâ deḡe bir ulu kişiden ve eger görse ki bir bölük ferîşteler aña ḳarşu gelürler delâlet(12)eyleye ki iki cihânda devletin bula eger görse ki ḡökler ferîşteleri anı ḡörmeḡe geldiler eceli(13)yaḡın gelmiş ola eger görse ki ferîşteler ol kişi aldılar göge çıkdılar ta‘bîr hemân ola(14)ve eger görse ḡöḡden yine yere indi elinde çerâḡ yâ şem‘ dutmış delâlet eyleye ki Taḳrî(15)aña bir ‘âlim oḡul rûzî kıla ve eger görse ki ferîşteler aña aḡ ḡon yâ yeşil ḡon(16)virürler ḡîşâvendlerinden bir kişi ola kendünün eceli irmiş ola eger görse ki(17)ferîşteler aña ḳara ḡon giyürürler ne‘ûzu bi-‘llâhi ol kişi kâfir ola eger şarudan giyürürlerse(18)şayru ola eger göre ki ferîşteler şâzılıḡla aña baḡarlar ‘âkıbeti ḡayr ola eger görse ki ferîş(19)teler andan yüz çevirdiler yavuz ola tövbe kılamak gerek eger görürse ki ferîşteler aña Ḳur‘ân

(33a)

(1)yâ bir yavu yazup virdiler delâlet kıla ki ol kişinün bir ḡayrıla ḡuşûmeti ola dahı(2)ḡaḡ kendü elinde ola ol ḡaşmına ḡâlib ola Dâniyâl eydür ki ferîşte düşde ḡörmek eger(3)ḡoca kişi şûretinde görürse delâlet ḡeçmişe eyleye eger yigit şûretinde görürse delâlet ol(4)vaḡta eyleye ki ḡördi eger oḡlan şûretinde görürse delâlet kilisiye kıla te‘vîl dîden(5)peygâmberân ‘aleyhimü’s-selâm

İbn-i Seyrîn eydür ki peygâmbirlerün mertebesi(6)üçdür evveli ulû'l-'azm ikinci mürsel üçüncü nebî ulû'l-'azm İbrâhîm ve Mûsâ ve 'İsâ(7)ve Muḥammed'dür 'aleyhîmü's-şalâtu ve's-selâm mürsel şol peygâmbirlerdür ki bulara Cebrâ'îl geldi bunlara(8)üç yüz on üçdür nebî şol peygâmbirlerdür ki bulara Cebrâ'îl gelmemişdür pes her ki ulû(9)'l-'azm peygâmbiri düşünde göre 'izzet ve ululuk bula her ki mürsel peygâmbiri düşünde göre(10)göre düşmanları üzerine zafer bula her ki nebî düşünde göre delâlet kıla ol düş görenün(11)şalâhiyetine ve emînliğine Câbir Mağribî eydür her ki ulû'l-'azm bir yerde(12)delâlet kıla ki ol yerün halkı düşmanına zafer bula eger ol halk guşşaluysa feraḥ(13)bulalar eger guşşa ve renc olmaz-ise ol ḥalâyık peygâmbiri düşünde görmek delîl(14)beşâret ola ḥayra ve şalâḥa eger göre ki peygâmbir bir yerden gitdi ol yerün ehline(15)yavuz du'â eyledi delâlet eyleye ki ol ḥalka Tanrı ta'âlâ bir 'azîm belâ virse şöyle ki(16)ol belâdan kurtılmayalar tövbe kılalar Kirmânî eydür ki her mü'min kul ki bir peygâmbiri(17)düşinde göre ki ol peygâmbir şâd u ḥurremdür delâlet kıla ki ol düş gören 'izzet(18)ve ululuk bula ve düşmanı üzerine zafer bula eger turş yüzlü daḥı kaçımış göre(19)delâlet eyleye ki ol ḥâlî yavuz ola bir renc irişe ol ki andan sonra ol yavuz

(33b)

(1)lığdan rencden kurtıla eger görse ki peygâmbirlerden nesne işitdi yâ nesne aldı ol(2)peygâmbirün 'ilminden behremend ola daḥı şâd ola eger görse ki bir peygâmbiri öldürdi(3)ol kişi emânetinde hıyânet kıla kavluhu Ta'âlâ *فَمَا نَقَصِهِمْ مِّمَّا قَاتَهُمْ وَكَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَقَتْلُهُمْ* (Nisa/155) *بِغَيْرِ حَقٍّ* Ca'fer-i Şâdık eydür ki her ki Âdem peygâmbiri(5)düşinde göre eger ehl olursa ululuk ve velâyet bula eger ehl olmazsa günâhdan(6)tövbe eyleye Tanrı ta'âlâ günâhın yarlıgaya kavluhu Ta'âlâ (Taha/21-22) *وَعَصَى آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَى ثُمَّ اجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدَى* eger görse ki Âdemle söz söylerdi delâlet kıla ki 'ilm(8)ve hüner ögrene kavluhu Ta'âlâ (Bakara/31) *وَعَلَّمَ آدَمَ* *الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا* eger görse Âdem anuñ elin(9)dutmuş ululuk ve memleket bula eger görse ki âdemî muṭî' degildür bedbaḥt ve 'âşî olsa(10)ḥaḳ eger Ḥavvâ'yı düşünde görse delâlet bula ve mâlî ve ni'meti ve oğlanları arta eger Şîit(11)peygâmbiri göre eyü dirlik bula daḥı mâlî arta eger İdrîs'i göre işi eyü ola daḥı 'âkıbeti(12)maḥmûd ola eger Nûḥ peygâmbiri göre 'ömri uzun ola lâkin düşmandan kıtlık bula âḥir gönül(13)murâd ḥaşıl ola eger Hûd'ı göre düşmanlarına zafer bula eger Şâlih peygâmbiri göre şâlihlerden(14)ola eger Lût'ı göre yerden yere naḳl eyleye ser-encâmı eyü ola ḥayr kapuları anuñ üzerine(15)açıla eger İbrâhîm peygâmbiri göre Tanrı Ta'âlâ ol kişiye ḥac rûzî kıla ba'zı mu'abbirler eyitmişler(16)dür ki bir zâlim pâdişâhdan zulm göre ba'zı eyitmişlerdür yavuz ḥüyluluk kıla atası ana(17)sıla eger İsmâ'îl'i göre ululuk bula ne ḥâceti ki vardur revâ ola eger İshâḳ'ı göre(18)fetiḥ beşâretin daḥı ḡanîmet bula kavluhu Ta'âlâ *وَبَشِّرْنَاهُ* (Saffat/112) *بِإِسْحَاقَ نَبِيًّا مِّنَ الصَّالِحِينَ* eger Ya'kûb'ı(19)göre delâlet kıla ki oğlanları tarafından guşşalu ola âḥir guşşadan feraḥ bulup şâd u ḥurrem

(34a)

(1)ola eger Yūsufi göre kavm ve kabilesi anja bühtān ideler daḥı ‘ākıbet ululuk bula daḥı işi(2)yücele eger Şu‘ayb’ı göre ḥalāyık anja kahr eyleye andan sonra zafer ve devlet bula eger Mūsā peygā(3)mberi göre delālet kıla ki ehl ü ‘ıyāline mübtelā ola andan sonra ḥālī ḥōş ola dü(4)şmanlarına zafer bula kavluhu ‘Azze ve Celle(Sad/43)وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ ve ba‘zı eyitmişdür ki her ki Mūsāyı peygamberi(5)düşünde görürse bir pādīşāhı zālīm ol vilāyete helāk ola eger Yūşa‘ı göre baḡlu işlerü(6)açıla eger Dāvūd’ı göre oḡlanlarının miḥnetine düşe eger Zekeriyā’ı göre pādīşāhlık bula(7)mālī ni‘meti arta işi karar duta eger Zekeriyā’ı göre Ḥaḡ ta‘ālā ol kişiye tevfiḡ yoldaş(8)eyleye ḡayr u tāt işlemeklikde eger Yahyā’ı göre elini işden gücden girü duta āḡiret(9)şuḡlına meşḡul ola eger İlyās’ı göre düşvār işler ol kişiye asān ola eger(10)Ḥızır’ı göre sefere vara eymenlikle eger Eyyüb’ı göre rencden ve daḥı kıtlıktan(11)kurtıla eger Yūnus’ı göre ḡuşşadan kurtıla eger karanlıktan aydınlığa çıka eger İsā peygamberi(12)göre ulu işi diri ola ve ḡayr u ‘ibādet kılmāḡa tevfiḡ bula eger Muḡammed Muştafā’ı(13)göre ḡuşşalu olursa kurtıla borclu olursa borcu ödene zindānda olura(14)ḡalāş bula ḡorḡudan emīn ola eger tarlıḡda olursa ni‘met bula ammā eger(15)baysa dervīş ola Ebū Hüreyre eyitdi ki resūlden işitdüm her ki beni düşünde görürse ḡaḡ(16)görmüş eger dünyāda ol kişiye ḡayḡu ve ḡuşşa yā ziyān erse ‘aceb görmeḡe beni(17)düşünde görine āḡiret sa‘ādetini çok ola dünyā sa‘ādetinden eger peygāmberi şaru yüz(18)lü daḥı arıḡ ve melūl göre delālet eyleye ol kişinün dīninün süstliğine ol vilāyetde(19)bid‘at āşikāre ola eger göre ki peygāmber ol vilāyetde çağırur delālet kıla ki

(34b)

(1)ne ḡarāblık varsa ābādān ola eger göre ki nesne yer buyruḡ ola peygamberden zekāt virmeḡe(2)eger bir yerde göre ki anda renc ü belā vü āfet yokdur ol yerün ḡayrı daḥı dīn ehlinün şalāḡı(3)artuḡ ola ḡāşşa ki ol yerde peygāmber ḡazretini mescidde göre ve eger şayru göre za‘ıf(4)ve ḡayḡulu dīn-i İslām ol yerde za‘ıf ola Kirmānī eydür ki eger bir kişi peygamberi bir şehirde(5)yā bir maḡallede göre ol yerde ni‘met çok ola ol yerün ḡaḡı düşmanına zafer bulalar eger(6)göre ki bir ‘uzvī eksükdür delālet kıla ki ḡalāyık ol vilāyetde dīn za‘ıf ḡor du(7)talar şerī‘ata eger ḡükmile iş işlemeyeler zīrā ki peygāmberün ‘uzvīnün noḡşanı delālet eyler(8)noḡşān-ı şerī‘ata eger göre ki peygāmber yaş yā kuru yemiş virür ol kişiye ‘ilm ü ḡikmet rūzī ola(9)ḡadrınca gerekse ol yemişün vakti olsun gerekse olmasun eger görse ki peygāmber anja don(10)virür ol kişiye ol ḡadarı zūhd ü taḡvā ḡāşıl ola ḡāşşa ki ol don aḡ yā yeşil ola(11)İbn-i Seyrīn eydür eger ademī resūlı düşünde nāḡış göre ol noḡşān gören kişinün ola(12)zīrā resūlı hem eyü kişi görür hem yavuz kişi eyü kişiye beşāret viricidür ol ḡayra ki(13)irişiser ve yavuz kişi’i ḡorḡudıcıdur ḡünāhdan ki Tanrı’nun ‘azābından kurtıla zīrā ki(14)resūl a.m. mü’mintlere beşirdür kāfirlere nezīr eger resūl şayru yā ḡaḡımış görse delālet(15)eyleye ki ol yerün ehli

aḥkām-ı şerī‘atı ḥor görüp fesāda meşğul olalar ve eger resūl(16)dürüst-endām ve şād-kām ve kızıl yüzlü ve ḥōş-ṭabī‘at göreler delīl ola ki ol yerūn(17)ḥalkı erkān-ı şerī‘at ve daḥı resūlūn sūnneti yerine getüreler ḥayr ideler eger görürse ki peygāmber(18)daḥı peygāmberler bile ol kişi urdılar delālet kıla ki ol kişi kendü murādın dünyāda(19)bula eger bu zikrolanuñ ḥilāfin görürse murādı ḥāşıl olmaya eger görürse ki kendü

(35a)

(1)peygāmberdür ol kişiye renc ü katılık irişe ol peygāmber mertebesince andan sonra işi eyü(2)ola ‘Abdullāh ibn-i ‘Abbās eydür ki eger yer kişi Muştāfā’nuñ cenāzesin düşünde görürse delā(3)let kıla ki ol diyārda renc ü muşībet ‘azīm ola eger görürse ki cenāzesi ardınca giderdi ki(4)peygāmberi göre karılara delālet kıla ki hevāya bid‘ata māyıl ola eger göre ki Muştāfāyı ziyāret(5)kılurdu māl ve ni‘met ve velāyet bula eger görürse ki Muştāfāyı sihr eylerdi ne‘ūzu bi-‘llāhi kāfır(6)ola kavluhu ‘Azze ve Celle تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ بِاللّٰهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ (Tövbe/65-66)إِيْمَانِكُمْ Ca‘fer-i Şādık eydür ki resūl düşde görmek on bir nesneye delālet kılar biri(8)rahmet ikinci ni‘met üçüncü ‘izzet dördüncü ululuk beşinci devlet altıncı zafer yedinci sa‘adet(9)sekizinci rastlık tokuzuncu kuvvet-i ehl-i sūnnet ve cemā‘at onuncu iki cihān ḥayrı on birinci(10)ol yerūn ḥalāyıkun eyülügi ki ol düş anda görilmişdür Ebū Bekr şiddık razıya’llāhu(11)‘ahhu İbn-i Seyrīn eydür ki Ebū Bekri düşünde gören şāzılık ve kerāmet bula Kirmānī eydür ki(12)eger Ebū Bekiri diri bir şehir içinde göreler ol şehriñ ḥalkı zekāt ve şadaḳa çok vireler(13)ḥāşşa ki şād görmiş ola eger turş görmiş olursa ḥilāfinca ola ‘Ömer razıya’llāhu‘anhu(14)‘Ömer bin Ḥattāb düşünde görenün ḥūyı eyü ve inşāf ve dād virici ola eger bir şehir içinde(15)diri ve şātır göreler ol şehir içinde ‘adl ü dād āşikāre ola ‘Osmān razıya’llāhu ‘anhu(16)İbn-i Seyrīn eydür her ki ‘Osmān düşünde göre utanmaklık ve zühd ü perhīzkārılık bula ve eger(17)bir şehir içinde diri ve gönli ḥōş ve açık yüzlü gördiyse ol yerūn ḥalkı Qur‘ān(18)okumağa ‘ilm öğrenmege ḥayr kılmaga rağbet eyleyeler ol yerde ḥayr u bereket ola(19)İbn-i Seyrīn eydür ki eger ‘Alī razıya’llāhu ‘anhu düşünde göre ki şāddur ve ṭabī‘at-

(35b)

(1)ḥōş ‘ilm ve kerāmet bula eger bir şehir içinde diri göre ‘adl ü inşāf ve ‘ilm ol vilāyetde(2)āşikāre ola zulüm getüre velev ehl-i bid‘at ḥor ola lākin bularun arasında ceng ve(3)ḥuşūmet ola şaḥābe’-i kirām rızvānu’llāhi ‘aleyhīm ecme‘īn İbn-i Seyrīn eydür ki eger bir kişi(4)peygāmber şaḥābesinden birini düşünde göre müslimānlık yolında yegāne ola dīn yolunda per(5)hīzkārılıktan şādık ola zīrā ki peygāmber a.m. ya’nī أَصْحَابِي كَالنَّجْمِي بِأَيْدِيهِمْ أَهْتَدَيْتُمْ أَهْتَدَيْتُمْ benüm şaḥābem yıldızlar gibidür her kankısına uyarsanız yol bulırsar Ḥasan ve Ḥüseyn razıya’llāhu(7)‘anhumā eger buları bir şaḥış düşünde görse delālet kıla ki dīn ulularıla üleşe ve daḥı(8)ḥayr u menfa‘at bula andan sonra şehādet bula Ca‘fer-i Tayyārī göre ḥaca vara gāzā

eyleye(9)eger Ebū Hüreyre'i yā Enes'i göre peygāmbere sūnetine raġbet kıla daħı 'ilm ü şerī'atı dost duta(10)'ömri uzun ola eger Sa'd bin Ebī Vakķāsı göre ġazāyı seve eger Selmān-ı Fārisiye göre(11)Hak ta'ālā aña 'ilm-i Qur'ānı erzān eyleye 'Abdullāh bin 'Abbāsı yā 'Abdullāh bin Mes'ūd'ı göre(12)dīn yolında cehd eyleye eger Bilāl'ı göre emr-i ma'rūf yerine getürici ola ve 'ala'l-cümle her ki(13)resūl şahābesinden düşinde göre ħayr u menfa'at bula āhiret aña ħaşıl ola zīrā ki(14)cemī' ħak üzerine peygāmbere ümmetinün nāşihı-dılar ve eger 'ulemādan yā ħekīmlerden yā zāhid(15)lerden düşinde göre ħayr u tevfiķ tā'at bula ve daħı 'ilm ħaşıl eyleye ol gördiği(16)kişinün mertebesi kadarı zīrā ki 'ulemā peygāmbere varışdır eger şehirde yā bir mahallede göre ki bir bölük(17)'ulemā yā ħekīmler cem' olmışdur delālet kıla ki ol yerün ħalkı nuşret bula cāhiller(18)üstine ħak söylemeyle birinden sonra her nesnenün ta'bīrin ki düşinde görmüşdür(19)hurūf-i hecā tertībince beyān kılalum bulmaķlık āsān ola in-şāa'llāhu'l-'azīz (36a)

(1)[harf-i elif]Kāmilü't-Ta'bīr kitābından Ābādānī İbn-i Seyrīn eydür eger bir kişi ħarāb(2)yeri ābādān görse mescid gibi medrese gibi ħānķāh gibi delālet kıla dininün şalāhiyetine daħı(3)ol cihānün şevābına ki ħaşıl ola eger görse ki bir ħarāb yeri kendüyiçün ābādān kıldı(4)sarāy yā ev yā dükkān kıldı bu cihānün ħayrın ve fāyidesin bula eger göre ki ābādān(5)yer ħarāb oldu ol yerün ehline belā vü muşibet irişe Cābir Maġribī eydür eger kendüyi(6)bir ābādān yerde muķīm görse ħayr u menfa'at bula ol yerün ābādānlığı kadarı eger bunun (7)hılāfın gördiyse delālet fesāda ve mazarrata kıla Ca'fer-i Şādiķ eydür ki ābādānlık dü(8)şde görmek ta'bīri dōrt vecihdür biri şalāhı bu dünyā işinün ikinci ħayr u menfa'at(9)üçinci murād ħaşıl olmak dōrdinci baġlu işler açılmaķ Āb ya'nī şu bilgil ki şu(11)görse şu cemī' diri nesnenün dirliginün sebebیدür kavluhu Ta'ālā(Enbiya/30)شَيْءٌ حَيٍّ (11) وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ (11) İbn-i Seyrīn eydür ki eger düşinde göre şu üstine yürür delālet kıla ol(12)kişinün imānının kuvvetine ve i'tikādının arılıġına ve eger göre ki duru şudan çok iķer(13)'ömri uzun ola dirligi ħōş ola eger acı şu yā tuzlu yā bulanık şu iķer geķen te'vīlün(14)hılāfınca ola ve eger denizden şāfi ve tatlu şu iķer gördi delālet eyleye ki pādişāhdan(15)ol kadar māl ve ni'met ħaşıl ola eger gördi ki götürü denizün şuyın iķdi cümle(16)cihānün pādişāhlığı anuñ ola fī'l-cümle ne kadar şu iķdiyse ol kadar ululık bula(17)eger şu şāfi ve ħōş olursa ve eger bulanık olursa ol nesne ki aña irişür(18)rencile ġuşşayla kōrkuyıla ola Kirmānī eydür eger görse ki iti şu iķer şayru ola(19)yā katı ġuşşa aña irişe eger göre ki şuya düşdi kayġuya giriftār ola eger göre ki şuyı

(36b)

(1)kalemle yā kāġıdla yā bir nesneyile ki şuyı getürmek mümkün degildür getürdi delālet kıla ki(2)māla dirlige aldana maġrūr ola ve eger görse ki şuyı bir sırça çanaġıla kendü 'avretine virdi(3)ol çanak 'avretün cismi ola şu ki çanakdadur tıfl ve oġlan ola karnında eger(4)görse ki

çanak şındı şu döküldi ‘avret öle oğlanı kıla eger göre şu döküldi(5)çanak boş kıaldı oğlanı öle ‘avreti kıla eger görse ki pervâsız halka virür dü(6)nyâda hâyır u ihsân kıla harâb yerler elinde âbâdân ola eger görse ki bir eve girdi ki(7)şu dökülmişdür delâlet eyleye ki gamgîn ve mütefekkir ola ve eger göre ki şâfi hōş-ıta‘m şuyı(8)piyâle ile süci gibi içir dirligi ‘ayş u ‘işretile geçüre ammâ bir iş işleye ki dünyâda(9)mekrûh ola ve eger görse ki şuyı piyâle ile ırmağdan alur içir belâya ve fitneye irişe eger(10)görse ki şuyı tulum-ile aldı kendü evine iletdi andan sonra az az hâlâyıkâ üleşdürdi(11)mâl cem‘ eyleye az az halka vire hayrâta harc eyleye Câbir Mağribî eydür eger görse şular(12)kendü vaktinde ki yaz dur itmiş bulanık akar ol yıl ucuzlık ola eger görse ki çok(13)şuları yer şordı cemî‘ hâlâyıkâ ‘âfiyyet ve selâmetlik ola kavluhu Ta‘âlâ (Hud/44)أَرْضُ الْبَلْعِي مَاءَكْ eger görse ki havâdan şular hâlâyıkun üstine dökülür ol yıl ni‘met çok(15)ola ucuzlık ola kavluhu Ta‘âlâ(Abes/25)أَنَا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا eger görse ki evindedür ve şu(16)revândur ni‘meti çok ola dirligi hōş ola eger görse ki bulanık şu var te’vîl bunun(17)hîlâfinca ola Dâniyâl eydür bāğ şuvarmak ve ekin şuvarmak ırmağdan delâlet(18)eyler mâla ve guşşadan kırtılmağa ve halka şu virmek dîne ve diyânete ve Tanrı kırkusına(19)ve eyü işlere delâlet kıılır eger görse ki şuya girür dahı batar ve ol vâkit teni kavî (37a)

(1)dür bir sa‘b işe meşgûl ola bir ulu kışı tarafından dahı sözi makbûl ola haşşa ki(2)tedbîr anuñ işide zâhir ola eger görse ki turu suya girür velâkin teni örtilüdü(3)dîni kavî ola ve tevekkûl kıla Tanrı‘ya dahı işi râst ola iki cihânda ve eger görse ki(4)şuyı bāğına yâ ekinine iledür ‘avret dileye yâ karavâş şatun ala eger görse ki bir kışı(5)üstine arı şu döker ol kışiden hayr u menfa‘at irişe ve eger göre ki çîl yâ murdâr(6)şu şaçar te’vîli hîlâfinca ola Ca‘fer-i Şâdık eydür şuya girmegi mu‘abbirler beş(7)dürlü ta‘bîr kıılurlar evvel kuvvet ikinci yakîn üçinci düşvâr iş dördinci nedîmlik kıılmağ(8)ululara beşinci ‘amel re‘îs şehir içinde bilgil yağmur şuyın bā harfinde bārânda(9)beyân kıılmışam Âb-bînî Dâniyâl eydür ki burundan şu gelmek düşde delâlet kıılır(10)aña Tanrı ol kışıye oğlan vire eger sümük gelürse hem te’vîli oldur Kirmânî eydür(11)eger görse ki burnından şu gelür borcı ödene guşşadan kırtıla eger şayru olursa(12)şifâ bula İbn-i Seyrîn eydür ki burından şu gelmek düşde oğıldur haşşa ki gövdesi üstine(13)dökile eger yer üstine dökile kıızı toğa eger görse ki burnının şuyını ‘avreti üstine(14)şaçar ‘avreti yüklü ola lâkin oğlanın düşire eger görse ki ‘avreti kendü üstine sümü(15)gin birağur er oğlın toğura ve eger görse ki sümügün kıonşısı evine birağur kıonşı(16)‘avretile hıyânet eyleye ve eger görse ki burun şuyın bir kışı döşegine döker ol kışı ‘avretile(17)hıyânet eyleye Ca‘fer-i Şâdık eydür eger görse ki kendü burnı şuyın içir mālını kendü ‘ıyâline(18)harc eyleye eger görse ki ‘avretinün burnı şuyın içir ol kıadar ‘avret mālından

harc(19)eyleye ve eger görse ki burnı şuyı kara olmuş oğlın sebebinden guşşalu ola ve eger görse ki

(37b)

(1)şarudur oğlanı şayru ola Āb-tāhten işemek eger görse ki işer bir yere ki evvelden(2)bevl idecek yerdür eger bu düşi gören guşşalu ise guşşadan kurtıla eger borclu ise(3)borcu ödene eger bay kişiye māl eksile ol bevl miqdārınca Dāniyāl eydür ki eger görse ki(4)bir mechül yere bevl eyler ol yerün ehlinden ‘avret dileye yā karavāş şatun ala ve eger(5)görse ki şu dökdüğü yere kan tamar bir oğlu doğa nākış eger irün tamarsa bir oğlan(6)doğa ki melül ola ba‘zı mu‘abbirler eyitmişdür ki bevl haram maldur eger görse ki bev(7)lden içer haram māl yeye Kirmānī eydür ki eger görse ki bir yere bevl ider helāl kesbden(8)māl hāşıl kıla eger görse ki muşhaf üstine bevl ider bir oğlu ola ‘ālim ve dānā ve hāfız(9)eger görse ki ol şudan ki döker birazın döker birazın tudar mālınun birazı telef ola(10)biraz guşşası gide eger görse ki halāyık ol dökdüğü şuyıla mesh eyler bir oğlu(11)toğa ‘ālim şöyle ki halk aña mutāba‘at eyleye Cābir Mağribī eydür eger görse ki mescid(12)içine şu şaçar mālını harc eyleye ammā kendü yerine kendü vechine degül eger şuyı yine(13)şuradına şaçdı mālını kendü maşlahatına harc eyleye eger görse ki tonı şu saçmağdan(14)yaş olmuş kendü mālını ‘avretine oğluna harc eyleye va nā-hak huşūmet hīşāvendlerle(15)bāzergānlığa ziyān eyleye Ca‘fer-i Şādık eydür ki şu saçmak kendü yerine dervīş kişiye(16)baylık olur kula āzādlık şayruya sağık esīre kurtılmağ müsāfire seferden gelmek(17)‘āmile ma‘zūllık hālīfeye ölüm kādīye ‘azl bāzergāna ziyān İsmā‘īl Eş‘at eydür mālını(18)‘ıyāline harc eyleye lākin bedeli girü gele kavluhu Ta‘ālā وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ قَالُهُ (Sebe/39)يُخْلِفُهُ (19)Āb-hāne şu evi İbn-i Seyrīn eydür eger düşinde görse ki şu evin düzer dünyā (38a)

(1)mālın cem‘ kılmağa harīş ola dahı dileye ki kendü mālından nesne harc eyleye ba‘zı eyitmişdür ki(2)bir hizmetkār ala illā ol ‘avret haram-hör bī-diyānet ola eger görse ki müsterāhda yā dahı(3)iş işler mālını yerine harc eyleye eger görse ki şu evinde namāz kıılır yā Qur‘ān okur bir iş(4)işleye ki muvāfık-ı şerī‘at olmaya Kirmānī eydür eger görse ki müsterāhun kuyusu yıkıldı yā kendü(5)ol kuyuya düşdi haram mālā gark ola eger görse ki bir kişiye müsterāhına bıraktı ol kişinün(6)mālını gāşbile ala eger görse ki düşdi dahı eli ayağı şındı katı belāya uğraya Ca‘fer-i Şādık(7)eydür ki müsterāh ta‘bīri düşde beş dürlüdür māl-ı haram ‘ayş hazine haram gençhane haram-hār(8)‘avret Ābdestān İbn-i Seyrīn eydür ki ibrik ki ābdest alurlar düşde hazine-dār(9)ve şāhib-tedbīr ola ki dahı ü harc elinde ola eger görse ki pādīşāh ibrik aña virür pādīşāhun(10)hazine-dārı ola eger kendü bir kişiye dahı virse bu kıyāsça ola Kirmānī eydür ibrik düşde(11)hādimdür Tanrı kavliyle ki buyurmuşdur يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وَلَدَانِ مُخَلَّدُونَ (Vakıa/17-18)وَأَبَارِقُ (12)ve eger görse ki ibrik şındı yā zāyi‘ oldı hizmetkārı andan

ayrıla(13)ve eger görse ki ibrîkden şu içer bir şâlih oğlu doğa haşşa ki şu turur ola dağı lezzeti(14)hōş ola Ca'fer-i Şâdık eydür ibrîk düşde beş dürlüdür biri hâdim biri hazîne-dâr(15)biri iş tedbîr kılıcı biri oğlın biri az rızık ki bir yerden ana irişe ki ümîzi yokdur(16)Âbistenî yüklülük İbn-i Seyrîn eydür yüklü olmak düşde māl ve ni'metdür gerekse(17)er görsün gerekse 'avret ne kadar ki karnı ulu ola mālî ni'meti artık ola Kirmânî eydür(18)eger bâliğ olmamış oğlın kendüyi yüklü görse eger oğul görürse anasına māl ni'met(19)hâşıl ola eger kız görürse anasına hâşıl ola Âbkâme bir yiyecekdür ki etmekden eylerler

(38b)

(1)İbn-i Seyrîn eydür ki âbkâme içmek düşde delâlet sayruluğa kılur eger görse ki âbkâme içer(2)ol kadar şayruluk hâşıl ola Kirmânî eydür eger görse ki etmekle âbkâme yer kaygulu ola(3)kendü 'ıyâliyle huşûmet kıla eger görse ki âbkâme'i döker hîç içmez guşşadan kurtıla eger(4)sayru olursa şağıla Cā'fer-i Şâdık eydür âbkâme düşde beş vecih üzerinedür evvel(5)sayruluk ikinci guşşalu üçüncü huşûmet dördüncü lecûclık beşinci kendü ehl ü 'ıyâliyle muvâfık(6)olmamağ Âb-gîne şişe Dāniyāl eydür ki şişe düşde 'avretdür eger görse ki şişeden(7)süci içer 'avret ala mekr bula eger kişiye şişeyile süci virse ol kişi için 'avret(8)dileye İbn-i Seyrîn eydür eger görse ki ak şişesi vardur ki adı üstinde yazılmış dîn(9)ve dünyâ devletin bula her ne hâceti varsa revâ ola eger şişede pâdişâh adı yazılmış olsa(10)ol düş gören pâdişâh olsa ol pâdişâhun eceli yakın gelmiş ola eger pâdişâh öl(11)mezse ol şişe kadarınca hayr bula Cābir Mağribî eydür eger görse ki şişesi varıdı(12)elinden düşdi sındı eger 'avreti varise talāk vire eger 'avreti yoğ-ısa bir 'avret kendü(13)kavminden dünyâdan gide bilgil ki şişe düzici düşde iş iyesi gibi ola ba'zı eyitmişdür(14)şişe düzici düşde bir kişi ola ki ziyânlu işler işleye dāyim ziyâna karşıa Âbile kabarcuğdur(15)İbn-i Seyrîn eydür ki kabarcuğ düşde māl artmak ola eger görse ki teninde kabarcuğlar çıkarmış(16)ol kadar māl hâşıl ola Kirmânî eydür eger ak kabarcuğ çıkmışsa ol kadar māl bula eger kara ka(17)barcuğ çıkarmışsa māl-ı harām bula Cā'fer-i Şâdık eydür kabarcuğ çıkarmak beş vecihdür māl(18)artmak 'avret dilemek oğul doğmak hâcet revâ olmak korhudan emîn olmak çün(19)kabarcuğ ak ola Âbinūs İbn-i Seyrîn eydür âbinūs bir kişi ola kendü işinde katı ammā bahîl

(39a)

(1)ola kimseye menfa'at degmeye Kirmânî eydür âbnūs düşde 'avret ol şıfatlu ki eyitdük(2)Ca'fer-i Şâdık eydür âbnūs Hindü karavaş ola aydın şıfatlu Âteş Dāniyāl eydür(3)eger düşinde tütünsüz od görse pâdişâha yakın ola bağılı işleri açıla eger görse ki(4)bir kişi anı evde bıraktı dağı göyindi ol vilâyetün pâdişâhı ana güç eyleye velâkin tîz kurtıla(5)dağı eyülik bula kavluhu Ta'ālâ (Enbiya/69)كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ eyitmişlerdür ki çün

od(6)anı göyindüre mekrûh sefer eyleye İbn-i Seyrîn eydür eger kendüyi od içinde görse(7)astım ‘illetinden şayru ola eger görse ki od endāmınun birazın göyindürdi ol kadar(8)renc ü mazarrat irişe eger görse ki tonına od düşdi dahı cemī‘ endāmın göyindürdi(9)miḥnete dahı bir ulu muşibete giriftār ola eger ol od ki endāmın göyindürdi(10)yalınluydı dahı korkılu āvāzı çıkdı ol miḥnet ü muşibet ki irişdi pādīşāh sebebinden(11)ola eger yalını yoğsa dahı korkılu āvāzı olmasa ol muşibet ü miḥnet katı şayrulukdan(12)ola sersem gibi tā‘ün bigi dahı yoğ-ısa dahı ne ki anlara benzer varsa ve eger görse ki oddan nesne getürdi(13)ol kadar pādīşāhdan ḥarām māl irişe ve eger görse ki odun tütünü var ol kadar(14)yetīm mālından ḥarām mālдан hāşıl kıla ve eger ol oddan ki aldı ceyşler dökülür delālet(15)eyleye ki ol ḥarām mālдан ötürü ceng ve ḥuşūmet kıllalar dahı aña sögler eger görse ki(16)bir oddan tenine ıssılık ve tabeş irişür bir kişi ırakdan anuñ ğıybetin söyleye eger görse ki(17)elinde odun şu‘lesin tudar pādīşāhdan ḥayr u rāḥat bula Kirmānī eydür eger görse ki(18)od şu‘lesin ḥalāyıkun üzerine saçar anların ortasına düşmanlık bırağa eger bir bā(19)zergān görse ki dükkānına kumāşına od düşer delālet kıla ki ol kumāşın ki bāzāra (39b)

(1)virür bir akçağın üç akçaya şata ḥalāyıkā şefkat eylemeye eger görse ki evine od düşer(2)pādīşāhdan zulüm göre eger görse ki katı od içine düşmişdür ḥuşūmete uğraya sultān(3)cevr eyleye eger görse ki od tonın göyindürdi kendü ḥışlerle ceng eyleye yā māl sebebinden(4)kaygulu ola eger çok od bir yerde göre ol yerde fitne vākı‘ ola ve eger odı yanmış görse(5)delālet eyleye ki ‘avretler cihetinden aña bir kişile savaşı düşe eger görse ki bir şehre yā maḥalleye(6)yā bir sarāya od düşer dahı her ne varsa anda cemī‘in göyindirür dahı ol od yalınlının(7)içinden bir katı āvāz çıkar ol yerde katı urış ola ve eger ol yer urış yeri degülse(8)katı şayruluk vākı‘ ola eger göre ki od ba‘zı nesne’i yandırdı ba‘zı yandırmadı dahı(9)ol āvāz virmedi yalınlanmadı ol yerde pādīşāh kırku ola Cābir Mağribī eydür(10)od görmek düşde eger yalınlu āvāzlu olursa ceng ve ḥuşūmet ola ol yerde ki(11)gördi eger yalını āvāzı yoğısa katı şayruluk ola eger odun ki gördi dütini varsa(12)delālet fitneye kıla kırku ola ol yerde eger görse ki gökden od düşer dahı ol yeri(13)göyindirür ol belā vü fitne ki eydildi ‘azīm katı ola eger görse ki od āvāz virür dahı(14)yalınız bir yere düşer velākin ziyān eylemez ol yerün ḥalkı arasında güft ü ğü ve ḥuşūmet(15)vākı‘ ola ziyānlu eger görse ki yer altından bir katı od çıkar dahı göge degin gider ol(16)yerün ḥalkı Tañrı ta‘ālāya yalan söyleseler bühtān uralar ol odun kuvveti kadarı ve eger(17)görse ki od yerden yere gider dahı ol od ziyān eylemez belki menfa‘at deger zīrā ki(18)bişürür dahı bir iş ola ki andan fāyide duta eger derviş olursa bayıla İsmā‘il(19)Eş‘at eydür eger gökden yā havādan od yağmuru gibi yağar göre ol yerde belā vü fitne ve kan

(40a)

(1)dökülmek ola pādişāh sebebinden zīrā ki ol yerde bir biriyle ‘adāvet ola ceng ola çok(2)kişi ol arada depelene ve eger görse ki gökden od iner daḥı yiyecekden ki ol kişinin(3)mülkidür et gibi etmek gibi her ne ki aḥa benzer varsa göyindirür her ne t̄a‘at kılılmışsa Tanrı(4)ta‘ālāya günahdan qabūl eyleye qavluhu Ta‘ālā(Al-i imran/183) تَأْكُلُهُ النَّارُ ve eger görse ki gökden od(5)dökülür daḥı kimse’i göyündirmez Tanrı’dan qorḥu ola qavluhu Ta‘ālā عَذَابُ النَّارِ الَّذِي كُنْتُمْ (Secde/20) تُكَذِّبُونَ ola ki pādişāhdan qorḥu ola ve eger görse ki bir ulu odda ısınur(7)bir ulu pādişāha yakın ola ve eger görse ki odıla nesne bişirür dīnī ve dūnyāvī(8)işī tamām ola ve eger görse ki gökden aṣaḡa od iner daḥı ol yerün otların ekinlerin yandırur(9)ol yerde merg-i mufācān ola eger görse ki yer altından od çıkar ol yerde uğrı çok ola(10)eger görse ki çok odıla kubbe yā mināre yapar ol yerün pādişāhı helāk ola ba‘zı mu‘abbirler(11)eyitmişlerdür eger görse ki yer altından od çıkar gökden yaḡa daḥı aydınlık virdi delālet eyleye ki(12)ol yerün altında genc ola Ca‘fer-i Şādiq eydür eger görse ki od pārelerin bir yetīm(13)mālın yeye إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالِ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا (Nisa/10) eger görse ki aḡzında od çıkar yalan söyleye bühtān ura eger(15)görse ki her yere odı eger her yerde miyāncılık ide ra‘iyetile pādişāhın ḥalkı arasında(16)ve eger görse ki yanında od yanar kendüye ziyān kılmaḡ ḥayr işe qavluhu Ta‘ālā (Vakıa/71) تَوْرُونَ ve eger görse ki odlar yanar ol yerde ‘azīm ceng ve fitne ola(18)qavluhu Ta‘ālā(Maide/64) أَوْقَدُوا نَارًا لِلْحَرْبِ ve eger görse ki ḥalāyık ortasında od(19)yandırur yārī kıla olara ve eger görse ki od başını göyindürdi ol oduḡ ḥiç

(40b)

(1)nūrı yok sersemden qatı şayruluk çeke eger ol oduḡ nūrı varsa ḥiṣāvendlerinden(2)bir oḡlan doḡa ki ḥalāyık du‘ā eyleyeler ol nūrı qadarı māl ve ululuk bula qapusında(3)od görmek delālet kılur qatı şayruluklara sersem gibi t̄a‘ūn gibi merg-i mufācān gibi eger(4)dütünlü od görse pādişāhdan qorḥu ola eger bāzārda od görse ol bāzār ehli(5)inşāfile bāzār itmeyeler müşterīye yalan söyleyeler ve eger bir bellürsüz yerde od görse dīnī yavuz(6)ola eger vilāyetde od düşmiş yer görse pādişāhdan zulüm göre ve eger bir kişinin tönına od(7)düşmiş göre ol kişiye qorḥu ve muşibet uğraya eger kendüyi od üstinde görse kendüye(8)muşibet irişe qavluhu Ta‘ālā (Enam/27) وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ وَقَفُوا عَلَى النَّارِ Efrūḡten āteş od yandırmaḡ İbn-i(9)Seyrīn eydür yanmış od düşde kuvvetlü pādişāh ola dütünsüz od ve aydınlı kuvvet ola ve görine(10)daḥı māl ola ve dütünlü od zālīm pādişāh ve qayḡu ve ziyān ola eger görse ki od yandır(11)dı ki ıssı ola yā bir kişi daḥı ıssısına bir nesne taleb eyleye ki andan menfa‘at bula eger görse ki od(12)yandırdı tā büryān eyleye bir iş işleye ḡıybet kılmaḡ-içün yā bir kişinin ḥālīn taleb kılmaḡ-içün(13)ve eger görse ki ol büryāndan yedi ol qadar rüzī irişe ḡuşṣa(y)ıla eger görse ki çelmik(14)altında od yandırdı ki ol çelmikte ked-bānūsından et varıdı yā bir nesne daḥı bir iş(15)işleye ki ol işle ev

ked-bānūsından aña menfa‘at irişe ve eger çelmikde hîç ta‘ām olmaya(16)delâlet eyleye ki ol işden aña kayğu irişe eger odı yandurdı ki helvâ pişire eyüsüz(17)söyleyeler aña eger odı yandurdı aydınlığ-ıçün bir iş delîl ve burhân-ile işleye Kirmânî(18)eydür ki bir yerde od yandurdı ki halâyıkını yandura ol halâyıkı yavuz söyleye gıybet eyleye eger(19)odı tenürda yâ ocağda yandurdıysa ammâ ta‘ām bişürmek içün degil hîşlerle ve ehl-i

(41a)

(1)beytiyle ceng ve huşümet eyleye eger diledi ki kendü menfa‘atıçün od yandura ol od yanmadı(2)aydınlık virmedi kendü ‘ilminden berhürdâr olmaya eger düş gören ‘âlim kişiye bî-dîn(3)lige nisbet edeler eger odı yandurdı dağı aydınlık virdi ‘ilminden berhürdâr ola(4)eger pâdişâh görse ‘izzeti devleti arta eger görse ki ol od ki yandurur söyindi(5)ol ki helâk ola Câbir Mağribî eydür eger görse ki beyâbânda od yandurdı ki halâyık ol(6)oduñ nûrından yâbânda yol buldılar dağı her kişi kendü makâmına vardı ol od yandıranağ(7)‘ilminden behremend olup toğru yol bulalar ve eger gördiye ki ol od söyindi ve nûrı gitdi isti‘mâl(8)müteğayyir ola şâyed ki dünyâdan gide ve eger gördiye ki ol od ki yabânda yandurdı hîç nûr(9)virmedi ol kişinüñ ‘ilminden kimesne ögünmeye ve eger gördiye ki ol od ki yandurdı(10)nûr toğru yola varmadı ol ‘ilm halâyıkı yoldan çıkara ve eger odı bir yerde yandurdı ki(11)ol yeri göyindüre dağı göyindürdi hâl oldur ki ol kişi bâzergândur alup satduğı(12)nifâkla ola dağı mâl harâm ola eger görse ki konşısı evinden od alur harâm mâl irişe(13) Rüşenâ-yi âteş od aydını İbn-i Seyrîn eydür eger âdemî düşünde od aydının görse şöyle ki(14)ol aydınlığa yol yürümege yarar toğru yol bula guşşadan kurtıla eger gördiye ki ol(15)aydınlık aña söyledi toğru yol dağı ‘ilm ü hikmet bula eger gördiye oduñ aydını bir yerde(16)turur devletün sebebi ol yerde ola eger yanmış od közin gördiye sultânun ‘izzet ü heybeti(17)eşeri ol yerde zâhir ola eger kendü evinde gördiye şöyle ki ol közün nûrından ev aydınladı(18)işi yücele devleti arta eger gördiye ki ol yanmış közi söyindürdi yâ ayruk kişi söyündürdi(19)hânedânında huşümet ola Perestîden âteş oda tapmak Dâniyâl eydür ki eger görse ki oda

(41b)

(1)tapar dağı secde kılar bir zâlim pâdişâha hizmet eyleye eger görse ki odı öper dağı tapar(2)zâlim pâdişâhun dostı ola eger görse ki tennûra yâ ocağa yâ çerâğa secde kılar muhteşem ‘avret(3)lere hizmet eyleye İbn-i Seyrîn eydür ki her kişi odı öpe pâdişâhun çerçisi ola(4)eger görse ki od içinde gezer rağbetile pâdişâh-ıçün bâzergânlık velâkin ‘âkıbetinde(5)haşer ola hâşşa ki oddan tenine ziyân dege ve eger ziyân degmez olursa hayr ola pâdişâhdan(6)ve eger görse ki oda girdi ol od kadar pâdişâhdan menfa‘at bula eger görse ki od elinden(7)yâ yüzünden yâ tonından aydınlık virür şöyle ki halâyık anuñ nûrından mütehayyir kalurlar düşmanına(8)zafer bula ne kadar ki ol düşman ulu heybetlü olursa ve iki cihândan

murādın bula kavluhu Ta‘ālā(9) (Neml/12) وَأَدْخُلْ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجُ بَيْضَاءَ mu‘cize’-i Mūsādur Fir‘avna İsmā‘īl Eş‘at eydür ki(10)eger bir kişi görse ki oda tapar anuñ ğarażı dīninde pādīşāhlık ola ba‘zı mu‘abbirler eyitmişler(11)dür ki her ki görse ki oda tapar büyüclik ve ‘avānlık kıla ve eger görse ki ol tapduğı od közdür(12)ğaraż dünyādan māl cem‘ kılmak ola çok harām māl cem‘ eyleye Şerāre āteş oduñ ceynidür(13)İbn-i Seyrīn eydür od ceyin düşde görmek yavuz ola ol kişiye irişe eger görse ki(14)ceyler üstine düşer ol kadar yaramaz söz her kişiden irişe eger ol ceyden ten göyindiyse(15)yavuz sözler işide şöyle ki gönli göyine eger görse ki hisābsuz ceyler üstine düşer katı(16)‘azāba giriftār ola Kirmānī eydür eger görse ki şehre yā maħalleye od ceyler düşer ol yerde(17)ceng vaktine ola eger görse ki ulu od ceyleri düşer Tanrı Ta‘ālā ol yere ‘azāb(18) vire kavluhu Ta‘ālā (Mürselat/32) إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرَرٍ كَالْقَصْرِ eger görse ki ceyler hālāyıkun ortasına düşer(19)ol yerün hālāyıkı bir biriyile ceng ve münāzara kıllalar od atmak odile oynamak zıstsüz

(42a)

(1)söylemek ola Cābir Mağribī eydür eger görse ki bir pāre yaldırıcı odı elinde dutar pādīşāh2)işine meşğul ola eger görse ki ol od elinde söyüdi pādīşāhdan harām māl(3)ele getüre eger görse ki ol oddan ki elinde dutar hālāyık göyindürür anuñ işinden hālāy(4)ıka mażarrat irişe yavuz işinden cümle hālā anı düşman duta eger görse ki yiyecekden(5)nesne odda bişürür daħı bir yaramaz sözler işide Cā‘fer-i Şādık eydür od görmek düşde(6)yigirmi vech üzerindedür evvel fitne ikinci urış üçünci fesāddur dördünci menfa‘at beşinci(7)hüşümet altıncı yaramaz söz yedinci murāddan girü olmak sekizinci pādīşāh hışmı tokuzıncı(8)‘azāb onıncı nifāk on birinci azmak on ikinci ‘ilm ü hikmet on üçüncü toĝru yol on(9)dördüncü muşbet on beşinci korku on altıncı göyinmek on yedinci pādīşāh on sekizinci(10)tā‘ūn on tokuzıncı sersem yigirminci kabarcuk yigirmi birinci veyā yigirmi ikinci iş açılmak(11)yigirmi üçüncü naşihat yigirmi dördüncü emn yigirmi beşinci harām māl yigirmi altıncı rızık(12)yigirmi yedinci menfa‘at Āteşdān mankaldur düşde bir ‘avretdür ki evde hizmet(13)eyler eger demürden olursa kendü hışāvendlerinden ola eger bakırdan olsa yā(14)şarudan ol ‘avret cehd neslinden ola eger ağaçdan olursa ol ‘avret nifāk(15)ehlinden ola ve eger balçıkdan olursa dīn ehlinden mestüre ola eger kireçden ve keremit(16)den olursa mütekebbirlerden ola Ca‘fer-i Şādık eydür āteşdān düşde üç vecih(17)üzerindedür hizmetkār ‘avret karavaş ked-bānū Āteş-zene çaķmakdur İbn-i Seyrīn eydür çıķmaĝuñ(18)demüri ve daħı taşı düşde iki orta kadar ki biri yürekli kavī ola biri katı kellelü ola(19)ve ikisi daħı hem delālet iderler eyü işlere ve ulu işlere Kirmānī eydür eger görse ki

(42b)

(1)çağmağdan od çıkarur şem‘ yandurur yā çerāğ eger düş gören pādīšāh-ise ra‘iyyet(2)anun ‘adlinden rāhat olalar eger ‘ālim kişiyse hālāyık anun ‘ilminden behremend olalar(3)eger bāzergānsa hālāyıkā hayr u ihsān eyleye eger dervīş-ise hulkından hālāyıkā(4)rāhat dege Ca‘fer-i Şādık eydür ki eger görse ki çağmağdan od çıkarur hārām māl pādīšāh(5)cihetinden hāşıl eyleye yā pādīšāhun işine meşgūl ola dahı rüşvetden māl ele getüre(6)eger düş gören bāzergānsa her kimden olur-ise hārām māl hāşıl eyleye eger görse ki(7)çağmağmağdan od hāşıl idüp yandurmadı māl taleb kıla eline girmeye Āteş-gede oda(8)tapdukları yerdür İbn-i Seyrīn eydür ol yeri düşde görmek eyü degül bir huşūmete delālet(9)kıla ki anda hatar ola pādīšāh tarafından Kirmānī eydür āteşgede ahmaklar ve hāfī kişiler yeridür(10)eger görse ki ol yere vardı dahı nesne şordı ol kadar hārlik irişe lākin hālāyıkun yavuz(11)lığından kurtıla āhir pişman ola Āred una eydürler Dāniyāl eydür un düşde helāl(12)māldur ki zahmetsüz hāşıl eyleye eger görse ki havādan üstine un yağar ol kadar ni‘met hāşıl(13)ola ol yerden ki ümīzi yokdur İbn-i Seyrīn eydür unı düşde dīn dürüstliğine(14)delālet eyler buğdāy unı bāzergānlık mālına ki çok fāyidesi ola tārū unı azacık(15)māl ki hāşıl ola Cābir Mağribī eydür un şatıcı bir kişi ol ki dīnin dünyāya degşire Ārd-bīz (16)elekdür Kirmānī eydür ki elek düşde bir kişi ola ki dostlar hīşāvendler ortasında gezer(17)İbn-i Seyrīn eydür elek düşde fużül-i ‘avret ola yā yavuz hīzmetkār eger görse ki bir ulu(18)yeni elek aldı bir ‘avret yā bir hīzmetkār ol şıfatlu dostı ola ba‘zı mu‘abbirler eyitmişler(19)dür ki bir muşlih kişi hīzmetinde muķīm ola dahı dost ola Ca‘fer-i Şādık elek düşde

(43a)

(1)dört dürlüdür biri muşlih kişi fużül ‘avret yavuz hīzmetkār azacık menfa‘at Ārūğ (2)gegirmege eydürler Kirmānī eydür eger görse ki düşinde ki gegirdi bir söz söyleye ki bī-hürmetlik(3)hāşıl ola eger görse ki gegirmegile ta‘ām boğazından taşra geldi eceli yakın gelmiş ola(4)İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki ekşi ve nā-hōş gegirdi bir söz söyleye ol sözden(5)mażarrat irişe ve eger görse ki tütün gibi gegirdi kağduğı vaķit bir söz söyleye ki halk anı melāmet(6)eyleyeler şonra pişimān ola āzād olmak Dāniyāl eydür eger bir kişi görse ki āzād oldu yā kişi anı āzād(7)kıldı eger şayruyise şağıla eger borcluyise borcı ödene eger haca varmamışsa haca(8)vara eger esīr-ise hālāş bula eger kul ise āzād ola eger günahkār-ise tövbe eyleye(9)eger guşşalu ise ferağ bula eger zindānda ise kurtıla eger bir kimseyile ceng eylemişse şulh(10)eyleye fı‘l-cümle āzādlik eyüdür Āsitāne kapu eşigi Kirmānī eydür yuķaruğı ışık ev ked-hudā(11)sıdur aşāğı ışık ked-bānūdur eger görse ki üstine ışık düşdi hārāb oldu ev ked-hudāsı(12)öle eger aşāğı ışığı hārāb oldu ev ked-bānūsı öle İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki kapusunun(13)aşāğı ışığın degşürdi yenı eyledi ‘avretin boşayup bir ‘avret dahı ala eger görse

ki(14)üstün ışığın yıkdı kendüyi helāk eyleye eger görse ki kapusunun iki ışığın dahı(15)kopardı ve harāb eyledi delālet eyleye ki ked-ḥudāsı evün ve ked-bānūsı öleler Āsumān (16)gökdür Dāniyāl eydür eger kendüyi evvelki gökde görse eceli yakın gelmiş ola eger ikinci gökde(17)görse ‘ilm ü hikmet ḥāşıl eyleye eger üçüncü gökde görse ‘izzet ü devlet ḥāşıl kıla(18)eger dördüncü gökde görse pādişāhile dostlık kıla muḳarreb ola eger beşinci gökde(19)görse heybet ve korku göre eger altıncı gökde görse baht u devlet bula eger yedinci (43b)

(1)gökde görse māl ve ni‘met ve ululuk göre ve eger görse ki evvelki göge vardı kapusın(2)bağlu buldı anuñ işleri bir ulu kişi ucından bağlu ola ve eger görse ki göge baķamadı başın(3)aşāğa eyledi bir ulu kişi görmekten girü kıla ve eger görse ki feriştelere gökden aşāğa indiler(4)daḥı katından geçdiler ‘ilm ü hikmet kapısı üstine açıla İbn-i Seyrīn eydür eger kendüyi(5)gökde görse çıkduğından haberi olmadan bir uzun sefer eyleye ki devlet dünyā ve āḥiret(6)bula ve eger görse ki gögün enine uçar hemān öyle ola ve eger görse ki şöyle rāst göge degin(7)çıkdı renc ü mazarrat dege eger görse ki göge çıkdı şol niyyetile ki daḥı yere inmeye eceli(8)gelmiş ola ve eger görse ki eli göge irişdi yā eliyile gögi sürtdi ululuk bula eger(9)görse ki gökden bir āvāz işitdi ḥayr ola eger görse ki bir kuş gökden aña söyledi şād(10)ola Kirmānī eydür eger görse ki gökde bir bünyād var neteki yerde bünyād olur ol gören öle(11)ve eger görse ki gökde ki bünyād yer bünyādı gibi kireçden yā kireçden yā kiremitdendir dünyāya(12)mağrūr ola eger görse ki gökden bal yağar ḥayr u ni‘met ve ḡanīmet ola ve eger toprak yağsa azı(13)eyü ola ve çoğı yavuz ola eger od yā ‘akreb yā yılan yā taş yağarsa Tanrı’nun ‘azābı ol vi(14)lāyete nāzil ola ve eger görse ki kendüyi gökden aşāğa aşılmışdur elini peygamberün dīnine(15)ve sūnnetine urmuş ola eger ipile aşılmış olursa işi yücele Cābir Mağribī eydür eger yedinci(16)kat gök üstinde gördi şol yirde ki vehme şıgmaz daḥı aşāğa ağızı eceli gelmiş ola ve āḥiri(17)eyü ola eger yine aşāğa indiyse ol düş gören şālīḥ olursa tövbe kıla yā helāk ola(18)eger görse ki gökden yire indi şundan sonra anda muķīm olmuşdı şayrulıķdan ölüm ḥaddine(19)irmiş ola sonra sağıla ol şayrulıķdan kurtıla ve eger görse ki yirle gök ortasında

(44a)

(1)bir bünyād vardur yeşil kubbe gibi yā köşk gibi vefātı yakın gelmiş ola ve eger taşdan yā kireçden(2)yā kiremitden ise kendü işine mağrūr ola ve eger görse ki gögün kapısı açıkdur ol yılda(3)du‘ā müstecāb ola daḥı yağmur çok yağa kavluhu Ta‘ālā فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُنْهَمِرٍ (Kamer/11-12) ve eger görse ki gökde bir kapu kendüyiçün(5)yā ol vilāyetün halkı-çün açılmışdur ḥayr u ni‘met ola ve eger görse ki gökden aşāğa düşdi(6)Tanrı ta‘ālā aña hışım eylemiş ola Ca‘fer-i Şādık eydür görse ki gök akdur ol vilāyetde ni‘met(7)ü ḥayr ola ve eger yeşil görse şulḥ u emn ola eger şaru olsa şayrulıķ ola ve

eger görse ki(8)kızıldur ceng dahı kan dökmek ola eger kara olsa kızıl ola eger görse ki gök aşğa(9)yire inmiş ‘azīm fitne vü belā ola ve eger görse ki aydınrak olmuş evvelden yigrek Tañrı’dan tebāreke ve ta‘ālā(10)aydınlık ola dīninde yakīn eger görse ki qarşusına bir kapu açılmışdur gökde hekīm ve ‘ālim ola elinden(11)çok hayr halka irişe ve eger görse ki gökde ‘amūd gibi kızıl ‘alāmetler olmuş ol vilāyetün(12)pādişāhına kuvvet ü nuşret ola eger görse ki göge tapar bī-dīn ola İsmā‘īl Eş‘at eger görse ki(13)gökden taş yağmurı gibi yağar ol yire katı belā vü ‘azāb ola kavluhu Ta‘ālā (Hud/82) وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِّن سِجِّيلٍ مَّنضُودٍ eger görse ki buğdayı yā un yağar ol vilāyetde dürlü ni‘metler ola ve kesb(15)ve ümīzlik ola Āsumāne’-i hāne evün saķfidur İbn-i Hüreyre eydür ki eger görse ki saķfı evinün(16)yücelmiş ol kadar şeref ü menzilet bula eger görse ki evinün saķfı yıkılmış mertebeden düşe(17)halkun katında hor ola eger görse ki saķfindan aşğa turu şu yağmur gibi yağar ni‘met ve devlet(18)bula eger görse ki ‘akreb yā yılan düşer pādişāhdan yā kendüden ulu kişiden guşsa(19)ve melālet irişe Kirmānī eydür eger görse ki evinün saķfı yüceldi kendü altında kaldı

(44b)

(1)helāk yakın ola kavluhu Ta‘ālā (Nahl/26) عَلَيْهِمُ السَّقْفُ مِنْ فَوْقِهِمْ eger görse ki saķfı dürlü(2)dürlü rengile münakkaş olmuş dünyā arayışına meşgūl ola Āsiyā degirmene eydürler Dāniyāl(3)eydür eger görse ki degirmene buğdayı eletti un eyledi degirmen iyesinden hayr u menfa‘at(4)dege eger görse ki ve ol ki ol hayr u menfa‘at degirmen iyesine dege ve eger görse ki degirmen(5)işden kaldı degirmen iyesi helāk ola eger görse ki degirmenün daşı şındı degirmen iyesi(6)süst ola eger degirmen taşı uğruldalarsa degirmen iyesi sayru ola ve fāyidesi ziyāna(7)döne eger görse ki degirmen yıkıldı delālet eyleye ki iyesi helāk ola ahvālī düşvār(8)ola İbn-i Seyrīn eydür degirmen düşde ceng ü huşūmet ola eger kendüyi degirmende görse(9)delālet huşūmete eyleye eger degirmen mülki olsa eyü ola eger degirmende buğday olmasa velī(10)ıraqdan baksa ki eyü işler mi sefere gide eger degirmende gulleti ma‘īşeti kesbi(11)eyü ola Kirmānī eydür eger görse ki degirmen taşı demürden yā bakırdan yā birinciden(12)olmuş delīl huşūmete kıla eger sırçadan olmuşsa huşūmeti ‘avretlerle ola eger(13)görse ki degirmenün taşı yā demürden buğdayı gibi öğidür bir kişiyle katı ceng eyleye(14)görse ki degirmen eliyle dönderür bir katı göklü ortağı ol ki anuñ sebebinden iş(15)karār dutmaya Ca‘fer-i Şādık eydür degirmen beş vecih üzerinedür biri pādişāh ikinci(16)ulu re‘īs üçinci baylık dördüncü yürekli kişi dahı çabuk beşinci pādişāh hūn(17)sāları degirmen görmek hem yer ulu ked-hudāya delālet kılar eger görse ki degirmen harāb(18)eyledi ol nesnede ki degirmene ta‘alluk dutar halel ol ve degirmenci düşde bir kişidür ki(19)ev ehlinün rızķına sebebdür dāyim nesne kesb eyler tā ev ehli anuñla dirilürler İbn-i Seyrīn eydür

(45a)

(1)degirmenci düşde görmek eger koca kişi gördiyse bir kişi ola ki anuñ elinden halka rızık(2)irişe eger yigit kişi gördiyse eyü olmaya eger degirmen varıdı eşekle yürür gördi ki kıtır koş(3)mışdur un ögidür degirmenciye delâlet ola eger degirmen âvâzın işitdiyse iş dañı kavî ola(4) Âşitî şulh eylemege dirler İbn-i Seyrîn eydür eger bir kişi görürse ki bir kişi şulh eyler ‘ömri(5)uzun ola eger görse ki şulh vaktinde kişi fesâda da‘vet eyler zâhirde şalâha da‘vet(6)kıla eger görse ki kaçımışla kişiyi şalâh dîne da‘vet kıılır fesâda da‘vet eyleye Ca‘fer-i Şâdık eydür(7)şulh eylemek düşde üç vecihdür birisi ‘ömri uzun ola ikinci kuvvet-i dîn üçinci eyü halk(8)ve i‘tikâd Âğuş giriftten kucmak Kirmânî eydür eger görse ki bir ma‘rûf kişi kıucar eger ol gördi ki(9)kişi mestür ve şâlih kişi olur-ise ol kişiden hayr-ı dîni bula eger şâlih degilse dünyâ(10)menfa‘atın bula eger ol kişi mechûl ise yâd kişiden hayr bula eger ‘avret kıucadıysa ‘ömri(11)uzun ola İbn-i Seyrîn eydür eger görse ki bir kıarı ‘avret kıucamışdur dünyâyı seve eger oğlan(12)kıucamışsa oğlan seve eger bir aslan kıucamışdur şulh eyleye düşmanile Âfitâb güneş(13)dür Dâniyâl eydür güneş düşde ulu pâdişâhdur yâ hâlîfe eger görse ki güneşi gökde du(14)tmuşdur yâ mülk eylemişdür pâdişâhlık bula yâ pâdişâha dost ve mu‘arrib ola eger görse ki(15)kendü güneş olmışdur pâdişâh ola ol güneş nûrı kıadarı eger pâdişâhlığa lâıyık(16)olursa eger lâıyık degülse ululık bula eger görse ki güneşle ceng kıılurdı pâdişâh anuñla(17)ceng eyleye eger görse ki güneş yerinde yâ ay yerinde mu‘tım oldu pâdişâh ola mülk aña müsellemler(18)ola eger görse ki güneş nûrın aldı pâdişâhuñ mülkin ala eger görse ki güneş dutdı(19)veli gökden tutmadı nûrı aydınlığı yok hem kıara dañı degül guşşadan kıurtıla eger gör

(45b)

(1)se ki güneş kıaranı olmış ammâ kendü yerinde degül pâdişâh anuñ aşına muhtâc ola İbn-i Seyrîn(2)eydür ki Güneş ulu pâdişâh ola ay vezîr Zühre pâdişâh ‘avreti ‘U‘târid pâdişâhuñ(3)yazıcıısı Merrîh pehlevânı Zühâl cellâdı Müşterî hazine-dârı ol yıldızlar pâdişâhuñ mu‘arrib(4)ları ve kıalan yıldızlar çerisi pâdişâhuñ Câbir Mağribî güneş düşde atadur ay anadur(5)yıldızlar kıardaşıldur nete ki Yûsuf kıışşasında zikir eylemişdür kıavluhu Ta‘âlâ اِنِّي (Yusuf/4)رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ eger ziyâde ve nokşân olsa eyde yâ güneşde(7)yâ yıldızlara ta‘biri ataya anaya kıardaşlara ola eger görse ki güneş toğdı aydınlı evinde(8)kendü hîşâvendlerinden ‘avret dileye eger görse ki yâd kişi evinde doğdı ol ehlerinden(9)‘avret dileye olardıñ hayr göre eger görse ki güneş buldı yâ bir nesne dañı örtdi pâdişâhuñ(10)hâli müteğayyir ola yavuz ola haşsa ki güneş dutılmış göre eger görse ki güneş kıararmışken(11)aydınladı pâdişâh şayru ola yine sağıla eger görse ki güneşden bir ip yâ iplik aşılmış(12)dañı yapışdı pâdişâhdan yârî ve kuvvet bula eger görse ki ol ip üzöldi girü düşdi(13)ululıkdan düşe eger görse aya yâ güneşe secde kıılır günâh işleye görse ki ay ve

güneş(14)ve cemî‘ yıldızlar bir araya cem‘ olmuşlar dağı cemî‘ini tutdı nûrın aldı cemî‘-i cihāna pādişāh(15)ola ne ki pādişāhlar var-ise anuñ hükmüne muṭî‘ ola eger görse ki buları dutdı cemî‘(16)karamış helāk ola hāşā ki zālīm göre Kirmānī eydür eger görse güneşün içinde bir kara(17)nokta var pādişāh mülk cihetinden melûl ola eger görse ki güneş ceng kılurlar iki pādişāh(18)birbirile ceng eyleyeler ve eger görse güneş yirdedür hiç nûrı yok ol vilāyetün pādişāhı(19)ma‘zûl ola eger güneşi elinde görse ki karamış ol vilāyetün pādişāhına ulu kayğu ola hem

(46a)

(1)kendüye dağı eger görse ki güneş bir delüğe girdi nā-bedîd oldı ol vilāyetün pādişāhı dünyādan(2)gide ve mecmû‘ı halka kayğu ola ve eger görse ki bulut güneş yıldızları örttdi pādişāh çerisile(3)düşmandan şağa kaçā eger görse ki güneşe tapar bir ulu pādişāha muḳarrib ola İsmā‘îl Eş‘at(4)eydür ki eger görse ki gökde oturmuş dağı yüzün güneşe eylemiş andan sonra yine yüzün güneşden(5)döndermiş ol kişi evvel kâfırmış sonra müslimān oldı ahirine kâfir ola eger görse ki güneşi(6)dutardı ol pādişāha âfet irişe bir yerden ki ümîzi yoğ-ıdı eger görse güneş aña(7)söyledi pādişāhdan ‘izzet bula Cā‘fer-i Şādık eydür ki güneş mu‘abbirler sekiz vecih üzerine(8)ta‘bîr eylerler evvel hālîfe ikinci ulu sultān üçinci re‘îsdür dördinci ‘âlim beşinci ‘adl altıncı(9)ata yedinci er görse ‘avret ‘avret görse er sekizinci rûşen iş eger görse ki güneş kendüye(10)secde kılur sultāna muḳarreb ola işi yücele vilāyetün halkı sultāndan ked-hudādan(11)‘adl ü dād âşikāre ola eger güneşün şu‘a‘ı secde kılsa sultāndan ‘aksince ola Āfitābe ibrîk(12)dür İbn-i Seyrîn eydür ki ibrîk düşde bir hizmetkār ‘avretdür yā qaravaş ba‘zı mu‘abbirler eyitmişler(13)dür ki ibrîk bir kavmün hizmetkārıdur ki tã‘at kılurlar günāhdan şakınurlar eger görse ki(14)yeni ibrîk almış qaravaş şatun ala eger görse ibrîk şındı qaravaşı şayru ola yā öle(15)eger görse ki ibrîk yitdi qaravaşı kaçā yā ayrıla ne tārîkile gerekse olsun Cā‘fer-i Şādık(16)eydür ibrîk düşde tokuz dürlü ‘avret hizmetkār qaravaş kavvām-ı dîn şalāh-ı dîn(17)uzun ‘ömür māl ni‘met hayr u bereket mîrās ‘avret tarafından Alçı eger görse ki alçı(18)yedi şayru ola Kirmānī eydür eger görse ki alçı varıdı kişiyē virdi yā evden taşra dökdi(19)yimedi şayrulukdan eymen ola Āmās şişmek İbn-i Seyrîn eydür şişmek düşde maldur

(46b)

(1)eger teninde şiş gördi ol kadar māl hāşıl ola hāşşa ki irin dürilmiş olsa Kirmānī eydür(2)eger görse ki teni şişmişdür velî zahmeti yok helāl māl hāşıl ola eger ağrısı(3)var-ise haram māl ola Ca‘fer-i Şādık eydür ten şişmek beş vecihdür māl artmak ‘avret(4)dilemek oğul doğmak hâceti revā olmak eymen olmak eger cemî‘ gövdesin şişmiş görse(5)bu beş vecih ki zıkr eyledük beş dağı hāşıl ola Āhek acı kireçdür Dāniyāl eydür eger(6)kirecile teninün kılın giderse ol kadar mālî eksile eger dervîş olsa ol kadarı māl(7)hāşıl ola eger kaygıuluyise gide eger ululuğı varsa

zāyil ola eger borclu ise borcu(8)ödene İbn-i Seyrîn eydür kirec eylemek baylara māl artmağdur dervîşlere borç ödenmek kâfire müslimân(9)lık Ca‘fer-i Şâdık eydür acı kirec düşde üç vecih üzerine biri yavuz haber ikinci acı söz(10)üçüncü düşvâr iş çün evinde yâ yerinde acı kirec görse bu üçden birisini nâçâr aña(11)hâşıl ola eger görse ki âhek yedi yavuz ola katı âhekle ‘imâret itmek dahı yavuzdur(12) Āhen demüre eydürler İbn-i Seyrîn eydür işlenmiş demür düşde hizmetkârdur eger düzilmiş(13)görse dünyâ metâ‘ından nesne ola ki aña irişe ol demür kadar eger görse ki az demür(14)olmuş yâ çok demür kendü yerinde görmüş bağlamış ‘ömri uzun ola eger kişi aña demür(15)virdiyse dünyâ metâ‘ından ol kadar aña nesne dege Kirmânî eydür demür ki silâh düzerler(16)nisbet pâdişâha olur kavluhu Ta‘âlâ *قُلْ كُونُوا حِجَارَةً أَوْ حَدِيدًا أَوْ خَلْقًا مِّمَّا يَكْبُرُ فِي صُدُورِكُمْ* (İsra/50) Cābir Mağribî eydür eger düşinde görseñ demürcilik eyler ol şan‘at ehli(18)olmazsa huşūmet kıla eger demürçi olur-ise hayr u menfa‘at ola ba‘zı mu‘abbirler eyitmişlerdür ki(19)demürçi düşde dād virici pâdişâhdur İbn-i Seyrîn eydür demürçi düşde vaḳti ki

(47a)

(1)ma‘rûf olmaya pâdişâh ola vaḳti ki ma‘rûf ola eyüsi yavuzı ol gördüğü kişiye râci‘(2)ola eger görse ki demür yâ bakır eridür halk ğıybet eyleye ardınca yavuz söyleye Ca‘fer-i Şâdık(3)eydür her nesne ki demürden düşinde göre egninden ursa zikri cemî‘ menfa‘at ve kuvvet ve vilâyet(4)ve baylık ve zafer bulmak ola Āhû geyikdür Kirmânî eydür görse ki geyik tutar bir hûb qaravaş(5)hâşıl eyleye eger görse ki geyigi boğazlar qaravaşuñ kızlığın ala eger kafâsından boğazlar(6)şerî‘at hilâfınca iş işleye qaravaşile eger görse ki geyigi derisin kopardı bir ğarîb(7)‘avretile zinâ eyleye eger görse ki geyigün eti yedi bir hûb ‘avretten ol kadar māl hâşıl(8)eyleye eger görse ki geyigün derisi yâ eti yâ iç yağı vardır ‘avretten aña māl hâşıl(9)ola eger görse ki geyigi öldürdi ‘avret tarafından melâlet vâkı‘ ola İbn-i Seyrîn eydür(10)eger görse ölümünden bir geyigi urur düşürür bir ‘avretün yâ qaravaşınuñ kızlığın ala eger(11)avlayup ursa düşürse ğanîmet bula eger görse ki evinde bir geyik ölmüş ‘avret tarafından(12)melûllık irişe eger görse ki geyigi okıla yâ taşıla urdı düşürdi ‘avretine yaramaz(13)söz söyleye Cābir Mağribî eydür eger görse ki geyik buzağusın tutmuşdur yâ bir kişi aña(14)virdi qaravaşdan bir hûb oğlu doğa Ca‘fer-i Şâdık eydür geyik buzağusu görmek(15)düşde dört vecih üzerinedür evvel ‘avret ikinci qaravaş üçüncü oğul dördüncü(16)si ‘avretten menfa‘at Āvâz İbn-i Seyrîn eydür eger âdemün âvâzı düşinde katı olmuşsa(17)ululuk bula eger görse ki âvâzı yücelmiş ol âvâz kadarı adı yücele eger âvâzı(18)za‘îf olmuş görse adı za‘îf ola şöyle ki kimse anı anmaya Kirmânî eydür(19)âvâz yücelmek er kişilere şerefdür ‘avretlere eyü degül Āvîhten aşmak Dāniyâl eydür

(47b)

(1)eger görse ki pādişāh buyurmuş daḥı anı aşmışlar pādişāhdan ululık ve mertebe bula veli(2)dinde noḡşān ola eger görse ki aşıldıkda ḥalāyık cem‘ olup aḡa baḡarlardı ol ḡadar ḥalā(3)yıkā ulu ola eger görse ki bir bellürsüz ḡarı ‘avret anı aşdı daḥı ḡalk naḡar eylediler cihān(4)ḡalkā ulu ola zīrā ki ḡarı ‘avret dūnyādur İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki kendü kendüyi(5)aşdı kendü ḡalkına ulu ola ḡāşşa ki ḡīşleri aḡa naḡar kılur görse eger kendüyi(6)aşmış ammā kimse baḡmaz belki kendüyi aşılmış gördi hemīn dileye ki kendü ḡalkına ululık eyleye(7)illā kimse muṡī‘ olmaya Cābir Maḡribī eydür eger görse ki aşılmışken ip üzülđi daḥı düşđi(8)ḡürmetden düşe Āyine İbn-i Seyrīn eydür āyine ululık ve ‘izzet bula eger kendü āyinesi vardur(9)yā kimse aḡa āyine virdi ol ḡadar aydınlık ve ululık ve ‘izzet bula eger kendü āyinesin bir (10)ḡişiye daḥı virdiyse kendü ḡumāşın bir ḡişi ḡatında emānet ḡoya eger görse ki ḡümiş gözgüye baḡar(11)ḡalk anuḡ ḡürmetin ululıḡın mekrūḡ göreler zīrā ki ḡümiş gözgüye baḡmak nesne degildür Kir(12)mānī eydür eger bir ḡişi görse demür gözgüye baḡar eger ‘avreti yüklü ise er oḡlan doḡura(13)şöyle ki cemī‘ nesnede atasına beḡzer ya ‘avret görse ki gözgüye baḡar daḥı yüklü olsa(14)bir ḡız toḡura ki cemī‘ nesnesi anasına beḡzeye ve eger yüklü degülse oḡlan getürmezse(15)eri boşaya bir ‘avret daḥı ola kendüyi bir er daḥı ala oḡıl görse gözgüye baḡar(16)er ḡardaşı toḡa eger ḡız görse ḡız ḡardaşı doḡa eger pādişāh yā ‘ameldār görse ki göz(17)güye baḡar ma‘zül ola vilāyet elinden gide bir ḡişi daḥı yerine otura Cābir Maḡribī eydür göz(18)güde göḡçek yüz düşde görmek beşāret ve şādī ola zīşt yüz ḡuşşa ola Ca‘fer-i(19)Şādık eydür gözgü görmek düşde altı dürlüdü bir ‘avret ikinci er oḡul üçinci ḡüküm

(48a)

(1)geçmek ve cāḡ dördinci yār beşinci ortak altıncı düşen iş girü hem Ca‘fer-i Şādık eydür(2)eger ḡarīb ḡişi düşinde āyine görse ‘avret dileye ululık bula eger ‘avret görse eri(3)anı ‘izzetle ye eger bir mechül ḡişi aḡa āyine virse bir ḡāyib dost görmegile şādumān ola(4) Ebr buluda eydürler bulutlar altı dürlüdü aḡ bulut ḡara şaru ḡızıl yaḡdırcı bulut(5)yaḡmursız bulut her birinüḡ ta‘bīri bir dürlüdü eger görse ki bir aḡ yaḡdırcı bulud altında du(6)rur Taḡrı Ta‘ālā aḡa ‘ilm ü ḡikmet erzānī eyleye anuḡ ‘ilminden ḡalkā ḡayr dege eger yaḡmurlu(7)olmaz-ise ‘ilminden kimseye menfa‘at olmaya eger görse ki ḡara bulud altında durur pādişā(8)hdan yā bir ulu ḡişiden menfa‘at bula ve eger görse ki şaru bulud altında durmuş şayru ola(9)ba‘zı eyitmişdür ki ‘avret dileye ol sebebden ḡuşşalı ola ve eger görse ki ḡızıl bulut(10)altında ṡırmışdur belāya giriftār ola zīrā ki her ḡavme ki Taḡrı ta‘ālāya ‘azāb virdi(11)evvel ḡızıl bulud virdi andan şoḡra ‘azāb eger görse ki başı üstinde bulut rāst(12)durdı ululık bula eger görse ki bulud başı üstinden geçdi bir ḡişiye ki eyü dileyici eyü(13)‘ahdlu ola şoḡbet eyleye murādı ḡāşıl ola İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki buludı(14)havāda sürer ‘ālimlerle ile ḡekīmlerle

şoḥbet eyleye bu düşü pādişāh görse ol pā(15)pādişāh vilāyetine elçiler şāhib-hayırlar vire eger görse ki evine bulut girdi bir ‘ālim yā bir(16)ḥekīm evine konuk ola eger görse ki bulut havādan tıttı yire indürdi işi eyü ola ‘ilm(17)ve ululık ḥāşıl eyleye eger görse ki bulut evini qarartdı ol yire ḥayr u menfa‘at ḥā(18)şıl eyleye ḳavluhu Ta‘ālā(Bakara/57)وَزَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ eger görse ki bulutdan ṭon dikdi giydi(19)ol ḳadar ‘ilm ḥāşıl eyleye ki ḥiç kişide olmaya eger görse ki bulud cemī‘-i cihānı ṭutmuş

(48b)

(1)ḥiç yağmurı yok yavuz ola Kirmānī eydür eger görse ki buludı cem‘ eyleyüp getürmiş yā yemiş ‘ālimlik(2)ve ḥikmet bula eger görse ki bulud ortasına girdi velī nesne getürmedi ḥükemā arasına gire nesne(3)ḥāşıl eylemeye eger görse ki bulud üstinde oturmuşdur ‘ilmün ḡāyetine irişe kāmīl ola(4)Cābir Maḡribī eydür eger görse ki buludı yedi dirliği ḥikmetden ola eger görse ki bir ḳara(5)bulut ḳorḥulu bir yer üstini dutdı Taḡrı’nun ‘azābı ola yeire gele her ki buluda yakın ola(6)Taḡrı’nun ‘azābına yakın ola buludıla yağmur görse ḥayr u rahmet bula eger görse ki bulutdan(7)yağmur aldı içdi ol ḳadar ḥayr u ni‘met bula eger yağmurla buludla ḳatı gök ḡürlediyse(8)atası anası du‘āsından yā daḥı müslimānlar du‘āsından ḳorḥa eger yıldırım bile görse delīli(9)ḳavī ola eger görse bulud üstinde ḳubbe yā bir köşk yapmışdur eyü ‘ilm ü ḥikmet aḡa ḥāşıl(10)ola ḥalkā rāḥat dege eger görse ki evinde döşeginde yā ṭonında bulud düşmüş oḡlanlarına(11)ehl-i beytine ḥikmet ḥāşıl ola Ca‘fer-i Şādık eydür bulud görmek düşde ṭokuz vechi(12)var ḥikmet riyāset pādişāhlik rahmet perḥizkārlik ‘azāb ḳaḥṭ belā fitne İsmā‘īl(13)Eş‘at eydür ḳara bulud düşde ḳorḥudur yağmurlu bulut ḥayr u bereketdür ve olur ki ḡuşşaya(14)delālet eyler deniz ḳaranıḡdan gelen bulud ḡanīmetdür Ebrū ḳaşa eydürler İbn-i Seyrīn eydür(15)ḳaş düşde dīnün zīnetidür eger ḳaşların tamām görse şöyleye ki ḥiç eksük yok(16)dīninün tertībi tamām ola eger görse ḳaşları dökülmüş te‘vīl bunun ḥilāfınca ola(17)Kirmānī eydür eger görse ki ḳaşı yokdur yā sıçan ḳaşın yemiş bir nesneye ḳaşd eyleye ki(18)bed-nāmlik ve fesād-ı dīn ḥāşıl ola ḥilāfın göre ḥilāf ola eger görse ki ḳaşları(19)aḡarmış ḥilmi arta mālına ziyān ola Cābir Maḡribī eydür eger görse ki bir ḳaşın dökülmüş

(49a)

(1)birisi bulunmuş mālında cāhında noḳşān ola ba‘zı eyitmişdür ki dīniḡde noḳşān ola İbrīşim(2)ibrīşimün ta‘bīri ḳaz ta‘bīri gibidür ḳāf ḥarfinde beyān eylemişüz İblīs Dāniyāl eydür(3)İblīs la‘netu‘llāhi ‘aleyhi düşmandur bī-dīn yalancı aldayıcı utanmaz ḥalk dā‘im yavuzlığa ḳulavuzlar(4)fesāda ḥariş eyler eger görse ki İblisle urışur daḥı İblīs ḡālib olur ḥayra ve şalāḥa(5)māyil ola eger İblīs ḡālib olursa ‘aksince ola İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki İblīs(6)aḡa söyler yoldan döndere tā‘atdan girü duta eger görse ki iblīs aḡa öḡüt virür daḥı(7)ḥōş gelür hem mālına hem tenine ziyān ola eger görse ki İblīs elin dutdı daḥı bir yere(8)iletđi daḥı

ol kişi lâ-havle ve lâ-kuvvete illâ bi-'lâhi'l-'aliyü'l-'âzîm didi bir ulu günâha mübtelâ(9)ola andan sonra bir kişi öğüdiyle girü dura eger görse ki İblisün boynına bend urmuş(10)dîn ehline şâzılık ola eger za'îf gördiye 'ulemâya şâlihler kuvvet ola Kirmânî eydür(11)eger görse ki İblis mu'tî' oldı nefsinün ârzûsına mübtelâ ola eger İblis nesne(12)virdiye er olursa harâm māl bula yavuz nesneye dîn fesâda vara eger İblisi(13)şādumân görse halkun işi fesâda kavî ola eger İblisi öldürdiye kendü nefsin kahr eyleye(14)eylese bir vilâyet ele getüre anda 'adl eyleye eger İblisi öldürdiye kendü nefsin kahr eyleye(15)şalâha durişe Erzir kalaydur İbn-i Seyrîn eydür eger görse ki çok kalay vardur(16)ol kadar dünyâ metâ'ından nesne hâşıl ola eger kalaydan tās ve çanak yâ dahı alet(17)görse bile ki kendünün mülkidür ol kadar hizmetkârları ola Kirmânî eydür eger(18)görse ki kalayı eridür halkun diline düşe yavuzlîğla Cā'fer-i Şādık eydür kalayı görmek(19)düşde üç vecihdür menfa'at hizmetkâr ev kumâşî Eriş İbn-i Seyrîn eydür eger görse ki

(49b)

(1)rüşvetle biz yâ ip yâ bir dahı nesne ölçer sefere vara ol ölçdügi nesnenün kıymeti(2)kadar menfa'at bula Cābir Māğribî eydür eger görse ki ip yâ şūf yâ panbuk bizi ölçer sefere(3)vara ol kadar helâl māl ele getüre eger kemhâ yâ dahı ibrişim alet ölçse harâm māl ele(4)getüre Erre bıçgu İbn-i Seyrîn eydür eger görse ki bıçquyile ağaç keser şol kişi şöhetinden(5)ki ol ağaca ta'alluk dutar ayrıla eger görse ki kendünün oğlanların yâ kardaşların bıçquyile(6)iki päre eyledi anlara benzer oğlı yâ kardaşı ola Kirmânî eydür eger görse ki bıçqu aldı(7)yâ elinde dutar yâ bir kişi aña virdi eger oğlı varsa bir dahı ola kıızı varsa aña benzer(8)bir dahı ola eger oğlı kıızı yoğ-ısa ne dürlü tavar var-ise bir anuñ bigi dahı ola eger oğlı(9)kıızı atı katırı yoğ-ısa her nesi var-ise bir ancılayın dahı aña hâşıl ola Cā'fer-i Şādık eydür(10)bıçqu ta'bîri düşde üç vecihdür oğıl kardaş ortak İzâr iç ton İbn-i Seyrîn(11)eydür iç ton düşde 'avretdür eger görse ki iç ton giydi 'avret dileye yâ karavaş(12)şatun ala ve eger görse ki zāyi' oldı 'avretin boşaya ve eger yırtılmış görse 'avretinün(13)noqşânı ola eger görse ki göyinmüşdür 'avreti şayru ola Cābir Mağribî eydür eger görse ki panbuk(14)bezinden yâ yünden iç tonı vardur 'avreti dindâr ve şâlihâ ola eger görse ki eski(15)yâ kir iç tonı vardur ta'bîrî ol gicenün hilâfınca ola Ez-hâl be-geşten hâlden(16)dönmek Dāniyâl eydür eger görse ki peygāamber oldı şöyle halkı toğrı yola da'vet eyler(17)evvel dünyānuñ muhabbetine belāsına mübtelâ ola sonra necāt bula eger görse ki zāhid(18)oldı ta'bîri hemân ola velî dünyā muhabbeti bundâr ola eger görse ki bay ve muhteşem oldı(19)dünyası arta ammâ dîni eksile Kirmânî eydür eger görse adı bir dürlü dahı olmuş

hayr olmaya(14)ğuşsa ola meger ki bunun gibi yerlerden taşra çıkara eyle görse guşsa kurtıla eger görse ki(15)at çağırur devlet ü māl hāşıl ola eger görse ki anuñla söyler bir iş işleye ki halk(16)‘acebleye eger görse ki bir yād at evine girdi bir ulu kişi evine gele ve eger at evinden yā mahallesinden(17)görse ki taşra gitdi ulu kişi ol yerden gāyib ola yā ola Cābir Mağribī eydür eger gör(18)se ki bir kısrak dutdı yā virdiler dahı bindi ‘avret ala ki qademi mübārek ola ve eger kara(19)kısrak tutdıysa ol ‘avret şerīfe olmaya eger alacaysa ol ‘avretün atası anası bir nesilden olmaya

(51a)

(1)ve eger cerde olursa ol ‘avret hūb ola ve eger yeşil olursa ol ‘avret dīndār ola(2)eger eşkar olursa ol ‘avret ulu ola eger kara olursa ol ‘avret esrici ola ve eger(3)kürresi varsa ol ‘avretün oğlanı ola erkekse er ola dişi olursa kız ola ve eger gör(4)se ki at etin yedi pādīşāhdan anı nesne dege ve halk ‘azīz ola ve eger görse ki at südin(5)içdi pādīşāh anı dileye kendüye muqarreb eyleye ve eger görse ki bir kişiyle artlaşmışdur ol kişiyle(6)üleşe dīnde yā dünyāda yā ol kişiye uya yā tābi‘ ola yā ortaklık kıla ve eger kendü at ardında(7)bir yād kişi binmiş görse ol kişi buña tābi‘ ola ve eger görse ki çok at sarāy çevresinde yürür(8)ler ol yerde yağmur yağa seyl revān ola İsmā‘īl Eş‘at eydür eger görse ki bir yorga ata(9)binmişdür şālīha ‘avret ala dahı hayr göre yā buncılayın ‘avretile şöhet eyleye eger ancılayın ‘avrete kendü(10)lāyık degülse eger görse ki bir kişi atı ardına binmişdür ol kişi ‘ameline tālib ola eger at kendü(11)ye söylerse işinden qarār duta eger görse ki atınun kulağı kesikdür ulularun peygāmı andan(12)kesile eger görse ki atı sevinür ve kişner yücele ve ol vilāyetde adı çıka eger görse ki at(13)sürçdi yine kalhdı işine hālel gele şālāha gele eger görse ki bir şatun aldı(14)kuyıksız bir ‘avret aldı bī-aşl eger görse ki atıla havāya çıkdı yine indi pādīşāh(15)elinde helāk ola ve eger atsız havādan aşāğa indiyse şayru ola ‘ıyālinden şuglinden(16)ayrıla eger görse ki at depdi yā ışırdı ‘ıyālinden bahāne ola eger görse ki kendü kısragından süd(17)şağar ol kadar māl bula ‘ıyālinden eger görse ki atın uğurladılar eyü olmaya eger görse ki atı yitmişdür(18)‘avretin boşaya eger görse ki bahāyilen at şatun aldı ‘avret ala qaravaş şatun ala(19)eger görse ki kendü atın şatdı ‘izzeti eksile yā ‘ıyāli andan ayrıla eger görse ki ters ata

(51b)

(1)binmişdür kaşdile bir yavuz iş işleye mazarrat hāşıl ola anı Cāhız mu‘abbir eydür at düşde(2)hevā-yı nefisdür eger atını hīrūn görse nefsi serkeş ve hīrūn ola eger atı muṭī‘ görse(3)nefsi muṭī‘ ola eger atı bedevī olursa nefis ārzūsı şarp ola eylikde yavuzlıkda(4)ve bilgil her endām anuñ endāmından delālet eyler bir nişāne pādīşāhdan çün pādīşāh(5)kendüyi at üstinde göre ve at ‘āmiyelere ‘izzet ü muḥabbetdür haşsa ol kişi ki günden güne(6)artatura eger görse ki bir yād at bir obadan çıkdı ol obanın ulularından bir(7)kişi ola Hālīd İşfehānī eydür

pālāna atı düşde bahtdur nekadardur ki pālān anı(8)muṭī‘raḡ göre devlet aña muṭī‘raḡ ola eger görse ki pālān atı bir şehre yā bir sarāya yā bir(9)kūye girdi bir ḡarīb ‘acemī kişi ol yere gele eger bir uzun kıuyırlı ata binse ḡadm u ḡışmı çok(10)ola eger bunun ḡilāfınca görse ḡadm ḡışım az ola eger görse ki atı öldi yā zāyi‘(11)oldı ḡāl yavuz ola Ca‘fer-i Şādık eydür at görmek düşde beş vech üzerinedür biri(12)‘izzet ikinci fırḡat üçünci ḡüküm geçmek dördüncü ululuk beşinci ḡayr u bereket neteki resūl buyur(13)dı ki اَلْخَيْرُ مَعْقُودٌ فِي نَوَاصِي الْحَيْلِ وَالْبِرَكَةِ اِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَالْذِّلُّ فِي اَذْنَابٍ اَلْبَقَرُ(14)eger görse ki maymūn atına binmişdür bir cuḡūd anuḡ ‘avreti-y-ile fesād eyleye eger it binmiş görse(15)bir men‘-i fesād işleye Ester ḡatır İbn-i Seyrīn eydür ḡatır görmek düşde erkek olur-ise (16)daḡı muṭī‘ olmazsa bir kişi ola bed-ḡor ve eger muṭī‘ olur-ise eyü(17)ola eger görse ki ḡatıra binmişdür velī bilmez ḡatır kimüñdür sefere gide erkek ḡatır olur-ise(18)sefer ḡatı ola daḡı uzun ola eger görse ki kendü ḡatırına binmişdür menfa‘atlu sefere vara(19)eger görse ki ḡatır üstine yā pālān urmışdur ‘avret er oḡlan ṡoḡurmaya ḡāşşa ki

(52a)

(1)ḡatır kendünün mülki ola Kirmānī eydür eger görse ki bir ḡara ve ḡancık ve yüce ḡatıra binmişdür bir ‘avret ala māl(2)ḡürmetlü eger aḡ ḡatır olursa ol ‘avret ḡūb ola eger yeşil olursa ol ‘avret dīndār ola(3)eger kızıl olur-ise ol ‘avret mu‘āşire ola ve eger şāru veyā eşḡar olursa ol ‘avret şayru(4)lıklı ve şaru yüzlü ola eger yalıncaḡ ḡatır olursa ve öğrenmemiş delālet eyleye bir za‘īf ‘avret ki(5)aşılzāde ola eger görse ki bir ḡancık ḡatır var ayḡıra ṡutdı mālı ve ni‘meti arta eger görse ki ḡatır ṡoḡurdı(6)düşmanı za‘īf ola Cābir Maḡribī eydür ḡancık ḡatır düşde bir ‘avretdür ki ḡul kız ola erkek ḡatır(7)seferdür ve ba‘zı mu‘abbirler eyitmişlerdür ki erkek ḡatır er kişidür ḡancuk ḡatır ‘avretdür eger görse ki ḡancuk ḡatır(8)şatun aldı ḡalāyık ala eger görse ki şatdı ḡalāyıkın şata yā ayrıla ve eger görse ki erkek ḡatıra(9)binmişdür ‘ömri uzun ola murād ḡāşıl ola eger görse ki ḡatır ardınca yügürür aña ḡuşşa irişe(10)İsmā‘īl Eş‘at eydür eger görse ki ḡatırı zārī kıılır delālet kıla māl artmaḡlıḡa ‘avret cihetinden(11)eger görse ki ḡatır kendüye söyledi bir iş işleye ki ḡalk ‘acebleye ve eger görse ki ḡatırı boḡazladı(12)māl bula ve eger görse ki ḡatırı öldi yā zāyi‘ oldı eger ḡancık olursa ‘avretinden yā ḡalā(13)yıkından ayrıla eger erkek olursa bir ulu kişi şoḡbetinden ayrıla ve bilgil ki ḡatır eti daḡı(14)māldur ba‘zı mu‘abbirler eyitmişlerdür ki ḡatır eti şayrulukdur ve eger görse ki ḡatır südin içdi(15)ol ḡadar melālet bula Ca‘fer-i Şādık eydür düşde ḡatır görmek beş dürlüdür sefer ve uzun(16)yaş ve bir yavuz kişiyi zafer bulmaḡ ve cemāl ve ārāyiş ve bir aḡmaḡ kişiyi ve ḡancık ḡatır ṡoḡurmaz ‘avret(17)ola ve ḡatır ḡurucıḡı menfa‘at ve murād bulmaḡ ola Üstüḡhān sünükdür İbn-i Seyrīn eydür(18)sünük düşde māldur eger görse ki sünük aldı ki et var ol et ḡadar māl ḡāşıl kıla(19)eger etsüz sünük alsa azacuk ḡayr bula eger görse ki bir sünük virdi kendüden ol kişiyi

(52b)

(1)hayr dege Kirmānī eydür eger görse ki sınımış Sünüğün bir kişinün bağladı ululuk bula dağı eyü iş(2)işleye ba‘zı mu‘abbirler eyitmişlerdür ki bir kişinün fāyidesüz işi andan fāydalana Ca‘fer-i Şādık eydür(3)düşde sünük yedi vecih üzerinedür aşıl māl ve kavim ve oğul kız ve ev hizmetkārı ve māl(4)ve kardaşları ve yedinci yārenler ve ortaklar İstiğfār yarlıgamağ dilemekdür Tañrı’dan İbn-i Seyrīn eydür(5)her ki düşinde istiğfār iderse Tañrı ta‘ālā aña māl dağı oğlanlar vire kavluhu Ta‘ālā اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا يُرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ (Nuh/10-11)Ca‘fer Sā(7)dık eydür istiğfār düşde dört vecihledür evvel māl ikinci oğlanlar üçüncü yarlıganmağdur dördüncü tövbe(8) Uşturlāb Kirmānī uşturlāb sultānuñ aşhābıdur eger görse ki uşturlābı var yā şatun aldı(9)yā bir kişi aña virdi sultānuñ aşhābından ola ve cāh u menzilet bula ve bir kavme ulu ola eger görse ki(10)uşturlābı şatdı yā zāyi‘ oldı menzileti kesile sultān katında Cābir Mağribī eydür eger görse ki(11)uşturlābile güneşe bakar sultānuñ yā beglerün işine meşğul ola dağı hayr bula ve ba‘zı mu‘abbirler(12)eyitmişlerdür ki uşturlāb görmek düşde bir kişi ol ki şebāt olmaya İsfanāh İbn-i Seyrīn eydür ısfanah(13)delil-i ğamdur ve yemeklik delil-i mazarrat ve mālā eksilmek ammā eger etile yā yumurda ile ve yağile bişmişin yer-ise(14)hayr u menfa‘at ola Üştür devedür İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki bir mechul deveye binmişdür tiz(15)tiz gider sefere vara eger görse deveye binmişdür seyrān ider ğamgīn ola eger görse ki deveden indi(16)şayru ola yine şağıla eger görse ki deveye binmişdür yol yanlış dağı sürer bilmez ki toğru yol kaçarudur(17)kendü işinden hayrān kıla hīç tedbīr bilmeye ve eger görse ki dişi deve buldı ‘avret dileye eger görse ki(18)deve kendüye muftı‘ olmaz kaygulu ola Dāniyāl eydür eger görse ki bir gögermiş deveye binmişdür bir ulu(19)kişiye ğalebe eyleye eger görse ki bahtī bir deveyle ceng eyler ‘acemī kişiyle huşūmet eyleye eger cumāze

(53a)

(1)deve ile ceng eylese bir ‘Arab ile ceng eyleye eger görse ki bir bölük devesi vardur otarur ol develer(2)kendünün mülkidür bir vilāyete hākim ola bir tayıfeyile ki ‘Arablardan olalar düşman olalar dost(3)ola eger görse ki deve sağar pādīşāhdan māl hāşıl kıla eger görse ki süd yerine kan gelür(4)ol māl hārām ola yā rüşvet ala eger görse ki bir dişi deve aña bağışlar yā şatun aldı(5)‘avret dileye yā hālāyık şatun ala ve eger görse ki bir dişi devesi kaçdı yā uğrı aldı(6)‘avret dileye yā hālāyık şatun ala ve eger görse dişi devesi öldi ‘avreti öle eger görse ki(7)devesi köşekledi ‘avret oğlan toğura dağı mālī arta eger devenün etin yediyse şayru ola(8)Kirmānī eydür eger görse ki çok deve etin virdiler māl bula eger görse ki deveyi kurbān eyledi(9)dağı etin her kişiye virdi ol yerde bir ulu kişi ola eger görse ki bir bölük develer bir yerde bağlamış(10)ol yerde düşmanlar cem‘ ola yā yel gele hārāblık eyleye yā şayruluk ol yerün

halkına(11)müstevlî ola eger ol develerün yüki buğday yâ arpa olursa ol düşmandan ol yelden(12)hayr u bereket ola Cābir Mağribî eydür eger görse ki bıhtı deveye binmişdür sefer uzun ola eger(13)görse ki yaşar deveye binmişdür melül ola eger görse bir mechül deveden indi renci gide(14)ve eger görse ki devesinün a‘zāsından kan akar sa‘ādet bula eger görse ki devenün mehārin(15)çekdi delālet eyler ki bir ulu kişiyile ki halk anuñ hūkmüne muṭī‘dür hūşūmet kıla eger (16)görse ki bir yābānda çok deve buldı ululuk bula hūkm geçer ola eger görse ki bir kişiye deve(17)virdi menfa‘at bula ol kişiden ve eger görse ki deve‘i boğazladılar etin kısmet eylediler(18)bir ulu kişi ol yerde ola ola ki mālın kısmet eyleyeler İsmā‘ıl Eş‘at eydür eger gör(19)se ki çok develeri vardır cemī‘i anuñ mülkidür eger ol develer ‘acemī deve(y)-ise ‘acem (53b)

(1)vilāyetinde pādīşāh ola eger ‘Arabī olursa ‘Arab vilāyetinde pādīşāh ola eger bıhtı deve(2)yise düşmana zafer bula kahr eyleye eger ‘avret görse ki bir deveye binmişdür her kıanda dilerse gider(3)er ala ol er anuñ sözine muṭī‘ ola eger görse ki kendünün devesi bir deveyi yedi pādīşāhdan(4)ululuk ve māl bula bilgil ki deve derisi māl ve fāyide’-i dünyādur ba‘zı mu‘abbirler eyitmişlerdür ki mīrās-ı(5)māldur Ca‘fer-i Şādık eydür deve görmek düşde on dürlüdür pādīşāh ‘acemī ve beg ve bir mü‘min(6)kişi ve seyl ve fitne ve ceng ve ābādānlık ve ‘avret ve hac ve ni‘met ve māl ‘Arabī deve düşde bir(7)‘Arabī kişiye delālet eyler ‘acemī deve ‘acemī kişiye devecilik şāhib-tedbīr olmaqdur ve dahı işler(8)rāst eyleyici olmaqdur Üştürmürğ İbn-i Seyrīn eydür erkek üstürmürği yabān halkına(9)delālet eyler ve dişi beyān ‘avretine delālet eyler ve eger görse ki bir dişi üstürmürğ dutdı ol(10)şıfatlu ‘avret ala yā hālāyık ala eger görse ki üstürmürge binmişdür yabān sefer eyleye ba‘zı eyitmişler(11)dür ki bir yabān kişisine gālīb ola dahı kahr eyleye eger görse ki kendünün üstür(12)üstürmürği boğazladı bir yabān halkından olkadar māl hāşıl kıla eger görse ki(13)mürğün yumurdası yā sünük varmış yabān halkından olkadar māl hāşıl kıla eger görse ki(14)üstürmürğ yavrusı vardır bir yabān kişinün oğlını aña hāşıl ola Cābir Mağribî eydür eger(15)görse ki üstürmürge binmişdür havāya ağmışdur yine yere inmiş bir ırak sefere vara yine gele(16)eger hilāfın görürse yavuz ola Üştürğāz İbn-i Seyrīn eydür üstürğāz guşşadur eger görse ki(17)üstürğāz aldı yedi ol-kadar guşşa ola eger görse ki üstürğāz şatdı yā kişiye virdi(18)guşşadan kırtıla eger üstürğāzı dostına virdiye ki yiye dostından ötürü guşşalu(19)ola Eşk gözyaşına eydeler Kirmānī eydür eger görse ki gözinden savuk yaş geldi

(54a)

(1)şād ola eger ıssı yāş geldiyse melül ola eger görse ağlamadan yüzinden yaş var ta‘na(2)uralar eger görse ki gözinde yaş yerine tuz yıgılamışdur ol-kadar helāl māl hāşıl ola(3)eger görse yaş kendü üstine iner kendü mālın harc eyleye Uşnān çoğandur İbn-i Seyrīn(4)eydür çoğan

ğuşşadur ve yimeklik şayrılıkdur Aşla‘ ol kişiye dirler ki başında saç(5)olmaya İbn-i Seyrîn eydür eger bir kişi başında saç bitmemişdür düşünde görse ki saç bitmiş (6)azacık māl hâşıl ola ve eger görse ki saçı gitmiş guşşadan kurtıla eger ‘avret görse ki(7)saçı gitmiş ārayişi eksile Kirmānī eydür kişi kendüyi aşla‘ görmek ya‘nī saçsız bāzergān(8)ve pīšekār-ise fāyide göre ve pādīşāha fikirdür ‘avrete noķşān ola Efrūşe bir dürlü(9)helvādur İbn-i Seyrîn eydür efrūşenün eyüsi oldur ki za‘ferān olmaya eger azacuk görse(10)latīf söz işide eger çok görse māl ola ki zahmetile hâşıl kıla eger görse ki azacuk bir kerre(11)aña virdi ol yedi ol kişiden latīf söz işide Ca‘fer-i Şādık eydür efrūşe düşde(12)üç vecihdür biri latīf söz ikinci māl üçinci murād Efsün efsün kılmak düşde(13)aldamağdur meger Tanrı adı ola yā Kur‘ān āyeti ola eger görse ki efsün okıdı dağı kendü(14)yā bir kişi şifā bula guşşadan kurtıla murādına ire eger şifā bulmadıysa guşşa ve melālet(15)ola Afyon İbn-i Seyrîn eydür afyon delīl-i guşşadur ve yimeklik delīl-i renc ü muşībet Eluh (16)hümā kuşına eydürler Dāniyāl eydür ol kuşu düşde görmek heybetlü pādīşāhdur şöyle ki(17)cemī‘ halkı andan qorqar yā ‘ālim-i bī-diyānet eger görse ki hümā kuşu tıtdı yā bir kişi virdi(18)dağı ol kuş muṭī‘ oldı pādīşāh katında muķarreb ola ve eger görse ki ol kuşu aldı havāya çıkardı(19)pādīşāh fermānile ayruķ sefere vara ve ululıķ bula İbn-i Seyrîn eydür eger görse hümā kuşu kūyine

(54b)

(1)ķondı pādīşāh kona eger bir yerün halkı hümā kuşın öldürse ol yerün pādīşāhı ma‘zül(2)ola yāhūd helāk ola eger görse ki hümā kuşu kendüyi tıtdı pādīşāhuñ penāhında ola eger gö(3)rse hümā kuşu ağızından nesne çıkardı dağı aña virdi pādīşāhdan ol kadar bahşış bula eger(4)görse ki hümā kuşu elinden uçdı tüyinden yā kanadından nesne elinde qaldı pādīşāh hışım eyleye(5)katından süre mālından ala Kirmānī eydür eger görse ki düşünde hümā kuşu kendüyiçün avlar tutar(6)pādīşāhuñ mālı hāzīnesi ‘ameldārı anuñ hūkmінде ola eger görse ki ol kuş miķārıyla yā çengā(7)lıyla anı tıtdı yā urdı pādīşāh aña katı belā eyleye şāyed ki buyura uralar eger görse ki hümā ku(8)şınuñ etinden yedi yā kanadından çekdi yelken aldı pādīşāhdan ni‘met ala eger görse ki ol(9)kuş başına qonmuşdur bir oğı doğa ki pādīşāh ola Ca‘fer-i Şādık eydür hümā kuşın düşde(10)görmek iki dürlüdür biri pādīşāh-ı zālimdür ve kan içicidür biri ‘ālimdür bensüz ba‘zı mu‘abbirler(11)eyitmişlerdür ki eger görse ki kendünün hümā kuşu vardır ‘ömri uzun ola Ālū erikdür İbn-i Seyrī(12)n eydür kıızıl erik dağı kara erik vaķtinde māludur şaru erik şayrılıkdur eger tatlu erik gör(13)se yā yese ol-ķadar māl hâşıl ola şaru erik guşşadur hāşşa ki ekşi ola İmām İbn-i Seyrīn(14)eydür eger düşünde görse ki imāmet eyler ol halka ulu ola ve eger görse ki bir cemā‘at eydür bize(15)imāmlik eyle yā pādīşāh hūkm eyler ki imāmet eyle ve geçer imāmet eyler ol vilāyete emīr ola ‘adl(16)eyleye eger namāzda nesne eksük kılırsa zulüm eyleye Kirmānī eydür eger görse ki oturup(17)imāmet eyler şayru ola eger

görse yanı üstine yatup imāmet eyler daḥı Qur'an'da nesne o(18)kır eceli yakın gelmiş ola ol kavim anuḡ üstine namāz kılalar bir imāmı düşünde görse(19)şeref ü menzilet bula be-ḳadri imām eger görse ki imām ile eve girdi yā imām nesne bağısladı

(55a)

(1)yā 'itāb eyledi yā laṭīf söz söyledi ululuk bula eger imām ile ta'ām yediyse ol ḳadar ḡuşṣa(2)irişe eger görse ki imām ile bir ata yā ḳatıra binmişdür devletde şerīk ola İsmā'īl Eş'at eger görse ki(3)bir ölmüş kişi bir ḳavme imāmet eyler ol cemā'atuḡ birisinüḡ eceli ırmış ola Ca'fer-i Şādık eydür ki imāmet(4)itmek düşde altı dürlüdür hüküm geçmek ve 'ādil pādīşāh ve dānişmendleri artmak ve ḡayr işe(5)ḳaşd eylemek ve menfa'at ve düşmandan emīn olmak Ca'fer-i Şādık eydür eger görse 'avretlere imāmet(6)eyler bir za'īf cemā'ata ḡākim ola eger görse ki gökden aşağı bir imām indi imāmet eyledi ol cemā'ata(7)rahmet nāzil ola eger görse ki bir ölmüş kişi üzerine imāmlık eyler bir zālīm pādīşāhdan ḡā(8)ceti revā ola Emrūd İbn-i Seyrīn eydür emrūd vaktinde māl-ı ḡelāldur çün tatlu daḥı(9)yeşil ola eger şaru olur-ise şayrulukdur eger ekşi olur-ise ḡuşṣadur Kirmānī eydür(10)tatlu emrūd demek vaktinde murād bulmaḡdur eger emrūd yiyüp boḡazın dürtiyse bir nesne yiye ki(11)şübhelü ola Ca'fer-i Şādık eydür emrūd yimeḡüḡ düşde beş vechi var ḡelāl māl bāylık(12)'avret murād bulmaḡ menfa'at eger pādīşāh görse ki emrūd yer bāzergāndan menfa'at bula Enār (13)Dāniyāl eydür enāruḡ aşlı düşde māldur ol gören kişinüḡ himmeti ḡadarı ḡāşṣa ki vaktinde(14) ola eger vaktinde olmaz-ise yavuz ola eger görse ki enārı ağaçdan kesdi yedi bir ḡūb 'avre(15)tden menfa'at bula İbn-i Seyrīn eydür tatlu enār düşde 'avretdür yā māl cem' eylemek ve(16)ba'zı mu'abbirler eyitmişlerdür ki tatlu enārı yemek biḡ aḡça bulmaḡdur ekşi enār yemek ḡuşṣadur şol(17)enār ki māye-ḡōş ola ta'bīri tatlu enār gibidür Cābir Maḡribī eydür eger düşünde tatlu(18)enār yise biḡ dīnār bula yā elli dīnār eksük ol düşi görenüḡ himmeti ḡadar ola ki biḡ(19)aḡça ola eger ḡışda enār görse ol dīnārı ḡadarı ağaç yeye ekşi nār vaktinde yā bī-

(55b)

(1)vakt eyü degüldür māye-ḡōş enār miyāne ola eger bir kişi düşünde görse ki vaktinde tatlu enār yer eger(2)bāzergānise ḡumāşı revān ola eger müsāfirse seferi mübārek ola eger görse ki nār dāneleri(3)buldı ol-ḡadar ziyānı ola gerekse vaktinde olsun gerekse olmasun eger görse ki tatlu enārı(4)ḡabıyla yer ni'metden berḡürdārlik bula Ca'fer-i Şādık eydür tatlu enār yemek üç vecihdür māl cem'(5)itmek pārsā 'avret ābādān şehir İsmā'īl Eş'at eydür bir enār görmek pādīşāha bir şehirdür(6)ve re'ise bir kūyi bāzergāna on biḡ aḡça ve bāzārı kişiye aḡça ve dervīşe bir aḡça(7)dan ona deḡin İncīr İbn-i Seyrīn eydür incīr yemek düşde eger vakti olsa yā olmasa(8)eyü degül eger görse ki incīr yedi yā dirdi ol-ḡadar melül ola yā işine pişimān ola Kirmānī(9)eydür ki şaru incir yimeḡ şayrulukdur ve ḡara incir ḡuşṣadur ve yeşil incir yimeḡ

eger vakt(10)olursa tatlu ola ziyānı yokdur İncil eger düşde görse ki İncil okur bātıla aldana(11)Kirmānī eydür eger İncil kitābından okudıysa ol kişilerden ki ‘İsā milletinden ola azacuk(12)hayr dege eger az bir okusa bātıla aldana ve güzelleri seve Endāhten bırakmak İbn-i Seyrīn(13)eydür eger görse ki bir kişi bıraktı haşmına gālib ola eger haşım anı bıraktıysa haşım aña gālib(14)ola eger görse ki bir kişiye taş atdı katı söz ide ve ba‘zıları eyitmişlerdür ki ol kişiye zināyile(15)yā bir günāh-ile dahı töhmet eyleye eger görse ki sahsıyıla atdı hem katı söz söyleye Kirmānī(16)eydür eger görse bir kişiye şeker yā bādām yā fındık atdı eger ol kişi bellü olursa ol(17)kişiden ‘atā bula eger bellürsiz olur-ise ol taş atan bir kişiye bahşış yā rüşvet vire(18)eger ol nesneleri ki dedük çār veyā ābe atdıysa mālını cāhillere harc eyleye Endāmehā (19)İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki endāmı artdı hışāvendleri ehl-i beyti arta ve kendü (56a)

(1)yerinde mukīm ola eger görse ki endāmı eksildi dahı düşdi sefere vara hışāvendleri(2)her yana tağıla eger görse ki endāmları kesildi teninden ayrıldı hışleri ve ehl-i beyti şehirlere(3)tağıla Kirmānī eydür eger görse bir pāre et endāmından bir kişi kesdi ol kişiye hayr(4)dege eger görse ki ‘uzvī teninden ayrıldı hışāvendlerinden bir kişi gārībliğe düşe eger(5)görse ki endāmları aḡarur şayru ola eger eger görse ki bir kuş teninden bir pāre et kapdı delā(6)let eyleye ki bir kişi zorla mālından nesne ala eger kendü kesip etin kuşa verdiyse mā(7)lından nesne vire Cābir Maḡribī eydür eger görse bir ‘uzvī teninden kendüye söyledi(8)halk ortasında rüsvāy ola kavluhu Ta‘ālā **أَنْطَقَ اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ** ve eger görse ki(9)kendü a‘zāsından bir ‘uzuvla yola gider bir iş işlemek isteye ki aña i‘timād vadur eger(10)görse ki a‘zāsı harāb olmuş toḡru yolda olmaya Ümmü Faẓl aydur ki resüle eyitdüm ki yā(11)resūla’llāh bir yāvuz düş gördüm eyitdi ne gördiñ eyitdüm gördüm ki senüñ mübārek(12)tenüñden bir pāre et kesdiler benüm kucağıma bıraktılar resül a.m buyurdi ki eyü düş görmiş(13)sin Fāṭıma bir oḡlan toḡura senüñ kucaḡında ulala andan sonra Emīrū’l-Mü’mīnīn(14)Hüseyn toḡdı Ümmü faẓl bildi Engebīn bala eydürler Kirmānī aydur bal düşde(15)ḡanīmetdür mālдан eyülik işlerden zīrā ki şifādur İbn-i Seyrīn aydur bal azacık(16)rızıkdur ve şehdi çok rızıkdur Qur’ān’da buyırmışdur fi-hi şifā’ün li’n-nāsi Ca‘fer-i Şādık aydur ki(17)bal yimek üç vecih üzerinedür rüzī helāl menfa‘at murād bulmak(18)engebīn bir rızıkdur ki bī-minnet hāşıl ola kavluhu Ta‘ālā **وَأَنْزَلْنَا عَلَيْهِمُ الْمَنَّاءَ وَالسَّلْوى** Engüştān barmaḡlar İbn-i Seyrīn eydür ki sağ elüñ beş barmaḡı beş (56b)

(1)vakit namāza delālet eyler sol elüñ kardaş oḡlanlarına bilgil ulu barmaḡ şabāh namāzına delā(2)let eyler tesbīh barmaḡı öyle namāzına orta barmaḡ ikindü namāzına orta barmaḡ yanındaḡı barmaḡ(3)aḡşam namāzına kiçi barmaḡ yatsu namāzına pes sağ elüñ barmaḡlarının

artmağı eksilmegi şalāha fesāda(4)delālet eyler beş namāzuñ ziyādesine noķşānına eger görse sağ elinüñ beş barmağı yokdur(5)beş namāzı kılmaya eger görse ki şol elinüñ yokdur qardaşı oğlanları dünyādan gide eger görse ki(6)şol elinüñ barmağı kesilmişdür qardaşı oğlanları helāk olalar Kirmānī eydür eger görse ki(7)barmaqları bir birine yapışmışdur eli tar ola eger kendü bir araya cem‘ eylese qardaşlarınun işin(8)şalāha getüre eger görse ki yumrığını degmişdür işi bağlana Cābir Mağribī eydür eger düşinde(9)görse ki ulu barmağı kesilmiş kuvveti mālī eksile eger tesbīh barmağı kesilmiş görse namāzı eksük(10)kıla orta barmağı kesilmiş görse şehrinde yā pādīşāh yā ‘ālim yā bir ulu kişi ola ve eger orta(11)barmağı yanındaki barmağı kesik görse mālına ziyān gele eger görse ki kiçi barmağı kesilmişdür qar(12)daşı oğlu ola İsmā‘īl Eş‘at eydür ayak barmaqları düşde zīnetdür pes eger ayağı(13)barmaqların dürüst ve kuvvetlü görse işinde kavī ola eger görse ki ayağı barmaqlarına āfet(14)irmiş şöyle ki yürüyebilmez katı kayğu irişe māl zāyi‘ olmağdur eger görse ki eli ayağı barmaqları(15)egri olmuş işi rāst olmaya Ca‘fer-i Şādīk eydür barmaqlar düşde beş vecihdür oğlanları(16)qardaşı oğlanları hizmetkārları yārenleri kuvvet beş namāz eger görse ki barmaqları düşdi yā(17)kesildi ol kişilerden ki dedük ayrıla eger görse ki barmağı sındı ehl-i beytinden birisi(18)öle Halef İşfehānī eydür eger görse ki ulu barmağından sūd akar tesbīh barmağından(19)kan kaynar anasıyla fesād işleye Engüşterī yüzükdür Dāniyāl eydür çün yū

(57a)

(1)zügün eyleyicisi ve dahı naķş bellü ola ol yüzük üstinden iyyesinden hayr irişe eger görse ki bir kişi(2)aña yüzük virdi yā yüzükle mühür urdı ol nesneye ki lāyıkdur ire ya‘nī eger pādīşāhdur(3)pādīşāhlık bula eger māl dār ola māl bula ol yüzüğün kıymeti kadar eger zāhiddür zūhd(4)bula ve kalan nesneye bu kıyāasca eger sultān yüzigin virse milkinden naşīb bula İbn-i Seyrīn(5)eydür eger görse ki yüzigi zāyi‘ oldı yā uğrı aldı işine āfet ve düşvārlık ola eger görse ki(6)yüziginün kaşı yitdi ba‘zı işine hālel düşe eger görse ki yüzük yitdi yā sındı kaşı(7)kaldı ululığı gide velī yüzi şuyı heybeti bākī ola eger yüzügi kaldıysa ve kaşı sındı(8)heybeti gide cāhı kala eger görse ki yüzügin şatdı bahāsın aldı her nesi var-ise şata harc(9)eyleye eger bahāsın almadıysa ba‘zısın şata harc eyleye eger pādīşāh görse düşinde ki yü(10)zügi yitdi milk elinden gide Kirmānī eydür eger görse ki yüzügi altundandır her(11)nesi ki vardır harām ola eger görse ki yüzüğünün düzeşi eyü degil mālınun birazı elinden gide pā(12)dişāh hışım eyleye eger gümüşden olsa mālī helāl ola eger demürden olsa delālet eyler ki(13)ol nesnesi ki elinden vardır arı ve helāl ola eger kalāydan olsa dahı eyü ola Cābir(14)Mağribī eger görse ki barmağında demürden yüzük vardı kuvvet bula eger birinc yā bakırdan olsa bī-aşl(15)kişiden menfa‘at bula eger altundan olsa harām māl dahı kendüye kılmaya eger gümüşden(16)olsa hayr dege ve eger billürden olsa ‘ām-ı halkdan hayr dege ve eger yeşimden olsa azacık(17)hayr dege

eger görse ki yüzügi emānet kodı yā bağışladı dağı ol kişi yine verdi bir ‘avreti(18)dileye almağa kabūl eylemeyeler ve eger görse ki yüzügi iki pāre oldu kendüyile ‘iyālı arasında(19)ayrılık düşse eger iki kaşlu bir yüzük bulsa ki ikisi dağı bir birine muvāfiğdur ululuk bula

(57b)

(1)dağı māl ni‘met hāşıl eyleye eger iki kaş birbirine muvāfiğ olmasa ol düş gören yüzük(2)iyesi hem gulām-pāre rû-pāre ola ve eger ol iki kaşdan biri düşse biri kalsa(3)iki yavuz işden birine tövbe eyleye eger görse ki bir yazılmış nāme’i yüzükle mühürler pinhānī haber gele eger(4)açık nāme’i mühürlese aşikāre haber gele aña Ca‘fer-i Şādık eydür gümüş yüzük görmek düşde(5)dört vech üzerinedür memleket ‘avret oğlan māl ve altun yüzük üç vech üzerinedür(6)cevr-i pādişāhān bid‘at-ı ‘ālimān hıyānet-i bāzāriyān altun ‘avretlere eydür eger görse kâ(7)şlu yüzük zāyi‘ oldı ululığı gide yā oğlanı öle yā mālī zāyi‘ ola ve eger hākim olursa(8)ma‘zūl ol eger ‘avret görürse eri ola Engür üzumdür Dāniyāl eydür kara üzüm yemek(9)vağtinde guşşadur vağti olmasa şayrulukdur ağ üzüm yemek düşde eger vağtinde olursa(10)ni‘met hayırdur ki irişe eger vağtinde olmasa ol düş gören kişinūğ ağızından düşün mu‘abbire(11)söylerken eyü söz gelürse hayr u māl helāl ola eger şerr gelürse harām māl ola ve kıızıl ü(12)zümün ta‘biri hemān öyledür Kirmānī eydür kara üzüm vağtinde eydür gayrı vağtinde kaygu(13)ve şayrulukdur kara üzüm danesin gayrı vağtinde yese guşşa ola ve ak üzüm vağtinde ucuzlukdur ve(14)ni‘met ola ve gayrı vağtinde kaygu ve endişe ola İbn-i Seyrīn aydur ak üzüm görmek vağtinde(15)yağmur yağmağa delālet eyler ve kara üzüm guşşaya ak üzüm yemek vağtinde helāl mālā ve tayıfī(16)üzüm vağtinde bir mālā delālet eyler ki düşvārlığıla gele kıızıl üzüm az menfa‘at aşl(17)oldur ki her üzümün ki kabı katı ola delālet bir mālā eyler ki düşvārlığıla alagele ve her(18)üzümün ki şuyı rüşen ola helāl māldur her üzümün şuyı bulanık ola harām māldur(19)ve kıızıl üzüm ‘izzetdür kara üzüm guşşa Cābir Mağribī eydür eger düşünde görse ki ağaçdan

(58a)

(1)şerāncānede üzüm şıkar zālīm pādişāha hizmet eyleye eger kireçden ve balçıkdan olsa(2)‘ādil pādişāha hizmet eyleye eger kiremitden kireçden olsa bir heybetlü siyāsetlü pādişāha(3)hizmet eyleye eger görse ki lākin içinde üzüm şıkar bir ulu hātūna hizmet eyleye eger çanak(4)içinde şıkar görse hasīs kişiye hizmet eyleye eger görse ki şire’i köplerde cem‘ eyler çok māl(5)pādişāh sebebinden hāşıl ola ve eger görse ki ehl-i beytile üzüm şıkar bir pādişāha hizmet(6)eyleye ki kendüye dağı ehl-i beytine dağı menfa‘at hāşıl ola şol kadar ki hizmet eylediler eger düş(7)gören pādişāh hizmetine lāyık degilse bir ulu kişiye hizmet eyleye ve işi aña öge Ca‘fer-i Şādık(8)eydür üzüm eger ak ve eger kara kendü vağtinde üç vechi var

oğul ‘ilm-i ferāyiz māl üzüm(9)şıkmağ hem üç vechi var māl hayırlı ucuzluk belādan kurtılmağ kavluhu Ta‘ālā عَالَمٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَعْصِرُونَ Üftāden düşmek İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki yūzi üstine düşdi(11)yavuzdur hāşşa ki cengde ola düşman zafer bula ve eger görse ki bir yüce yirden aşağı düşdi(12)işi tamām olmaya maşşūdına irmeye Kirmānī eydür eger görse ki yukarudan aşağı düşdi(13)ümīzinden nā-ümīz ola eger görse ki tağdan aşağı düşdi hālī yavuz ola ol kadar ki(14)düşmandan rahmet hāşıl ede eger görse ki saķıfdan yılān yā ‘akreb düşdi pādīşāhdan(15)yā bir ulu kişiden guşşa dege eger görse ki saķıf üstine yıkıldı yā dīvār çok māl hāşıl(16)ola ol yerden ki ümīzi yokdur [harfū bā] ez-Kāmilü’t-Ta‘bīr Pātīle(17)ṭanciredür İbn-i Seyrīn eydür ṭancire düşde ev ken-bānūsıdur eger görse ki yeni ṭancire aldı(18)evine yeni ked-bānū getüre şālīha eger görse ki ṭancire sındı yā zāyi‘ oldı ked-bānūsı(19)dünyādan göçe yā evinden ayrıla ne vechile olursa Kirmānī eydür ṭancirede ṭatlu

(58b)

(1)nesne görse laṭīf yiyeceklerden ev ked-bānūsından hayr dege kazanı harānı çelmek ta‘bīri hemān(2)dur Bādām İbn-i Seyrīn eydür düşde delālet eyler bir ni‘mete ki katılığıla huşūmetle ala(3)gele bādām içi görmek düşde ‘ilm ve şifā rahmetdür Kirmānī eydür eger kablu bādām aldı(4)baḥīl kişiden nesne bula ki katılığıla alagele eger görse ki çok kablu bādām var huşūmet eyleye(5)eger acı bādām içi görse baḥīl kişiden cefā bula eger görse ki bādām yağı çıkardı baḥīl kişiden ol(6)kadar yağ menfa‘at bula Cābir Mağribī eydür bādām düşde māl ve ni‘metdür eger kablu olsa(7)zaḥmetle ele gire eger kabsuz olsa asānılığıla ele gire Ca‘fer-i Şādık eydür bādām görmek(8)iki dürlüdür gizlū māl şifā ve rahmet Bād yile eydürler İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki katı(9)yil eser ol vilāyetde qorhu ola eger şöyle katı olur-ise ki ağaç aḥtardı harāblık eyledi belā vū(10)muşṭbet irişe Kirmānī eydür sāmıyili delālet ider şayrılığa ki ıssıdan ola zemherī yili şavuk(11)‘illete mu‘tedil yil tendürüstliğe şol yil ki ağaçları harekete getürür çiçekleri açar delālet eyler şalā(12)hına ol vilāyet ḥalkınınu eger görse ki yil anı bir yirden bir yire iledür ırağ sefere vara daḥı(13)ol sefere ululık bula ol kadar ki yil getürdi yirden yukaru eger görse ki yel esdi qaranulık(14)daḥı toz kopdı guşşa ve endīşe ola Cābir Mağribī eydür eger görse ki katı yil esdi ol kişi(15)gökden yana iletđi eceli yakın gelmiş ola eger yine gökden yire indürdiyse şayru ola yine şağıla(16)Ca‘fer-i Şādık eydür yil görmek düşde tokuz vecih üzerinedür beşāret ve söz geçmek ve māl(17)ve ürkmek ‘azāb görmek ve ḥastalık ve şifā ve rāḥat eger görse ki yil üstinde oturmışdur(18)ululık bula ḥukm geçe İsmā‘īl Eş‘at eydür eger görse ki maşrıkdan yumuşacık yil eser ol yirde hayr ve(19)tendürüstlık ola mağribden eserse ta‘bīri hemāndur eger kıbleden eserse ol yirün ḥalkınınu

(59a)

(1)mālî ve ni‘meti arta eger şimâlden eserse şifâ ve rahmet ola eger bu yerlerden ki zıkr olundu(2)katı şavuk yıl eserse hayr olmaya eger düşinde yıl âvâzın işitse ulu pâdişâhuñ ol vilâ(3)yetde âvâzı âşikâre ola eger görse ki yıl bir yerünñ halkı getürdi havâyâ çıkardı şeref ve ulu(4)lîk bula Bâdirhâ kerden yellemek İbn-i Seyrîn eydür eger düşinde görse ki bir cem‘ arasında(5)yelledi şöyle ki halk âvâzın işitdi zişt söz söyleye halk anı ‘ayıblaya halkuñ diline(6)düşe rüsvây ola şöyle ki yelledi ki âvâzın kimse işitmedi yaramaz söz söyleye rüsvây(7)olmaya eger bu düşi bir Hindî görse şādılık bula Kirmānî eydür eger bir kişi yellese yaramaz(8)yelü dahı âvâzı olsa bir iş işleye ki halk melâmetleyeler yavuz söz söyleyeler eger âvâzı olsa(9)bîsi olmasa bî-fâyide işden ayrıla eger kaşd-ile yellediyse dahı halk geldilerse delâlet eyleye ki(10)bu dünyâ işi tamām ola velâkin halk melâlet eyleyeler ve eger görse ki yel kendü irâdesüz çıkdı(11)dahı halk güldi kendü utandı dilemeden bir işi tamām bite Ca‘fer eydür yellemek düşde dört(12)dürlüdür yaramaz söz ve yavuz iş ve bir iş ki anı melâmet ideler ve rüsvâyılık eger düşinde(13)görse ki halk arasında kaşdile yelledi delâlet eyleye ki ol kişünñ mezheb yavuzlığına(14) Bâd-reng bir dürlü teredür hōş ta‘amlu İbn-i Seyrîn eydür eger görse bād-reng yedi hâceti(15)revâ ola murâdına ere peygâmbere buyurmuşdur مَا أَطْيَبُكَ وَمَا أَطْيَبُ رَايَحْتُكَ ya‘nî sen(16)ne hōş nesnesin ne hōş koñuñ var Ca‘fer-i Şādık eydür bād-reng yemek düşde(17)üç dürlüdür hâceti revâ olmak ve murâdına irişmek ve gâyib yüzün görmek Bâd-rîse (18)ağırşaka eydürler Kirmānî eydür eger düşinde ağırşak bulsa ‘avreti yüklü ise kız toğura(19)eger anası yâ hışlerinden kimesne yüklü ise kız toğura Cābir Mağribî eydür eger er kişi görse ki

(59b)

(1)ağırşak şatun alur bir kiçi hālâyık yâ bir ‘avret hizmetkâr ele getüre eger ‘avret(2)görse ki ağırşakı düşdi erinden mihri kesile yâ kıızı öle yâ işi bātıl ola Pādişāh (3)İbn-i Seyrîn eydür on iki nesnedür ki ol nesneler pâdişāhlığa delîl-dürür evvel oldur ki(4)peygâber a.m anı İmām eyleye ikinci peygâmbereñ ‘ilmin elinde duta üçüncü peygâmbereñ tablın(5)öñinde uralar dördüncü peygâmbere minberinde hutbe okıya beşüncü peygâmbereñ tonın giye altıncı(6)peygâmbereñ yüzüñin barmağına geçüre yedüncü göre ki cismi güneş olmuşdur yâ ay aydını sekizinci(7)cismi ırmağ olmuş ola toğuzıncı göre ki cismi bir şehreñ dīvârı olmuş onıncı göre ki(8)mihrâb olmuş ola on birinci göre ki bir olmuş pâdişāh yüzüñin aña virdi on ikinci göre ki(9)cismi bir şıgır yâ kerkes yâ ‘uqâb yâ toğan olmuş bu cümle delîldür pâdişāhlığa Dāniyāl eger(10)bir kişi görse ki pâdişāh aña hıl‘at ve külâh virdi kendü halkına hâkim koya eger pâdişāh başında(11)görse ki yeni külâhı vardır varı işi şalâha gele eger yaramaz külâh olsa hilâfınca ola eger(12)görse ki pâdişāhuñ dülbendi peygâmbere şahâbesi dülbendi gibidür pâdişāh

dīndār ve ‘ādil ola(13)eger görse ki yili tıtdı daḥı yıl anuḥ ḥükminde oldı cihān mülkin tuta eger görse ki pādīšāh(14)oldı çok yaşaya eger görse ki bir ulu pādīšāh bir eve yā maḥalleye girdi ki ol pādīšāh gir(15)meklige lāyık degül ol yerün ḥalkına muşibet irişe pādīšāh sebebinden kavluhu Ta‘ālā إِذَا الْمُلُوكُ إِذَا دَخَلُوا (Neml/34) eger ol pādīšāh ol eve yā maḥalleye girmeye lāyıkısa hīḥ ziyān(17)olmaya eger görse ki ulu pādīšāhıla ta‘ām yer şeref ve ululık bula eger pādīšāh görse ki(18)bir sarāy ki kendünün ārāmgāhıdur ḥarāb olmış pādīšālıgına ḥalel ola Kirmānī eydür(19)eger pādīšāh görse ki öldi görmediler kimse ağlamadı kefen eylemediler örttiler cenāzesin

(60a)

(1)getürmediler ḥālī ḥarāb ola kendü ḥalkından mütefekkir ola eger görse ki cengde pādīšāha ḡalebe(2)eylediler ḥāceti revā ola her ne maḥsūdı vār-ise irişe eger pādīšāh görse ki ka‘be kendü(3)nün evi olmış yā sarāy ka‘be olmış pādīšāhlığına zevāl olmaya eger bir eyü er kişi yā ‘avret(4)ki ölmüşdür pādīšāh görse ki dirildi daḥı kendüye selām virdi delīl-i beşāret ve eymenlik(5)dür ol pādīšāha zīrā ki ulu bir yirdedür ki toḡruluk yiridür ne söylese toḡru söyler(6)ve selām virmek eymenlikdür Tanrı ta‘ālā buyurmuşdur kelām-ı kādīm içinde سَلَامٌ عَلَيْكُمْ eger bizi pādīšāh görse ki elinde ip var elini bir ipe urmuşdur(8)iki cihānda ḥālī eyü ola kavluhu Ta‘ālā وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا Cābir Maḡribī eydür eger bir kişi(9)ki pādīšāha muḥarredür düşünde görse ki pādīšāhuḥ katındadır ol kadar ululık bula eger(10)pādīšāh kendü tonını yā köşkini yā sarāyını yā mescidini yā şol nesneleri ki kendüye mensūbdur(11)görse ki artmış daḥı eyü olmış pādīšāhlığı arta cemī‘ nesnede eger nokşān görse ḥilāfinca (12)ola eger pādīšāh görse ki yüziköyü yatmışdur pādīšāhlığı dāyim ola eger görse ki yṭre yatdı(13)rence kıtlıḡa giriftār ola ba‘zı eyitmişdür ki pādīšāhlığı muḥarrer ola eger bir kişi görse ki(14)pādīšāh kapusına gelürse gider pādīšāh ḥalkınun katında mertebesi arta Ca‘fer-i Şādık eydür(15)eger bir kişi pādīšāhı şādumān göre düşünde baḡlu işleri açıla eger pādīšāhuḥ vezīrin(16)göre işi tiz bite eger ḥācibi göre işinden aşıḡa kıla āḥir murādına irişe eger nedīmi göre(17)melāmet irişe eger naḡibi göre bir yṭrden ‘atā bula eger muşliḥi göre işi şalāḥa göre eger(18)‘avānları göre kendü evi ḥalkından yārī bula eger mıkra‘ urıcı göre bir kişi va‘de eyleye(19)yalan eger zindānbānı göre ḡamḡin ola eger çellādı göre murādı tiz ḥāşıl ola eger

(60b)

(1)yazıcısın göre pādīšāhuḥ rāzından āḡāḥ ola eger pāsbanı göre ol nesne’i ki ister(2)bula eger silāḥdārı göre işi kuvvet duta eger ‘ilimdārı göre bir ḥaber işide şādumān ola(3)eger şarābdārı göre bir ‘avretten menfa‘at bula eger rükābdārı göre ḥāşılsız yalan işide(4)eger ḡāşiyedārı pādīšāhı göre kayḡu irişe eger cāmedārı göre işi eyü ola eger(5)devītdārı göre ni‘meti çok ola eger aḡūr-sālārı göre bir iş işleye ki melāmet ḥāşıl kıla(6)İsmā‘ıl Eş‘at eger düşünde görse ki

pādişāh bir şehre girdi dahı ol şehriñ halkı pādişāha(7)galebe eylediler renc ü noķşān ola ol şehri ehline eger görse ki pādişāh ayağını bir pādişāhuñ(8)boynı üstine ķodı mülkin ala eger görse ki pādişāh evinde yatdı pādişāhuñ anuñla hāceti(9)ola Bādincān İbn-i Seyrīn eydür badlıcan yemek düşde gerekse vaķtı olsun gerekse(10)olmasun gerekse bişmiş olsun hām guşşadur yaşı kurusu ta‘biri bir dürlüdür(11)Kirmānī eydür eger görse ki çok bādincān vardur şatdı yā bağışladı yā evinde taşra(12)şaldı guşşadan ķurtıla Bār yükdür eger görse ki arķasında yeñi yük var ol yüküñ(13)hüsni ķadarı hayr u menfa‘at bula eger görse ki ağır yüki vardur çok günāh işleye ķavluhu(14)Ta‘ālā (Nahl/25) لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ Kirmānī eydür eger görse ki çok yükleri var(15)ve bilür ki ol yükler milkidür ol yükler ķadarı menfa‘at irişe yā mażarrat eger ol yükler milki(16)degil ol yüküñ hayr u şerri ol yük iyesine rāci‘ ola Bārān yağmura eydürler Dāniyāl(17)eydür yağmur düşde rahmetdür Tañrı’dan çün ‘ām ola ķavluhu Ta‘ālā وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَطَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ(Şura/28) çün yağmur düşde ol vaķitde göre ki halk yağmuru sever(19)eyüdür eger ol vaķt görse ki halk yağmur dilemez yavuzdur yağmur hāşş olsa şöyle ki

(61a)

(1)bir eve veyā bir maħalleye ķatı yağmur yağar görse ol mevzi‘üñ ehline hayr u menfa‘at ola eger(2)düşinde görse ki ayuñ yā yıluñ evvelinde yağmur yağar ol yılda ol ayda hāyr u ni‘met ola eger(3)görse ki ķatı yağmur tūfān gibi yağar ol yerüñ ehline gām vaķtı melālet ola eger bulanık yağmur(4)yağsa belā vü fitne ola eger şayru ķişi düşinde görse ki uşak yağmur yağa şifā bula eger ķatı(5)ya bulanık yağmur görse ol şayrulukda helāk ola İbn-i Seyrīn eydür eger bir ķişi düşinde gör(6)se ki ķatı yağmur yağa ve ammā yağmur vaķtinde degil ol vilāyetde leşker ve renc ü belā ola eger görse(7)yağmur āheste āheste yağar bir sultān-ı ‘ādil ola ol yerde eger görse ki yağmur suyla mesh(8)ider ķorħudan eymen ola eger görse ki yağmur her ķaťresinde āvāz gelür ‘izzeti ü mertebesi(9)arta ve adı ol yerde münteşir ola eger görse ki ķatı yağmur yağar şöyle ki ırmaķlar revān olur(10)dahı ol düş gören ķişi ol ırmaķlardan geķer hiķ ziyān eylemez pādişāh-ıla ta‘aşşub eyleye(11)dahı şerrini kendüden ırağ eyleye eger ırmaķdan geķebilmezse pādişāhuñ şerrin kendü(12)den def‘ eylemeye ve eger görse ki havādan şu gelür veli yağmur gibi degil ol yerde ‘azāb ve şayr(13)uluk ola Kirmānī eydür eger düşinde görse ki yağmur yerine bal yağar ğanīmet u ni‘met ol(14)yerde bī-ķıyās ola her nesne ki görse gökden gökden yağar ta‘biri ol nev‘inden evvel-i harfine baķup(15)yerinde beyān olmışdur Bārānī kepenekdür İbn-i Seyrīn eydür eger görse düşinde kepenek(16)giymişdür dahı ol ķişi pādişāh mülāzimlerindendür eyü adı ‘ālemde fāş ola eger pādişāh(17)halkından degülse dinī dünyāvī işleri hāşıl ola görse ki kepenek ibrişimdendür(18)mekrüh iş işleye eger yünñden yā ketāndan yā

panbuğdan olsa bir iş işleye ki begeneler eger(19)gök bezden olursa muşbet ola eger şaru bezden olursa şayruluk ola Bārū

(61b)

(1)İbn-i Seyrīn eydür şehir ƙal'a bārū delil-i pādīşāha yā vālīyedür ba'zı eyitmişlerdür ki şehir(2)burc pādīşāha ta'alluƙ dutar ƙal'a burc ƙal'a iyesine ve kūyi burc kūyi iyesine her ƙarābı ve(3)ziyāde ve noƙşān ki ol bārūlarda göreler ta'bīri ol kişilere vaƙı' ola eger görse gö(4)türü ve bārū ƙarāb olmuş pādīşāh helāk ola eger görse ki yeni bārū yapılmış ol yerde pādīşāh(5)yeñi ola Kirmānī eydür bārū daħı şol nesne ki bārū yaƙındur pādīşāha ta'alluƙ dutar ol(6)nesne ki bārūnuñ şāğ yanında yā şol yanında ola şehirüñ teƙāvüline ta'alluƙ dutar ol nesne ki(7)bārūdan ırāğ ola eymenlige delālet eyler ol nesne ki ƙal'a ardında ola 'avrete delālet(8)eyler her nesne ki eyüden yavuzdan ziyādeden noƙşāndan bārūda göreler bu beş ƙāyife ta'lluƙ(9)dutar ba'zı mu'abbirler eyitmişlerdür ki bārūyı düşde görmek eyü degül ve her ki düşde görse ki(10)kendüyiçün bir bārū yā bir ol kendünün fercini ƙarāmdan şaƙlaya ve hem kendünün nefsin(11)ı ƙorlıƙdan şaƙlaya ve bārū yıƙılmaƙ görse dīn fesāda vara ve māl gide Bāz ƙoğandur(12)İbn-i Seyrīn eydür eger düşinde görse ƙoğān dutmış yā bir kişi aƙ ƙoğān virdi daħı(13)ol ƙoğān muƙtā' oldı mertebe vü menzilet ve ululıƙ bula eger görse ki ƙoğān elinde otur(14)mışdur pādīşāhdan şeref ü menzilet bula eger görse ki ƙoğān elinde uçdı daħı taşması(15)yüñi elinde ƙaldı ululıƙ gide ammā az māl ƙala ve eger görse ki ƙoğān elinden düşdi öldi(16)ululıƙdan dervīşlige düşe Kirmānī eydür eger görse ki bir aƙ ƙoğān buldı bir hūb oğlı ƙoğā(17)eger görse ki ƙam üstinde bir ƙoğān ƙonmış pādīşāhile şoħbet eyleye ƙayr göre eger gö(18)rse ki bir ƙoğān ƙaçdı bir eve girdi daħı bir 'avretün etegi altına gizlendi ol 'avret bir(19)hūb yüzlü oğlan ƙoğura eger ayağında altun yā gümüş çakerğü var-ise ƙız ƙoğura

(62a)

(1)Cābir Mağribī eydür eger görse ki bir ƙoğān buldı daħı boğazladı eger pādīşāh ƙalƙından olsa(2)ma'zül ola eger pādīşāh ƙalƙından degülse ƙuşşalu ola ehl-i beyt cihetinden eger görse ki(3)ƙoğān elinden uçdı daħı girü gelmedi milki elinden gide eger girü gelüp eline ƙondıysa(4)gitmiş devlet girü gele Ca'fer-i Şādıƙ eydür çün ƙoğān muƙtā' ola te'vīli beş dürlüdür şā(5)dılık beşāret fermān-rāvāy māl ƙoğān ƙıymet ƙadarı iki biñ aƙçadan on biñe degin 'ala'(6)l-ħuşuş ki aƙ ola eger muƙtā' olmazsa te'vīli dört dürlüdür zālim pādīşāh ƙākim māyil(7)faƙīh ƙāyın bir oğlan ki atasına anasına muƙtā' olmaya Bāzū İbn-i Seyrīn eydür bāzū düşde(8)ƙardaşdur yā oğlan yā dost eger görse ki bāzūsı uzun oldı ƙuvvetlü fāyide bula bu ƙā(9)yifeden eger görse ki bāzūsı düşdi yā kesildi birilerden biri dünyādan gide yā bundan ayrıl(10)ıCa'fer eydür bāzūnuñ düşde altı vechi vardur ƙardaş oğul ortak dost mu'temid 'ammu(11)oğlı ƙoñşı Bāzū-bend Kirmānī eydür eger görse ki altun bāzū-bendi var bāzūsında

ol halkdan(12)ki zıkr eyledük gām irişe eger gümüş olursa guşşası az ola ba‘zılar eyitmişdür ki eger görse ki қо(13)linda gümüş bāzū-bendi var kızını yā kardeşi kızını ere vire eger bu düşi ‘avret görse māl(14)ve zīnet var iş ola eger bakır yā demür olsa hār ola Cābir Mağribī eydür eger görse ki(15)kolında demür bāzūsı var ol tā’ifeden zıkr eyledük kuvvet bula eger görse ki bāzū-bendi(16)şındı yā yitdi sākıt ola Pās-dāšten şaklamak İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki şalāh(17)ehlin şaklar iki cihān menfa‘at hāşıl ola eger fesād ehlin şaklarsa şerr ü mazarrat(18)irişe eger görse ki pādişāhuş sarāyında pāsbanlık eyler pādişāhdan hayr u menfa‘at bula eger(19)görse ki kavme pāsbanlık eyler eger ol kavm vera‘ ehliyse hayr dīni bula eger ehl-i

(62b)

(1)māl ve ni‘met ise menfa‘at dünyāvī bula Pāşine ökçedür İbn-i Seyrīn eydür ökçesi kuvvetlü(2)olmak delālet eyler ki işi kuvvetlü ola eger görse ki ökçesin yarılmış bir işe meşgūl ola ki(3)pişimānlık hāşıl ola eger görse ki ökçesi düşmiş işi ve kesbi bağlana bī-çāre ola Cābir(4)Mağribī eydür eger görse ki ökçesini bıçağ-ıla kesdi dahı dahı etini yırtıcı canavarlara viridi mālını düşmanlar(5)yine vire eger görse ki ökçesi yoğ-ımuş derviş ola Bātiye Kirmānī eydür bātiye düşde bir hūb(6)semüz hālāyıkdur ki andan murād hāşıl eyleyeler eger görse ki bir yeni bātiye aldı yā aña bir kişi viridi(7)eger māl dārsa buncılayın hālāyık hāşıl eyleye eger derviş-ise anuñ bigi hālāyıkla şöhet(8)eyleye eger görse bātiyesi sındı yā zāyi‘ oldı hālāyık helāk ola yā kaçā Bāg (9)Dāniyāl eydür bāg düşde ‘avretdür eger görse ki düşinde bāgına şu virür ‘avretile(10)mücāma‘at eyleye eger görse ki bāğı şuşızlıktan kırımış ‘avretin cimā‘ eylemekden ırağ ola(11)eger görse ki bāğında gül ü reyhān bitmiş oğlı doğa münevver ve sālīh eger görse ki bāğında şeftalu(12)ağacın dikdi bir oğlı doğa ki ‘ilm ü edebi tīz ögrene İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki bāğında (13)reyhān bitmiş tamām irişmiş қоhusı dimāğa ermiş bir oğlı doğa dānā ve hünermend eger görse ki(14)bāğı yeşermiş ābādān olmuş cenān ki köşkler ve ırmaqlar var ve yemişler bī-kıyās ‘ākıbeti(15)hayır ol Tañrı ta‘ālā behiştı erzānī kıla hilāfı eyü ‘alāmet degüldür eger görse ki bir ābādān(16)bāgdadur yemişlerinden yer bay ‘avret ala mālından menfa‘at bula eger görse ki hāzān vaktinde girdi(17)bir bilmedügi bāga girdi ağaçlarından yaprak dökdi katı kaygu göre eger görse ki bir bāga girdi(18)ki köşkleri var sebzeler hūb ağaçları çok ırmaqları ahar hūb ‘avretler anı okur(19)lar şehīdler ola eger görse ki bāgda bir yüce ağaçdan yemiş üstine düşer bir ulu kişiyle

(63a)

(1)huşūmet eyleye zafer bula eger görse ki bir bāgda ağaç üstinde yatmışdur oğlanları çok(2)çok ola Kirmānī eydür ki bāg düşde bir māl dār kişidür eger bahār vaktinde yā yazda bir bāg(3)görse yeşermiş hūb olmuş yemişleri irişmiş gül ü reyhān açılmış ebruvānları çok(4)kendü

ve ol bāğ içinde oturmuş şehīd ola eger görse ki bir bāğa girmiş yaz vaktinde ki yemişler(5)tatlı olmuşdur yapraklar dökülür şol kadar ki ağaçda yaprak ve yemiş kalmaz bir pādīshāhile(6)şohbet eyleye ki ḥadm ü ḥışım gitmiş ola eger yaz vaktinde bir bāğ görse ki yeşermiş ve ḥüb olmuş(7)yemişi çok dahı bir şu gelür ol bāğı alur ḥarāb eyler ol vilāyetün pādīshāhı helāk ola(8)yā pādīshāhlıktan düşe eger şöyle ki ol bāğun ağaçlarına od düşüp yandurdiysa ol(9)ol pādīshāhı merg-i müfācāna uğraya eger görse ki bir bāğa girdi dahı arslanlar gördiyse ol(10)vilāyetün pādīshāhı düşmanına zafer bula eger kırtlar tağ canavarları gördiyse pādīshāh(11)zālim ola eger koyunları gördiyse ol-kadar pādīshāha ḡanīmet ḥāşıl ola eger şıgırlar eşekler gör(12)diyse pādīshāhun ni‘meti ḥadm u ḥışımı çok ola velī kendü ile ola eger atlar gördiyse(13)pādīshāh heybetlü ola eger ol bāğun yarusında kuşlar gördiyse pādīshāhun leşkerinden(14)‘ahd u vefā olmaya eger görse ki bāğdan yemiş dirdi evine ilettdi pādīshāhdan ol kadar(15)menfa‘at bula eger evden ilediyse ol menfa‘at pādīshāhdan zahmetle ḥāşıl ola(16)Cābir Mağribī eydür bāğun aşlı düşde kişinün işidür himmeti kadarı eger bāğ yeşil düzilmiş(17)gördiyse iş eyü ola eger yeşermemiş yemişsiz gördiyse iş eyü olamaya eger bir gökçek bāğ(18)gördiyse dahı eyitdilerse ki bu bāğ fülān kişinündür yemişlerinden yer ol bāğ iyesinden(19)menfa‘at ḥāşıl ide eger bir yerde bāğ gördiyse ki hīç bāğ yog-ıdı ol yerde yeni pādīshāh

(63b)

(1)ola eger bahār vaktinde bir yerde ḥarāb bāğ gördi yemişsiz ağaçlarında yaprak yok pādīshāh(2)ra‘iyetine zulüm eyleye eger görse ki kendü yirinde yeni bāğ dikdi dahı yemişe geldi bir bay ‘avret ala(3)ol ‘avretün mālından ni‘met ḥāşıl kıla eger bāğda yemiş vaktinde üzümler aşılmış gördi(4)māl ve menzilet bula ḥikāyetde getürmişlerdür ki bir kişi Süleymān peygāMBER a.m. katına geldi eyitdi(5)ey Tañrı’nun peygāMBERİ düşümde gördüm bir ḥüb bāğ yemişleri çok ol bāğun içinde(6)bir toñuz oturmuş eyitdiler ki bāğun yemişin ol ulu toñuzun milkidür hem ol bāğda çok toñuzlar(7)gördüm eyitdiler ki bu toñuzlar bu bāğun yemişin ol ulu toñuzun ḥükmiyle yerler Süleymān(8)eyitdi ol ulu toñuz pādīshāhdur zālim ol girü kalan toñuzlar dānişmendleridür ḥarām-(9)ḥōr ki ol zālim pādīshāha muṭī‘ olmuşlardur dīnlerini dünyāya şatarlar şerī‘at emriyle(10)işlemezler Tañrı’dan kōrkamazlar Ca‘fer Şādık eydür bāğ görmekdür düşde yedi vechi var(11)‘avret oğul ‘ayş ḥōş māl yücelik şādī qaravaş bāğbān görmek ‘avretün mu‘temiddür(12)eger görse ki bāğbānlık eyler ‘avretlerün işine meşğul ola maşlahatların kayura ba‘zı mu‘abbirler(13)bāğbān görmek düşde üç dürlüdür ev ked-ḥudāsı ‘avretün ḥizmetkāri(14)ve oğlını Bāften burmaqdur dokumağa dahı dirler İbn-i Seyrīn eydür nesne burmak düşde(15)sefere delālet eyler pes düşde nesne burıcı müsāfir ola ya‘nī sefere vara eger görse ki(16)bez toğur sefere gide yā ḥuşūmetlik iş işleye eger görse ki bez keser ol işi ḥuşūmetile(17)işleye seferde ve eger görse ki ip burar sefere vara Kirmānī eydür eger görse

ki(18)ibrîşim yerine ketân tokur eyü degül zîrâ ki hıyânet nişânıdır eger görse ki bezi tamâm tokıdı(19)dağı biçdi sefere vara işi tamâm ola eger tamâm tokımadan biçdiyse işi tamâm olmaya (64a)

(1)Bâkilâ İbn-i Seyrîn eydür ki bâkilâ gerekse vaktinde olsun gerekse olmasun gerekse bişmiş(2)olsun gerekse çig guşşadur yaşınun kurusunun hükmi birdür Kirmânî eydür eger görse ki bir(3)kişi bâkilâ virdi ol kişinün tarafından melâlet bula evinden taşra şalsa zi(4)yân eylemeye hâşşâ ki vaktinde ola Bâlâ-şoden yücelmek İbn-i Seyrîn eydür eger görse ki tam üstine(5)çıkar yâ tag üstinde yâ kişinün üstine her ne hâceti var-ise revâ ola ba'zılar eyitmişdür ki(6)eger görse ki zahmetile çıkdı ol nesne ki ister zahmetile hâşıl ola ve eger görse ki nerdübânile(7)çıkdı dinde şeref bula hâşşâ ki nerdübân balçıkdan yapılmış ola eger kireçden taşdan(8)olur-ise dîninde nokşân ola Kirmânî eydür eger görse ki nerdübânile yukarı çıkdı ki(9)ol nerdübân kireçden ve taşdan yapılmış-ıdı ol cihânun şerefın bula eger görse ki(10)göge çıkdı dağı aşığa inmez tîz helâk ola eger yine indiyse katı şayru ola yine şâğıla(11)Ca'fer şâdık eydür yücelmek düşde beş vechi vardur hâcet revâ olmak 'avret dilemek(12)mertebet bulmak her ne isterse bulmak işi yücelmek Pālân İbn-i Seyrîn eydür pālân(13)görmek düşde 'avretdür eger görse pālânı var yâ şatun aldı 'avret dileye yâ karavaş(14)ala eger görse ki arkasında pālân getürmişdür 'avretinün hükminde ola 'avreti aña müstevlî(15)ola eger görse ki pālân zâyi' oldı 'avretinden ayrıla Bâliş İbn-i Seyrîn eydür(16)bâliş hizmetkârdur eger görse ki yeşil yeñi yaşdıķ aldı yâ kişi virdi hizmetkâr(17)hâşıl ide muşlih dindâr eger çirkin ve eski olsa ta'bîri geçenün hilâfı ola Kirmânî eydür(18)eger görse ki bir kişi evine girdi dağı yaşıduğın uğrıladı yâ kaşd eyleye 'avretin aldamağa(19)yâ karavaşın ba'zı eyitmişlerdür ki ol evde bir kişi öle eger görse ki çok yaşıdıķları

(64b)

(1)var hizmetkârlar hâşıl ede eger görse ki yaşıdıķı göyindi yâ zâyi' oldı hizmetkâr(2)ları helâk ola Ca'fer-i Şâdık eydür yaşıdıķ görmek düşde beş dürlüdür hizmetkâr(3)ve karavaş ve rehîşlik vâri-yi dîn ü 'adl Bâm tama eydürler İbn-i Seyrîn eydür eger gör(4)se ki bir bilmedügi kişinün tamı üstine çıkdı 'avret dileye eger bildügi kişinün tamı ü(5)stine çıkdıysa şeref ve yücelik bula Cābir Mağribî eydür eger görse ki pâdişâh tam üstine(6)çıkdı pâdişâhdan mertebe bula ol ki karavaş bağışlaya eger kendüyi bir tam üstine(7)gördiyse dağı ol tam üstinde durmuşdur yıkıldı ululuğı gide Bāng dāšten (8)çağıрмаķdur İbn-i Seyrîn eydür düşde çağırmaķ muşibetdür ol yerde ki çağırılar eger(9)görse ki bir kişi irakdan çağırur eger cevâb virdiyse tîz eceli gele eger cevâb virmediyse(10)hasta ola eger ağlamak âvâzın işitdiyse şâd ola eger gülmek işitdiyse bir ulu zālīmün(11)muşîbet haberin işide eger ağlamak feryâd âvâzın işitdiyse eyü haber işitmeye(12)eger zārılık âvâzın işitdiyse hâceti revâ ola düşmanına zafer bula eger

sögmek(13)işitdiyse mekrūh iş irişe sonra zafer bula Kirmānī eydür eger at āvāzın işitd(14)iyse beşāret ola ba‘zı mu‘abbirler eyitmişlerdür ki fitne ola eger eşşek āvāzın işitd(15)iyse cāhil kişiden tešnī‘ işide kavluhu Ta‘ālā(Lokman/19) الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ (16)eger katır çağırduğun işitdiyse düşmanından korhu ola eger sığır āvāzın işitdiyse (17)eger katır çağırduğun işitdiyse düşmandan korhu ola eger sığır āvāzın işitdiyse(18)fitne ola eger deve āvāzın işitdiyse hacca vara yā gāzāya vara yā bāzergānlığa vara(19)çok aşşı bula eger koyın āvāzın işitdiyse bir ulu kişiden hayr bula eger keçi āvāzın

(65a)

(1)işitdiyse şādī ola eger geyik āvāzın işitdiyse bir hūb yüzlü hālāyık hāşıl ola(2)eger aşlan āvāzın işitdiyse pādīşāhdan korhu ola eger peleng āvāzın işitdiyse(3)düşmanına gālib ola eger ayu āvāzın işitdiyse ceng ve huşūmet ola eger kırt(4)āvāzın işitdiyse pek hışım eyleye eger it āvāzın işitdiyse siğmek pişimānlık bula eger(5)toğuz āvāzın işitdiyse düşmanlarına zafer bula eger çakal āvāzın işitdiyse guşşa(6)ola ‘avretler sebebinden eger dilkū āvāzın işitdiyse bir yalancı ‘avret hīle eyleye eger çetük(7)āvāzın işitdiyse uğırdan korhu ola eger sıçan āvāzın işitdiyse hem-çenān eger üstür(8)mürğ āvāzın işitdiyse bir dilber hizmetkār hāşıl kıla eger kerkes āvāzın işitdiyse bir ulu(9)kişi haberinden guşşalı ola eger tavşancıl yā hūmā āvāzın işitdiyse pādīşāhdan haber işide(10)ve eger horūs āvāzın işitdiyse bir söz bilici civānmerd kişi haberin işide eger gögercin āvāzın(11)işitdiyse bir şerīfe ‘avret haberin işide eger ögür āvāzın işitdiyse muşbet haberin(12)işide eger ögeyik āvāzın işitdiyse yalan haber işide eger tāvūs āvāzın işitdiyse(13)‘acemī pādīşāh haberin işide eger toğan yā şahin āvāzın işitdiyse pādīşāhuñ halkı(14)āvāzın işide eger laklak āvāzın işitdiyse bir uzun terk haberin işide şād ola(15)eger keklik āvāzın işitdiyse bir hūb ‘avret haberin işide eger tağ āvāzın işitdiyse(16)bir bāy kişi haberin işide eger karga āvāzın işitdiyse bir yalan haber işide eger bülbül āvāzın(17)işitdiyse hoş haber işide ve eger kaz āvāzın işitdiyse ehl-i beytinden bir kişinūñ muşbet(18)haberin işide Cā‘fer-i Şādık eydür kuşlar āvāzın işitmek düşde şükür eylemege delālet(19)ve yalan āvāz düşman korhusına delālet eyler āmmā sonra zafer bula aru āvāzı

(65b)

(1)siğnek āvāzı çekirge āvāzı korhuya delālet eyler kurbağa āvāzı Tañrı’nun ‘azābına delā(2)let eyler ol yirde nāzil ola Cābir Mağribī eydür eger düşinde yirden yā gökden yā havādan(3)bir sehimnāk āvāzı işitdiyse guşşa ola hem pādīşāhuñ devletine halel ola ne kadar ki āvāzı katı(4)ola guşşa artuk ola eyitmişlerdür ki bir kişi İbn-i Seyrīn katına geldi eyitdi düşümde gördüm(5)ki yer canavarlarından birisi aña söyledi eyitdi ey fülān senūñ ecelūñ yakın gelmişdür kavluhu(6)‘Azze ve Celle (Neml/82) وَأِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ çün bir hafta(7)geçdi ol kişi dünyādan gitdi Bāng-i namāz İbn-i Seyrīn eydür bir mü‘min şālīh görse

ki(8)bir bellü yerde bānglardı Tañrı ta‘ālā aña ziyaret-i ka‘be erzānī kıla eger bellürsüz yirde bānglar(9)-ise mekrūh ola eger bu düşi bir fāsık kişi görse ol kişi uğrılığa nisbet eyler kavluhu Ta‘ālā(10) (Yusuf/70) اِنَّ مَّوَدِّنَ اَيُّهَا الْعِيْرُ اِنَّكُمْ لَسَارِقُوْنَ eger menāre üstinde bānglasa halk Tañrı’dan(11)okıya eger kendü kapısı üstinde bānglar gördiyse eceli tiz gelmiş ola eger kendü evi(12)ortasında bānglar gördiyse oğul yā kız kardaşı ola eger kendü soffası tamında bānglar(13)gördiyse atası yā ‘ammusı öle eger konşısı tamında bekler gördiyse ‘avretile hıyānet(14)eyleye eger pādīshāhın sarāyı tamında bānglar gördiyse pādīshāhın halkı uğurlıkda du(15)talar ba‘zı eyitmişdür ki pādīshāha halk söz söyleye eger bāzārda bekler gördiyse dervīş(16)ola ba‘zılar eyitmişdür ki ehlinden bir kişi helāk ola eger kapuda yā zīr-i zemīnde bānglar gör(17)diyse ol kişi zındık yā münāfık ola eger şehir kapusunda bekler gördiyse ol kişi(18)cāsūs ola Kirmānī eydür eger görse ki kendü dağı ‘avret ikisi bile bāng-i namāz iderler(19)dağı namāz kılurlar tizcek ikisi bile helāk olalar eger görse bāng-i namāzı kelimerin (66a)

(1)de arturur yā eger halka zulüm eyleye eger görse ki bir oğlancık bānglar atası anası hārāb ola yalan(2)sözden eger görse ki hamām içinde bānglar yavuz ola dīnde dünyāda eger kāfilede yā çeride bā(3)nglar görse ol kişi güzārı ola eger görse ki zindānda bānglar andan sonra kāmēt ider(4)hālāş bula eger bāng-i namāz evine eylese eceli yakın gelmiş ola Cābir Mağribī eydür eger görse ki şahrāda(5)bānglar helāk ola eger tağ üstinde bānglasa pādīshāha togru söz söyleye eger görse ki(6)menāre üstinde bāng-i namāz virür hükmi revān ola eger görse iv bucağında bāng-i namāz v(7)irür hak işide hıyānet eyleye eger mihrāb içinde bānglar görse sefere vara selāmet murādla yine(8)gele eger görse ki zīr-i zemīn içinde bāng-i namāz virür ırāğ sefere vara belā göre eger gör(9)se ki tağ içinde bānglar zālimler elinde giriftār ola ‘öze eyleyeler eger kürsī üstinde bāng-i(10)namāz virse yā taht üstinde oynamağıla ‘aklı zāyil ola eger görse ki bāng-i namāzun(11)ünün işidür tā‘atda kāhil ola eger kāmēt āvāzın işitse tevfiķ bula Ca‘fer-i Şādık eydür(12)bāng-i namāz virmek düşde on iki vecihdür hac çok söz hüküm geçmek ululık sefer(13)merg eli kesilmek müflislik hıyānet cāsūslik münāfıklık Pāy-bend İbn-i Seyrīn(14)eydür pāy-bend düşde laţif sözdür eger görse ki bir karı ‘avret beglerle pāy-bend bağışladı(15)ol kadar māl ni‘met-i dünyā hāşıl ola işi nizām tuta eger görse ki çok pāy-bend var-ıdı(16)bağışladı yā zāyi‘ oldu māl ni‘met ki vardı cemī‘in harc eyleye Pāy Dāniyāl eydür(17)eger görse ki bir ayağı kesilmiş yā şınmış yarı mālı telef ola eger görse ki iki ayağı kesilmiş(18)yā şınmış cemī‘ mālı telef ola şāyed ki ol ba‘zılar eyitmişlerdür ki sefere gide eger gör(19)se ki ayağı demür olmuş yā bakır ‘ömri uzun ola mālı bākī kıla eger görse ki ayağı

(66b)

(1)şışedendür ‘ömri tîz geçe mālî pây-dâr olmaya zîrâ işinün beķāsı yokdur eger görse ki(2)ayağı aķsaķ yâ mübtelâ olmuş hâli za‘îf ola maķşûdı hâşıl olmaya İbn-i Seyrîn eydür(3)eger bir şâlih kişi görse ki ayağı aķsaķ olmuş dîni arta ķavluhu Ta‘ālâ (Nur/61) وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ (4)eger görse ki ayakları ipile bağludur bir kişiden aña menfa‘at dege eger görse ki bir ayağı(5)‘aşâyile yürür i‘tikâd eyleye bir kişilere ki vefâsı olmaya eger ‘ameldâr görse ki iki ayağı kesilmiş(6)‘amelden ma‘zûl ola mālî telef ola eger görse ki ayağı demür olmuş ve topuğı ökçesi gümüşt(7)mālî kuvveti arta eger görse ki ayağı ağırır ziyân irişe eger görse ki ayakları bir direge bağlanmış(8)eyü olmaya eger görse ki yemiş ağacına bağlanmış yavuz olmaya zîrâ yemiş ağacı diri adem gibidür(9)ve direk ölü gibidür şundan ötürü ki direk kesilmişdür eger görse ki ayağı ağa dutılmış(10)yâ bir kapuya geçmiş hîleye giriftâr ola ol kadar ki ayağı katı tutulmuş ola eger görse ayağı(11)balçıkda yâ bir tayıncaķ yerde tayandı dîn ü dünyâ işinden kıala yâ katı söz söylene anuñ(12)hakkında ol sebebden melûl ola eger görse ki ayakları tavar üstinde depredür nesne’i(13)istemekde bî-cidd ola Kirmânî eydür iki ayak düşde ata anadur eger görse ki ayakları(14)kuvvetlüdür atasınun anasınun ahvâlî eyü ola eger ayakların za‘îf görse bularuñ hâli(15)za‘îf ola eger görse ki ayakları çok olmuş sefere vara eger misâfirse eger dervîş(16)görse bây ola eger görse ki iki ayağına kına urmuş ‘avret dileye eger dileye eger ‘avret görse öle(17)ayağun öñi ya‘nî barmaķ tarafı ademün ârâyişidür yâ māl sebebinden yâ tã‘atdan Cābir Mağribî eydür(18)eger görse ki ayağı deve ayağı gibi olmuş yâ sığır ayağı gibi olmuş mālî kuvvet arta eger at yâ eşek(19)ayağı gibi görse cāh u ‘izzeti arta işi kuvvet duta eger yırtıcı canavarlar ayağı gibi görse

(67a)

(1)hārām māl hâşıl eyleye eger kuş çengālî gibi görse kesb-i kuvvet arta düşmanlarına zafer(2)bula Ca‘fer-i Şādık eydür ayak görmek düşde yedi dürlüdür ‘aysı ve ‘ömür ve sa‘y eylemek(3)ve taleb-i māl ve kuvvet ve sefer ve ‘avret bilgil ki ayak dikmek düşde kayğuya ve muşibete de(4)lâlet eyler Pây-rencen İbn-i Seyrîn eydür eger görse ki ayağına bilezük geçürmüş renc ve ķo(5)rķu ola şāyed ki zindāna şokalar eger dolaşmış olsa daķı yavuz ola ayağına bend(6)urular haşşa ki altundan ola eger gümüşt(7)pây-rencen ki hāl hāla dirler ‘avret görse eyüdür ‘azeb-ise er ala zîrâ ki hāl hāl(8)‘avrete helâldur er kişiye hārām eger bir kişi görse hāl hālî ayağından çıkardı yâ zāyi‘ o(9)ldı zahmeti gide eger görse ki bir kişiye şatdı yâ bağışladı ol kişi andan melûl ola(10) Pây-bend İbn-i Seyrîn eydür bir kişi görse ki ayağına bend urmuşlar ol kişi korkucı ola(11)pādişāh tarafından eger görse ki iki bağ urmuşlar daķı artık korkusı pādişāhdan ola(12)ve ba‘zı mu‘abbirler eyitmişlerdür ki ‘avret dileye daķı ol yerde muķīm ola eger görse ki(13)ayağı bağlu mescidde muķīm olmuş dîn

yolında s̱ābit ola Kirmānī eydür eger bir kiři ki(14)sefere varmak niyyet eylemiřdür dūřinde görse ki ayađına bend urmiřlar seferinde çok eglene(15)řāyed ki anda muķīm ola eger atı ayađında görse hemān ta‘bīri var eger görse ki bir řehirde(16)bir maħallede ayađına bend urmiřlar ‘avret dileye ol yerde muķīm ola ne ķadar bendi(17)muħkem ola ol yirde iķāmeti artıķ ola eger bend gen olsa yigrek ola řar o(18)lmaķdan eger ayađ bađı gūmiřden olsa muķīm olmaķlıđı ‘avretten ötürü ola eger(19)altun olsa mālдан ötürü ola eger baķırdan olsa dūnyā metā‘ından ötürü ola

(67b)

(1)eger bađlu görse dīnden ola eger ađađdan olsa fesāddan ötürü ola(2)Cābir Mađribī eydür eger bir řayru görse ki ayađında bendi var řayrulıđı uzana eger bir(3)belāya giriftār er kiři olsa ol belādan olinca ķurtılmaya eger pādiřāh görse pādiřāhlıđı(4)pāyende ola Ca‘fer-i řādık eydür ayađ bađı dūřde üç dürlüdür dīnde muħkem olmaķ ‘av(5)ret dilemek sefere gitmekden ķalmaķ Pāy-tābe İbn-i Seyrīn eydür pāy-tābe dūřde(6)çün řöyle řurmiř göre mālדur eger ayađına řarılmıř göre seferdür eger görse ki pātu(7)sı ayađına dolamıřdur yırađ eyler ki sefere gide yoldařsız azıķsız ol gören dūnyādan gide(8)eger görse ki řatdı yā bađıřladı yā řāyi‘ oldı mālı telef ola Pāça Kirmānī eydür(9)eger görse ki ķoyın pāçasın yedi ĥayr u ni‘met bula ol ķadar eger řıđır pāçasın yediyse(10)ol yılda aņa ni‘met çok ĥāřıl ola Cābir Mađribī eydür pāça yemek dūřde delālet(11)eyler ki ol ķadar yetīm mālından yeye ĥāřřa ki ol pāça biřmiř ola Pāyendānlık İbn-i(12)Seyrīn eydür bir kiřiye pāydān olmaķ dūřde delālet eyler aņa ki anuđ mařlaĥatından(13)bile ola ayrılmaya Ca‘fer-i řādık eydür pāydānlık üç dürlüdür mařlaĥatında bile ol(14)maķ ol pāyendān olduđı kiřinüđ bābında ‘ināyet eylemek ĥayr u menfa‘at degürmek eger(15)görse ki bir kiřinüđ pāyendānlıđından çıķdı te‘vīli zikir eyledüđimizüđ ‘aksince ola(16) Bebr İbn-i Seyrīn eydür bebr canavardur ki ařlanuđ dūřmanıdur dūřde görmek(17)delālet eyler ki bir ķavī dūřmana ki nām-dār ola velākin kerīm ve mihribān ola eger görse ki (18)bebrle ceng eyler dađı ģālīb olur dūřmanına zafer bula eger bebr ģālīb oldıysa dūřmanı(19)ģālīb ola eger bebr ķorķup ķaçdıysa dūřmandan eymen ola Kirmānī eydür ki bebrüđ

(68a)

(1)derisi sūñüđini görmek māl ve menfa‘atdur ki dūřmandan iriře ve eger görse ki bebre binmiřdür(2)dađı bebr aņa muťī‘dür dūřman ĥükminde ola Büt eger görse ki puta řapar Taņrı ta‘ālāya(3)‘āřı ola bātıl iř iřleye eger ol řapduđı put ađađdan olsa mūnāfıķlık eyleye(4)bir pelīd mūnāfıķ-ıla eger gūmiřden ise kendü nefsi ārzūsı-çun yakın ola bir ‘avrete ki(5)meyli vardur eger altundan ise meyli ola mekrūh iře dađı māl cem‘ eylemege eger baķırdan(6)yā demürden yā ķalaydan olsa ģaraź-ı dīnden řaleb-i dūnyā ola Kirmānī eydür eger ol büt ki(7)dūřinde gördi

ki anıa tıpar cevherden olsa ğaraı-ı dinde pādışāhlık ola eger az(8)kıymetlü cevherden olsa ğaraı-ı dinden ħarām māl cem‘ eylemek ola eger görse ki putĥāneye(9)girdi ‘akıldan ve bilmekden ‘āciz kıala mūteĥayyir ola Ca‘fer-i Šādık eydür put görmek ta‘biri(10)düşde üç vecihdür yalan ve bātıl mekkār münāfık kiři ve müfside ve aldayıcı ‘avret(11)Baĥş eylemek İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki kendü mālını eyü işe baĥş eyler oĝına ‘avret(12)dileye yāĥūd ĥiřāvendlerinden birine ‘avret vire kendü mālını bulara baĥş eyleye(13)selāmetliĝle eger görse ki kendü mālını fesāda ve yavuz işe řarf eyler fesāda ħarāma meřĝöl(14)ola eger görse ki mālını yād kişilere baĥş eyler işi ĝüci taĝıla ölmekle yā dirliginde(15)kirmānī eydür eger görse ki bir kişinün mālını rızasıyla baĥş eyler ĥayr u řerr māl iyesinündür(16)eger rızāsuz kısmet eyleser gerekse řalāĥa řarf eylesün gerekse fesāda kendüye rāci‘(17)olur Buĥūr İbn-i Seyrīn eydür buĥūr virmek düşde delālet eyler bir mālā ki bir ulu(18)kişiden ĥāřıl ola eger ĥüb koĥulu nesneler buĥūr virdiyse hemān delālet eyler Cābir(19)Maĝribī eydür ol buĥūr ki ĥöř koĥulu ola menfa‘at artık ola Ca‘fer-i Šādık buĥūr

(68b)

(1)virmek üç dürlüdür māl ve ‘ayş ĥöř ve eyü ad Per İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki(2)ķanadı bitmiş şol ķuř ķanadı gibi ĥayr ve ululık bula ķanad ķadarınca ba‘zılar eyitmişlerdür(3)ķuvvet ola Kirmānī eydür eger görse ki ķanadları vardur uçar sefere vara ol sefere ululık(4)bula eger görse ki beline ķuř ķanadı vardur ol ķanad ķadarı ĥayr u menfa‘at ĥāřıl ola(5)eger görse ki ķanadı döküldi ululıkdan düşe mālī eksile Berbat İbn-i Seyrīn eydür(6)şeşte çalmak düşde yalan söz söylemekdür eger görse ki şeşte çalar yalan söyleye(7)yalan medĥ eyleye eger görse ki öñinde bir kişi şeşte çalar bātıla yalan söze rızā vire(8)eger şeşteyile ceng ve ceĝāne ve ney çalınur görse cemī‘ delīldür muşıbeti ki ol yirde vā(9)ķı‘ ola eger görse ki şeşteyi elinden bıraktı yalandan bātıla tövbe eyleye eger şayru kişi(10)görse şeşte çalar ola Kirmānī eydür eger görse ki üstāz řeştāyiler gibi çalar(11)şöyle ki resmeder ĥāl budur kir şeşte‘i çalmak bilmezimiş eger bu dişi ĝören kişi ‘ālim ise(12)ĥalkā ‘ilm eyde ĝökçek takrīr eyleye şöyle ki cemī‘ine ĥöř gele ol ki üç dürlü ‘ilm(13)eyü eyde tefsīr ve fıķıĥ ve kışaş eger cāhil olsa bir iş işleye ki ĥalk anı melāmet eyleye(14)ler eger düşinde şeşte āvāzı işitse bir ölü ‘avret ĥaberin işide dostlık eyleye(15) Bercesten şıçramakdır İbn-i Seyrīn eydür eger düşinde görse ki bir yirden bir yire şıçrar(16)bir ĥāle daĥı döne eger görse ki ķalkduĝı vakīit elinde ‘āřası vardur bir ĥālden(17)bir ĥāle döndükde i‘timādı bir muĥkem kişiye eyleye Kirmānī eydür eger görse ki(18)bir ırmaķdan yā bir kıyudan taşra ķalĝdı yavuz ĥālden eyü ĥāle döne eger görse ki(19)ne yerde dilese ķalĝar ķuvvetlü ola küll-i ĥāle Cābir Maĝribī eydür eger görse ki bir yüce yerden

(69a)

(1)bir arı yere ƙalğdı fesād işden şalāha gele Ber-dār kerden aşmak İbn-i Seyrīn eydür(2)bir gün bir kişi geldi eyitdi ki düşümde iki kişi gördüm birisinün elin keserler birini boğazdan(3)aşarlar eyitdüm eger toğru dirsen şehrün begini ma‘zūl ideler dağı yerine koyalar hemān(4)gün eyle eylediler Kirmānī eydür eger görse ki kendüyi aşdılar dağı halk aña nazar eylediler ol ƙadar(5)hālƙ ulu ola eger kimse baƙmadıysa ululıƙ bula velī dīni yolunda müdebbir ve fāsıƙ(6)ola eger görse ki bir aşılımış kişinün etinden yer ƙarām māl bir ulu kişi mālından ki halka musallať(7)dur hāşıl eyleye eger görse ki yidügi etün eşeri vardır eger eşeri olmasa bir muhteşem kişi(8)ğıybet eyleye eger görse ki aşdılar dağı ƙan teninden revān oldu ğıybet söyleye günāh(9)eyleye Ca‘fer-i Şādıƙ eydür aşmak dört nesneye delālet ƙılır bir ululıƙ bir māl biri(10)ğanīmet bir ululanmak Bürd İbn-i Seyrīn eydür düşünde gördükleri bürdün eyüsi(11)oldur ki panbuƙdan ola dağı yeşil ve aƙ ola eger görse ki yeñi bürde ton giymişdür(12)ol tonun ğınlıgı ululıgı ƙadarı hayr ve eylik bula eger taracık eski olursa ‘aksince(13)ola Kirmānī eydür bürde şatıcı düşde bir kişidür dīn dünyā ihtiyār eylemiş olsa(14)vaƙtı ki panbuƙdan ola eger ibrişim var-ise ol kişi tālīb-i dünyā ola Perde İbn-i Seyrīn(15)eydür eger düşünde görse ki ƙapusında perde aşılımışdur gerekse tar gerekse yoğun olsun(16)ƙatı ğuşsa ol üstine ‘azīm ƙorƙu ola aħir eymen ola ğuşşadan feraħ bula eger perde ulu(17)sarāy ƙapusında yā mescid ƙapusında yā bāzār ortasında görse ğuşsa dağı artık ola Kir(18)mānī eydür eger görse ki perde zāyi‘ olmışdur ğuşşadan feraħ bula ƙorƙudan ƙurtıla(19)Cābir Mağribī eydür yeñi perde ra‘iyete ğuşşadur pādişāha eyü ve eski perde bunun ‘aksinedür

(69b)

(1)Perde-dārī İbn-i Seyrīn eydür eger bir kişi düşünde görse perde-tārılıƙ eyler hāceti(2)revā ola ‘izzeti artık ola bir ulu kişiden murādı hāşıl ola Cābir Mağribī eydür eger görse ki(3)bir ‘ādil pādişāhun perde-dārılığın eyler hayr ola dağı helāl māl bula eger zālīm pādişā(4)hun perde-dārılığın eylerse fesād işleye ƙarām bula Perestü ƙırlağuca eydürler İbn-i(5)Seyrīn eydür eger görse ki ƙırlağucı tıtdı yā bir kişi aña virdi bir kişiden ki ayrılmışdı yine(6)birlik eyleye eger görse ki ƙırlağucı boğazladı yā elinden şaldı bir kişiyile ki ulaşağı vardır(7)ayrıla Kirmānī eydür ƙırlağuc düşde bir bay ‘āƙıl kişiye delālet eyler eger düşmanı görse(8)bir bay ‘āƙile ‘avret ola eger görse ki elinde öldi yarı ola ol sebebden ğuşşalu(9)ola Cābir Mağribī eydür eger görse ki ƙırlağucı tıtdı ğuşşadan ƙurtıla müşkil işler(10)güzer ola Berf ƙardur İbn-i Seyrīn eydür ƙar görmek ‘azāb ve ğuşşadur meger ki az ola (11)vaƙtinde göre eger ƙışın ƙar görmek yā bir yerde ki dāyim ƙar yağar ol yerde ni‘metdür yaz faşlında (12)ıssı yerlerde melāletdür Cābir Mağribī eydür ƙar görmek düşde hezīmetdür hāşsa ki yelile ola(13)Ca‘fer-i Şādıƙ eydür ƙar görmek

düşde altı vecihdür çok rızk dirlik çok māl(14)ucuzluk leşker şayruluk eger görse ki yazın qar cem‘ eyler helāl cem‘ eyleye eger kışın(15)cem‘ eyleser ‘ayşî hōş ola menfa‘at bula Kirmānī eydür qar şol serd yerde eyüliktür(16)ammā germ yerde kaht u guşşadur eger görse ki qar yer kış faşında eyüdür yazdan Berķ (17)yıldırım İbn-i Seyrīn eydür ki yıldırım düşde bir ulu pādīşāhuñ hazīne-dārıdur(18)ba‘zılar eyitmişdür ki yıldırım düşde va‘de eylemekdür yavuzluğa bir tab‘kār kişiye eger görse(19)yıldırım havādan yā bulıtdan aldı bir iş işleye hayr ola eger görse ki yıldırım şakır ol yirde

(70a)

(1)ni‘met çok ola hāşsa ki yumuşak yel ese bilesine Bergüstvān kejmīdür İbn-i Seyrīn eydür(2)kejm görmek düşde muhkem iş işlemekdür eger görse ki kejmīlü ata binmişdür düşmana(3)zafer bula işi muhkem ola şöyle ki hīç halel gelmeye Cābir Mağribī eydür eger görse ki atı kejmīle(4)bezenmişdür çeri arasında çayır işleri gönli murādınca hāşıl ola devlet aña yārī ola hīç(5)düşmanı zafer bulmaya her gün sa‘ādeti arta eger görse ki atından kejm düşdi ‘aksince(6)ola zıkr itdügimüzün Birinc İbn-i Seyrīn eydür birinc düşde māludur ki rencile hāşıl(7)olur eger az birinc görse az māl hāşıl eyleye eger çok görse çok māl zahmetile(8)hāşıl eyleye Kirmānī eydür eger görse ki bişmiş birinc yer cümle hāceti revā ola eger(9)birinci bişmiş etile yerse dahı eyü ola eger südile yerse katı eyüdür eger ayanla yerse guşşa(10)dur Ca‘fer dahı hemān rivāyet ider Perende uçar kuşdur İbn-i Seyrīn eydür eger gör(11)se ki elinde kuşı vardı uçdı girü geldi hāceti revā ola zīrā ki kuş uçıcağ(12)girü gelmez çün geldi eyüdür her uçar kuşun ta‘bīrī adınun evvel harfine bakup yerinde(13)zıkr eylenmişdür Berre kuzıdur İbn-i Seyrīn eydür eger düşde kuzı görse gerekse(14)erkek gerekse dişi oğıldur eger görse ki kuzısı öldi yā boğazladı oğlı ola eger(15)görse ki kuzı etin yedi oğlı sebebinden guşşalu ola Kirmānī eydür kuzı düşde hayr u(16)māludur ululuğı kiçikliği kadarı eger görse ki kuzısı vardır ol kadar māl hāşıl eyleye eger görse ki(17)kuzı boğazladı etinden yedi ol kadar helāl māl eyleye oğlı sebep ola eger görse(18)kuzı yā oğlağı boğazladı ammā etiçün degil muşibet irişe oğlından ötürü Birehnegī (19)yalıncaçlık İbn-i Seyrīn eydür eger bir kişi kendüyi düşinde yalıncaç göre şöyle ki halkından

(70b)

(1)utana giysi üstine sırrı āşikāre ola halkun arasında rüsvāy ola eger görse ki(2)yalıncaçdur kimseden utanmaz giysi istemez hac eyleye eger düş gören şālih kişi olursa günāhı(3)yarlıgana eger şālih olmaz-ise eyü degil Kirmānī eydür eger kişi kendüyi yalıncaç görse dahı bilse(4)ki hayr işe meşğuldur düşmana zafer bula eger hilāfın görse yavuzdur eger kişi kendüyi (5)yalıncaç görse dahı dünyā talebinden olsa guşşalu ola eger görse ki izār beline bağlamışdur(6) ‘ibādete cehd eyleye Cābir eydür yalıncaçlık düşde miñnet ve rüsvāy eger ‘avret

örtülüyse(7)şâlih kişiye eyüdü fâsık kişiye yavuz Ca'fer-i Şâdık eydür yalnızcaklık düşde şâlih kişiye(8)hayr u bereketdür müfsid kişiye bî-hürmetlik Pervâne İbn-i Seyrîn eydür ki pervâne düşde (9) bir za'îf ve câhil kişidür zîrâ ki bilmezlikden pervâne kendüyi helâk eyler eger görse ki(10)dutar bir câhil kişiyle şöhet eyleye Kirmânî eydür eger düşinde görse ki pervâne ar(11)dından uçdı dağı bu kişi ol pervâne'i dutdı bir kız oğlan hâlâyık ala ol hâlâ(12)yıkdan bir oğlu doğa eger ol pervâne'i öldürdiyse yâ elinde öldiye ol oğul helâk(13)ola Bürüt bıyığa eydürler İbn-i Seyrîn bıyığa eydür düşde âdemün heybetine delâlet eyler(14)eger görse ki dırnak kesecek bir kişinin bıyığın düzdi yâ kendünün şöyle ki 'âdetdür hiç(15)ziyân olmaya eger görse ki bıyığın dibinden kesdi yâ yoldı heybetine noşşân ola Kirmânî eydür(16)eger bir kişi düşinde görse bıyığı uzanmış kuvveti arta eger görse ki bir kişi bıyığı kopardı(17)huşumet eyleye eger görse ki bıyığı ağarmış işliyecek işden girü tura eger 'avret görse(18)ki bıyığı bitmiş uzun olsa guşşadur az olsa 'izzetdür murâdına irişe Burûc (19)Dâniyâl eydür düşde Hamel ve Esed ve Kavs burcın görmek delâlet eyler ki pâdişâhuñ

(71a)

(1)sipeh-sâlârın göre Sevr Sünbüle ve Cedî burcın gören pâdişâhuñ vezîri oğlunuñ(2)şöhetine irişe Cevzâ ve Mîzân ve Delv burcın gören şarâb-dârı pâdişâh göre İbn-i Seyrîn eydür(3)eger bir kişi düşinde Hamel burcın görse bir muhteşem kişiyle işi ola hâcetin revâ eyleye eger Sevr(4)burcın görse bir câhil kişiyle işi ola hâceti geç revâ ola eger Cevzâ burcın görürse(5)bir 'âlim faşîh dillü kişiyle şöhet eyleye hâceti revâ ola eger Esedi görse yâ pâdişâh yâ bir(6)ulu kişiyle şöhet eyleye hâceti revâ ola ve ululuk bula eger Sünbüle görse bir ikinci vefâ(7)sız kişiyle işi vâkı' ola maşşûdî hâşıl olmaya eger Mîzân burcın görse bir 'âlim(8)yâ kâdî şöhetine irişe her va'de ki eyleye vefâ kıla maşşûdî hâşıl ola eger (9)'Akreb görse düşmanıyyla yâ bir yavuz işlü 'avretile işi ola murâdî hâşıl olmaya kaygulu(10)ola eger Kavsî görse bir ulu gâzî kişiyle işi ola hâceti revâ ola eger Cedî(11)burcın görse 'izzet ü devlet bula eger Delv burcın görse bir kişiyle ne dervîş ola ne bay(12)şöhetine ola hâceti revâ ola dağı halk anı seveler eger Hût görse bir garîb eyü fikirlü(13) sâde kellü sünjülü kişiyle irişe hâceti revâ ola Perî düşde perî görmekte(14)mu'abbirler hilâf eylemişlerdür ba'zı eyitmişdür ki 'azîz dost göre ba'zı eyitmişlerdür ki dü(15)şmandur ba'zı eyitmişlerdür ki bahtdur hâceti revâ olmağdur her işde ki ola Hüreyre razıya(16)'llâhu 'anhu rivâyet kılar peygâmbere hazretinden a.m. ki buyurmuşdur ki perî görmek düşde(17)devlet ve ululıktur elini perî elinün üstinde komağ kuvvet ve şadılıktur İbn-i Seyrîn eydür(18)bir kişi kendü perîsin düşde hûb yüzlü ve şadumân göre 'izzet ü devlet bula(19)eger zişt yüzlü göre guşşalu ola eger ölmüş göre işleri şûrîde ola eger ceng

(71b)

(1)eylese bahtı āşüfte ola Kirmānī eydür perīlerūn kimisi müslümāndur kimisi kāfirdür müslümānın(2)görse dost göre baht bula kāfirin görse düşmanın göre guşşalu ola Dāniyāl eydür(3)eger kişi kendüyi periler arasında görse sefer eyleye ol sefer aña mübārek ola eger görse ki(4)perī boynına getürmişdür alur gider ‘izzet ve ululuk bula eger görse ki perī boynında dü(5)şdi ‘izzetden düşe eger görse ki perīler hōşlīgile söyler işi eyü ola eger perī eyü(6)donile görse hālī eyü ola eger çirkin donile görse yavuz ola eger görse perī(7)nesne virdi altundan gümüşden tondan devleti arta Cābir Mağribī eydür eger perī(8)perī şayru veyā ölmüş görse hālī eyü olmaya eger görse ki perīler pādişāhı hōş gördi nesne v(9)irdi devlet ü ikbāl bula pādişāha hāşş ve muḳarrib ola eger görse ki perī gāh görünür gāh(10)şaklanur bir ‘avret aña mekr eyleye eger görse perīlū evine girdi daḥı anı gördi ğurbete(11)düşe görmedügi şehirleri göre eger perīler tıtdıysa alup gitdiyse hāceti revā ola(12)ol yerden ki ümīzi yokdur Ca‘fer şādık eydür perī görmek düşde beş vecih(13)dür ‘azīz dostdur eger müslimān olsa eger kāfir olursa düşman ola ikinci baht ola(14)üçünci hāceti revā olmak dördünci devlet beşinci yalan ḥaber ve bātıl iş Perīden uçmak Dāni(15)yāl eydür eger bir kişi görse ki bir yerden bir yere daḥı kuş gibi uçar ne kadar yüce uçdıysa(16)ol kadar şeref bula eger görse ki gökden yaña uçar rāst havāda tīz mazarrat irişe eger(17)göge erdiyse mazarrat artuḳ ola eger göge çıkup görünmez oldıysa girü yire(18)inmediyse eceli tamām olmuş ola İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki kıble tarafından uçar

(72a)

(1)kendü evine gelür seferden tīz döne çok menfa‘atıla evine gele hāşşa ki kanadları var olsa(2)eger görse kanadsuz uçar kendü hālinden döne bir hāle daḥı eger görse ki çok yünleri(3)var kuş gibi ‘izzeti arta eger görse ki kendü tamı üstinde uçar bir tam üstine daḥı konar(4)‘avretin boşaya bir daḥı ala Kirmānī eydür eger görse ki göge yakın uçar hac eyleye eger görse ki(5)kanadları var ammā kuş kanadına benzemez bir ulu iş işleye ki ḥalk ‘acebleye eger görse ki(6)uçdı göge deġin girü yere indi şayru ola şöyle ki ölüm hāddine vara sonra şifā bula(7)Ca‘fer eydür uçmaġun düşde beş vechi var sefer hac şeref taġayyür-i hāl ölüm şayruluk(8) Büryān İbn-i Seyrīn eydür ki büryān düşde söz söyleyici ola ki rızık istemekde eli uzun(9)ola daḥı ol rızık yā kendü eline girür yā bir kişiyē daḥı ve rızık çok ola bişmiş et(10)yigrekdür büryāndan Kirmānī eydür eger bir kişi düşinde görse ki koyın eti büryān yir māl(11)hāşıl eyleye zahmetile eger şıġır büryānın yese emān bula ḳorḳudan ol yılda eger(12)ḳuzı büryānın yese yā oġlaḳ büryānın yese az māl hāşıl eyleye ba‘zı mu‘abbirler eyitmişlerdür ki(13)oġlı doġa Cābir Mağribī eger görse ki büryān başın yer bir uludan ḥayr u menfa‘at bula(14) eger görse ki kuş büryānın yer ‘avret cihetinden mekrile māl hāşıl eyleye eger görse ki tuzlu(15)balık büryānın yer ‘ilm istemek-içün sefer eyleye yā bir ulunuḡ şoḥbetine

meyl eyleye eger bu düşü(16)gören kişi şālîh olursa eger müfsid olursa guşsa ve düşmanlık bula taze balık(17)büryânın görmek yigdür tuzlu balık büryânından ulu balık büryânın yigdür uşakdan ve bilgil(18)ki büryân satıcı düşde bir kişi ola ki anuñ sebebinden halkuñ rızkı arta Bezzâz (19)düşde bezzâz görmek delâlet eyler ki bir kôrşulu kişi göre zîrâ ki biz bahâsı altun yâ akça

(72b)

(1)olur düşde akça yaramaz sözdür endîşedür ki hîç hayr olmaya eger kendü bezzâ(2)zlîk eylese hemân ta'bîri vardır eger biz bahâsına akçadan altundan artık nesne alsa(3)eyüsi yavuzı ol düşün ol aldugı nesneye ta'alluk dutar eyü olsa ta'bîri eyü ola(4)yavuz olsa yavuz ola Kirmânî eydür eger bir kişi düşinde görse ki bezzâzlîk eyler dahı(5)şatduğı biz bahâsına altun yâ akça almadı delâlet eyleye ki ol kişi câh u şeref bula muhteşem(6)kişilere ol kişiyi seveler eger görse ki kumâş bahâsına altun yâ akça aldı guşşalı ola(7)ziyân irişe eger görse kendü kumâşî'ivażına bir kumâş dahı aldı eyilik bula murâdı hâşıl(8)ola Ca'fer eydür bezzâzlîk düşde zînet-i dünyâdur Boz keçidür İbn-i Seyrîn eydür keçi dü(9)şde bir ulu dünya kişidür dişi keçi 'avretdür eger görse ki bir bilmedügi keçi'i boğazladı(10)bir ulu kişiye zafer bula eger görse ki derisini yüzdi etinden ayırdı mālını harc eyleye eger(11)görse ki etinden yer mālından yeye eger görse ki bir tekeye bindi çevre yaña sürdi ulu kişiye(12)mekr eyleye kaçarı dilerse döndere eger görse ki teke üstinde düşdi dahı yaña(13)kaçdı ol kişi kendüye gâlib ola eger görse ki teke kendüye bindi yâ boynuzla urdı(14)ol kişi ki ol düşi gördi hürmetden düşe eger görse ki bir tekenün iki boynuznu sıdı(15)ol bir dünyâ kişini 'amelden düşüre eger görse ki tekenün boynuzu uzandı muhkem oldı(16)yâ şuda artdı bir ulu kişiyi şuglinden ulala kendü zafer bula eger görse ki(17)yünji 'âdetden artuk oldı ol kişinün mālı arta eger yünjinden alsa ol kadar(18)ol kişiye mālından ala eger görse ki bir dişi keçi aldı 'avret dileye Kirmânî eydür eger(19)görse ki bir dişi keçi şatun aldı halâyık ala eger görse ki dişi keçi şagdı dahı südinden

(73a)

(1)yedi 'avret mālın ala ol süd kadarı ol maldan yeye eger görse ki bir dişi keçi boğazladı(2)yâ etinden yedi ol 'avretten hâceti revâ ola eger görse ki bir dişi keçi boğazladı(3)ammâ mâkşüdi et degil bir 'avret kâbînile ala eger görse ki bir dişi keçi evinde(4)taşra çıkdı 'avretin boşaya eger görse ki evinde bir bölük keçi var yâ bir yerde(5)dahı bilür ki kendünün mülkidür ol kadar māl ganimet bula eger görse ki bir bölük keçisi koyunu(6)vardur otarur her kanda dilerse iledür 'Arab'dan 'acemden bir vilâyete hâkim ola zîrâ ki(7)her koyun keçi ki ak ola yâ alaca ola delâlet ola 'acem vilâyetine eger kara ve şaru(8)olsa delâlet eyleye 'Arab vilâyetine Câbir Mağribî eydür eger görse ki dişi keçi etinden yer biraz hasta(9)ola tîz 'âfiyyet bula ve südi ve yünji deri delâlet hayra eyler ki aña irişe eger görse ki(10)oğlak buldı yâ bir kişi bağışladı yâ

şatun aldı Tanrı ta‘ālāya bir hūb oğul(11)vire eger görse ki oğlağı boğazladı oğlu helāk ola eger oğlağ etinden yise(12)oğlu mālından nesne dege Ca‘fer eydür teke düşde çerī başına delālet eyler eger(13)görse ki bir teke buldı dağı bindi eger çerçī olur-ise çerī başı ola eger ‘āmdan o(14)lur-ise ancılayın kişiyle şöhet eyleye bay ola Emīrū’l-Mū’mīnīn ‘Alī keremme’llā’hu vecchēhū(15)rivāyet eyler ki peygāmbere hāzret buyurdı ki her kişi ki düşinde göre bir teke şatun aldı(16)dağı kulağından dutdı evine iletdi kırk yıl dervīşlik andan ırak ola keçi şa(17)tıcı düşde bir kişidür ki erenleri ‘avretleri bile cem’ eyler Bezm āverd nevāleye eydürler Kirmānī(18)eydür nevāle yemek düşde māl cem’ eylemekdür eger görse ki nevālesi vardur dağı yer ol kadar(19)māl cem’ eyleye ba‘zılar eyitmişdür eger cem’ olmuş māl hāşıl eyleye Cābir Mağribī eydür

(73b)

(1)nevāle yemek hayra delālet eyler eger çāšnīsī eyü olursa eger eyü olmazsa guşşadur(2) Bezr-i katūn İbn-i Seyrīn eydür katūn guşşadur yemek delālet eyler ki ol(3)yedüğü kadarı mālından eksile Bisāt döşege eydürler eger düşinde görse ki döşek döşer(4)dağı üstinde oturur ni‘met çok ola eger döşek getürdiyse ni‘met eksik ola eger(5)pādişāh gördiyse döşek döşerse mülki arta ‘ömri uzun ola Cābir Mağribī eydür eger görse ki(6)bir yeni döşek var mālī ni‘meti arta eger döşenmiş görse rızk kapısı açıla eger(7)görse ki bir bölük halk döşegi üstinde otururlar çok rāhat bula eger görse ki(8)döşegini şatdı yā kişiye bağışladı ni‘meti eksile eger görse ki göyindi hālī eyü olmaya(9) Püster hemān döşekdür İbn-i Seyrīn eydür döşek düşde ‘avretdür ol döşek(10)astınun her nesne ki döşekde göre ziyādeden noķşāndan ta‘alluķ ‘avretine dutar eger gör(11)rse ki döşek şatun aldı yā bir döşegi dağı degşürdi yā ol döşekden bir döşege(12)dağı varıdı ‘avret ala şāyed ki evvelki ‘avretine talāk vire eger görse ki döşeginün(13)hālī bir dürlü dağı oldı ‘avret öle eger görse ki kendü döşek üstine bir dö(14)şek dağı ancılayın yā yigrek yā aşğarak var bir ‘avret dağı ala eger görse ki döşegini(15)şatdı yā bükdi getürdi bir bucağa qodı ‘avretini boşaya katından gide yā öle(16)kirmānī eydür eger kişi kendüyi bir bilmedüğü döşekde görse yā bilmedüğü yerde ol(17)döşegin kıymeti kadarı yer hāşıl ide eger kendü döşegi bir taht(18)üstinde görse döşenmiş dağı kendü üstinde oturmuş menzilet bula düşmanların(19)ķahr eyleye Cābir Mağribī eydür döşek düşde vilāyetdür ve dileñmek ķavluhu ‘Azze ve Celle

(74a)

(1)(Kehf/31)عَلَى مُتَكِنِينَ فُرُشٍ بَطَائِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ eger görse ki döşegini evinden taşra bırağdı yine(2)evine getürdi ‘avreti rec‘ī talāk boşaya yine ala eger görse ki iki üç döşek var(3)ol şağışca ‘avret ala yā hālāyık şatun ala eger döşegini bir kuyuda yā mağārada(4)görse çıkārı-bilmese ‘avret helāk ola eger görse ki bir yumşak döşek üstinde(5)yatmışdur ol yıl üstine mübārek ve muvāfık ola eger görse ki döşek yünile töludur bir(6)bay ‘avret ala eger görse ki

döşegi yırtılmış yâ ginlenmiş ‘avret öle yâ dîn diyānet utanmağı(7)olmaya eger görse ki ibrişimdendür bir ‘avret ala fāsıka eger görse ki ibrişim döşegini(8)panbuk döşege degşürdi bir ‘avret ala fāsıka dahı anı kıoya bir şāliha ‘avret ala eger(9)görse ki bir sıçan döşegini deldi kendü ‘avretile bir yād kişi arasında kalbānlık eyleye(10)fesāda rāzī ola eger döşegini havāda mu‘allak görse ‘avret öle eger girü yere inmiş(11)görse şayru ola ve yine şağıla eger görse döşek bir yüce yerde döşenmişdür(12)işi yücele devlet bula Dāniyāl eydür eger kendü döşegin yeşil görse bir ‘avret(13)ala pārsā dīndār eger kızıl olsa ‘avreti fesāda meşğul ola eger ak görse ‘avret(14)‘āleme dīndār ola eger şaru görse şayruluk ola eger kara görse ‘avreti bed-(15)hūy ola eger görse ki eski döşegi yeni oldu ‘avretinūñ yavuz hūlkı eyü ola eger(16)‘aksi olsa ‘aksi ola eger görse yeşil döşegi kızıl oldu ‘avret şalāhda(17)fesāda māyıl ola eger ‘aksin görse ‘aksi ola eger görse ki kızıl döşegi ak(18)oldı yâ şaru oldu ‘avreti günāhdan tövbe eyleye dahı şayru ola şöyle ki ölmege(19)yakın ola eger görse ki yeñi döşegi var altında yastıklar kıomış yigit ‘avret ala hālāyıklarla

(74b)

(1)kullarıla eger bilmedügi bir yerde bir döşek bulsa bir yer şatun ala ekincilik eyleye ba‘zılar(2)eyitmişlerdür mīrāşdan nesne dege eger görse ki döşegi vardur havāda mu‘allak kendü üstinde (3)yatmış ‘avreti sebebinden ululuk bula Bostān-efrūz bir çiçekdür İbn-i Seyrīn eydür(4)bostān-efrūz düşde şāzılıkdur velākin dīne eyü degil eger görse ki kişiyi virdi ol kişi(5)şād eyleye Kirmānī eydür eger vaktinde göre bir ulu kişi göre ba‘zılar eyitmişlerdür ki bir(6)bāzergān ‘avretin göre hūb ve māldur ve hōş-tabī‘at eger bostān-efrūz yerinde yayılsa(7)ol zıkr itdügimüz kişiyile yâ ‘avretile şöhet eyleye eger yerinden kıoparsa ancılayın kişi(8)şöhetinden ayrıla Pistān emcekdür İbn-i Seyrīn eydür emcek düşde kızdur her(9)nesne ki anda göre eyüden yavuzdan şalāhdan fesāddan cemī‘ delīl kıızlaradur eger(10)görse ki emceginden süd revān olmuşdur kıızınun ni‘meti rızkı arta helāl māl bula eger(11)görse ki süd yerine kıan akar hārām māl bula rızkı eksile eger bir ‘avret görse ki emcegi endā(12)zedden taşra uzanmış kıız toğa eger er kişi görse ki emceginde süd cem‘ olmuş eger(13)‘avret yoğ-ısa ‘avret ala eger var-ıse bayaya eger bu düşi bir kıarı ‘avret dervīş görse(14)öle eger yigit ‘avret görse ‘ömri uzun ola eger kıız oğlan görse er ala eger gökçek(15)kıız görse eceli gelmiş ola Kirmānī eydür eger bir kişi görse bir ‘avretin emcegin emer(16)şayruluk ola eger ‘avret yüklü ise er oğlan toğura eger ‘avret görse ki er kişi(17)emceginde süd emer dünyālığı çok ola Cābir Mağribī eydür er emcegin düşde görmek(18)delālet eyler ‘avret hālīne ‘avret emcegin kıız hālīne eger bir ‘avret emcegin kesilmiş(19)görse kıızı ola eger er kişi emcegin kesilmiş görse ‘avret ola eger ‘avret görse ki

(75a)

(1)emcek altında bir dağı yetmiş kız toğura eger görse ki iki emcek dağı ulalmış oğlanlarının hāli(2)eyü ola yā kızın ere vire eger görse ki emceginde süd emer kızından mīrās dege eger gör(3)se ki emceginde süd kendü karnına akar ziyān dege eger görse ki emcegi oda göyindi kızına(4)pādişāhdan bir iş ve ‘amel irişe ve eger görse ki cümle teni emcek olmuş oğlanları çok ola(5)eger ehl-i beyti yoğ-ısa mālī arta velī halk melāmet eyleyeler eger bir ‘avret görse ki emceginde(6)aşılmış hārāmdan oğlan toğura Ca‘fer şādık eydür emcek görmegün düşde beş(7)vechi var uşag oğlan kızlar hizmetkārlar dostlar kardaşlar Pistān-bend emcek(8)bağı İbn-i Seyrīn eydür emcek bağı düşde görmek ‘avrete ‘izzetdür er kişiye kancı yemek(9)Kirmānī eydür eger ‘avret görse ki emceginün bağı var māl ve ni‘met bula devletinde şād(10)umān ola eger er kişi görse eyü olmaya maḳşūdī hāşıl olmaya Pūşt arḳaya eydürler İbn-i(11)Seyrīn eydür arḳa düşde bir kişidür ki aḳa şıgıncalar dağı kuvvet tutalar şöyle ki kılun(12)hāce arḳasıdur ra‘iyetün pādişāh ba‘zı mu‘abbirler eyitmişlerdür ki arḳa kişinün yāridür(13)eger görse ki arḳası sındı ol şıgındığı kişi dünyādan gide eger arḳasına zaḥm(14)irdiyse āfet irişe ol kişiye ki anun pūşt penāhidur Kirmānī eydür arḳanun(15)mühresi kuvvet ve oğuldur her şalāha ve fesāda ki arḳanun mihrelerinde vākı‘ ola(16)te’vīli kuvvetdür kendünün oğlanlarının eger görse ki arḳası muḥkem ve dürüst olmuş(17)oğlu ola kuvvetlü ‘ākil eger görse ki arḳasına nesne getürmişdür uğrılığı kadamı zaḥmet(18)ü melālet bula eger görse ki bir ölmüş kişi’i getürmişdür ol kişinün me‘ūneti anun üstine(19)ola ve eger görse ki arḳasına nesne getürmişdür delālet kılur ki kavimlerinden biri

(75b)

(1)ölmüş ola Cābir Mağribī eydür düşman arḳasın görmek düşde eymenlige delālet eyler ḳarı ‘av(2)ret arḳasın görmek dünyā dimekdür andan İsmā‘īl Eş‘at eydür arḳa düşde kardaşdur eger(3)görse ki arḳası sındı kardaşı öle eger görse ki arḳasının ortası ağırur kardaşından(4)yā bir ulu kişiden guşşalu ola eger görse ki bir ‘illet sebebinden arḳasına dāğ urmışlar(5)delālet eyleye dīninün dünyāsının şalāhına eger görse ki arḳasını bir dīvāra tıyamışdur(6)sefere vara māl hāşıl eyleye Ca‘fer şādık eydür arḳa görmek düşde on iki vecih(7)dür kuvvet kardaşı yārī pādişāh vezīr hüccet ata ana oğul māl yārī virmek dede ya’nī ata(8)ba‘zılar eyitmişlerdür ki arḳa görmek kāfire imān gelmekdür fāsıka tövbe cāzūya selām(9)münāfıka ihlās Pūşte bir yüce yere eydürler eger yazı ortasında bir yüce depe görse(10)yā bir tağ delālet eyleye ki bir ulu kişi göre ki şeref ü menzilet ol depe yöresindeki yer(11)kadamı ola teşbīhen eger görse ki bir depe üstinde muḳīm olmuş tırmış bir ulu kişi katinā(12)vara māl u ni‘met bula eger görse ki ol depe kendünün mülkidür bir ulu kişi mā(13)lını mi‘metini ala anun yerinde muḳīm ola eger görse ki ol depeden aşığa düşdi yā bir kişi (14)bırakdı bir ulu kişi sebebinden hürmeti eksile eger görse

ki bir yüce depeye çıkar guşsa vü renc(15)irişe Ca'fer-i Şādık eydür düşde yüce bir yer görmekligün dört vechi var yücelik(16)māl kuvvet nev-mīzlik Peşm yündür İbn-i Seyrīn eydür yün helāl māludur atılmış yün(17)yigrekdür eyüdür atılmamışdan eger görse ki yün var yā şatun aldı dahı evine iletdi(18)ol kadar helāl māl hāşıl eyleye kavluhu Ta'ālā وَمِنْ أَصْنَافِهَا وَأَوْبَارِهَا Kirmānī eydür eger görse ki yün kendüden ırağ eyledi mālını telef

(76a)

(1)eyleye eger görse ki göyindürdi mālını fesād yere harc eyleye eger görse ki yünden yeni don giymişdür(2)çok māl hāşıl eyleye eger görse ki yünden yā panbukdan döşek şatun aldı bir bay 'avret(3)ala Cābir Mağribī eydür ki deve yün düşde māludur pādīşāh tarafından ba'zılar eyitmişlerdür ki(4)mīrās-ı māludur Peşşe uyuzdur İbn-i Seyrīn eydür uzı düşde görmek bir hor ve za'īf ve nā(5)kes kişidür yā bir hākīr azacığ işdür eger görse ki uzıla ceng eyler bir za'īf kişiyile huşūmeti(6)ola yā bir hor iş işleye ve eger görse ki uzı yutdı bir hār kişiyile iş işleye dahı andan(7)az hayr bula eger görse ki çok uzlar dūrilmiş tenini ısırlılar 'avvāmuñ diline düşe bu(8)lardan ziyān göre zīrā uz kan içer ta'bīri māludur eger burnına kulağına girse(9)nākes kişiden renc irişe Kirmānī eydür eger görse ki uzlar evine girdiler gāmgīn ola ve eger görse ki(10)çok uzlar evinde cem' oldılar hār kişilerle iş ola eger görse ki uyuzları öldürdi(11)za'īf düşmanlarına zafer bula eger görse ki uz burnına girdi çıkmadı bir 'azīm belāya(12)giriftār ola Baṭṭı kazdur ördege dahı eydürler İbn-i Seyrīn eydür düşde(13)māl u ni'metdür ol kadar ki gördi hāşsa ki kendü evinde yā mülkinde göre eger görse(14)çok kazları bir sarāyda yā bir maḥallede çağırurlar ol yerde muşībet ola eger görse ki kaz(15)kendüye söyler bay 'avret sebebinden sefer eyleye hürmet bula Kirmānī eydür kaz düşde(16)bir kişidür ki ehlinden ulu ola mālūdār hışım çok eger kaz etinden nesne buldıysa(17)az yā öküş ol kadar ni'met bula ol didigümüz kişiden Ca'fer-i Şādık eydür ki ak kaz mā(18)ldur yā bay 'avret kararı hālāyıkdur eger görse ki kazı boğazladı etinden yedi mīrāsdan(19)māl bula harc eyleye Baḡal koltuḡa eydürler İbn-i Seyrīn eydür koltuḡ düşde melā

(76b)

(1)metligle māl bulmaḡdur koltuḡ kılı murād bulmaḡdur düşmanı ḡahr eylemek kavluhu Ta'ālā وَاضْمُمْ يَدَكَ إِلَى جَنَاحِكَ ba'zılar eyitmişlerdür ki delālet eyler ki mürüvvetden el çekmege ve hastalığa ve noḡşān(3)olmak koltuḡda murād bulmaḡa delālet eyler ve düşmanı ḡālibliğine delālet eyler Cābir Mağribī eydür(4)eger bir kişi görse ki koltuḡından yere mezī gelür harām māl bula eger eyü koḡu gelse rencile helāl māl(5)ele getüre eger görse ki koltuḡı altındandır revān olmuş ol kadar mālından eksile Baḡkāl (6)İbn-i Seyrīn eydür baḡkāllık eylemek düşde dūnyā işinde cehd eylemekdür nesne hāşıl eylemeklige(7)eger görse ki baḡkāllık eyler dūnyā

işini işleye ol kadar nesne ki baqqāl tavarında var menfa‘at(8)bula Kirmānī eydür eydür eger görse ki baqqāl nesnesini altuna akçaya şatar guşşalu ola Pūlāt (9)demür çomağa eydürler İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki elinde bilediği vardır bir kişiden(10)yārī ve kuvvet bula eger görse ki çomağıle kişiyi urur kendüden ol kişiye hayr irişe(11)eger görse ki çomağı sındı yā zāyi‘ oldı kimseden yārī ve kuvvet olmaya eger görse ki(12)çomağı demürdendür kuvvet pādīşāhdan ola Cābir Mağribī eydür eger çomağını(13)görse ki katı ağaçdandır işi muhkem ola ve eger görse ki yumşak ağaçdandır işi muhkem(14)olmaya Pelās Kirmānī eydür Pelās düşde bir dervīşdür ki şālīh pārsā dīndār emīn(15)eger görse ki pelās giymişdür ancılayın kişiyile şöhet eyleye āhīret menfa‘atın bula ve ba‘zılar(16)eyitmişlerdür helāl māl bula eger görse ki çok pelās var ol kadar māl u ni‘met hāşıl(17)eyleye İbn-i Seyrīn eydür eger bir kişi düşinde görse ki yeni pelās buldı bir dīndār bay(18)‘avret ala eger ‘avret görse er ala menfa‘at bula eger kişi görse ki yeni pelās şatun(19)aldı bir pārsā halāyık ala Būlbūl Kirmānī eydür būlbūl görmek düşde kılınūğ oğlancuğın

(77a)

(1)görmekdür āvāzın işitmek eyü sözdür eger görse ki būlbūli tutdı kılınūğ oğlu doğa(2)eger görse būlbūl elinden uçdı kılınūğ oğlu zāyi‘ ola eger görse ki elinde öldi(3)ol oğlan helāk ola Cābir Mağribī eydür eger görse ki çok būlbūlleri var ol kadar(4)kul ala oğlanları öle eger görse ki būlbūli boğazladı etinden yedi kulu helāk ola mīrā(5)sından yeye Būlbūle lüelü bardağa eydürler Kirmānī eydür düşde halāyıkdur İbn-i Seyrīn(6)eydür ‘avretdür eger düşinde görse ki ancılayın bardak aldı halāyık ala yā ‘avret ala(7)ve eger görse ki ancılayın bardakdan şu içer ol ‘avretile mu‘āmele eyleye eger görse ki bar(8)dağ sındı ol ‘avret öle hikāyet eylerler Ebū Hāle‘den ki eyitdi İbn-i Seyrīn(9)katında otururdum bir kişi geldi eyitdi düşümde gördüm ki iki lüelü bardakdan(10)şu içerem birinden tatlu şu birinden acı şu İbn-i Seyrīn eyitdi ki senūğ ‘avretūğ var(11)ol ‘avretūğ kız kıardaşı dağı var sen ikisiyle dağı mu‘āmele eylersin tövbe(12)eyle Tağrı‘dan kork ol kişi eyitdi böyledür tövbe eyledüm(13) Belesk Kirmānī eydür ki belesk eyü hizmetkārdur eger görse ki üstinde(14)et büryān eyler ol et kadar hayr bula eger görse ki sındı yā zāyi‘ oldı hiz(15)metkār evinden gide yā ayrıla Cābir eydür eger belesk demürden olsa hizmetkārınūğ(16)aşlı gavur ola eger bakırdan olsa aşlı cuhūd ola eger gümüş olsa aşlı müslümān(17)ola eger altun olursa hizmetkārı pādīşāh neslinden ola Balğam İbn-i Seyrīn(18)eydür balğam düşde cem‘ olmuş mālđır eger görse ki ak balğam yere bıraktı mālını ki cem‘(19)eylemişdür eyü işe harc eyleye eger görse ki bir yaramaz yere şaldı ‘aksince ola Kirmānī eydür

(77b)

(1)eger şayru göre ki balğam birağur şifâ bula eger görse ki kara balğam birağur yavuz ola eger(2)görse ki kanlu balğam birağur mālī eksile Cābir Mağribī eydür eger görse ki balğamını(3)evinde birağur mālını iv halkına harc eyleye eger evinden taşra birağur-ise mālını yād(4)kişiye harc eyleye eger görse ki balğam mescidde bıraktı mālını yerinde harc eylemeye Berg-i(5)diraht ağaç yaprağına eydürler İbn-i Seyrīn eydür yaprağı düşde görmek delâlet (6)eyler hulkına hūyına görenün hāşşa ki vaktinde göre eger görse ki yeşil yaprak taze(7)agaçdan aldı yemiş vaktinde ol düş görenün hulkı hoş ola Kirmānī eydür(8)eger görse ki ağaçdan taze yaprak aldı ol kadar akça hāşıl kıla Cābir Mağribī eydür(9)tatlu yemiş yaprağı eyü hulkdur ekşinün yavuz hulk diken yaprağınun hemān ta‘biri var(10)bir ağacın ki yemiş getürmez yaprağı düşde akçadur ba‘zı mu‘abbirler eydür ki yemiş ağaç(11)yaprağı akçadur Peleng İbn-i Seyrīn eydür peleng düşde kuvvetlü düşmandur eger gör(12)se ki pelengle ceng eyler düşmanile ceng eyleye her kim gālib olsa zafer bula eger(13)görse ki peleng etin yer ulu adlu kişiden ululuk bula Kirmānī eydür eger(14)görse ki pelenge binmişdür ululuk bula düşmanın kahr eyleye eger görse ki pelengile ceng(15)eyler dağı birbirine zafer bulmaz pādīşāhdan katı korhu ola yā katı şayru ola şifâ bula(16)eger görse ki pelengün südin içer düşmandan korhu ola sonra emīn ola(17)eger görse ki pelengün derisin yā kılın yā sünüğün aldı ol kadar düşman mālından hāşıl(18)eyleye eger görse ki peleng öldürdi müslümānlardan yüz döndere hiç hayr olmaya Billūr (19)bilgil ki billūr aşısız ‘avretdür eger görse ki billūr var bir kişi virdi ancılaysın

(78a)

(1)‘avret ala ve eger billūr yitirdiyse ‘avretin boşaya eger görse ki çok billūri var ol(2)kadar māl ‘avret sebebinden hāşıl eyleye Cābir eydür eger bir kişi görse ki billūr(3)şatar bī-aşl ‘avretlere dellālīk eyleye ol şatduğı billūrün görse ki kiminün(4)delügi var kiminün yok ol ‘avretler kimisi kız kimisi tül ‘avret Bellūt (5)İbn-i Seyrīn eydür bellūt düşde helāl rızıkudur ol kadar ki yedi eger görse ki(6)evinde anbarlar-ıla bellūt var ol yılda çok ni‘met hāşıl eyleye eger ol gördüğü(7)bellūt mülk olur-ise eger ırak kişinin olursa ol yılda halk evinde çok emānet(8)koyalar Pelīte ya‘nī fitil Kirmānī eydür ki yanar pelīte düşde iş buyurıcı ola ki(9)halk katına duraylar hizmet eylerler yanmaz pelīte ‘aksidür çün görse tamām(10)yanmış ancılaysın kişi ol vilāyetde tiz helāk ola Cābir eydür yanmış pelīte düşde(11)bir kişidür ki hayr menfa‘at halka irişe Bināgūş kulak tozına eydürler İbn-i(12)Seyrīn eydür kulak tozu düşde hūb yüzlü mübarek oğuldur ikisi iki oğuldur (13)Kirmānī eydür qadr u cāhdur Penbe panbuk düşde helāl māldur ol kadar ki gör(14)mişdür panbuk çigidi bir māldur ki zahmetsiz ele gire Ca‘fer-i Şādık eydür panbuk görmegün(15)düşde üç vechi var helāl māl menfa‘at setr bilgil ki panbuk atıcı

ya'nī hallāc(16)düşde görmek delālet eyler bir kiři(y)ile bī-hūde söyleyici ola dağı ceng eyleyici çün(17)şālih olmaya eger şālih olsa bir işe yarar kiři ola Punçuşk serçedür Dāniyāl eydür(18)serçe düşde bir kişidür ki serçe'i ağıla yā hīleyile dağı dutdı ancılayın kiři(y)ile(19)mekr eyleye ƙahr ide eger düşi serçe olur-ise ol şıfatlu 'avret ala eger görse ki (78b)

(1)öldürdi ol şıfatlu kişiye zafer bula eger görse ki etinden yedi ol kiři mālından yedügi(2)ƙadarı menfa'at bula eger görse ki yuvasında taşra çıkardı ƙalkuñ evinden nesne çıkara(3)dağı melāmet bula İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki serçe yünilerin dutdı boyunların(4)üzdi bir enbāne ƙodı mu'allimlik eyleye ağaç zahmle nesnelerin ya eger görse ki(5)bir kıızıl serçe tutdı bir hūb 'avret ala ƙalāyık şatun ala eger şaru serçe bul(6)dıysa bir şayruluklu 'avret ala ba'zı mu'abbirler eyitmişlerdür ki serçe bulmak düşde o(7)ğuldur yā ƙul ki hāşıl eyleye eger görse ki serçe buldı bir yavuz işlü kişiyle(8)dostlık eyleye ba'zılar eyitmişdür ki eger bir kiři görse serçe dutdı dervīşe altı(9)aƙça bula bay kiři görse altı biñ aƙça bula bulara ve serçe yuvası düşde ƙayr ve ƙurremlık(10)dur eger görse ki serçe yavruların yılan yuvasından taşra çıkardı oğlanları ola(11)helāldan ƙarāmdan eger serçe āvāzın işitdiyse 'aceb sözler işide ba'zı eyitmişler(12)dür ki serçe āvāzın işitmek düşde tesbīh itmekdür eger görse ki bī-ƙıyās serçeler kendüye(13)hāşıl oldu bir ƙavme sürür ola ve çok māl bula Kirmānī eydür serçe düşde(14)bir görse oğuldur eger çok görse māldur eger görse ki çok serçeler çevre yanında öter(15)gavgalu ƙalkıla işi ola eger görse ki serçe'i ağına ƙodı dağı yutdı oğul toğa eger(16)görse ki bir kiři çok serçe bağışladı ol ƙadar māl hāşıl ƙıla eger görse ki serçe elinde(17)öldi yā boğazladı ziyān dege eger görse ki serçe hāyesin aldı oğlı doğa zeft ulu(18)bedenlü Ca'fer-i Şādık eydür düşde serçe görmek toƙuz vechi var pādişāh vālī(19)bir ulu kiři bir hūb-rüy oğlan ƙādī bāzergān ƙarāmī şuvaşcı kiři bir kiři ki cimā'

(79a)

(1)ƙılmağa mūli' ve ƙarīş ola ƙikāyet eyler Ebū Halde'den ki eyitdi Muħammed bin Seyrīn ƙatına bir(2)kiři geldi eyitdi ki düşümde gördüm yeñümde serçeler var bir bir çıkaruram boğazlaram şehādet(3)getürürler dağı bir ƙuyuya şaldım İbn-i Seyrīn eyitdi evün ne yerededür eyitdi fülān kö(4)çede eyitdi bir sâ'at oturur İbn-i Seyrīn ol sâ'at pādişāh ƙatına vardı ƙaber virdi(5)pādişāhuñ ƙalkından aldı ol kişinün evine geldi istediler bir ƙuyu buldılar ki yakın elli(6)kiři öldürmüş içine bırakmış bildiler ki tarrārdur ƙalkı hīle(y)ile evine aldurmış mālın alurmuş(7)öldürürmüş ƙuyuya şalarmış pādişāh buyurdi ol kiři'i öldüreler ve İbn-i Seyrīn'ün(8)ta'bīrin 'aceblediler bilgil ki ƙıçık saƙā ƙuşı ƙüçük oğlandur eyüden yavuzdan ne görse(9)ta'bīr ƙüçük oğlana vāƙī' olur Pend dāden ögüt virmekdür İbn-i Seyrīn(10)eydür eger bir kiři bir şālih kiři aña ögüt virür ki ol ögütde dīnün şalāhıdur āĥiret(11)'azābından ƙurtılmak

delâlet eyler bir beşârete ki anda dînün dünyâsının hayırları var(12)eger hilâfı olsa hilâf ola Cābir Mağribī eydür ki düşde şalâha öğüt viren(13)feriştüdür muḳarreb ki düş görine beşâret virür hayırlardan ki irişür tā şükürden(14)yerine getüre şevâb bula fesâda öğüt viren dīvdür tövbe eylemek gerek tā Tanrı ta‘ālā(15)ol dīvün şerrinden şaklaya ki ‘azābdan ḳurtıla Bend İbn-i Seyrīn eydür eger(16)bir kişi düşinde görse ki boynında demür bend var daḥı ayaklarında ol kişi kāfir olsa(17)yalan da‘va-yı müslimānlık ḳılır ola eger görse demürden ellerinde vardur ol kişi(18)baḥīl ola kimseye hayrı degmeye ba‘zılar eyitmişdür ki eger şālīḥ kişi görse ki öninde(19)bendi var elini yaramaz işden girü duta eger görse ki bend elinde ağaçdandır baḥīl (79b)

(1)az ola Kirmānī eydür eger kişi görse ki boynında ağaçdan bend var delâlet eyleye ki boy(2)nında emānet vardur ödemez eger görse ki ayağında ağaç bend var delâlet eyler şalâha(3)daḥı tã‘atile diñlenmege eger bu düşi müsāfir görse seferden selāmet gele eger görse ki bo(4)ynının bendi gümüşdür rencinün āfetinün sebebi ‘avret cihetinden ola eger altundan olsa(5)āfet māl cihetinden ola eger bakırdan olsa dünyā metā‘ı cihetinden ola eger ḳalaydan(6)olsa sebep kesb ü ma‘īšet cihetinden ola eger görse ki bendi sıdı dīninde ḥalel ola(7)ḥāşşa ki bend elinde ola eger görse ki bend ayağından getürdiler zahmetsiz pādişāḥın(8)‘amelinden ḥalāş bula eger görse ki ayağına künde urmuşlar bir münāfıkla şoḥbet(9)eyleye eger ayağını ipile baḡlu görse bir kişiden menfa‘at bula Dāniyāl eydür eger(10)beg görse ki bir ayağında demür bend var kendü vilāyetinden sefere vara ol seferde eglene(11)eger iki ayağında bend görse vilāyet bula eger ayağında dört bend görse dört(12)oḡlı ola eger görse bend ayağında bend görse vilāyet bula eger ayağına dört bend görse dört(13)oḡlı ola eger görse bend ayağında getürdiler ḡuşşadan ḳurtıla eger görse ki ayağında(14)birincden bend var göre gavurlardan menfa‘at eger bend bakırdan olsa cuḥūdlardan menfa‘at(15)bula eger görse gümüş bend var kābinile ‘avret ala yā ‘avrete ‘āşık ola (16) eger bend altundan olsa sefere vara yā şayru ola eger ağaçdan(17)olsa ol kişi münāfık ola eger görse ayağında demür bend var ırak sefere(18)vara eger ip olursa eger şālīḥ olursa ‘avret ala fāsık olursa(19)ḥarām işleye Cābir eydür bendi ayakda görmek delâlet eyler dīninün şebātına peygāMBER

(80a)

(1)buyurmuşdur أَجِبُ الْقَيْدَ فِي النَّوْمِ وَ لَا أَجِبُ الْغُلَّ لِأَنَّ الْقَيْدَ فِي الدِّينِ ثَبَاتٌ فِي الدِّينِ seve(2)rem ayak baḡın düşde boyun baḡın sevmezem anuñ-içün ki ayak baḡı düşde dīnün muḥkem(3)ligine delâlet eyler Ca‘fer-i Şādık eydür bend görmegün düşde dört vechi var küfr(4)nifāk baḥīl elin girü tutmak fesāddan ba‘zı mu‘abbirler eyitmişlerdir ḡull eyü degildür ammā zālīm(5)pādişāḥ görse elini zulümden girü duta Bende İbn-i Seyrīn eydür eger bālīg olmaduk(6)ḳul düşinde görse ki bālīg oldu āzād ola eger bir kişi görse ki ḳulı kendünün boynını(7)urdu āzād ola eger görse ki

kendü kılını āzād kodı tîz eceli tamām olmuş ola(8)eger bir kişi görse ki kıl oldı dağı hācesi anı şatdı işleri bağlana(9)Kirmānī eydür eger görse ki kıl şatun aldı ğamgîn ola eger görse ki(10)şatdı şādumān ola Benefşe İbn-i Seyrîn eydür ki eger benefşe'i düşinde (11)kendü vaktinde yerinde görse bir 'avretten yā hālāyıkdan hayr bula yā oğlu doğa eger(12)yerinde görme ğuşsa ola Kirmānī eydür eger bir 'avret görse ki benefşe'i üzdü(13)kendü erine virdi eri boşaya eger görse ki benefşe'i yerinden üzdü kılına virdi(14)ol kıl kaçā lākin görse bir kişi bir deste benefşe virdi aralarında ayrılık vākı'(15)ola Cābir Mağribī eydür ki benefşe ağaç düşde bir hālāyıkdur ki bed-hor ve zenliksiz(16) Bünyād İbn-i Seyrîn eydür ki bünyād urmağun düşde fāyidesi vardur haşş(17)'āma ol gördüğü kaçarı eger görse ki bünyād urdı bir yerde ki bilmez ol yer(18)kimindür dінде dünyāda zāyi' ola eger kendü mülk yerinde bünyād ura helāl rızık(19)bula Kirmānī eydür eger görse ki bünyādı kiremidile kerbicile urdı hārām māl bulā (80b)

(1)eger kerpiçle urdıysa helāl māl bula eger görse ki kerpiçle yapıdığı bünyād yücelmiş(2)havāya çıkmış işi yücele Dāniyāl eydür eger görse ki dīvār bünyād kireçden yapıdı dīn(3)işinde himmet-'ālī ola eger kiremidile kirecile yapıdıysa dünyā işinde himmeti yücele eger taşile(4)āhile yapıdıysa şanuna dünyāya mağrūr ola eger düş gören bennā olsa dağı müzd(5)almasa menfa'at kendü cinsinden bula eger görse ki dīvār bünyādān kiremidile urdı menfa'at(6)pādişāhdan bula eger kireçden balçıkdan çıkardıysa menfa'at 'āmdan bula Ca'fer-i Şā(7)dık eydür eger görse ki bir şehir yapıdı halk kendü halkı kendü penāhına getüre eger görse ki kal'a bünyād(8)eyler düşman şerrinden emīn ola eger görse ki bir köşk bünyād eyledi meşğül ola(9)dünyā işine eger görse ki sarāy bünyād eyledi dağı girdi içinde oturdı menfa'atlu(10)bula eger görse ki mescid yapıdı halk bir hayr işde cem' eyleye eger görse ki münāre ya(11)pdi adı hayırla münteşir ola eger görse ki dükkān yapıdı kesb-i dünyā isteye eger(12)hamām yapıdıysa ğuşsaya giriftār ola degirmen ta'bīri hemān oldur ki eger bāğ yapıdıysa(13)bir mestüre bay 'avret ala eger ğuristān binā kıldıysa āhiret işine meşğül ola(14)eger görse ki bir kubbeye yapıdı ululuk istiye bilgil ki her bünyād ki urdı eger görse ki(15)tamām olmuşdur iş dінде dünyā tamām ola murādı tamām hāşıl ola eger tamām eylemedi(16)yse makşūdı hāşıl olmaya Penīr İbn-i Seyrîn eydür düşde görse māldur(17)yaş penīr düşde yigrekdür kurdan Kirmānī eydür kuru penīr az māldur ki seferde(18)hāşıl ola yaş çok māldur ki hazırda hāşıl ola Cābir Mağribī eydür yaş penir māl(19)ni'metdür ki gezligile ala gele kuru penir seferde az menfa'at eger görse ki etmegile penīr yer

(81a)

(1)sefere az māl hāşıl eyleye ğuşsa(y)ile ba'zılar eydür ki 'illetdür velī ol 'illetden tîz hālāş(2)bula Bih ayvadur bilgil ki bu şan'atun üstādları ayvanun ta'bīrinden hilāf eylemişlerdür

(3)ba‘zı eyitmişdür ki ayva görmek düşde uzun seferdür guşşalu ve ba‘zılar eyitmişdür ki u(4)lu kişidür ki hayr u menfa‘at bulalar ba‘zı eyitmişlerdür ki oğıldur ba‘zı eyitmişdür ki sayru(5)lıkdur anlar ki sayruluğa hükm eylemişdür eyitmişlerdür eger şaru olsa sayrulukdur her(6)yemişün ki rengi şaru ola delâlet sayruluğa eyler ammâ anlar ki eyitmişler ki uzun sefer(7)dür guşşalu zahmetlü şundan ötürü dimişlerdür şol vaqt ki Âdem ‘aleyhi’s-selâm(8)behiştten çıkdı Cebra‘ıl ‘aleyhi’s-selâm aña ayva virdi pes hükm eylediler zahmetlü(9)sefere anlar ki oğıl ta‘bır eylediler eyitdiler ki çün Âdem ‘aleyhi’s-selâm dünyāya geldi(10)ayva yedi çok menī hāşıl oldu zīrā ki behişt yemişlerden hayr u menfa‘at bula(11)oğlanları andan mevcūd oldu anlar ki eyitdiler bir uludan hayr u menfa‘at(12)şol sebebden eyitdiler ki viren Cebra‘ıldı alan Âdem ‘aleyhi’s-selām ol hūb kor(13)kusu menfa‘at pes üstâdlar her düşi güzāf ta‘bır itmemişlerdür Kirmānī eydür ayva düşde(14)sayrulukdur hāşşa ki şaru ola vaqtinde olmasa ne kadar ki şarusı artık ola sayru(15)lık katı ola eger yeşil olsa sehl ola Ca‘fer-i Şādık eydür eger vaqtinde görse renk(16)yeşil olsa ta‘bır oğuldur eger şaru olsa sayrulukdur Bahār İbn-i Seyrīn eydür(17)bahār faşlı düşde pâdişāhdur eger düşinde görse bahār olmuş ammâ havā mu‘tedil(18)degil yā katı ıssıdur yā katı şavuk şöyle ki halka ziyān eyler ol yerün halkına pâdişā(19)hdan ziyān ola eger havāyı mu‘tedil görse şöyle ki cihān hürrem olmuş gül ü reyhān

(81b)

(1)açılmış kimse zahmet görmez ol yerün halkı pâdişāhdan rāhat bula şöyle bilmek gerekdür(2)kim bahār faşlın vaqtinde görmek ta‘bır yigrekdür zīrā çün bahārı vaqtinde göre ‘izzet ü(3)devleti artık ola halk pâdişāhdan kuvvet ü nuşret ve ‘adl ü inşāf bulalar güz faşlınun(4)ta‘bırı dahı bu tarīkadur Behişt İbn-i Seyrīn eydür bir kişi düşinde görse ki(5)behişte girdi beşāret bula Taqrı’dan tebāreke ve ta‘ālā hayrāta ve emn ü rāhat bula kavluhu Ta‘ālā(6)أَدْخُلُوهَا بِسَلَامٍ آمِينَ (Kaf/34) eger görse ki behiştün yemişinden aldı yā kişi virdi dahı yedi(7)ol kadar hayr ve eyülik bula eger görse ki yemişlerden aldı velī yedi ‘ilm ü dīn hāşıl(8)eyleye ammâ fāyidesi olmaya eger görse ki hūrīlerle bile olurmuş aña(9)āsān ola eger görse ki behiştde muķīm oldu velī bilmez kandan girdüğün dünyāda(10)yā ölince devlet bula eger görse ki behişte komadılar dünyāda meyl-i günāh ola eger görse ki(11)behiştün kapısı karşusına bağlanmış atası anası anđan hoşnūd olmayalar eger görse k(12)i behiştün yakınına geldi girü döndi sayru ola ölüm haddine ire velī sonra şifā(13)bula eger görse ki ferīsteler elini aldılar dahı uçmağa girdiler eceli gelmişdür tövbe eylemek(14)gerek Kirmānī eydür eger bir kişi düşinde görse ki eyitdiler ki uçmağa eger girmede(15)elini dīn yolından götürmüş ola eger görse ki bir kişi eyitdi ki uçmağa gir mīrās bula eger(16)görse ki kılıç çekdi dahı uçmağa girdi emr-i ma‘rūf eyleye eger görse ki uçmağda tūbā(17)ağacı dibinde oturmuş iki cihān murādın

bula kavluhu Ta‘ālā(Rad/29) طَوْبَى لَهُمْ وَحُسْنُ مَآبٍ (18)eger görse ki uçmağda şarāb yā sūd içdi ‘ilimden hikmetden ġanī ola eger görse ki uçmağ(19)ni‘metini yemekden men‘ eylediler dīnini fesāda vire kavluhu Ta‘ālā اللَّهُ فَفَدَّ حَرَّمَ اللَّهُ

(82a)

(1)(Maide/72) عَلَيْهِ الْجَنَّةُ eger görse ki uçmağın yemişlerinden kişiye virdi ol kişi bunun ‘ilminden behre(2)mend ola eger görse ki uçmağa od bırağdı bir kişinün bāğından haram yemiş yeye eger görse ki(3)havz-ı kevşerden şu içdi düşmanına zafer bula eger görse ki köşk virdiler uçmağ(4)köşklerinden vilāyet bula yā hālāyık ‘avret eyleye Cābir Mağribī eger görse ki rızvān(5)karşusına hürrem ve şādāndur şāzılık ve ni‘met bula kavluhu Ta‘ālā عَلَيْكُمْ طِبْنُمْ (Zümer/73) فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ eger görse ki bir yüce yereddür ki uçmağa beşzer bir vechile(7)şüret var ki uçmağ sandı bir ‘ādil pādīşāhile üleşe yā cömerdile yā bir ulu ‘ā(8)limile eger görse ki behiştten yaña gider Tanrı’ya döne Ca‘fer-i Şādık eydür uçmağı düşde(9)görmek tokuz vechi var ‘ilm zühd minnet şādī beşāret emn hayr bereket sa‘ā(10)det çün kişi kendüyi uçmağda görse iki cihān ārzūsın bula elinden çok(11)hayr gele eger şālīh kişi bir şayrulığa yā bir belāya mübtelā olsa uçmağ aña vācib(12)ola eger ‘ālim olursa ‘ilminden müslimānlara menfa‘at ola pehlū İbn-i Seyrīn eydür ki(13) Pehlū düşde ‘avretdür eger görse ki şol pehlūsı şişmişdür ‘avret yüklü ola eger(14)görse ki pehlūsı delinmiş bir pāre kanlu et düşmiş avret oğlın düşire eger gör(15)se ki iki elini pehlūlarına urmuşdur katı guşşalu ola Kirmānī eydür eger görse ki(16)pehlūsının süñükleri sınımış atası ve anası cihetinden yā ‘avret sebebinden guşşalu ola(17)eger görse ki şol pehlūsının derisi üzülmüş mālī yā ‘avreti helāk ola eger görse ki(18)pehlūsı şarmış ‘avret şayru ola eger görse ki pehlūsı delinmiş incü yā gevher dü(19)şmiş oğlı doğa ‘ālim zāhid eger görse ki iki pehlūsı birbirine geçmiş ġam

(82b)

(1)ve guşşa hāşıl ola eger görse ki pehlūsı muhkem olmuş ‘iyālının ahvālī dürüst ola Cā(2)bir Mağrebī eydür eyegüler düşde görmek delālet ‘avretlere eyler zīrā aña Tanrı ta‘ālā(3)‘avret eyegüden yaratmış pes her hayr u şerr ki görile ‘avrete rāci‘ olur eger görse ki(4)eyegüleri çok olmuş ‘avretleri hālāyıkları çok ola eger görse ki pehlūsından yılan çığdı(5)oğlı doğa ki kendüye düşman ola eger görse ki sıçan çığdı kız toğa yavuz işlü(6)Ca‘fer-i Şādık eydür pehlünün düşde beş vechi var ‘avret kız hālāyık hizmetkār(7)karı ‘avret ki evde ola Būtīmār üğüdür İbn-i Seyrīn eydür ki bütīmār görmek(8)düşde māl ve helāl rızğdur ki ‘avretten dege eger görse ki üğüyi dutdı ululıgınca(9)semüzligince ‘avretten māl bula eger görse ki boğazladı etinden yedi ‘avret mālından yeye(10)Kirmānī eydür eger görse ki öğüyi dutdı kendü hışlerinden ‘avret ala dāhı(11)māl ve menfa‘at bula Būriyā eger düşinde görse ki hāşir doğur kendü bir aşāğa hābis(12)kişi ola dāhı mübtelā ola biri bī-aşıl ‘avret ki halk anı melāmet eylerler eger görse ki

buriyāyı(13) tamām tokıdı fāriğ oldı kendü işi tamām eyleye eger görse ki buriyādan dīvār azaları(14) tokıdı kendü ked-ḥudālīgına meşğul ola eger görse ki buriyāyı dahı kişiçün tokır bir kişinüñ dahı(15) işine meşğul ola Cābir Mağribī eydür eger görse ki buriyāsı var ‘avretinden menfa‘at(16) bula ululıgı kiçikligi kadarı Ca‘fer-i Şādık eydür buriyā görmek düşde üç vecihdür az(17) menfa‘at ‘avret dilemek kendünün ked-ḥudālīgına meşğul olmak büzine maymuna eydürler(18) İbn-i Seyrīn eydür maymun görmek düşde aldayıcı mel‘ün düşmandan eger görse ki maymuna(19) binmişdür düşmana gālib ola eger görse ki maymun-ıla ceng eyler dahı gālib olur şayru ola

(83a)

(1) yine sağıla eger görse ki maymun gālib oldı ol şayrılıktan sağılmaya yā teninde bir ‘ayb zāhir ola(2) ki hıç gitmeye Kirmānī eydür eger görse ki maymunı öldürdi düşmanın kahr eyleye eger görse ki(3) etinden yedi şayru ola yā bir miḥnete giriftār ola eger görse ki bir kişi aña maymun bağısladı(4) kendü düşmanın ol kişi āşikāre eyleye aña göstere Dāniyāl eydür eger görse ki maymunı(5) öldürdi şayru ola sonra sağıla eger görse ki bir maymun kendü atına binmişdür bir cuḥūd(6) ‘avretile fesād işleye Dāniyāl eydür erkek maymun bir müfsid aldayıcı erdür düşü(7) maymun ol şıfatlu ‘avretdür cāzū ve eger görse ki düşü maymun var yā bir kişi aña viridi(8) bir cāzū müfside ‘avrete ala eger görse ki maymunı öldürdi cāzū ‘avretinden ayrıla(9) görse ki evine maymun girdi ol evde bir ‘avret aña cāzūlık eyleye eger görse ki(10) maymun aña söyledi ‘avret dil uzada eger görse ki bir erkek maymun evine geldi(11) bir müfside kişi evine gele cāzūlık eyleye ‘avretin aldamağ-ıçün eger görse ki anı maymun(12) ısırdı şayru ola yā ‘avretinden yaramaz söz işide eger görse ki maymuna nesne viridi ki(13) yedi kendü mālını ‘avretine ḥarc eyleye Post deriye eydürler Dāniyāl eydür ādemün(14) derisi düşde er işidür ādemün İbn-i Seyrīn eydür deri setrdür dahı bereket(15) mālında eger kişi kendü teninün derisini kalkmış göre dahı düşmiş perdesi açıla(16) mālı telef ola yüzi şoyı gide eger teninün derisi kara yā gök görse guşsa ola(17) Kirmānī eydür ki canavarlar derisin düşde māl ve fāyidedür deve derisin(18) görse bir ulu kişiden mīrās ala koyun derisi çok rızk ola ağaç kabı oruca(19) delālet eyler eger görse ki ağaç kabın aldı ol düş gören oruc duta eger görse ki

(83b)

(1) boğazlanmış canavarun derisin yüzdi ol kişiden boğazlanmış nisbet var māl ḥāşıl(2) eyleye fāyide duta Cābir Mağribī eydür eger görse ki düşinde ki dericilik eyler eski(3) fāsıd olmuş işleri şalāha getüre pādīşāh cihetinden yā dahı kişi pādīşāha(4) meyāncılık eyleye çerisinün begler-ıçün ulular-ıçün işlerin bitüre Postīn kürke(5) eydürler İbn-i Seyrīn eydür eger düşinde görse ki kışın kürk giymişdür nesne bula ki(6) anunla dirlik eyleye eger ziyān görse ḥayr ola velī sonra

guşsa ola Kirmānī eydür(7)eger görse ki koyun yā kuzu yā oğlağ kürkin giymişdür yeni ‘avret ala ki pārsā olmaya(8)eger görse ki semūr kürki giymişdür bir ‘avret ala ki dīn yolında süst ola eger görse ki(9)tavşan derisin giymişdür bir yavuz şom ‘avret ala eger görse ki sincāb kürki giymişdür(10)bir bed-hū ‘avret ala eger görse ki çetük derisi kürkin giymişdür uğrı ‘avret ala(11)eger görse ki vaşak kürkin giymişdür bir bay mütekebbir ‘avret ala eger görse ki fenek kürki(12)giymişdür bir bay muhteşem ‘avret ala eger görse ki sıçan derisin giymişdür bir pelīdkār(13)yaramaz ‘avret ala eger görse ki görse ki kürk yırtılmış yā göyinmiş mālī eksile guşşalu(14)ola Būse dāden öpmekdür İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki kişi öpdī ol kişiden (15)hayr dege yā ol kişiye dost ola eger görse ki bir bellū kişi’i anı öpdī ol kişiden(16)hayr u menfa‘at bula eger bilmedügi kişi öpdüyse bir yerden ki tam‘ yokdur hayr u menfa‘at(17)bula Kirmānī eydür eger görse ki bir ölmüş kişiyi şehvetile öpdī ümīzine irişe düşmanına(18)zafer bula eger şehvetsüz öpdüyse ol ulu için hayr eyleye yā du‘āyle aña eger görse ki(19)ölmüş kişi anı öpdī mālından yā ‘ilminden hayr bula eger görse ki qarı öpdī dünyāyı

(84a)

(1)seve eger qarı ‘avret anı öpdüyse dünyā maqşūdı hāşıl ola Ca‘fer-i Şādık eydür kişi(2)öpmek düşde dört vecih üzerinedür hayr u menfa‘at hācet revā olmak düşmanına zafer(3)bulmak hōş söz işitmek Būk eger görse ki düşinde ki boru çalar hāl ile olsa(4)ki ol kişi boru çalmak bilür her kişiye kendü özini āşikāre eyleye eger boru çalmak bilmezse(5)bir iş işleye ki ol iş kemāline irişdürmeye Kirmānī eydür eger görse ki düşinde ki(6)boru çalar ulular arasında yalan söyleye and içmegile yalanın rāst eyleye sonra yalanı(7)zāhir ola dahı şerm-sār ola Cābir Mağribī eydür boru çalmak er kişilere muşibetdür ‘avretler(8)rüsvāyılık dahı rāzları zāhir olmak Ca‘fer-i Şādık eydür boru çalmak düşde dört(9)vechi var hayr mekrūh ve yalan söz rāz āşikāre olmak muşibet Pūl köbrüye eydürler İbn(10)Seyrin eydür köprü düşde pādīşāhdur yā bir ulu kişi ki halk anuñ sebebi(y)ile murād(11)larına irişürler buncılayın kişiden her ne maqşūdı varsa hāşıl ola Kirmānī eydür(12)köprünün ta‘biri eyülikdür eger görse ki köprü üstinde geçdi pādīşāhdan ‘izzet ü mertebet(13)bula eger görse ki köprü yā bir vilāyet ve pādīşāhlık bula çok māl hāşıl eyleye kavluhu Ta‘ālā(14)(Al-i imran/14)وَالْقَنَاطِيرُ الْمُقَنْطَرَةُ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ Ca‘fer eydür ki düş içinde köprü görmegün(15)dört vechi var bir kişi ki halkuñ hācetin revā eyler pādīşāh eyülik çok māl cem‘ eylemek(16)eger görse ki köprü yıkıldı delālet eyleye ol dört nesnenün helākine Būf baykuşa(17)eydürler İbn-i Seyrīn eydür ki baykuşu görmek düşde bir uğrı yaramaz işlü yürekli(18)kişiye delālet eyler şöyle ki halka yapışa her nesne için ceng eyleye eger görse ki(19)ol kuşile ceng eyler ancılayın kişi-y-ile huşūmet ola be-her-hāl anı düşde görmek

(84b)

(1)mübârek degildür Cābir Mağribī eydür eger bir kişi görse ki baykuşu vardı yâ bir kişi anja vir(2)di delâlet eyle ki bir uğrı ve çabuk kişi(y)ile şöhet eyleye eger görse ki şöhet eyleye eger görse ki baykuşu boğazladı(3)bir uğrı kişiyi kahr eyleye eger görse ki etinden yedi ancılavin kişinün mālından hâşıl eyleye(4)eger görse ki yavrusın tutmuşdur bir köçek uğrı kul ala yâ şāgird duta ol şıfatlu(5) Būyehā bīnilerdür İbn-i Seyrīn eydür hōş bīni bulmak düşde delâlet eyler düş(6)gören kişinün eyüligine medhine yavuz bīni ‘aks^طdur eger şayru kişi düşinde hōş(7)koğu alsa delâlet eyleye ölmegine zīrā ki ölüye hōş koğu virirler Kirmānī eydür eger(8)bir kişi düşinde görse ki hōş koğu virür bir kişiye dahı halkun katında medhin eyleye eylerin(9)söyleye eger yavuz koğu virse bunun ‘aksi ola Piy sinire eydürler İbn-i Seyrīn eydür(10)sinir bir kişinün işini hālını cem‘ eyleyici ola eger görse ki bir sinirin endāmından kesdiler(11)yâ kurmuş bir dostdan kim maşlahatı andan bitürdi ayrıla yâ dünyādan gide eger görseki(12)neki siniri var-ise kurmuş cümle hışlerinden ayru düşe Kirmānī eydür tenün(13)sinirleri delâlet eyler hışāvendlerinün ve ehl-i beytün ahvāline eger kavī görse bu(14)larun hāli muhkem ola za‘īf görse za‘īf ola Beyābān Dāniyāl eydür beyābān(15)düşde kısmet ve rüzīdür ululığı gençliği kadarı eger görse ki yalnız bir beyābānda(16)oturur kendü kesbinden ni‘met māl hāşıl eyleye eger görse ki kārvin-ile yâ bir bölük(17)kişiyle bir yabānda gezer seferde māl u ni‘met cem‘ eyleye dahı hayr kapuları üstine açıla(18)İbn-i Seyrīn eydür eger bir kişi görse ki beyābānda taşra çıkdı guşşadan kurtıla eger(19)görse ki beyābāna girdi guşşalu ola Ca‘fer-i Şādık eydür ki beyābān görmegün düşde

(85a)

(1)dört vechi var kısmet rızk tahayyür renc ü mekrden kurtılmak Piyāz şogana eydürler Kirmā(2)nī eydür düşde şogan yemek harām māludur ve zişt söz eger düş gören şālih(3)kişi’i olursa cehd-ile kendüyi harām yemekden yaramaz sözden kurtara eger şālih(4)olmazsa harām māl cem‘ eyleye dāyim yaramaz sözler söyleye hāşsa ki çig şogan yir(5)göre eger görse ki bişmiş şogan yer harām yemekden tövbe eyleye Ca‘fer-i Şādık eydür düşde(6)şogan yemegün üç vechi vardur harām māl gıybet yaramaz söz peşimanlık Piyāle (7)İbn-i Seyrīn eydür piyāle görmek düşde delâlet eyler bir halāyık ki anuñla ‘işret(8)eyleyeler yatalar turalar eger görse ki piyāleden cüllāb yâ şu içre ol halāyık-ıla cem‘(9)ola dahı bir şālih oğlan toğura eger görse ki piyāleden şu yâ cüllāb döküldi ol(10)oğlan öle eger görse ki piyāleden süci yâ nebīz yâ bir esridici nesne içre ta‘bīr(11)şunun cüllābuñ hilāfı ola Ca‘fer eydür piyāle görmegün düşde iki vechi vardur(12)halāyık ‘işretiçün ve şöhetçiçün ve bir hizmetkār ki evün havāyici elinde ola Beytū’l-Ma‘mūr (13)bilgil ki Beytū’l-Ma‘mūr dördinci kat gökde bir evdür ka‘be berāberinde-ki ferışteler anda hac(14)iderler İbn-i Seyrīn eydür eger düşinde bir kişi görse ki Beytū’l-

Ma'mūra girdi halk arasında(15)imāmlıg-ıla yā 'ilmile āşikāre ola hac eyleye düşman şerrinden eymen ola eger Beytü'l-Ma'mūr'ı(16)yerde göre bir pādīşāh 'ādille üleşe eger görse ki Beytü'l-Ma'mūr'ı maḳām eyledi yā anda(17)yatdı eceli yakın gelmiş ola eger görse ki Beytü'l-Ma'mūr'ı tavāf eyler dünyādan riḥlet(18)eyleye eger görse ki Beytü'l-Ma'mūr mescid bigi olmuş içinde iki rek'at namāz kılur ne(19)hāceti ki vardur revā ola Kirmānī eydür eger görse ki yerden Beytü'l-Ma'mūr'a degin bir yol

(85b)

(1)açılmış ol yıl halk çok hac u 'umre eyleyeler eger Beytü'l-Ma'mūr görse ki bezenmiş ferīşteler gelür(2)ler giderler dīn ehlinün ḥālī eyü ola 'izzet ü mertebet bulalar Pīrāhen gönlege eydürler(3)Dāniyāl eydür ak gönlek dīndür düşde ba'zılar eyitmişdür ki 'avretdür İbn-i Seyrīn(4)eydür ki gönlek düşde gören bir kişi ola ki kendü ḥālīni kesbini ve işini halkından ola eger(5)görse ki bir ince yeni gönlek giymişdür aḥvālī eyü ola eger 'aksin görse ta'bīr daḥı(6)anun 'aksi ola eger görse ki gönleginün bezi göyinmiş yā yırtılmış eylükde yavuzlukda ḥūkm(7)ta'bīr miyānına ola eger görse ki gönlegi eskimiş kir olmuş yırtılmış dervīşlige rence bī-çā(8)relige düşe katı guşşalu ola neḳadar ki gönlegi eski olsa yaramaz olsa muşībet ar(9)tık ola şāyed ki ol gönlek astı ola daḥı halkınun ḥālī eyü olmaya dünyāda eger(10)düşinde görse ki pādīşāh gönlegin aḥa virdi daḥı giydi pādīşāhlıgın ala(11)Kirmānī eydür eger görse ki yeni gönlek giymişdür daḥı altında bir eski gönlek ol kişi(12)münāfık ola eger görse ki gönlegi şalvārī dülbendi cemī' eskimiş kirlenmiş bay kişi gör(13)se dervīş ola eger dervīş görse guşşaya giriftār ola Cābir eydür eger görse ki yeni gö(14)nlek giymişdür işi ḥūb ola eger görse ki giñ gönlek giymişdür rızkı çok ola eger görse ki(15)gönlegi yırtılmış sırrı āşikāre ola eger uzun gönlek giymiş görse işi uzun ola(16)eger görse ki bir gönlek giymiş yeni yaḥası yok bir yolu eceli yakın gelmiş ola eger görse ki(17)gönlegi ardından yırtılmış yalan töhmet eyleyeler kavluhu Ta'ālā (Yusuf/27) قَدْ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَّبْتُ (18) وَإِنْ كَانَ قَمِيصُهُ eger görse ki bir kişi gönlek virdi daḥı yüzine sürdi guşşadan(19)kurtıla bir yerden beşāret bula kavluhu Ta'ālā اذْهَبُوا بِقَمِيصِي هَذَا فَأَلْفُوهُ عَلَى وَجْهِهِ (Yusuf/93)

(86a)

(1)eger görse ki elinde bir kanlu gönlek var bir rūzigār guşşada ḳala kavluhu Ta'ālā وَجَاؤُوا عَلَى (Yusuf/18) قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ eger görse ki yeni gönlek giydi delālet eyleye ki işleri bir egninde ola(3)ve sırrı āşikāre ola Ca'fer-i Şādık eydür düşde gönlek görmek eger giñ ve yeni olursa(4)altı vecih üzerinedür dīndār kişi ve setr ve 'ayş ve ululık ve şādılık ve beşāret(5) Pīrāye-i zenān 'avretlerün bezegidür İbn-i Seyrīn eydür ki ol bezegi görmek düşde(6)delīldür mālā ve 'avrete ḥalāyıkā ol bezegün kıymeti ḳadarı Kirmānī eydür eger 'avret(7)görse ki bir bezek örmişdür cevāhirile muraşşā'dur ol ḳadarı aḥa māl ḥāşıl ola eger(8)görse ki yitürmişdür

guşsa göre eger er kişi görse ki ‘avretler bezegin örmişdür gamgîn(9)ola Pîrûze İbn-i Seyrîn eydür ki pîrûze görmek düşde zafer ve kuvvetdür eger görse ki(10)pîrûzesi vardur hâceti revâ ola düşmanına zafer bula eger yitürdiyse bunun hilâfı(11)ola Cābir Mağribī eydür eger görse ki bir yün pîrûzesi var ol kadar māl hâşıl eyleye(12)ve ululık bula Ca‘fer-i Şādık eydür pîrûze görmegün dört vechi var zafer hâcet(13)revâyı kuvvet ve velâyet Pîrī İbn-i Seyrîn eydür eger kişi kendüyi görse ki pîr olmuş(14)şakalı ağarmış ‘izzet ve ululık bula eger bir bilmedügi pîr kişi görse dostından ulu(15)lık bula murādı hâşıl ola eger bildügi kişi görse eger şādumân görse hayr bula(16)andan eger melûl görse hilâfın göre Cābir eydür eger bir koca kişi görse ki yigit olmuş(17)ululuğı eksile dünyāya mağrūr ola eger yigit kişi yâ oğlan görse ki kocalmış ‘izzet bula āhiret(18)işine meşgûl ola Pîsī İbn-i Seyrîn eydür pislik düşde maldur eger görse ki teni(19)pis olmuş ol kadar māl hâşıl eyleye ba‘zılar eyitmişdür ki mîrās mālı hâşıl

(86b)

(1)ola Ca‘fer eydür pislik düşde maldur kuvvetdür mîrās māludur şevāb hâşıl(2)eylemekdür müşkil işe düşmekdür Cābir eydür eger görse bir pis kişi-y-ile dostluğu(3)var eger şālîh kişi görse bir kişiden āhiret menfa‘atin bula eger müfsid kişi görse bir kişiden(4)harām menfa‘at bula Pîşānī alına eydürler İbn-i Seyrîn eydürler alın qadr u cāhdur zîrā(5)ki ‘użv-i secdedür ba‘zı mu‘abbirler eyitmişdür ki alına delālet eyler bir oğlana ki ehl-i beytinden(6)ola bay ola eger düşinde alnında secde nişanı görse pāk-dîn ola perhîzkârlıg-ıla(7)meşhūr ola eger görse ki bir kişi alnına zahm urdı dahı kan revān oldı bir(8)kişiden hürmetsiz ola mālına ziyān gele Kirmānī eydür eger görse ki alnı giñ olmuş(9)qadr u cāhı arta ola eger görse ki tar olmuş hilāfınca ola eger görse ki renk bir dürlü dahı(10)oldı ziyān ola eger görse ki alnında kıl bitmişdür borclu ola kıl kıızıl ve aq(11)olsa ol borc kendü halk tarafından ola eger görse ki alnı şişmişdür mālını ziyāde(12)ola eger görse ki yalan yā ‘akreb yā berelere beñzer canavarlardan alnını biri ışırdı ol kadar(13)düşmandan ziyān ola Cābir Mağribī eydür eger görse ki alnında bir gözi var yavuz görür(14)kendü maşlahatında bîdār ola eger görse ki alnında çok gözleri var bîzârlıgı dahı(15)muhkem ola eger görse ki alnında bir yoğun hat yazılmış bir ‘ālim oğlu doğa zāhid eger gö(16)rse ki rahmet āyeti Qur‘ān’dan yazılmış ‘ākibeti mahmūd ola ölüm şehādetile ola eger(17)‘azāb āyeti yazılmış görse ta‘bîri geçenün hilâfı ola Ca‘fer eydür alın düşde gör(18)mek altı vecihdür cāh u ‘izzet bay oğul ma‘îşet riyāset cömerdlık Pîşî kerdin (19)pîş-revlik İbn-i Seyrîn eydür eger görse ki dîn işinde kişiye pîş-revlik

(87a)

(1)eyler gāzā gibi hac gibi dahı ne ki bulara beñzer var-ise āhiretde ‘azābdan kurtıla hayr u kerā(2)met bula eger görse ki dünyā işinde kişi delālet eyledi ‘izz ü ikbāl bula işi rāst(3)ola ni‘met bula Ca‘fer-i Şādık eydür eger hayr işe kılavuzlar-ise cihān sa‘ādetin(4)bula eger şerr

kılavuzlar-ise ‘aksince ola Pîşe İbn-i Seyrîn eydür eger görse ki pîşesin(5)kodı bir yigrek pîşeye meşgûl oldu aḥvâli ḥoş ola kesbine Taḡrı berakât vire(6)eger ḥilâfın görse aḥvâli eyü olmaya eger görse ki çok pîşe dutdı eger ol pîşe(7)ler ḡayr olsa ta‘bîri eyü ola eger yavuz olsa delîli daḡı yavuz ola eger ol pîşe(8)lerüñ birazı eyü birazı yavuz olsa göreler ki ḡankısı ḡavîdür anḡa ḡükm eyleyeler(9)her şan‘atı ḡod kendü yerinde zıkr eylemişüz eyüsi yavuzı yerinde ma‘lûm ola Bîşe İbn-i(10)Seyrîn eydür eydür pîşe düşde bir ‘avretdür ki taşraḡı ḡalkdan ola şehirlü olmaya eger görse ki(11)pîşeye girdi daḡı yeşil gördi daḡı yemiş ağaçları çok yemişlerden birin yedi ḡāşşa ki(12)yemiş vaḡtinde göre bir ‘avret ala ol tā‘ifeden yâ ḡalāyık ala ki ol yābānda beslenmiş(13)ola ol ‘avretten menfa‘at bula eger pîşede sebze olmasa yemişden ḡālî olsa(14)ta‘bîri evvelüñ ḡilāfı ola eger diken çok görse ol dikenden mazarrat görse ḡuşşalu(15)ola ‘avret sebebinden Bey‘ İbn-i Seyrîn eydür eger görse ki muşḡaf şatdı dîn ḡatında(16)ḡor ola eger görse ki kendü ḡulın şatdı işi eyü olmaya zulûm eyleye eger görse ki ‘av(17)retin şatdı ḡürmet ululıḡı gide meger ol ‘avretten artıḡ ‘avret daḡı ola eger(18)eyle olursa ḡürmet ki gider yine şalāḡa gele Kirmānî eydür her nesne ki dîn(19)yolında ‘azîzdür anı şatmaḡlık eyü degil şatun almaḡlık eyüdür Beyyā‘ çok bey‘

(87b)

(1)eyleyendürler bu mevzi‘de murād dellāldur bilgil ki dellāl bir ulu kişidür ki ḡatır ya‘nî ‘izzeti(2)uludur pîşesi çok eger şatduḡı nesnenüñ bahāsın alma eyü degil bahāsın alsa(3)eyüdür Peyḡāmbir bilgil ki peyḡāmbir görmenüñ ta‘bîrin on altıncı faşılđa tertîbile beyān(4)ḡılımışuz ma‘lûm ola Peykān demrene eydürler İbn-i Seyrîn eydür eger görse ki demren buldı(5)yā şatun aldı işi rāst ola Cābir Maḡribî eydür ki demren görmek düşde ḡuvvetdür(6)ḡāşşa ki pülād ola Peyker şürete eydürler İbn-i Seyrîn eydür eger kişi düşinde görse ki(7)bir şüret var ‘avret ala eger görse ki bir şüret şatun aldı ḡalāyık şatun ala eger(8)görse ki şüret var-ıdı bitürdi yâ elinden düşdi sındı ‘avretin boşaya yâ dünyādan(9)gide eger kendü şüretin bir şüretde daḡı görse aḡvâli müteḡayyir ola ol gördüḡi(10)şüret ḡökçek olsa ḡālî eyü ola çirkin olsa yavuz ola eger görse ki şüreti(11)girü kendü şüretine mübeddel olmış tövbe eyleye Taḡrı‘ya döne eger kendü şüretini başı(12)aşaḡa görse ḡalk cemî‘ andan yüz döndereler cefā eyleyeler Cābir eydür eger ādemî(13)görse ki şüreti bir canavar şüretine benzemiş yalancı ola yâ Taḡrı ta‘ālānuñ şıfātında(14)yaramaz nesne söyleye bilgil ki şüret düzici bir kişidür ki Taḡrı‘ya ta‘ālā iftirā(15)eyler ola Pîl İbn-i Seyrîn eydür gündüz düşiyle gice düşünüñ arasında fark(16)yoḡdur mu‘abbirler ḡatında ala fîl görmekde eger bir kişi gice düşinde görse ki file binmişdür(17)‘avret ala yâ bir ulu işe irişe eger gündüz görse ‘avretin boşaya yâ ḡalāyık şata(18)eger görse ki bir yerden pîl aldı ‘izzet ü devlet bula mîrās dege eger görse ki pîli aldur(19)dı bir pâdişāḡ anuñ elinde öle yâ bir muḡkem ḡal‘a ala eger görse ki pîl ayaḡın başı

(88a)

(1)üstine kodı dağı anı öldürdi helāk olmağa yakın ola cānı zahmet-ile çıka eger görse ki(2)iki başlu bir pīle binmişdür kendü vilāyet pādīshāhı atından bir pādīshāh atına dağı vara Kirmānī(3)eydür eger görse ki bir cūbbe giymiş pīl üstine binmiş dağı ol pīl aa muı olmış ‘acem iqlīmine(4)pādīshāh ola bir ‘acemī pādīshāhı ahr eyleye eger görse ki pīl etinden yedi ‘acem pādīshāhından māl(5)u menfa‘at bula eger görse ki pīlūn sūnūgi yā derisi yā ılı bilesine var mālı ve ni‘meti ola eger görse ki(6)urıř vaktinde bir pīle binmişdür bir ulu dūřmanı ahr eyleye ba‘zılar eyitmişdür ki dūřmanı anı(7)ahr eyleye bu avle delīl eydürler ařhāb-ı fīl ıřsasını eger görse ki pīlden dūřdı atı(8)belāya uđraya eger görse ki ceng arasında pīl dūřdı öldi ol yerūn pādīshāhı(9)helāk ola Cābir Mađribī eydür eger görse ki temāřa iūn bir yalınca pīle binmişdür ol pīl(10)kendüye ğālibdür bir ‘acemī ‘avret ala ki bir pīl vardur silāh giymiş ol řehirde bir řehre dağı(11)gider ol pādīshāhın memleketi bir pādīshāha dağı dūře dağı ol pādīshāh bir yere dağı(12)naql eyleye eger göre ki pīli öldürdi bir zeft ‘acemī kiřiyi ahr eyleye eger pīl yalınca ise bir(13)‘acemī ‘avreti ahr eyleye eger görse ki ki pīlūn boynuzı var delālet eyleye ki bu nesneler ki etden(14)atıkrā ola eger göre ki pīl anı ayađı altına aldı helāk eylemege pādīshāh aa(15)zulūm eyleye Ca‘fer-i řādık eydür pīl dūřde altı vecihdür pādīshāh ‘acemī ğulām- bāre mekkār(16)uvvetlū kiři ve řasūd ve an iici ve ceng ve řuřūmet. Pīlgūř bilgil ki pīlgūř(17)bir otdur ki yaprakları uludur iegi řaru eger bir kiři dūřinde görse ki pīlgūř(18)var bir ‘avret ala řizmetkār bī-ařl dūn-himmet eger görse ki ol otı yedi ancılayın ‘av(19)retle mu‘āmelesi ola Pīlever otlar řatıcıdur her kiři ki dūřinde ol ot řatıcı

(88b)

(1)görse řayr u rāřat ola řabīb ğörmüş gibi yā řaıř zīrā ki řabīb řayruya ‘ilāc eyler(2)řaıř dīn yolın ğösterür pīlever otlar řatar bu üç řā’ifden řalkā rāřat andan ö(3)türü ta‘bīrīn řayra řalāřa ılurlar Cābir Mađribī eydür eger dūřinde görse bir kiři(4)otlar řatıcılık eyler cemī’ řalkā menfa‘at iriře adı ol yerde eylūgile sūylene Bīl (5)İbn-i Seyrīn eydür bīl dūřde bir řizmetkār ola ki dileye anuđla iřlemege eger görse ki(6)bile iř iřler ezile ol iřden ki ister Kirmānī eydür ki bīl bir yūreklū řiz(7)metkārdur ki iřleri bađlu eyler ve nifāıla sūyler ba‘zılar eyitmişdür ki bīl bir iř ola(8)rencile řāřıl olur ola Bīmārī řayrulık İbn-i Seyrīn eydür eger bir kiři kendüyi ğör(9)se ki řayrulık olmuřdur dīni fesada vara sūzi řalkā nifā-ıla ola ba‘zılar eyitmişdür ki(10)ol yılda öle eger řađısız kiři görse řađılmıř ammā kendü evinde deđil kimse(y)ile sō(11)yleřmez řayrulıđı uzana yāhūd öle ammā eger görse ki řalk-ıla oturmıřdur gelici eyler(12)tiz řifā bula Kirmānī eydür eger görse ki řayru yalınca olmuř tiz öle fī’l-cūmle her(13)kiři ki dūřinde řayru ğöre ol kiři řāsık ola ba‘zılar eyitmişdür ki sultān řarafından(14)ğuřřalu ola yā ‘iyālī řarafından Cābir eydür dūrlū dūrlū řayrulık dūřde

hor(15)görmekdür farīzaları sünnetleri daḥı evde mümkindür bir ḥaḳ ki kendü üzerine vācib ol(16)mışdur Ca‘fer-i Şādık eydür eger kişi düşünde görse ki şayru olmışdur daḥı zārī(17)kılur Taḥrī’nuḥ ḥükmine rāzī olmaya eger zārī eylemezse eymen ola eger görse ki şayru(19)dur yalıncaḳ eceli yakın gelmiş ola ḳavluhu Ta‘ālā وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فَرَادَى كَمَا خَلَقْنَاكُمْ (Enam/94) مَرَّةً (19) أول Peymāne İbn-i Seyrīn eydür ölçek kile gibi arşun gibi düşde görmek inşāf

(89a)

(1)ve rāstlıḳdur ḥalkıla ḥāşşa ki rāst ola ba‘zı mu‘abbirler eyitmişdür ki ölçek düşde(2)meyāncıdur eger ölçek şatun aldıysa gerek ki ṭoḡru ola mu‘āmelede ḥulḳıla almaḳda vir(3)mekde eger görse ki ölçeḡi sındı yā göyindi bīm-i merg ola Kirmānī eydür eger görse ki(4)ölçeḡ-ile nesne ölçer ‘ilm ehliyse ḳāḍī ola eger ‘ilm ehli degilse bir maşlaḥat-içün(5)ḳāḍīye muḥtāc ola bilgil ki ölçek düzici düşde bir kişidür rāst-gūy ve münşaf (6)ve dād virici. Bīnī buruna eydürler Dāniyāl eydür ki burun düşde cāḥ u menzi(7)letdür düş görene eger görse ki burunı ulu olmuş yā uzanmış ‘izzet ü menzileti yū(8)cele eger görse ki ḳışalmış ḥilāfı ola eger görse ki burunı düşmiş menziletten düşe(9)hor ola eger görse ki burnınuḥ delüḡi ḡiḡ olmuş dirliḡi ḡiḡ ola ‘aksi ‘aks ola(10)İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki beyni burnından aşıḡa dökölmiş bir uludan(11)menfa‘at bula eger görse ki burnından bir canavar indi oḡlı doḡa eger görse ki(12)burnında bir delük var mehār geçürmişler ḥalka tevāzu‘ eyleye yā bir ulu ‘avretile cem‘ ola(13)anuḥ mālından ni‘metden behremend ola eger görse ki burun ucın bağlamış şöyleki söylemez(14)işi bağlana eger görse ki burnından söyler devleti zāyil ola eger görse ki burun ucınuḥ(15)derisi ḡitmiş ziyān ola Kirmānī eydür eger bir kişi mu‘abbire eydür-ise ki düşimde gördüm(16)burnımdan ḳan gelürdi ta‘bīr eyleye ki çok māl bulasın eger eydür-ise burnımdan(17)ḳan giderdi eyde ki zīrā ki mu‘abbire gerek şa‘ilūḡ sözine nazār eyleye her ne(18)ṭarīḳile şorsa anuḥ sözine fāl duta daḥı ta‘bīr eyleye eger görse ki burnınuḥ(19)iki delüḡi bir olmuş bir ‘āḳile ‘avretile cem‘ ola eger görse ki burnınuḥ ucu kesilmiş oḡlına

(89b)

(1)zahmet dege ba‘zılar eyitmişdür ki ‘izzeti eksile Cābir Maḡribī eydür her nesne ki ādemūḡ burnında(2)zahmetlü ola ḥışma ve kīne delālet eyler eger görse ki burnından ḳan geldi donını gevde(3)sini bulaşdırdı ḥarām māl ḥāşıl eyleye ḥāşşa ki ol ḳan çok ola daḥı ḳalıḡ(4)olmaya eger ḳalıḡ olsa az olsa ‘avret oḡlan düşüre ba‘zılar eyitmişdür ki dervīş(5)ola eger görse ki ḳan geldi velī donı gevdesini bulaşmadı oḡlanı yā ‘avreti evinden ḡi(6)de yā ziyān eyleye eger görse ki burnı üzildi yere düşdi ḳızı doḡa eger görse ki burnını(7)yudı bir kişi anuḥ ‘avretin aldaya eger görse ki burnından bir ḳuş yā bir canavarcık ḳıḳdı(8)ṭavarı ḳuzılaya ba‘zılar eyitmişdür ki burnından ḳan geldi delālet eyler ki pādīşāhdan(9)yā bir uludan girü nesne ḥāşıl ola İsmā‘īl Eş‘at eydür eger görse ki burnı pīl ḥōr(10)ṭümü gibi uzanmış yā daḥı uzun yā ḳışsa ḳadr u cāḥı

menzileti arta dağı kendü veyā ta'alluk(11)kişilerün kuvvet mertebesi ziyāde ola eger görse ki burnına hoş koğular geldi bir şālīh(12)oğlı doğa eger yaramaz koğular geldiyse fāsık oğlı doğa Cāhız eydür eger görse ki(13)burnı yoğ-ırmış hīşlerinden bir kişi ola eger görse ki burnı eyikdür kendü(y)ile 'avret ara(14)sında muhālefet ola eger görse ki bir kişi hoş koğular bir nesne burnına dutdı ol kişiden(15)menfa'at bula eger bu dişi 'avret görse bir şālīh oğlan toğura eger görse ki yaramaz(16)koğulu nesne dutdı bir kişiden hışım yuta Ca'fer-i Şādık eydür ki burun düşde görmek(17)beş nesneden birine delālet eyler biri 'avret biri ululık biri māl biri oğul bir hū(18)ş dirlik. Pīh iç yağı İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki iç yağı bir hayr u ni'met bula(19)eger koyın iç yağısın yediyse helāl māl bula eger bir canavarun ki eti yenmez iç yağın

(90a)

(1)yese haram māl bula Ca'fer-i Şādık eydür iç yağı düşde üç dürlüdür ni'met māl(2)güşāyış kārha-ı beste Bī-hūş uşşı gitmek Kirmānī eydür eger düşinde görse ki bī-hūş(3)oldı şöyle ki 'aklı zāyil oldu işinde mütehayyir ola velākin ahiri hoş ola Ca'fer-i(4)Şādık eydür düşinde 'aklı gitmek iki nesneye delālet eyler iş düşvār olmak(5)mütehayyir olmak va'llāhu a'lem [harf-ı tā] Tāb-dāden burmak İbn-i Seyrīn eydür(6)eger düşinde görse ki ip yā iplik burur sefere vara ol burdığı ip kadarı eger(7)ip uzun olsa ırak sefere vara kıssa olsa yakın sefere vara eger görse ki(8)nesne dikmek-içün iplik burur bir maşlahat-içün hareket eyleye yā kendü nefsi rāhat-içün(9)riyāzet eyleye Ca'fer eydür ip burmak düşde üç vecihdür sefer riyāzet-i nefis(10)güşāyışkār Tābistān İbn-i Seyrīn eydür düşde yaz görmek pādīşāhdur eger(11)görse yaz olmuş dağı katı ıssı olmuş şöyle ki halk ıssıdan zahmet görür ol vilāyetün(12)ehline pādīşāhdan ziyān irişe eger ıssıdan görmedilerse hayr u selāmet ola(13)yazı yine faşında görmek yigrekdür Kirmānī eydür eger yazı faşında görse ki yaz olmuş(14)dağı cihān münevver olmuş ağaçlarda yemişler çok 'izzet ü devleti ziyāde ola murādı(15)hāşıl ola pādīşāhdan halka kuvvet ve nuşret ola pādīşāhun 'adl ü inşāfı dağı ziyāde(16)ola eger yazı faşında görmezse ta'bīr geçenün hilāfı ola Tābūt İbn-i Seyrīn eydür(17)tābūt düşde 'avretdür ba'zılar eyitmişdür ki yeni tābūt 'izzet ü devletdür eger(18)görse ki ol yeni tābūt aldı ol kadar 'izzet ü devlet bula yā 'avret ala eger görse ki(19)tābūt sındı yā zāyi' oldu yā evde göyindi 'izzet ü devleti eksile yā 'avret

(90b)

(1)dünyādan gide Ca'fer-i Şādık eydür tābūtun düşde üç vechi var 'izzet ü mertebet(2)'avret ulu tābūtın düşde görmek delālet eyler setre şālāha dağı örtülü(3)işlere. Tāc İbn-i Seyrīn eydür tāc görmek düşde pādīşāhlara mülk ü vilāyetdür(4)'avretlere ere varmağdur 'ālim halka eyü hāldur eger görse ki başında bir tāc vardır(5)altun muraşsa' cevāhirle ululık bula dīn yolında süst ola eger bu düşi 'avret gör(6)se bir ulu haşmetlü er ala Kirmānī eydür eger görse ki pādīşāh

başına t̄ac urdı(7)muraşsa‘ ol t̄acın kıymeti kadarı p̄dişāhdan ‘izzet ü devlet bula eger görse ki aşığa(8)bahālu t̄ac virdi p̄dişāh aña bir aşığa iş buyura Cābir Mağribī eger dervīş(9)görsen ki başına t̄ac urdı bir hūb ‘avret ala dağı ol ‘avretten māl u ni‘met bula murā(10)dına irişe eger görse ki t̄ac başından düşdi ‘avretten t̄alāk vire eger görse ki(11)bir kişi t̄acını başında aldı ‘avretin ayıra ala eger görse ki t̄ac başından düşdi(12)sındı ‘avreti öle yā ol halkdan birisi helāk ola Ca‘fer-i Şādık eydür eger ‘avret görse ki(13)başında t̄ac var eger eri yoğ-ısa er ala eger eri var-ıse girü kalan ‘avretlere re’is(14)ola eger ‘avret görse ki t̄acını başından aldılar bir ‘avret dağı ala eger görse ki t̄ac başından(15)düşdi eri boşaya eger görse ki p̄dişāhun başına bir muraşsa‘ t̄ac urdı p̄dişāhdan(16)‘izzet ü mertebet bula Tārāc yağma İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki bir kişinün mālın ni‘metin(17)yağmaladı ol kişiye ziyān dege eger görse ki bir kişi kendünün mālın yağmaladı ol māl(18)kadarı ol kişiden guşsa irişe Ca‘fer-i Şādık eydür düşde tārāc görmegün dört(19)vechi var evvel ol kişi şegīb ola ikinci ziyān üçüncü guşsadur dördüncü ucuzlık ola

(91a)

(1)ol yağmaladığı nesne meger ki ganimet ola Tārīkī karanulık İbn-i Seyrīn eydür karanulık dü(2)şde dāleletdür dīn yolunda eger görse ki karanulık örtü ol kadarı dīn yolunda gümrah(3)ola aza eger görse ki karanulık oldu yine aydınlığa döndü tövbe eyleye dīn yolu üstüne(4)açıla Kirmānī eydür eger görse ki karanulık oldu girü aydınlık oldu sonra karanulık o(5)ldı ol kişi münāfık ola kavluhu Ta‘ālā (Bakara/20) أَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوا Cābir Mağribī eydür karanulık(6)düşde guşsadur eger görse ki katı karanu oldu ol vilāyetün hākanına guşsa ola işleri(7)bağlana eger görse ki havā rūşen-iken nā-gāh bulıd geldi katı karanulık oldu ol vilāyetde merg-i(8)müfācān ola Ca‘fer-i Şādık eydür ki karanulığı düşde görmek beş dürlüdür küfür-i hayrān(9)kılmak iş bağlanmak bid‘at dālelete düşmek İsmā‘īl Eş‘at eydür eger kişi görse ki karanu(10)lıktan aydınlığa çıktı dervīşlikden baylığa gele guşsadan kurtıla bağlu işleri açıla(11)bid‘attan dāleletden kurtıla Tāziyāne kamçıya eydürler Dāniyāl eydür eger görse ki kīse(12)içinde kamçı vardır işi kendü murādınca olmaya eger kīsedan taşra görse ululuk bula(13)ba‘zılar eyitmişlerdür ki kamçı düşde az māludur eger görse ki tasmaşı üzildi yā ağaçdan(14)ayrıldı ululıktan mālından ayrıla İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki bir kişi kamçı(y)ıla urdı(15)bir işe meşgūl ola ki andan ol urdığı kişiye fāyide ola eger görse ki kamçısı elinden dü(16)şdi ol iş ki elinde var terk eyleye eger görse ki bir kişi kamçı(y)ıla urdı dağı teninden kan(17)revān oldu ol kişiden yaramaz söz işide eger kan akmadıysa her kamçı hesābınca akça(18)bula Kirmānī eydür eger görse ki bir kişi kamçı(y)ıla urdı ol kadar helāl māl bula eger(19)kamçı yerinden kan geldiyse harām māl bula eger görse ki kamçının nişānı teninde kaldı ol

(91b)

(1)kişiden yaramaz söz işide eger görse ki kāmç(y)ıla urdılar velî bimedî ki kim urdı nāgāh(2)māl bula ol kāmçî hisābınca Cābir Mağribî eydür eger düşinde görse ki elinde bir eyü kāmçî var(3)şöyle ki tasmaşı ki barmağa geçürürler ibrîşimdendür oğlu toğa eger görse ki kāmçî katı ağacdan(4)dur tasmaşız kuvvetlû ola eger görse ki göndendür yâ semādan hayr u menfa‘at ola eger görse ki(5)kāmçî elinde sındı eceli gelmiş ola yâ işinden ma‘zûl ola eger görse ki ata binmişdür(6)dağı kāmçî(y)ıla urur bir kişinün yerinde iş işleye ve aña minnet eyleye eger görse ki bir kişinün ar(7)kasına kāmçî urdı dağı ol kāmçî yerinde kan çıkdı ol kişi harām māl bula yâ ol(8)kāmçî(y)ıla uran kişi töhmet eyleye aña eger kendü arkasında kāmçî zahmın gördiyse ve bilmedi(9)yse ki ki urdı dīnî dünyāvî işi eyü ola ve eger görse ki bir kişinün başına kāmçî(y)ıla(10)urdı dağı ol kāmçî pāre pāre oldı halk tağıla eger görse ki hisābsız bir kişiye(11)kāmçî urdı guşsa ve ziyān ola İsmā‘ıl Eş‘at eydür eger görse ki elinde bir kışa kāmçî(12)vardı uzandı dil haşmı üzerine uzana haşmına gālib ola eger uzun görse dağı(13)kışalsa düşman kendüye gālib ola Tāve İbn-i Seyrîn eydür tava düşde bir kişidür ki(14)evde hizmetkār ola dağı dileye ki her nesne ki ev ked-ğudāsınun var ecme‘în ol ev ehline(15)harc eyleye eger görse ki bir ulu yeñi tavaşı var bir şālih kişi aña hizmetkār(16)hāşıl ola ol tavanun ululığı kiçikliği kadarı eger görse ki tavaşı sındı hiz(17)metkārı helāk ola yâ ayrıla Cābir eydür eger görse ki tavada nesne bişürdi hizmet(18)kārınun işi hūb ola eger görse ki tavada nesne yir hizmetkārından kendüye hayr(19)u menfa‘at irişe eger yiyicek ekşi olursa guşsa ola. Teb sıtmadır İbn-i Seyrîn eydür

(92a)

(1)eger düşinde görse ki astıma dutmışdur bir iş işleye ki dīninün fesādına delālet eyleye eger(2)görse ki dāyim astıma dutmışdur şöyle ki hiç komaz dāyim günāha ve fesāda meşğul ola tövbe(3)eylemek gerek yâ Tanrı’nun ‘azābından emîn ola Kirmānî eydür eger bir kişi görse ki uzun sıtma(4)dutdı sağ ola ‘ömri uzun ola eger görse ki sıtma az dutdı hilāfınca ola Teber (5)balta İbn-i Seyrîn eydür ki balta düşde hizmetkārdur ki diler ki her iş ki aña buyuralar(6)-ısa birin tutmaya tā buyurmayalar Cābir Mağribî eydür ki balta düşde bir kōrkağ kişi ola ki bir(7)münāfık kişiden yarı isteye halkun arasında ayrılık birağa ceng ve huşūmet kōpa(8)ra eger görse ki baltası vardur ancılāyın kişi-y-ile dostlık eyleye eger görse ki baltası(9)sındı yâ zāyi‘ oldı ol kişinün eceli gelmiş ola yâ ol münāfıktan ayrıla Tebire naķā(10)raya eydürler Pārsda tabla eydürler düşde görmek bātil sözdür yalan haber bir zāhir(11)iş ta‘bīr çalana ta‘alluğ dutar İbn-i Seyrîn eydür eger görse ki naķāra ile ney bile(12)çalarlar dağı oynarlar muşbet ola eger görse ki bir naķāra çalar yalan söz söyleye yâ āşikāre(13)iş işleye yâ bir meşhūr nesne irişe ba‘zılar eyitmışdür ki hōş-āvāzdur velî bātil Kirmānî(14)eydür eger kişi düşinde

görse ki naķāra çalar bāṭıl işler işleye teşnī'ile ki ol işün(15)hīç aşı olmaya yā her va'de kılsa yalan ola Ca'fer eydür eger görse ki naķāra çalar(16)bilmezligile bir iş işleye ki 'ākıbeti ol işin zāhir ola ki bāṭıldur naķāradan düşde bir(17)şātır kişi ola ki yalan söyleye İbn-i Seyrīn eydür bunun gibi düş gören bir kişi ola ki yalan(18)söyleye ki zāhir sözi eyü ola ammā bāṭıldan halk ğıybet eyleye yaramaz söz ola Tutmaç (19)İbn-i Seyrīn eydür düşinde görse ki kızı yā koyın eti(y)ile tutmaç yer ol kadarı sipāhilerden

(92b)

(1)menfa'at bula eger görse ki şıgır yā davşan et-ile keşküle yā ekşi yoğurd-ile tutmaç yer dün-
 (2)himmet kişiden az menfa'at bula Cābir Mağribī eydür tutmac tavşan etiyle yā ekşi nesne-y-ile(3)yemek ğuşşaya delālet eyler Taht İbn-i Seyrīn eydür eger kişi görse ki taht üstinde otur(4)mışdır ki ol tahtın üstinde nesne düşmemişdür sefere gide eger görse ki taht üstinde(5)yatmışdır altında döşek döşenmiş ululuk bula ol tahtın kıymeti kadarı düşmanın kahr eyleye ammā(6)dīnden ğāfil ola eger ehl-i fesād görse bu düşi ber-dār eyleyeler hāşşa ki kendüyi uyur(7)görse eger görse ki taht sındı daḥı düşdi ululıktan düşe aḥvālī yavuz ola (8) Ca'fer eydür taht görmek düşde 'izzet ü mertebet ve sefer ve yücelikdür ve vilāyet ve qadr u cāh(9)ve işi yücelmekdür Toḥme ekmek eger düşinde görse ki toḥum ekdi daḥı hāşıl virdi ululuk(10)bula eger hāşıldan yediyse daḥı yigrek eger görse ki ekdi nesne hāşıl olmadı(11)bilmez ki ne dürlü nesnedür az mıdır çokdur ğuşşa ola Kirmānī eydür eger görse ki buğdayı(12)ekdi pādīşāhdan ḥayr u menfa'at bula eger görse ki arpa ekdi māl cem' eyleye eger görse ki(13)taru eker az māl hāşıl eyleye eger noḥud ve mercimek ve bakla eker görse ğuşşa ola Dāniyāl(14)eydür eger görse ki kendü yerinde toḥum ekdi 'avret ala işi hāşıl ola almağı satmağı eyü ola(15)eger ekilmiş yerin görse ki ekin yok ziyān eyleye yā bir kişiyile ceng eyleye eger görse ki bildügi(16)yere toḥum eker ğazā eyleye ve ḥayrı arta eger görse ki kendü hāşş yerinde ekin bitmiş 'izzet ü(17)devlet ve nuşreti arta Ca'fer-i Şādık eydür ekin ekmek düşde beş vecihdür cāh ululuk(18)ḥayr u menfa'at 'avret almak bāzergānlık toḥme İbn-i Seyrīn eydür eger düşinde görse ki(19)toḥme olmuşdur bāḥūr ola ve fesād işleye tövbe eylemek gerek fi'l-cümle toḥme düşde

(93a)

(1)katı yavuzdur hīç ḥayrı yokdur Ca'fer eydür toḥme görmek dört vecihdür yā fesād(2)ḥarām māl kendü ārzūsına tābi' olmak Tezerv turgaydur İbn Seyrīn eydür ki düşde(3)görmek bir ğaddār kişi görmekdür dişi 'avrete delālet eyler ol sıfatlu eger görse ki tır(4)ğayla ceng eylerdi bir yalancı aldağuc kişiyile ḥuşūmet eyleye eger görse ki dişi tır(5)ğayı tutdı bir 'avret ala ki hīç ḥayrı olmaya eger görse ki yumurdasını aldı bir ḥūb 'avret(6)ala Kirmānī eydür eger görse ki etin yedi bir bay 'avretten māl bula eger görse ki evinden(7)uçdı yā öldi 'avret öle yā boşaya

Cābir Mağribī eydür düşinde turgay görse(8)bir pārsā maldār ve şāhib-cemāl ‘avretdür eger görse ki tezerv buldı yā tıtdı ol(9)şıfatlu ‘avret ala eger görse ki kucağında yatur ‘avretile bir kişi baş hōş işleye Ca‘fer eydür(10)tezerv düşde dört dürlüdür ‘avret māl-ı harām dirlik keleki dilegin isdemek Terāzū (11)İbn-i Seyrīn eydür ki terāzū düşde kādīdür eger görse ki yeni terāzūsı vardur ol yerde(12)bir ‘ālim ola rāst dīndār faḫīh terāzūnıñ keffesi kādīnıñ istemegi ola sözleridür mällar(13)huşūmetdür ki kādī katında olur ve nük-i taş ‘adl ü dādı kādīdür ki halk arasında(14)hüküm eyler eger görse ki terāzū nesne tartduğı vakit rāst tırdı şöyle ki hīç meyl itmedi(15)kādī hüküm vaktinde rāst hüküm eyleye hīç meyl eylemeye Kirmānī eydür eger düşinde görse ki(16)terāzūnıñ ‘amūdı sındı ol vilāyetün kaḫī ola eger görse ki taşlarında artuḫ(17)eksik var kādīnıñ hükminde ‘adl olmaya Cābir Mağribī eydür eger görse ki terāzūyı rāst(18)kılur kādī ‘azābdan kırtıla ‘adl bir kişide bilgil ki terāzū düzici bir pādīşāh-ı ‘ādıldür(19)toḫru terāzū kādīdür yavuz yeri ‘ādil Ca‘fer-i Şādık eydür kıyāmet terāzūsın düşde

(93b)

(1)görmegün ta‘bīri altı dürlüdür kādī ‘ālim faḫīh meyāncı rāst hüküm egri hüküm eger (2)görse ki eyü ‘amel yavuz ‘amelden ağır geldi terāzūda behişt bula ‘azābdan kırtıla kavluhu (3)Ta‘ālā eger yavuz ‘ameli ağır geldiyse(4)‘azāba müstaḫaḫ ola kavluhu Ta‘ālā (Araf/8-9) وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ (5) فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ Turb Kirmānī eydür turb yimek düşde ḡuşşadur eger görse ki bir kişi(6)turb virdi ol kişiden ḡuşşa ḫāşıl ola eger görse ki turb şatdı yā kişiye virdi(7)yā evinden taşra şaldı ḡuşşadan emīn ola Türbūd İbn-i Seyrīn eydür ki ḡuşşadur(8)yemeklik māl ziyānidur yedigi kadarı Tarḫūn İbn-i Seyrīn eydür ki tarḫūn İbn-i Seyrīn eydür ki tarḫūn düşde bir kişi(9)dür fi‘li hūyı aşlı yaramaz zīrā ki tarḫūnıñ aşlı yüzerlikdür çün sirkede aşliyeler(10)şol kadar ki ṭabī‘at-lezzetdür ne kendü ḫālinden anđan şonra ekeler tarḫūn bite(11)eger görse ki tarḫūn var yā kişi virdi bir bed-aşl bed-ṭabī‘at kişi(y)ile dostlık eyleye(12)eger görse ki tarḫūn yedi ancılayın kişiden ziyān iriše eger görse ki tarḫūn evinden(13)taşra bıraḫdı yā kişiye virdi ancılayın kişiden ayrıla.Tersā eger mü‘min kişi gör(14)se ki Tersā oldı bid‘ada gümrāh ola hīç meyli i‘tikādı müslimānlığa olmaya Cābir(15)Mağribī eydür eger bir mü‘min düşinde görse ki tersā oldı eger düşmānı varsa zafer(16)u nuşret bula zīrā ki tersā Naşrāniye eydürler Naşrānī muştaḫḫdur nuşretten eger tersā(17)görse ki müslimān olmış tiz müslimān ola Ca‘fer eydür eger bir kişi görse ki ol(18)duğı durdıḫı tersālarladur ol ṭā‘īfi‘i i‘tikād müslimānlık yolında za‘īf ola(19) Tersiden ḫorḫmaḫ İbn-i Seyrīn eydür düşde ḫorḫmaḫ emīnlikdür ki hīç menfa‘atı

(94a)

(1)olmaya her ki düşinde ḫorḫsa bilmesa ki kim ḫorḫıttı ḫorḫudan emīn ola düşmānına(2)zafer bula eger şöyle ki ḫorḫudan kişi görebile ol kişiden maḫarrat iriše Ca‘fer(3)Şādık eydür

korhmak düşde nuşretdür şöyle ki peygâmbir buyurdu نُصِرْتُ بِالرُّغْبِ (4)ya'nî nuşret buldum korhmağıla eger görse ki canavarlar korıdı ol kişiden ki(5)ol canavara nisbeti vardır ziyân irişe. Turşî İbn-i Seyrîn eydürler turşî yemek düşde (6)cümle guşşadur hâşa ki yemiş turşî ola eger görse ki bir kişi ekşi nesne virdi ol(7)kişiden guşşa ola eger görse ki bir kişiye nesne virdi kendü sebebinden ol kişiye(8)guşşa irişe. Tarf keşkdür İbn-i Seyrîn eydür düşinde keşk görmek guşşa(9)dur eger görse ki keşk yedi guşşa katı ola Kirmânî eydür eger görse düşinde(10)ki keşk yer borclu ola ol borc sebebinden guşşalu ola Cābir Mağribî eydür keşk görmek(11)düşde az māludur Turunç Dāniyāl eydür ki turunç egerçi rengi şarudur ammā bīsi(12)hōşdur ta'mı eyüdür görmege behişt yemişlerindendür lā-cerem turunç görmek(13)düşde eyüdür İbn-i Seyrîn eydür eger düşinde bir iki yā üç turunç görse(14)te'vīli oğul ola eger çok görse ni'met ve māl helāldur yeşil turunç yigrektdür şaru(15)dan Kirmânî eydür turunç düşde bir kişidür gökçek bay begenilmiş halk sever dahı eylerin(16)söyler eger görse ki turunç var ancılavin kişi(y)ile dostlık kıla eger kucağında görse bir hūb(17)yüzlü oğlı toğa eger görse ki turunç yedi oğlı mālından yā bir ulu kişi mālından behre(18)mend ola eger görse ki turunç bir pāre bize doldı dahı şakladı oğul ola eger görse ki(19)eyüden çok turunç var dahı bīsi alur çok māl bula yā mīrās māl dege Cābir Mağribî

(94b)

(1)eydür eger görse ki turunç var dahı yaramaz bīsi gelür bir bedhor oğlı ola eger görse ki(2)turunç kişiye bağışladı ol kişi hakkında hayr u ihsān eyleye eger görse ki turunç şa(3)tun aldı dahı yeni içinde şakladı halāyıkdan oğlı toğa eger görse ki ol turunç(4)yeñinden düşdi biz irişmedük oğlı ola Ca'fer eydür turunç görmek düşde dört(5)dürlüdür hūb-ı 'avret, dīndār halāyık, bay dost, şālih oğul. Terengebīn İbn-i (6)Seyrîn eydür terengebīn yemek düşde rūzī helāldur minnetsüz kavluhu Ta'ālā (Taha/80-81)وَنَزَّلْنَا (7)عَلَيْكُمُ الْمَنَّاءَ وَالسَّلْوى كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ 'eger görse ki terengebīn(8)yedi çok helāl māl hāşıl ola ol yerden ki ümīz olmaya dahı işi rāst ola(9)Ca'fer-i Şādık eydür düşde terengebīn yemek delālet üç nesneye helāl māl(10)bī-minnet 'ayş hōş olmak murād hāşıl olmak Tereduğ İbn-i Seyrîn eydür tereduğ yemek de(11)līl-i hayr u menfa'atdur acı tere melālet ü mazarrat Kirmânî eydür eger ādemī düşinde(12)görse ki tere-furūşlık eyler bir iş işleye ki hāşşa ki 'āmil maşlahat bite hayırla bilgil ki(13)düşde tere yemek vakt olursa eyüdür Cābir Mağribî eydür şol tere ki bilinmez ne bitki bir(14)ne kendü cümle delīl-i gāmdur gerek ki terre yese guşşalu ola Ca'fer-i Şādık eydür tereler(15)yemek düşde delīldür şayruluğa müflisliğe guşşaya. Tiryāk İbn-i Seyrîn eydür tiryāk(16)eger görse ki şayrulukdan ötürü yer guşşadan kurtıla bağlu işi açıla eger hilāfin görse(17)guşşa ola hālinden nokşān ola Tezevvüc ivlenmek gerekse er kişi 'avret alsun gerekse(18)'avret er alsun İbn-i

Seyrîn eydür eger kişi görse ki ‘avret diledi ululuk bula ol(19)‘avret mertebesince eger garîb görse bir bay ‘avret ala eger görse ki ‘avretin boşadı

(95a)

(1)ululuğı zâyıl ola eger görse ki ölmüş ‘avret aldı dağı anuñla cem‘ oldu ol ‘av(14)retün mülkünden mālından nesne hâşıl ola eger cem‘ olmadıysa az māl hâşıl ol eger(3)‘avret görse ki bir ölmüş kişi anı ‘avretliğe aldı dağı ol ‘avretün evinde cem‘ oldu ol(4)‘avretün mālî eksile hâli yavuz ola eger görse ki ‘avret diledi velî ol ‘avreti görmedi(5)adını bilmedi hemân şol kadar oldu ki anı nīgū eyler eceli gelmiş ola eger görse ki bir bilmediği(6)evde ki ol ölmüş kişinün uyumış ol kişi bir ‘avretile cem‘ oldu ol ‘avret öle(7)eger ol eyü ‘avret bildiği eyü olur-ise mālında nokşân ola Kirmânî eydür bir ‘avret(8)ki eri vardur düşinde görse ki bir er dağı alur ni‘meti ziyâde ola eger bir kişinün ki ‘av(9)reti var görse ki bir ‘avret dağı diler ululuğı arta eger görse ki dört yâ biş ‘avret bir kez(10)den aldı ululuğı dağı artuğ ola eger görse ki diledi ivlenmege dağı gelini görmedi(11)bilmedi bīm-i merg ola ba‘zılar eyitmişdür ki bir kişi elinde helāk ola eger şayru kişi gö(12)rse ki mechül ‘avret diledi delîl-i mergdür öldükden sonra âhiretde hâli eyü ola eger(13)bir şayru ve ‘avret görse ki bir mechül kişi akça anı ‘avretliğe diledi şifâ bula dağı hayr ve eylük(14)bula eger bir kişi görse ki bir koca kişinün kızın dile yâ kız kardaşın çok hayr u ni‘met bula eger(15)bir kişi görse ki ‘avret bir er aldı yâ ayruğ kişi görse ki ol kişinün ‘avreti bir er dağı aldı(16)ol er ol ‘avret evine iletirdi çok māl ve mülk ol ‘avretün erine ol kişiden dege(17)eger ol erile diledi kendü eri evine getürdiyse ol dileyen erden kendü erine māl(18)ve ni‘met hâşıl ola eger görse ki bir yaramaz ‘avret dağı anuñla cem‘ oldu ol ‘avretün(19)hüblüğü kadarı düşvâr işler âsân ola eger cem‘ olmadıysa eksükrete ola ol

(95b)

(1)didigümüz Kirmânî eydür eger görse ki bir kız oğlan kız aldı dağı kızlığın aldı ol yılda(2)bir ‘avret yâ bir halâyık anı hâşıl ola dağı pâdişâhdan hayr bula eger görse ki harâm kızlığın(3)aldı harâm māl hâşıl eyleye Ca‘fer-i Şâdık eydür ki evlenmek düşde dört nesneye delâ(4)let eyler ululuk māl artmağı murâd hâşıl olmak şadumânlık Tesbîh İbn-i Seyrîn eydür(5)tesbîh demek düşde muṭī‘ olmakdur eger görse ki tesbîh ider Tañrı’nun emrine muṭī‘ ola(6)ğuşşadan kurtıla eger görse ki bilesine tesbîh getürmişdür guşşa irişe velâkin şevâb bula(7)eger görse ki tesbîhile Tañrı’nun şükürin ider dîn yolında kavî ola eger bu düşi pâdişâh(8)görse bir âbâdân vilâyet hâşıl ola kavluhu Ta‘âlâ(İbrahim/7) لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ Teşt (9) tās legendür Kirmânî eydür ki tās legen düşde görmek delîldür bir hizmetkâr ‘avrete(10)İbn-i Seyrîn eydür ki tās legen bir halâyıkdur ki ivün havâyici elinde ola eger görse ki tās(11)legen aldı bir hizmetkâr ‘avret evine getüre yâ halâyık şatun ala eger görse ki sındı yâ zâyî‘(12)oldı ol halâyık kaçā yâ dünyâdan gide şinün dağı ta‘biri oldu Kirmânî eydür(13)eger görse ki tās legen şatun aldı bir hizmetkâr ‘avretliğe ala

yā hālāyıkla yatmak(14)turmak eyleye Ca'fer-i Şādık eydür tās legen görmek düşde delıldür üç nesneye hiz(15)metkār 'avret hālāyık menfa'at 'avretlerden Teşnegī şuşamak İbn-i Seyrīn eydür ki(16)düşde şuya toymak yigrekdür şusuzlıktan eger görse ki katı şuşamışdur şu bulmaz(17)içmege renc ü belāya uğraya dünyā(y)içün yā dīn-içün eger görse ki ol şusuzlıkda şu buldı(18)ol belādan hālāş bula murādına irişe Cābir Mağribī eydür ki şusuzlık düşde dīnün(19)fesādına delālet eyler eger şöyle ki şu bulup içdiyse tövbe eyleye Ta'vīd heykeldür (96a)

(1)eger bir kişi düşinde görse ki heykel getürmişdür Tanrı odından guşşadan kurtıla eger(2)borclu görse borcından kurtıla eger şayru görse şifā bula eger zindāndağı kişi görse(3)hālāş bula eger misāfir görse selāmet gele Kirmānī eydür eger bir kişi görse ki heykel yazar dağı(4)yazar dağı halka 'atā eyler menfa'at-ı dīnī andan halka irişe eger görse ki heykel yazar dağı(5)şatar guşşalu ola Tağār görmek düşde bir 'avrete delālet eyler ki erinün rāzdā(6)rı ola dağı ev ehlini şalāha kulavuzlaya eyülik ögrede fesāddan tövbe eylede Kir(7)mānī eydür eger görse ki yeñi tağarı vardur ol şıfatlu 'avretile şöhet ola eger görse ki(8)sındı yā zāyi' oldı ol 'avret dünyādan gide yā ayrıla ba'zılar eyitmişdür ki tağār(9)evde hālāyıkdur hizmetkār. Tefşile mercimekdür ki sirkede bişmiş ola ta'biri guşşadur(10)İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki tefşile yerdı guşşalu ola yā halkıla huşūmet eyleye(11)dağı ol sebebeden guşşalu ola fi'l-cümle tefşile yemekde hiç hayr yokdur. Tekbīr itmek (12)İbn-i Seyrīn eydür eger düşinde görse ki tekbīr ider düşmanun şerrinden emīn ola ve dağı(13)hayr kapısı üstine açıla Ca'fer-i Şādık eydür düşde tekbīr itmek dört vechi vardur(14)düşman şerrinden emīn olmak hayr kapısı üstine açılma belādan fitneden kurtılma(15)işi açılma. Tegreg toluya eydürler Kirmānī eydür tegreg düşde 'azāb ve guşşa ve tar(16)lıkdur meger ki az ola eger görse ki tolu vaktinde yağdı ol halkun ni'meti çok(17)ola eger görse ki çok tolu yağdı ol yerün halkına guşşa ola Ca'fer-i Şādık eydür(18)düşde tolu görmegün beş vechi var belā ve huşūmet leşker kaht şayruluk. Tamām-i kār (19)İbn-i Seyrīn eydür eger düşinde görse ki dünyāvī işi tamām olmuş murādı hāşıl

(96b)

(1)olmuş ahvāli müteğayyir ola yā 'ömri āhire yitmiş ola yā zālīm ola ki andan intikām alalar(2)her ki görse ki haşlet hōş olmuş işi eyü olmuş 'ömri uzun ola 'ākıbeti hayr ola(3)Ten İbn-i Seyrīn eydür ādeminün teni düşde delıldür 'ömür uzunlığına dağı 'ayşına(4)her ne ki ziyāde ve nokşān ola teninde kişinün 'ayşına delālet eyler eger teni aruğ o(5)ldıysa mālī eksük ola eger tenin semüz gördiye 'aksince ola eger görse ki teninden(6)bir iplik gibi nesne çıkdı uzandı 'ayşı eyülikle geçe mālī arta eger görse ki ol(7)iplik üzilmiş te'vili hilāfınca ola eger görse ki teni demür olmuş 'ömri uzun ola(8)ni'met çok ola eger görse ki teni sırçadan olmuş

eceli gelmiş ola Kirmānī eydür eger görse ki(9)teni dürüst ve muhkem olmışdur işi eyü ola sırrı şaklana eger görse ki süst ve za‘îf(10)dür işinde gücünde nokşān ola sırrı aşikāre ola Ca‘fer-i Şādık eydür eger kişi(11)düşinde görse ki teni artmış bay ola ve kuvvetlene düşmanına zafer bula adı eyü ola(12)eger nokşān görse ‘aksince ola eger görse ki götürü gövdesi şişmişdür şayru(13)ola Tendür gök gürelemege eydürler düşde görmek delālet eyler ki korku ola ‘ameldār(14)dan yā pādīşāhdan yā halkında İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki gök gürlere dağı yağmur(15)yağar korku eksük ola ni‘met ü hayr ferāvān ola eger görse ki yağmur az yağar gök katı(16)gürlere ol düş görenün işi teşvīşlü ola atası anası yavuz du‘ā kılduğ-ıçün(17)Kirmānī eydür gök katı gürelemek yağmur az yağmak delālet eyler ki halka korku ola yavuz(18)du‘ālar sebebinden Ca‘fer-i Şādık eydür gök gürelemek mu‘abbirler biş dürlü ta‘bīr(19)eylemişlerdür ‘azāb, hikmet, rahmet, şavlet, hışm-ı pādīşāh eger gök gürlermegin yağmur yağdığı

(97a)

(1)vakit işidürse ol yerde hayr u bereket ola dağı ucuzluk ola eger görse ki(2)yağmur ile kar ve yıldırım ve gök gürelemegi var pādīşāhdan ol yerün halkına kor(3)hu ola eger görse yağmurla karağı dağı olur fitne vü ‘azāb ve helāk ola Cābir Mağribī (4)eydür eger görse ki gök katı gürlere pādīşahın heybeti ol vilāyetde aşikāre ola eger(5)görse ki gök gürlere yıldırım şakar havā katı karanlık olmuş bir zālīm pādīşāh ol vilā(6)yetde aşikāre ola. Tendise oyuk İbn-i Seyrīn eydür ki düşinde bir oyuk görse ki(7)gölgesi yere düşmüş guşsa ola hāşsa ki kara ola ol şüret ki dīvārda yazılmışdur yā(8)tonda eger kara olur-ise te‘vīli eyüdür Ca‘fer-i Şādık eydür oyuk görmegün düşde(9)üç vechi var gam ve endişe nokşān kadr u cāh emānetsizlik dīn işinde. Tengī (10)tarlık İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki tarlıktan gınlige çıkdı bağı işleri açıla(11)eger görse ki bir tar kapudan gınlige yere çıkdı yā korkulu yerden emīnlige çıkdı işleri(12)rāst ola rencden kıtlıktan rāhata eyülige vara eger hilāfin görse yavuz ola(13)Cābir Mağribī eydür eger bir ulu kişi görse ki bir tar yere giriftār olmışdur işi düşvār ola(14)tüz kurtılmaya eger görse ki ol tar yerde ta‘ām dağı eksük olmışdur ‘ayş dirligi(15)tar ol fi’l-cümle tarlık külli nesnede eyü degildür. Tennür düşde evün ulu ked-hudāsı(16)dur ked-bānūsı eger görse ki tennür harāb olmuş ol ked-hudā yā ked-bānū şayru ola bir(17)āfete uğraya hālī yavuz ola eger görse ki tennürde etmek bişirür ol etmek kadarı helāl(18)rızk aña hāşıl ola işi hūb ola Kirmānī eydür eger tennürde bir pāre od görse ki(19)aydınlığı yok velākin tennür ağzında od şu‘lesi var hīç dütüni yok Beytū’l-Muḳaddes

(97b)

(1)seferine vara yā hac eyleye kavluhu Ta‘ālā (Kısas/30)الْبُقْعَةُ الْمُبَارَكَةُ ya‘nī Mekke(2)yā Beytū’l-Muḳaddes eyitmişdür ol kişiye hayr u menfa‘at ola Ca‘fer-i Şādık eydür ki(3)tennür görmegün düşde iki vechi var birisi sarāyın ulusu ola ikincisi bir kişi ola ki ulu(4)ola

heybetlü ola ve şegab ola. Tübre İbn-i Seyrîn eydür tübre görmek düşde hayr u menfa‘at(5)dur hâşşa ki yenî ola eger görse ki bir kişi aña yenî tübre virdi ol kişiden(6)görse ki tübresî zâyî‘ oldı ta‘bîrî hilâfınca ola. Tövbe eylemek İbn-i Seyrîn eydür ki eger(7)bir kişi görse ki tövbe eyler günâhlarına peşimân ola Tañrı‘ya döne eyü işler işleye Tañrı‘ya rızâsın(8)isteye elini dünyâdan çeke âhîret isteye Ca‘fer-i Şâdık eydür ki tövbe eylemegün düşde dört ve(9)chi var peşimân olmağ günâha Tañrı‘nın rızâsın istemek âhîret istemek sa‘âdet-i ebedî bulmağ(10)Tütîyâ Kirmânî eydür ki tütîyâ düşde mâldur eger görse ki gözine tütîyâ çekdi maqşûdı ola ki(11)gözinün nûrî arta dîn artmağın isteye eger maqşûdı gözi nûrî degilse münâfıklığa (12)kendüi dîndâr göstere tâ halk anı medh eyler Câbir eydür eger görse ki bir kişi aña tütîyâ(13)virdi ol kadar mâl hâşıl ola eger görse ki tütîyâ yedi gamgîn ola Ca‘fer-i Şâdık(14)eydür eger görse ki tütîyâ koltuğı altına sürer tez bir iş işleye ki anda medh hâşıl ola eyü(15)ad kızına Tüt tatlu tüt yemek helâl rızkdur kara tüt guşşadur İbn-i Seyrîn eydür(16)eger görse ki tatlu tüt yer vaktinde ol kadar kendü kesbinden rızk yeye eger tüt vakti(17)olmazsa guşşa ola Kirmânî eydür eger görse ki tatlu tüt yer bir cömerd kişiden ‘atâ bula(18)eger kara dört yer görse gamgîn ola Ca‘fer-i Şâdık eydür tüt görmegün düşde üç(19)veche var mâl menfa‘at kendü kesbinden münâza‘at ‘avret taraftan. Tivrît İbn-i

(98a)

(1)Seyrîn eydür eger düşinde görse ki Tivrît okur kuvvet ola aña eski kişilerden yâ muhteşem(2)kişilerden dahı dostlardan aña hayr irişe eger görse ki Tivrîti ezbere okur yâ âşikâre o(3)kur bir kişi-y-ile huşûmet eyleye haqqıla zafer bula murâdı hâşıl ola eger görse ki bir kişi aña(4)Tivrît öğredür ol kişiden aña hayr dege Tîr okdur Dâniyâl eydür ok düşde râ(5)st sözdür ba‘zılar eyitmişdür ki ‘ayıbdur eger görse ki bir kişi aña ok atar bir söz bir(6)kişi(y)ile hâşşa ki okı garaızla atmış ola eger garaızsız atdıysa nâme virse ol okun yakın(7)yâ irak atduğı kadarı eger görse ki ok gürzsüz atdı kaşıdsız resûl virse eger gör(8)se ki okı egri gitdi ol ilçî korğağ ola eger görse ki okı avı-çün atdı bir ‘av(9)rete yâ halâyıka söge İbn-i Seyrîn eydür ok atmak düşde ilçidür ol kişünün qadırınca(10)eger toğru atarsa her kanda ki ilçidür barsatoğru vara hâceti revâ ola girü döne(11)eger egri atarsa ‘aksince ola eger görse ki ok atdı dahı okı ol kadar gitdi ki nihâyeti(12)yoğ ol kişünün nâm âvâzı ol yere irişe okı anda vardı her işde ki ola meşhûr(13)ola eger görse ki okı halk ortasına düşdi bir şehirde yâ bir köyde ol halkı arasında(14)sözi geçer ya‘nî hükm geçe eger görse ki ok eşekler yâ şıgırlar arasında düşdi câhiller arasında(15)sözi geçer ola eger görse ki kaşdile okı dörd ayaklardan yanğa atdı câhil halk arasında(16)tavassuţ eyleye sözün zâyî‘ eyleye Kirmânî eydür eger görse ki okı nişâna atdı dahı nişânı(17)urdu murâdı hâşıl ola eger görse ki ok nişândan egri gitdi ilçisi hıyânet eyleye(18)ilçilikde eger görse ki okı ki atdı kayın ağacıydı peygâmı râst ola dahı râst

degüre(19)eger görse ki ok yaramaz ağaçdandır te'vıl geçenün hılâfı ola eger görse ki öñinde çok

(98b)

(1)ok var ol kadar māl bula eger görse ki tirkeşde çok ok komışlar olmasa mālını kendü(2) evine harc eyleye ve ehline eyü söz söyleye eyü va'deler eyleye Cābir Mağribī eydür eger(3)düşinde görse ki okçılık eyler dañı okları tamām eyler lākin urur demrenin geçürür halk arasında(4)elçilik eyleye işlerin bitüre şöyle ki çoklar aña hased eyleye Tır-dāden İbn-i Seyrīn eydür(5)eger görse ki bir kişi aña yelek şadağa virür dañı ol kişi şıfatda şüretde uludur bir ulu kişiden(6)hürmet ve ululuk bula eger görse ki yelegi yitdi hürmet eksile Ca'fer-i Şādık eydür ki yelek gör(7)megün düşde üç ta'bīri var ululuk hürmet ulu iş Tışe keser İbn-i Seyrīn eydür ki keser(8)keser görmek düşde bir hizmetkārdur ki iş buyurmayınca işlemez çün iş buyurular işleye(9)şöyle ki ol kişi hayr u menfa'at ola eger görse ki keseri sındı yā bir kişi şatun aldı(10)ol şıfatlu zāyi' oldı hizmetkār hāşıl eyleye eger görse ki keseri sındı yā zāyi' oldı hizmetkārı(11)dünyādan gide Kirmānī eydür eger görse ki keserile ağaç budar arı eyler bir iş işleye ki(12) andan hayr u menfa'at hāşıl ola eger görse ki bir egri ağacı keserle toğruldur dañı ol(13)ağaç toğru ve olur bir kişi şerrden hayra kulavuzlaya Teyemmüm İbn-i Seyrīn eydür ki eger görse ki(14)teyemmüm eyler andan şu buldukdan sonra cenābetden gusül eyler delālet eyler aña ki gusül(15)ve dest-namāz şer' mūcibince yerine yetürmeye erkān- şer'i getürmeye eger şu bulmada(16)teyemmüm kıldıysa guşşada ferañ bula borclu-y-ise borcdan kurtıla eger zindānda ise(17)halāş bula Tanrı ta'ālā rızkını tamām eyleye kavluhu Ta'ālā (18) فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً (Nisa/43) Ca'fer-i Şādık teyemmüm eylemek düşde(19)altı vecihdür murādına irmek şayrulıktan şifā bulmak māl bulmak hac eylemek ferañ bulmak

(99a)

(1)kul āzād komañ vallāhu a'lem [harf-i se] ez-Kāmilü't-Ta'bīr Serīd (2)İbn-i Seyrīn eydür serīd ta'āmlaruñ yigregidür düşde görmek helāl rızıkdur dañı baylıkdur(3)çok ni'metdür ki zahmetsüz hāşıl ola eger görse ki serīd koyın etiledür māl-ı helāl ve ganīmet ola(4)'avret tarafından eger görse ki serīd öküz etiledür uludan māl hāşıl eyleye eger inek etile(5)-y-ise ol yıl üstine mübārek ola dirliği eyü geçe māl ve ni'met aña hāşıl ola ba'zılar eyitmişdür ki işi hūb(6)serīd at etiledür māl ve ni'met pādīşāh tarafından hāşıl ola ba'zılar eyitmişdür ki işi hūb(7)ola nīk-nāmlık hāşıl eyleye eger görse ki katır etile serīd eyler hem māl hāşıl ola bir ulu(8)kişiden eger görse ki buzağı etiledür çok hayr aña iriše eger görse ki kuzu yā oğlak(9)etiledür hem-çenān eger görse kuş etile hem hayırdur velī girü kalan etler gibi degil hayrı(10)dañı az ola Ca'fer-i Şādık eydür: Serīd görmek düşde üç nevi'dür: Helāl māl, hūş(11)'ayş, murād bulmak kişiden Su'lul Pārsīde kendüme dirler Horāsāniler dilince azıh

dirler(12)Türkice sigildür düşde görse ki sigil çıkardı mālī arta eger görse ki çok sigil
 çıkdı(13)teninde ol kadar māl hāşıl ola eger görse ki endāmı bıçağ-ıla ya dırnak kescigle kesdi
 yā evde(14)göyindürdi mazarrat irişe mālī eksile eger görse ki endāmından sigil döküldi yā
 bellürsüz(15)oldı mālī zāyi‘ ola dervīş ola Ca‘fer-i Şādık eydür: Sigil görmek düşde
 üç(16)vecihdür: Māl, menfa‘at, kesb eylemek va’llāhu a‘lem[harf-i cīm] ez-Kāmilü’t-
 Ta‘bīr(17) Çadır İbn-i Seyrīn eydür çadır ki ‘avretler başa örterler murād oldur eger görse ki
 ‘avretler(18)gibi çadır örtünür bir örtülü iş işleye ki hayr ola velākin halk ol işi mekrūh göreler
 eger(19)‘avret görse ki çadır yırtıldı yā göyindi yā zāyi‘ oldı perdesi yırtıla Kirmānī eydür:

(99b)

(1)döşek çadırın düşde görmek er kişünün ‘avretidür eger görse ki yeni çadır aldı bir şahş(2)
 elinden ne bi-tarīk-i bey‘ yā kişi virdi ‘avret ala eger görse ki begi çadır şatun aldı
 halāyık(3)şatun ala dahı oğlan ola eger bu düşi ‘avret görse er ala eger ‘avret görse ki
 çadır(4)döşeginde giyindi eri öle yā boşaya Ca‘fer-i Şādık eydür: çadır görmek düşde üç
 ve(5)chi var kadar u cāh, kişiye ‘avret ve ‘avrete er, ked-hudā-yı sarāy Cāzūyı İbn-i Seyrīn
 eydür(6)cāzūlık görmek düşde bātıl işdür eger görse ki bir kişiye cāzūlık eyler ol kişi-
 çün(7)bātıl iş işleye ba‘zılar eyitmişdür ki cāzūlık fitne ola ol kişiye ki anı-ıçün
 cāzūlık(8)eylerler Cābir Mağribī eydür cāzūlık eylemek kişi-çün yalan ‘ahd eylemek olur ki
 halk aldaya(9)ve dahı cāzūlık düşde aldayıcı düşmandandur Çihār-pāy-ı deştī dört ayaklu taş
 canavar(10)larıdur eger görse ki ol canavardan tutdı dahı muṭī‘ oldı ol canavarun kıymeti
 kadarı(11)bir yād ki muṭī‘ ola aña cem‘ işide eger görse ki bir bölük yaban canavarı gelürler
 dahı aña(12)muṭī‘ olurlar rızāyla bir bölük yaban halkından geleler dahı aña muṭī‘ olalar dīnī
 ve dünyāvi(13)işinde Kirmānī eydür: Eger görse ki ol deştī canavarlara tapar cāhillere hizmet
 eyleye(14)Cābir Mağribī eydür: Eger bir kişi görse ki dörd ayaklu olmuş ‘aklı zāyil ola eger
 görse ki ol(15)dörd ayaklu aña söyledi ululuk bula eger görse ki etin yedi ol kadar ni‘met bula
 Cārūp (16)süpürge İbn-i Seyrīn eydür: ki yumşak süpürge düşde hizmetkārların
 hizmetkārıdur katı(17)süpürge hizmetkārıdur ki takāzā kılur halkından şol nesneler ki halkda
 vardır borc(18)gibi emānet gibi yā dahı ayruk nesne gibi eger görse ki tonını süpürge ile
 süpürür mālī telef ola(19)eger görse ki ayruk kişi tonından süpürür ol kişünün mālından aña
 hāşıl ola hāşşa ki süpründi

(100a)

(1)kendü evine ilede Ca‘fer-i Şādık eydür: Düşde süpürge görmegün üç vechi var:
 Hizmetkār(2)menfa‘at ki hizmetkārdan irişe tekāzā kılmak nesneleri Cām Kirmānī eydür: Eger
 görse ki(3)şu-y-ıla yā cüllābıla dolu cām aldı ‘avret yā halāyık ala dahı bulardan bir şālīh oğlu
 ola(4)ol oğuldan hayr u rāhat bula eger görse ki ol cāmun suyun dökdi cām kaldı oğlu(5)öle

‘avreti kıla eger görse ki cām sındı şuyı döküldi ‘avret daḥı öle eger görse ki(6)cāmda süci var daḥı iḥer bir müfsid oḡlı toḡa daḥı ol oḡuldan miḥnet bula Cābir(7)Maḡribī eydür: Eger görse ki evinde cāmları dīvāra berkitmişler ol kıadar evinde ‘avretler ḥalā(8)yıklar ola eger ol cāmlar aḡ yā yeşilse ol ‘avretler dīndār ola eger kıızıl olsa ol(9)‘avret ‘iṣretçi ola eger şaru olsa ol ‘avretler şayruluk ola eger gök olsa ol ‘av(10)retlere muşḡbet iriše kayḡulu olalar Cāme ṭon Dāniyāl eydür ki düşde ṭon görmek(11)kişinün kesb ü kārıdur eger ṭonın eyü görse iş eyü ola eger yavuz görse yavuz ola(12)eger görse ki kıara ṭon giymişdür eger pādişāḥ görse eyüdür eger ra‘iyyet görse guşşadur(13)şaru ṭon delīl şayrulukdur yeşil ṭon tevfiḡ u tā‘atdur zīrā ki uçmak ehli(14)ṭonıdur kıavluhu Ta‘ālā (İnsan/21)وَإِسْتَبْرَقُ خُضْرُ سُنْدُسٍ ثِيَابٌ سُنْدُسٍ ve aḡ ṭon yunmuş kişinün(15)işidür ve gök ṭon muşḡbetdür giyinmiş ṭon ziyāndur pādişāḥdan ol giyindüḡi kıadar ve yır(16)tılmış ṭon sırrı āşikāre ola kıadrı yün ṭon ve keçe ṭon ve pelās ṭon ve ibrişim ṭon(17)cemī‘ delīl māludur ki düş görene ḥāşıl ola ve murakḡa‘ ṭon dervīşlikdür zīrā zā(18)hirde dervīşler ṭonıdur girü kıalan ṭon ne nev‘inden gerekse olsun delīl-i ḡam(19)u guşşadur kāḡıd ṭon melāmetdür ṭon ṭavar derisinden ola ḡayr u menfa‘atdur ki

(100b)

(1)iriše şol ṭon ki yūsüz ola kefen bigi giymiş ola delīldür ki daḥı işler tamām olmuş ola ‘ömri(2)āḡire irmiş ola İbn-i Seyrīn eydür eger görse ki bir ulu kişi ṭonın giymişdür işi yücele eger(3)görse ki pādişāḥ ṭonın giymişdür ol ṭona eger lāyıkısa işi kıuvvetlü ola yeñi ‘amel ṭuta eger(4)giymiş görse çok menfa‘at bula lākin ḡalkı melāmet eyleyeler eger görse ki ḡacı ṭonın giymişdür uluların(5)‘atāsından maḡrūm olmaya eger görse ki bir ‘avān ṭonın giymişdür bir kişi yārī kıla ‘atā virmekde aḡa(6)eger görse ki şāḡib-dīvān ṭonın giymişdür bir zālīm ḡüç eyleyici kişiyile dostlık eyleye eger görse ki(7)cellād ṭonın giymişdür menfa‘at bula eger görse ki ‘ālīm ṭonın giymişdür emānet elinden dilinden revān ola(8)eger görse ki şōfi ṭonın giymişdür dīni arta dūnyāsı eksile eger görse ki zāḡidler ṭonın giymişdür dūnyādan(9)yüz döndere cihān terkin ura eger görse ki bāzergān ṭonın giymişdür işi dūnyā kesb eylemekde ola(10)eger görse ki şālīḡ ṭonın giymişdür dīn menfa‘atın bula işi şalāḡa gele eger görse ki müfsid kişi(11)ṭonın giymişdür fesād ehlinde guşşa bula eger görse ki ırḡad ṭonın giymişdür yā bir işçi ṭonın giymişdür(12)raḡu rūşen ve mütefekkir ola eger görse ki dīne muḡālīf ṭonın giymişdür dīni fesāda vara eger görse ki(13)cūḡūd ṭonın giymişdür mekrile ḡileyile kişiyi ḡelāk eyleye işinün āḡiri yavuz ola şayru ola eger(14)görse ki gavur ṭonın giymişdür yavuz fi‘linde oturur dostdan düşmandan eymen olmaya(15)eger görse ki keşiş ṭonın giymişdür bid‘at ehli ola meyli kāfirliğe ola eger görse ki muḡlar ṭonın(16)giymişdür şoḡbeti bī-dīnler ile ola eger görse ki bahādır ṭonın giymişdür bir kişiyile ‘adāveti(17)ola ceng eyleye eger görse ki mürtedlik ṭonın giymişdür ol kişiden ki eyü ‘atā umar girü ola(18)ya‘nī virmeye eger virmiş olsa girü ala eger görse ki büt-

perestlik ٲonın giymişdür p diş h(19)h zmetine y  bir ulu kişi h zmetine meş  l ola eger görse
ki ‘avret  onın giymişdür h r ola eger

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SÖZLÜK

A

‘Abdullāh bin ‘Abbās: Hz. Muhammed'in amcasının oğlu.

‘Abdullāh İbn Mes‘ūd: ilk Müslümanlardan olup hadis rivayet eden sahabe.

‘Abdurrahmān Selmān: Selman-ı Farisi diye bilinen İslâmiyet'i kabul eden İran asıllı ilk sahabe.

‘acem (Ar.): İranlı, İran halkından olan kimse.

‘adavet (Ar.): düşmanlık, kin, husumet.

‘adl (Ar.): adalet, hakkaniyet, doğruluk.

‘ahd (Ar.): söz verme, yemin, vaat etme; sadakat, sözünde durma.

‘ākıbet (Ar.): bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

‘alāmet (Ar.): belirti, işaret, iz.

‘alem (Ar.): sancak, bayrak.

‘ālem (Ar.): dünya, kâinat.

‘amel (Ar.): amel, iş, hareket, davranış, dinî emirleri yerine getirme.

‘ameldār (Ar.+Far.): amel sahibi, vergi tahsildarı.

‘ammu (Ar.): amca.

‘amūd (Ar.): direk, sütun.

‘anāşır (Ar.): unsurlar, öğeler, elemanlar.

‘aşā (Ar.): uzun çomak, el değneği.

‘āşī (Ar.): başkaldıran, isyan eden (kimse), isyankâr.

‘aṭā (Ar.): hediye ihsan, bağış.

‘aṭā bul-(Ar.+T.): bağışta bulunmak.

‘aṭā eyle-(Ar.+T.): bağışta bulunmak.

‘avret (Ar.): kadın, zevce.

‘azāb (Ar.): azap, Allah'ın gazabı, işkence, ceza, bela, felaket.

‘azīz (Ar.): yüce, kıymetli, değerli.

‘ibādet (Ar.): Allah'ın emirlerini yerine getirme, tapma, tapınma.

‘özü eyle-(Ar.): kusurlarının affedilmesini dilemek.

‘umre eyle-(Ar.): ömre yapmak.

a‘mā (Ar.): gözleri görmeyen, kör.

āb (Far.): su, göl, nehir, deniz, kaynak, çeşme, kuyu.

ābādān (Far.): bayındır, mamur.

ābādānī (Far.): mâmurluk, şenlik, bayındırlık.

āb-bīnī (Far.): burun suyu, sümük.

ābdestān (Far.): abdest alırken kullanılan suibriği.

āb-gīne (Far.): ayna, kristal, şişe, cam.

āb-ḥāne(Far.): su evi

ābile (Far.): çiçek hastalığı, kabarcık, uçuk

ābnūs (Far.): abanoz denilen sert, siyah ve dayanıklı ağaç.

ābistenī (Far.): gebelik.

ābkāme (Far.): salça, sütlü ekmek, hamurdan yapılan bir yiyecek.

āb-tāhten (Far.): idrar yapmak.

‘ac (Ar.): fildişi.

‘acūz (Ar.): kötü huylu yaşlı kadın, eski, köhne.

Ādem (Ar.): adam, insan Hz. Âdem.

ādemī (Ar.): insanoğlu.

āfāk (Ar.): ufuklar, her yer, etraf, bütün çevre.

āfitāb (Far.): Güneş.

āfitābe (Far.): ibrik.

afyon (Far.): haşhaş başlarından çıkan zehirli ve uyutucu madde.

ağar-: ağarmak, aklaşmak, yükselmek.

ağırşak: yün, iplik eğrilen iği ağırlaştırmak için alt ucuna geçirilen yarım küre ağaç.

ağleb (Ar.): çok (daha, en, pek) üstün, çok kuvvetli.

ağşaklık: topallık, aksaklık.

āgūş giriften (Far.): kucaklamak, sarılmak

āhek (Far.): kireç.

āhen (Far.): demir, zincir, katı, kılıç

āḥir (Ar.): nihayet, son

āḥiret (Ar.): öbür dünya, ölümden sonraki âlem.

aḥkām(Ar.): hükümler, kanunlar, emirler.

aḥlām (Ar.): rüyalar.

aḥsırmak: aksırmak.

aḥtar: araştırmak, aramak, aktarmak.

āhū (Far.): ceylan.

aḥūr (Far.): ahır.

alaca: birkaç rengin karışımından oluşan renk, ala.

‘alāmet (Ar.): belirti, işaret, iz, nişan.

alda-: aldatmak, kandırmak.

aldaguç: aldatan.

alıç: kırlarda, ormanlarda yabani olarak yetişen, sert ve sarımsı odunu çit yapımında veya tornacılıkta kullanılan, gül cinsinden dikenli ağaç.

‘ālim (Ar.): İlim sâhibi olan (kimse), bilici, bilen.

ālū (Far.): erik, şeftali.

āmās (Far.): şiş, şişmiş.

‘anber (Ar.): kolay eriyen, bal mumu kıvamında, yandığı zaman parlak bir alev çıkaran, çok güzel kokulu nesne.

ancılayın: ol [o] zamirinin eşitlik hâli, onun gibi.

ārd-bīz (Far.): tahıl eleği, elek.

āred (Far.): un.

arık: zayıf, cılız.

arılığ: temizlik, saflık.

‘āriyet (Ar.): ödünç, emanet, eğreti.

arşun: arşın. Yaklaşık 68 santimetreye eşit olan uzunluk ölçüsü.

artık: fazla; üstün.

artlaşmak: ata binenin, ardına binmek.

artukluk: fazlalık.

ārūg (Far.): geçirmek.

arukluk: zayıflık, güçsüzlük.

‘ases (Ar.): gece bekçisi.

aşhāb (Ar.): arkadaşlar, peygamberimizi görmek ve sohbetine ermek şerefine sahip kimseler.

aşhāb-ı fil (Ar.): fil ashabı, Ebrehe ve ordusu.

aşhāb-ı ress (Ar.): Ress kavmindeki arkadaşlar.

āsītāne (Far.): eşik, dergâh; huzur, kat.

āsiyāb (Far.): değirmen su değirmeni.

aşla‘ (Ar.): ön tarafı saçsız kalmış (baş).

aşşı: fayda, kâr, menfaat.

āsumān (Far.): Gök, gökyüzü, semâ, felek.

aşağa: aşağı, aşağı taraf.

aşağa kal-: geri kalmak.

aşhūn (Far.): bir çeşit sebze, şerbeti çiçek hastalığı için iyi gelen, çiçeği kırmızı bir ot.

‘āşık (Ar.): âşık, seven kişi.

āşikāre (Far.): apaçık, belli.

āşitī (Far.): barış.

‘āşūra (Ar.): Aşure günü, muharrem ayının onuncu günü.

āşüfte (Far.): karışık, perişan.

‘aṭā (Ar.): bağış, ihsan.

āteş (Far.): ateş

āteşdān (Far.): mangal, ocak.

āteş-gede (Far.): ateş yanan yer, Mecusîlerin tapındıkları yer.

āteş-zene (Far.): kav, tutuşturucu, çakmak.

āvāz (Far.): ses seda.

āvihten (Far.): asmak.

ayruk: başka, gayri, maada, diğer, bundan sonra.

āzād (Far.): kurtulmuş, kurtulan.

āzādlik (Far.+T.): özgürlük.

a‘zā (Ar.): vücudu meydana getiren parçalar, organlar; organ.

azğās (Ar.): karışık, karmakarışık.

azıh: siğil.

‘azl eyle-(Ar.+ T.): görevine son verme, işinden çıkarma.

B

bāb (Ar.): bölüm, fasıl, kapı.

bādām (Far.): badem.

bādīrhā kerden (Far.):

bādincān (Far.): patlıcan.

bād-reng (Far.): bir tür turunç.

bād-rīse (Far.): ağırşak.

bāften (Far.): dokumak, örmek.

bağal (Far.): koltuk.

bağırsak: bağırsak.

bāgbān (Far.): bağcı, bahçıvan.

bāgbānlık (Far.+ T.): bahçıvanlık.

bahā (Far.): kıymet, değer, bedel.

bahıl (Ar.): hasis, cimri, pinti.

bahş (Far.): üzerinde konuşulan, tartışılan konu, mevzu, mesele; bağış, ihsan.

bahş eyle (Far.+T.): vermek, bağışlamak, ihsan etmek.

bahşış (Far.): armağan, bahşış, hediye.

baht (Far.): şans, talih.

bākī (Ar.): ebedî, sonsuz.

bākīlā (Ar.): bakla.

baḳḳāl (Ar.): sebze satan kimse.

bālā (Far.): uzun, yüksek, yukarı.

bālā-şoden (Far.): çıkmak.

balıḳçın: balıkçıl kuşu.

balıḳçıran: bk. balıkçın.

bālīg ol-(Ar.+T.): erginleşmek, olgunlaşmak.

bālīş (Far.): yastık.

bām (Far.): çatı, dam, kubbe.

banbuḳ: pamuk.

bāng (Far.): ses, seda, haykırma.

bāngla-(Far.+T.): haykırma.

bār (Far.): yük, keder, ıstırap.

bārān (Far.): yağmur.

bārānī (Far.): yağmurluk.

bārū (Far.): sur, hisar.

başma: beyaz dokunup sonra renk ve çiçekleri basılmış pamuk ince dokuma; sıkıntı, üzüntü verici.

baṭṭ (Ar.): kaz, ördek.

bāṭıl (Ar.): hak ve hakikat olmayan şey, boş şey, yalan, yanlış.

bāṭıl kıl-(Ar.+T.): boşa çıkarmak.

bāṭiye (Ar.): tas, şarap çanağı.

bay: zengin, paralı, mal mülk sahibi, varlıklı kimse.

bay ol-: zengin olmak.

bayıl-: zengin olmak.

baylık: zenginlik.

bāz (Far.): doğan denilen yırtıcı kuş.

bāzār (Far.): çarşı, pazar.

bāzer-gānlık (Far.+T.): tüccarlık, esnafılık.

bāzū (Far.): pazu, kol, güç.

bāzū-bend (Far.): kol bağı.

bebr (Far.): kaplan, canavar.

bedel (Ar.): bir şeyin yerini tutabilen karşılık; eşit, denk.

be-gāyet (Far.): Son derece, pek çok, fazlasıyla.

be-geşten (Far.): dönmek, dolaşmak.

behişt (Far.): cennet.

belesk (Far.): kebab şişi.

belūṭ (Ar.): meşe ağacının meyvesi, palamut, pelit.

bend (Far.): bağ, düğüm.

bend ur-(Far.+T.): bağlamak.

bende (Far.): kul, köle,

benefşe (Far.): menekşe çiçeği.

bennā (Ar.): bina yapıcı, mimar, usta.

beñz: yüz rengi.

beñze-: benzemek.

berbaṭ (Far.):şeklen kaz göğsü, kopuz ve lavtaya benzer mızraplı çalgı.

bercesten (Far.): sıçramak, atlamak, zıplamak.

ber-dār kerdn (Far.): darağacına asmak.

bereket (Ar.): bereket, bolluk.

berf (Far.): kar

bergüstvān (Far.): at zırhı, keşim

berkit-: sağlamlaştırmak, tahkim etmek.

berre (Ar.): kuzu.

beşāret (Ar.): iyi haber, müjde, muştu.

bey° (Ar.): satış, alışveriş

beyābān (Far.): sahra, çöl

beyān (Ar.): anlatma, açık ve güzel söyleme, ifade.

beyān eyle- (Ar.+ T.): açıklamak.

Beytū'l-Ma'mūr (Ar.): Hz. Âdem ile yeryüzüne indirilip Tufan'dan sonra tekrar Kâbe'nin hizasında yedinci kat göğe çıkarıldığına inanılan köşk, tapınak.

beyyā° (Ar.): tüccar, esnaf.

bezek: süs, ziynet.

bezen-: süslenmek, donanmak.

bezm-āverd (Far.): savaş meclisi.

bezz-i kaṭūn (Far.): pireotu.

bezzāz (Far.): bezci, kumaş satan kimse, manifaturacı.

bıçğı: el veya makine ile kullanılan, ağaç ve tahta biçen büyük testere.

bıçğı: bk. bıçğı.

bī-çigūne (Far.): biçimsiz, şekilsiz.

bī-çūn (Far.): nedensiz.

bih (Far.): iyi, güzel, hûb; ayva.

bī-hūş (Far.): akılsız, aklı başından gitmiş, aklı başında yok.

bilbil (Far.): bülbül.

billūr (Far.): billûr, şeffaf cam. Şeffaf bir cevher.

bīmārī (Far.): hastalık.

binā kıl-(Ar.+T.): yapmak, inşa etmek.

bināgūş (Far.): kulak memesi.

bīnī (Far.): burun.

birehneḡī (Far.): çıplaklık.

birinc (Far.): Bakır ve çinkodan elde edilen sarı renkte alaşım, pirinç.

biryān (Far.): kebab.

bisāṭ (Ar.): halı, kilim, keçe, minder gibi yere yayılan şey.

bīše (Far.): orman.

bostān-efrūz (Far.): horoz çiçeği olarak bilinen bir bitki.

boz (Far.): keçi.

būzīne (Far.): maymun.

bögrek: böbrek.

budaḳ: ince ve küçük dal.

būf (Far.): baykuş.

buḥār (Ar.): duman, buhar.

buḥūr (Far.): tütsü.

būḳ (Far.): klakson, korna, boru.

buncılayın: bunun gibi, böyle.

burhān (Ar.): delil, ispat.

būriyā (Far.): hasır.

burūc (Ar.): burçlar.

būse dāden (Far.): öpmek.

buṭ: but.

būtimār (Far.): balıkçıl denilen, sorguçlu ve kırmızı gagalı bir kuş.

būyehā (Far.): kokular.

buzāḡu: buzağı.

būhtān it-(Ar.+T.): iftira atmak, kara çalmak, asılsız ve kasıtlı olarak birisine suç yüklemek.

būhtān ur-(Ar.+T.): iftira atmak, kara çalmak, asılsız ve kasıtlı olarak birisine suç yüklemek.

būlbūl (Far.): bülbül.

būlbūle (Far.): emzikli su kabı, sürahi.

būnyād (Ar.): temel, esas, bina.

būrd (Ar.): Arapların ihram gibi büründükleri aba, hırka.

būrūt (Far.): bıyık.

būt(Far.): put.

būt-perestlik (Far.): puta tapan.

C

Ca'fer-i Sādık: Ehl-i beytten olup, on iki imamın altıncısı, rüya tabiriyle ünlüdür.

cāh (Far.): yüksek mevki, makam, rütbe.

cāhil (Ar.): bilgisiz, cahil.

cambāzlık (Far.+T.): İp, at vb. üzerinde tehlikeli gösteriler yapan kimsenin mesleği ve ustalığı.

cān (Far.): can, ruh, gönül.

canavar (Far.): canavar, varlık, vahşi hayvan, yaratık.

cāzū (Far.): sihirbaz, büyücü; sihirli, büyülü.

cāzūlık (Far.): sihirbazlık, büyücülük.

cehd (Ar.): çaba, gayret, uğraş.

cehd eyle-(Ar.+T.): çalışıp çabalamak, uğraşmak.

cehd kıl-(Ar.+T.): gayret etmek, çaba göstermek, çalışıp çabalamak.

cem‘ eyle-(Ar.+T.): toplamak, bir araya getirmek.

cemā‘at (Ar.): topluluk, bölük, grup.

cemāl (Ar.): güzellik, sevgilinin yüzü.

ceng: savaş, muharebe.

ceng eyle-: savaşmak, çekişmek.

cerde(Far.): [< zerde]1. sarı. 2. sarı donlu. 3. rengi sarıya çalan at. 4. dazlak.

cezıl (Ar.): bol, çok.

cimā‘ it-(Ar.+T.): cinsî münasebette bulunmak.

cinān (Ar.): cennetler; köşkler, saraylar, ulu makamlar.

cins (Ar.): tür, çeşit, sınıf.

cühūd (Far.): Yahudi.

cüllāb (Far.): gül suyu, gül şerbeti.

cümle (Ar.): bütün, hep, tüm

cünüb (Ar.): cenabet, pis, uğursuz.

Ç

çalgu: çalgı.

çalıcı: çalgıcı, müzik aleti çalan kimse.

çanak: toprak veya metalden yapılmış kap.

çenān (Far.): böylece, böyle.

çend (Far.): birkaç.

çerī (Far.): ordu.

çetr (Far.): gölgelik, çadır, şemsiye.

çetük: kedi.

çevgān (Far.): cirit oyununda hayvan üstünden topu tutup almaya mahsus ucu eğri değnek.

çevre: bir şeyin yakını, dolay, etraf.

çirk: kir, pas, pislik.

çivid: eskiden çivit otundan, bugün yapay yollarla elde edilen, mavi renkli, sarılığını gidermek için çamaşırın son suyuna karıştırılan toz boya.

çoğan: çöven otu.

çükündür: pancar, havuç, şalgam, lahan.

D

da‘vā (Ar.): iddia, mesele.

da‘vet eyle-(Ar.+T.): buyur etmek, çağırmak.

dād (Far.): adalet, doğruluk, insaf.

dāğ ur-(Far.+T.): yaralamak, yakmak, kızgın bir alet ile yanık izi yapmak.

dahı: bile, dahi.

dāne (Far.): tane, adet, miktar.

dārçīn (Far.): tarçın.

daru: darı, tahıl.

dāsītān (Far.): destan, hikaye.

dat: tat.

dāyim (Ar.): sürekli, her zaman.

deg-: erişmek, ulaşmak.

degin: dek, kadar.

degşür-: değiştirmek, dönüştürmek.

degür-: ulaşmak, göndermek.

delâlet eyle-(Ar.): göstermek, işaret etmek.

demren: mızrak vb. şeylerin ucundaki sivri demir.

demür: demir.

depe: tepe.

derece (Ar.): ölçü, miktar, derece.

dervîş (Far.): derviş, fakir, kalender.

dervîşlik (Far.+T.): dervişlik, fakirlik, kalenderlik.

desd (Far.): el.

dıraht (Far.): ağaç.

dırnaç: tırnak.

dīnār (Ar.): altın liranın dörtte biri değerinde olan eski bir para.

dipçik: tüfek vb. ateşli silâhların ateş sırasında omuza dayanan namlu gerisindeki ağaç kısmı.

dīvāl (Far.): mukavvâdan motif ve şekillerin sırma veya kılaptanla sarılması suretiyle işlenen kabartma nakış.

divīt (Far.): yazı yazmak için kullanılan hokka ve kalemi bir arada ihtiva eden mahfaza.

dönder-: döndürmek, çevirmek.

dūga (Far.): ayran.

dübür (Ar.): arka, geri taraf, kış.

dülbendi (Far.): tülbent, başa örtülen ince ve seyrek dokunmuş bez.

dürgerlik (Far.): marangozluk.

düril-: dürülmek, kapanmak.

düriş-: çalışmak, çabalamak.

dürüd (Far.): dua, övgü, selam.

dürüst (Far.): doğru, düzgün açıkça, sağlam.

düşvār (Far.): zor, güç, sorun, sıkıntı.

düşvār ol-(Far.): zor, güç olmak, perişan olmak.

düzil-: yapılmak, tertip, tanzim olunmak, hazırlanmak.

düzül-: yapılmak, tertip, tanzim olunmak, hazırlanmak.

E

ebedī (Ar.): devamlı, sürekli.

ebr (Far.): bulut.

ebrū (Far.): kaş.

edük: bir çeşit ayakkabı.

efrūşe (Far.): un helvası.

efsūn (Far.): sihir, büyü.

efzal (Ar.): daha faziletli.

egerçi (Far.): her ne kadar, ise de, gerçi.

ejdehā (Far.): büyük yılan, ejderha.

ekin: buğday, arpa vb. tahılların, tohumlarının tarlada filizlenmesinden harmana kadarki durumlarına verilen isim.

ekincilik eyle-: toprak işleriyle, tarımla ilgilenmek.

ekser (Ar.): genellikle, çoğunlukla, çok zaman.

eksük: eksik.

ele götür-: ele geçirmek, elde etmek, yakalamak, kazanmak.

eluh (Far.): karakuş, kartal.

emcek: meme

emîr (Ar.): bir kavmin, bir memleketin reisi.

emîrû'l-mü'minîne (Ar.): Müminlerin emîri; İslâm tarihinde Hz. Ömer'den itibaren devlet başkanlarına verilen unvan.

emrûd (Far.): armut.

enâr (Far.): nar.

endâhten (Far.): atmak.

endâm (Far.): beden, vücut.

endâze (Far.): bez, kumaş gibi şeyleri ölçmekte kullanılan ve çarşı arşını da denen 65 santim uzunluğunda ölçü.

engebîn (Far.): bal.

enguştân (Far.): parmaklar.

engüşteri (Far.): yüzük.

erâmil (Ar.): dullar, dul kadınlar.

eriş (Far.): bilek, arşın.

erre (Far.): testere, bıçkı.

erzîz (Far.): kalay maddesi. kalay.

esb (Far.): at.

esîr (Ar.): bağlı, tutsak.

esrici: sarhoş edici şey.

esrük: sarhoş, kendinden geçmiş.

ester (Far.): katır.

eşik: kapı boşluğunun alt yanında bulunan alçak basamak.

eşk (Far.): gözyaşı.

eşkar (Ar.): al renkli.

etmek: ekmek.

evsa'a (Ar.): geniş oldu, geniş olsun.

evzahe (Ar.): ortaya çıkmak, açık olmak.

eydil-: söylenmek, denilmek.

eyit-: söylemek, demek.

ezel (Ar.): Başlangıcı olmayan geçmiş zaman.

ez-hâl begeşten (Far.): halinden dönmek.

F

fağ (Ar.): tuzak.

fağîh (Ar.): fıkıh bilgini.

fâl dut- (Ar.+T.): Fal tutmak, aklından bir şey geçirip belli bir işin olup olmamasında veya oluş tarzında ona cevap aramak, niyet tutmak.

farîza (Ar.): İslâm dininin kula farz kıldığı mükellefiyet, şer'an yapılması zorunlu olan Allah emri.

fâsık (Ar.): Allah'ın emirlerini tanımayan, sapkın.

faşîh (Ar.): güzel, düzgün, açık ve kusursuz konuşan.

fâtır (Ar.): yaratıcı, yaratan.

fazîlet (Ar.): iyi huy, erdem, güzel ahlak.

fażl (Ar.): iyilik, erdem, lütuf.

fehm eyle-(Ar.+T.): Anlamak, idrak etmek, kavramak.

felāsife (Ar.): felsefe ile uğraşanlar, feylesoflar, filozoflar.

fenek (Far.): bir tür tilki.

ferc (Ar.): kadının veya erkeğin avret yeri; namus, ırz.

feriṣdah (Far.): melek.

ferište (Far.): melek, günahsız, masum.

fesād (Ar.): kargaşalık, karışıklık, fenalık, kötülük, bozgunculuk, fitne.

feth (Ar.): açmak, açılmak, ele geçirmek.

fetvā vir-(Ar.+T.): fetva vermek, şeriata uygun olan cevabı bildirmek.

fīl (Ar.): fil.

Fir'avn (Ar.): Allahlık iddiasında bulunduğu için Hz. Musa'nın mücadelesi ettiği Mısır hükümdarı.

fuḳā'a (Ar.): şerbet.

fūṭa (Ar.): vücudun belden aşağı kısmını örtecek şekilde kuşanılan, genellikle ipekten bir nevi önlük, peştamal.

fülüs (Ar.): akçeler, paralar, bakır sikkeler.

G

ġāfil ol-(Ar.+T.): gaflette bulunmak, tedbirsiz olmak.

ġalbur (kalbur) (Ar. ġalle "zahîre" ve biz "eleyen" ile ġalle-biz > ġalbız'den): tahıl ve başka iri taneli maddeleri elemek için kullanılan büyük delikli veya seyrek telli elek.

ġālib ol-(Ar.+T.): yenmek, üstün gelmek.

ġāliye (Far.): misk ve amberden yapılma, siyah renkli, güzel kokulu, boya olarak saç ve kaşa sürülen bir macun.

ġam (Ar.): kaygı, tasa, keder, iç darlığı.

ġamġin ol-(Far.+T.): tasalanmak, üzölmek.

ġammāz (Ar.): söz taşıyan, laf yetiştiren, fitleyen (kimse), kovucu.

ġanī ol-(Ar.+T.): zengin olmak.

ġanīmet (Ar.): ganimet, fırsat, kazanç.

ġārāt (Ar.): yağmalar, çapulculuklar.

ġarīb (Ar.): kimsesiz, zavallı, biçare.

ġarḳ ol-(Ar.+T.): boğölmak, dolmak; kaplamak.

ġāyet (Ar.): uç, son, son derece.

ġāyib (Ar.): görünmeyen, hazır olmayan.

ġazā (Ar.): cenk, savaş.

ġāzab (Ar.): gazap, kızgınlık, kızma, öfke, hiddet.

ġāzer (Far.): çamaşırcı kadın.

ġāzī (Ar.): din uğrunda harbeden, cihadda yaralanmış veya harbetmiş olan kimse.

ġenc (Far.): hazine, define, kenz.

ġerdene (Far.): boyun, gerdan.

ġerm (Far.): sıcak, hararet.

ġevher (Far.): cevher, mücevher, elmas, inci.

ġıyās (Ar.): yardım, yardımcı.

ġirü: geri.

ġöġercin: güvercin

ġökçek: güzel, şirin, hoş, latif.

gökçeklik: güzellik.

gön: terbiye edilmiş, tabaklanmış deri.

günlük: günlük ağacının tütsü olarak kullanılan ve nefese rahatlık veren reçinesi.

gürde (Far.): böbrek.

güyegü otı: kekik.

gönlek: gömlek.

gönül: gönül.

götürü: bütün, tamam, toptan, hep, büsbütün.

gözü: ayna.

gülm (Ar.): kul, köle, esir, bende.

gür (Far.): kabir, mezar.

gürken(Far.): mezarıcı

güristan (Far.): mezarlık.

güsül (Ar.): yıkanmak.

güş (Ar.): kulak.

küz (Ar.): bardak, tas, çanak.

gül-âb (Far.): gül suyu, cülâb.

gül-be-şeker (Far.): gül yaprağından yapılan tatlı, gül reçeli.

güleş: güreş.

güz (Far.): sonbahar.

güzâr (Far.): geçme, geçiş.

güzergâh (Far.): geçilen, geçilecek yer, yol, geçit.

hacâmat (Ar.): Vücudun herhangi bir yerini bu iş için yapılmış bir aletle hafifçe

kesip çıkan kanı boynuz, bardak vb. ile çekmek suretiyle kan alma.

hâce (Far.): efendi, hoca.

Hacerü'l-Esved (Ar.): Kâbe'nin duvarında bulunan ve cennetten geldiğine inanılan meşhur kara taş.

hâcet (Ar.): İnsanın muhtaç olduğu şey, lüzumlu husus.

hadd (Ar.): Sınır, bir şeyin sonu; mertebe, derece.

hâdim (Ar.): hizmet eden, yardımcı olan kimse.

hâfıkaynı (Ar.): doğu ve batı tarafları.

hak (hak) (Ar.): 1. doğru, gerçek. 2. Allah, Tanrı.

hakikat (Ar.): doğru olan, asıl.

hakir (Ar.): değersiz, aşağı.

hâl (Ar.): durum, oluş, buluş, suret, keyfiyet.

halâş bul-(Ar.+T.): kurtulmak, azat olmak.

halâyık (Ar.): yaratıklar (insanlar) hizmetçi.

halhâl (Ar.): ayak bileziği.

halife (Ar.): birinin yerine geçen kimse, vekil.

halk (Ar.): insanlar, ahali.

hallâc (Ar.): pamuk atan kimse.

halled (Ar.): ebedi kılsın.

hamir (Ar.): hamur.

hanbar: içine ekin konan büyük sandık.

harâb (Ar.): bozulmuş, yıkılmış, viran.

ḥarābāt (Ar.): meyhaneler, içki içilen yerler.

ḥarābe (Ar.): yıkılmış veya yıkılmaya yüz tutmuş yapı.

ḥarām (Ar.): din kurallarına aykırı olan, dinî bakımdan yasak olan, helal karşıtı, yasak.

ḥarāmī (Ar.): haydut.

ḥarc (Ar.): harcamak, sarf etmek, uğruna feda etmek.

ḥarīṣ eyle-(Ar.+T.): hırslı, açgözlü yapmak.

ḥāşıl (Ar.): ortaya çıkan, türeyen, kar, kazanç.

ḥaşım (Ar.): husumet eden, düşman.

ḥaşır (Ar.): hasır, hasır otundan örülerek yapılan kilim, yaygı.

ḥaşm-efgen (Ar.+Far.): düşmana atan olmak (ok, sert bakış bağlamında)

ḥāşş (Ar.): mahsus, özel.

ḥaṭ (Ar.): yazı.

ḥatar ol-(Ar.+ T.): tehlikeli olmak.

ḥāṭır (Ar.): gönül, gönülde olan his.

ḥaṭmī (Ar.): hatmi denilen maruf çiçek.

havan: (Far.): İçinde kahve ya da tütün dövülmeye yarayan tahta taş ve maden kap.

hāven (Far.): benzersiz havan, içinde bir şey dövüp ufalamaya yarayan, tahta, taş, maden veya plastikten yapılan kap; güçlü havan topu.

Ḥavvā (Ar.): Hz. Âdem'in eşi, Hz. Havva.

ḥayāl (Ar.): hayal.

ḥayāl-bāz (Ar.+Far.): hayalî denilen gölge oyununu oynayan kimse II riyakâr.

Ḥayber (Ar.): Hicaz'da Medine-Suriye yolu üzerinde bulunan eski bir ticaret ve ziraat merkezi.

ḥaye (Ar.): testis.

ḥazān (Far.): güz, sonbahar.

ḥazīne-dār (Far.): hazine koruyucusu.

ḥazret (Ar.): saygı ifadesi.

hemān (Far.): ancak, yalnızca; daima, her zaman; çabucak, derhâl.

hemīn (Far.): sadece, yalnızca, tek başına.

hemīşe (Far.): daima, her vakit, her zaman.

herīse (Ar.): az kavrulmuş un ve tavuk etiyle yapılan pelte şeklinde bir çeşit yemek.

herse (Ar.): tavuk veya dana etiyle dövmenin pişirilmesinden oluşan aş.

hevā (Ar.): arzu, düşkünlük, aşk.

heves (Ar.): arzu, meyil.

heybet (Ar.): büyüklük, azamet, iri görünüş.

ḥetne kerdn (Far.): sünnet ettirmek, sünnet etmek.

ḥīṣ (Far.): 1. kendi, kendisi, 2. yakın akraba.

ḥīṣāvend (Far.): yakın, akraba.

ḥışım (Far.): öfke, kızgınlık.

ḥıyānet (Ar.): hainlik, vefasızlık.

ḥıyār (Far.): uzun, sürüngen, bir yıllık otsu bir bitkinin iri, yeşil ürünü, salatalık.

Ḥızır (Ar.): ab-ı hayatı içerek ölümsüz olduğuna inanılan peygamber.

hidāyet (Ar.): doğru yol, doğruluk.

ḥikāyet (Ar.): hikāye, anlatı.

ḥikmet (Ar.): bilgelik, hakimlik, hakim adamın hali.

ḥikmet-āmīz (Ar.+Far.): hikmetli, hikmetle karışık, hikmeti içine alan.

ḥilāf (Ar.): Aksi, yalan, yanlış.

ḥil'at (Ar.): Padişahlar ve vezirler tarafından birine iltifat veya mükâfat olarak giydirilen, kürklü veya işlemeli kıymetli kaftan.

ḥisāb (Ar.): hesap, ölçmek, düşünmek.

ḥudūd (Ar.): sınıır.

ḥuḳne (Ar.): şırınga ile ilaç verme

ḥulallamak:

ḥušk (Far.): kuru, sert.

ḥuliyet (Ar.):

ḥulūl (Ar.): bir şeyin içine işleme, girme; Allah'ın bazı kişi ve eşyaya girip onun görünüşüne girdiğini kabul etme.

ḥūrī (Ar.): cennet kızı, sevgili.

ḥuṣūmet (Ar.): düşmanlık.

ḥūy (Ar.): huy, mizaç, tabiat.

ḥüccet (Ar.): delil.

ḥüdhüd (Ar.): Hüthüt kuşu.

ḥümākūşī (Ar.): devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan efsanevi bir kuş.

ḥürmet (Ar.): hürmet, saygı.

I

irāk: uzak.

irğad: Toprak işlerinde ve yapılarda en basit ve ağır işleri yapan işçi, amele, rençper.

ısfanāḥ: ıspanak. Ispanakgillerden, yapraklarından sebze olarak yararlanılan bir bitki.

ıssı: sıcaklık, ateş.

ıssılığ: sıcaklık.

İ

i'tikād (Ar.): düğümlemlenip kalma, bir şeye bağlanma; İnanma, gönülden tasdik ederek inanma.

i'tisāf (Ar.): zulüm ve haksızlık etmek.

İblīs (Ar.): Şeytan.

İbn-i Sīrīn (Ar.): rüya tabircisi.

ibrīḳ (Ar.): kulplu, emzikli, karınlı ve ince boyunlu su kabı.

ibrīşim (Far.): ipek.

ictimā' (Ar.): birleşmek, toplanmak; bir yere, bir araya gelmek.

ihlāş (Ar.): doğruluk, samimiyet.

iḥsān (Ar.): bağışlamak, lütuf, ihsan.

iḥtilāf (Ar.): anlaşmazlık, uyuşmazlık, aykırılık.

iḥtiyār kıl (Ar.+T.): seçmek.

iḥtiyāt kıl (Ar.+T.): tedbirli ve ölçülü davranmak, tedbirli olmak.

'ilim (Ar.): bilim, bilgi.

'ilim-dār (Ar.): bilgi sahibi.

ilīmūn (Ar.): limon.

İlyās (Ar.): İlyas peygamber. Âb-ı hayat hikâyesine göre ölümsüzlük suyunu bulduktan sonra Hızır karada, İlyas da suda yaşamını sürdürmektedir.

‘imāme (Ar.): sarık.

imāmet (Ar.): imamet.

īmān (Ar.): Allah'a inanma, kalben tasdik etme.

‘imāret (Ar.): bayındırlık.

imdi (Ar.): bunun için, bu sebepten, bundan dolayı, o halde, öyle ise, binâenaleyh, şimdi.

imtisāl (Ar.): boyun eğip itaat etme, emre göre hareket etme.

‘ināyet (Ar.): lütuf, ihsan, iyilik.

ins (Ar.): insan, beşer.

inşā’ allāh (Ar.): eğer Allah isterse, Allah nasip ederse” anlamında dilek sözü.

irençberlik: rençberlik.

İshāq (Ar.): Hz. İbrahim'in ikinci oğlu, Hz. Yakup'un babası olan peygamber.

ispendān (Far.): üzerlik tohumu.

isti‘māl (Ar.): kullanmak.

istiğfār (Ar.): af dilemek, niyaz etmek, tövbe etmek, yalvarmak.

ivlen: evlenmek.

‘izzet (Ar.): değer, ululuk, yücelik.

K, K

ka‘be (Ar.): Kâbe.

kabāle (Ar.): toptan, götürü olarak yapılan (satış veya iş), kabala.

ķabarcuķ: kabarcık.

ka‘beteyn (Ar.): iki Kâbe (Mekke'deki Kâbe ile Kudüs'teki Mescid-i Aksa)

kācī (Far.): bir tür un helvası.

ķādī (Ar.): kadı, hâkim.

ķadr (Ar.): değer, itibar, haysiyet.

ķāfile (Ar.): kabile, kervan.

kāfir (Ar.): Allah'ın varlığını inkar eden.

ķaglı (Ar.): kağrı.

kāhū (Far.): marul.

ķālīb (Ar.): kalıp, suret, şekil.

ķālī (Far.): halı.

ķalmaq: kalmuk.

ķalya (Ar.): kavrulmuş et.

ķāmi‘ (Ar.): baskıcı, baskı yapan, kamçı ile ezen.

ķamu: bütün, hep, her, herkes, halk.

ķançaru: nereye, ne tarafa.

ķānd (Far.): şeker, şeker kamışı.

ķanda: nerede, nasıl.

ķandan: neden, nereden.

ķandīl (Ar.): چراغ, meşale.

ķankī (Ar.): hangi, kim.

ķapan: bazı hayvanları yakalamak için kullanılan taşınır tuzak, dam.

ķaramuķ: ekin tarlalarında biten, yaprakları karşılıklı, çiçeği pembe mor renkte, zararlı bir bitki.

qaraŋu: karanlık.

qarı: yaşlı, ihtiyar.

qarındaş: kardeş.

kāsnī (Far.): hindiba, yaban marulu.

qatırān (Ar.): Organik maddelerden kuru damıtma yoluyla elde edilen, sıvı yağ kıvamında, kara renkte, ağır, is kokulu, suda erimeyen bir madde.

qavl (Ar.): söz, kelâm.

qayğu: kaygı.

qayur-: kayırmak.

kepenek: kaba kumaştan yapılmış ceket, palto, aba.

kebere: kebere, gebreotu, keditırnağı.

keftār (Far.): sırtlan.

kegirmek: geçirmek.

kehribā (Far.): Baltık kıyılarında çıkan kıymetli taş.

kelāg (Far.): bir cins karga (kuzgun).

kelbeteyn (Ar.): kerpeten.

kelem (Far.): lahana.

kelime (Ar.): kelime, söz.

kemāl (Ar.): erginlik, olgunluk, pişkinlik.

keman (Far.): yay.

kendene (Far.): pırasa.

kendir (Ar.): kendir, kenevir.

kenger (Far.): dikenli yabani bir bitki.

kenger şakızı: kenger denen bitkinin sütünden elde edilen ve daha çok çengel sakızı denen bir çeşit beyaz sakız.

kepenek: çobanların giydiği kolsuz, dikişsiz, keçeden dövülerek yapılmış giyecek.

kerāmet (Ar.): Cömertlik, lütuf, iyilik; veli kimselerin gösterdiği mucize türünden olağanüstü hâller.

kerden (Far.): yapmak, etmek, uygulamak.

kerem (Ar.): cömertlik, lütuf, iyilik.

kerīm (Ar.): kerem sahibi, cömert, soylu.

kerkes (Ar.): akbaba.

kerpüç: tuğla gibi kalıplara dökülerek güneşte kurutulmuş samanlı balçık, çiğ tuğla.

kerre (Ar.): defa, kez.

kesb (Ar.): kazanç.

kesdāne: kestane.

kesecek: makas.

keşīrā (Ar.): kitre, geven dikeninden elde edilen bir tür zamk.

keşk (Far.): et ve buğdayın hamur hâline gelinceye kadar dövülmesi suretiyle yapılan meşhur yemek.

keten (Ar.): lifleri dokumacılıkta kullanılan otsu bitki.

kethudā (Far.): eskiden büyük devlet adamlarının, zenginlerin işlerini gören kimse, kâhya.

kıble(Ar.): namaz kılarken dönülen Kâbe.

kırlanguc: kırlangıç

ķışķa itmek (Ar.+T.): anlatmak, hikâye anlatmak.

ķızlık: kıtlık, kuraklık, sıkıntı.

ķijim(ķejim): at zırhı

ķil (Far.): Çanak çömlek yapımında kullanılan, ıslanınca kolay şekil verilebilen, yeşilimsi, yağlı ve yumuşak toprak.

ķimesne: kimse, belgisiz zamir.

ķinişt (Far.): manastır, kilise, mabet; havra, sinagog.

ķirmānī: Kirman şehri halkından rüya tabiriyle meşhur bir bilgin.

ķīse (Far.): kese sözünün eski ve asıl şekli.

ķişmiş: (Far.): çekirdeksiz küçük taneli bir çeşit siyah üzüm.

ķizīr (Far.): köy muhtarı yardımcısı, köy kâhyası, köy bekçisi.

ķoncid (Far.): susam.

ķoņķı: komşu.

ķoruķ: olgunlaşmamış ekşi ve ham üzüm.

ķovan: arı kovanı

ķōknār: köknar ağacı ve yemişi.

ķōyke: az kullanılan yumuşak bir taş türü.

ķucmaķ: kucaklamak, sarmak.

ķudvet (Ar.): örnek, misal, kendisine uyulacak kimse, model, numune, mizaç, kök, asıl, temel, ana.

ķunūt (Ar.): itaat, ibadet.

ķurtçugaz: kurtçuk.

ķūy (Far.): köy, semt, mahalle.

ķuzāt (Ar.): kadılar.

ķuzı: kuzu.

ķülüçe: külde pişirilen çörek.

ķünbed (Far.): kubbe.

ķünde (Far.): ayak bağı, köstek, bukağı.

ķünlük: tütsü için kullanılan ağaç sakızı, günlük.

ķūrbe (Far.): kedi.

L

lā-cerem (Ar.): kuşkusuz, hiç şüphesiz.

lāciverdī (Far.): koyu mavi renkte değerli bir taş, koyu mavi renk.

laķlaķa (Ar.): leylek.

lešķer (Far.): asker, ordu.

Levh-i Maḥfūz (Ar.): Allah'ın takdir ettiği, olmuş ve olacak bütün şeylerin üzerinde yazılı bulunduğu kabul edilen levha.

libās (Ar.): elbise, giysi.

licām (Ar.): hayvan ağzına vurulan gem.

lūk: boyacılıkta kullanılan Hint zamkı.

M

ma'īšet (Ar.): geçim, dirlik.

ma'şara (Ar.): kader masarası (Üzüm ve susam gibi şeylerin sıkılıp yağlarının çıkarıldığı alet)

ma'şiyet (Ar.): günah, kusur, kabahat, isyan.

mi'de (Ar.): mide.

ma'denūs: maydanoz.

mağrib (Ar.): güneşin gurup ettiği yer, batı, garp ciheti.

maḥbere (Ar.): metal, cam veya topraktan yapılmış, içine mürekkep vb. şeyler konulan küçük kap, hokka.

maḥfe: deve, fil vb. hayvanların sırtına konulan, üzerine oturmaya yarayan sepet.

māḥī (Ar.): balık.

maḥlūḳāt (Ar.): yaratılmış olan şeyler, bütün yaratıklar, mahlûklar.

maḥmūd ol-(Ar.+T.): övülmüş, methedilmiş.

maḥ‘ad (Ar.): makat, oturulacak yer, kalça kemiklerinin birleştiği yer, oturulacak yerin iki tarafı.

maḥrama: kenarları işlemeli peşkir, el bezi, havlu.

māmīrān (Far.): kırlangıç otu.

mancınıḳ: iri taşları uzağa atabilecek şekilde yapılmış ve kale duvarlarını dövmek için kullanılmış olan eski bir savaş âleti.

maṣṭaba (Ar.): 1. Duvara bitişik tahta kanape, peyke, sedir, kerevet 2. Meyhâne peykesi, meyhâne

maṣṭaki (Ar.): Sakız ağacı, fıstık ağacı vb. kabuğundan elde edilen sakız, bir nevi reçine.

māṣ (Ar.): börülcenin bir çeşidi.

maṣrīḳ (Ar.): güneşin doğduğu yer, doğu.

māzu: mazi ağacı.

ma‘zūl (Ar.): azledilmiş.

me‘ālī (Ar.): yücelikler.

me‘men (Ar.): emin olunacak, sığınacak yer.

meges (Far.): sinek.

mekkāre (Ar.): hileci, düzenbaz.

mekr (Ar.): hile.

mekrūh (Ar.): yapılması hoş karşılanmamış, yasaklanmış durum veya davranış.

mel‘ūn (Ar.): lanetlenmiş.

melālet (Ar.): sıkıntı, gam.

melāmet (Ar.): azarlama, kınama.

melāz (Ar.): sığınacak yer, melce.

melūl (Ar.): boynu bükük, üzgün, mahzun.

menī (Ar.): meni, döl.

menzilet (Ar.): derece, rütbe.

merd (Far.): yiğit, cesur, kahraman.

merdüvān (Far.): merdiven.

merzengūṣ (Far.): mercanköşk, farekulağı çiçeği.

mestūr (Ar.): örtülü.

mezī (Ar.): mezi denilen sıvı akmak.

mīḥ (Far.): çivi.

mihmān (Far.): konuk, misafir.

miḥnet (Ar.): üzüntü, dert, elem, keder, gam, ızdırıp.

mīkra‘ (Ar.): kamçı.

miyāne (Far.): orta, vasat.

muḡ (Far.): ateşe tapan.

mūh (Far.): kıl.

muḥabbet (Ar.): sevgi, aşk, sevdâ.

muḥālif (Ar.): muhalefet etme, karşı çıkma, uygun düşmeme, zıtlık.

muḥannes (Ar.): kadın tabiatlı, namert, kaypak.

muḥkem (Ar.): sağlam, dayanıklı.

muḥliş (Ar.): samimi, temiz, her hâli içten, gönülden olan.

muḥtaşş (Ar.): bir kimse veya bir şey için ayrılmış olan, birine veya bir şeye mahsus, husûsî, özel.

muḥtelif (Ar.): türlü, çeşitli, çeşit çeşit.

muḥyî (Ar.): hayat veren, dirilten, canlandıran (Allah)

muḥarreb (Ar.): yakın, dost, yaklaştırılmış, Allah'a yakın olan.

muḥîm ol-(Ar.): yerleşmek, ikamet etmek; bir işi üstlenmek ve o görevi yerine getirmeye devam etmek.

mumiyā (Far.): ilaç.

mūr (Far.): karınca.

musallaḥ (Ar.): teslît olunmuş, sataştırılmış.

muşḥaf (Ar.): kitap, Kur'an.

muştı (Far.): müjde, beşaret.

muṭā' (Ar.): itaat olunmuş.

muṭancana: güveçteki kuzu etine kayısı, arpacık soğan, kırmızı üzüm, bal ve badem koyularak yapılan Osmanlı yemeği

muṭāfık (Ar.): münasip, uygun.

mübtelā (Ar.): tutkun, âşık.

muddeḥar (Ar.): ileride ihtiyaç zamanında kullanılmak üzere biriktirilmiş, depolanmış.

müfîz (Ar.): bereketlendiren.

müfsid (Ar.): fesatlık eden, ara açan.

mümehhid (Ar.): düzenleyen, tertipleyen.

münādî (Ar.): bir haberi yüksek sesle duyuran, ilan eden kimse, tellal.

münāfık (Ar.): İçi başka, dışı başka olan, özü sözüne uymayan, ikiyüzlü, arabozucu.

müneccim (Ar.): yıldız ilmine aşına olan, yıldızların seyir ve hareketlerinden hüküm çıkaran.

Münker (Ar.): ölen kimseyi mezarında sorguya çeken ve gerektiğinde onu cezalandıran iki melek.

mürdeseng (Far.): doğal kurşun oksit.

mürğ-zār (Far.): çayırılık; kuş yatağı, kuşu bol olan yer.

mürsel (Ar.): peygamber, gönderilmiş, yollanmış.

müsrif (Ar.): israf eden.

müstahak (Ar.): hak eden, layık olan.

müstevlî ol-(Ar.+T.): İstila etmek, etkisi altında kalmak.

müşrik (Ar.): Allah'a ortak kabul eden, şirk işleyen.

müte'allik (Ar.): ait, dair, ilgili, alâkalı.

müte'allim (Ar.): ilim tahsil eden (kimse), talebe, öğrenci.

mütedeyyin (Ar.): dindar, dinine bağlı kimse.

mütefekkir (Ar.): düşünen, düşünceye dalan.

müteğayyir (Ar.): başkalaşan, değişen.

mütehayyir (Ar.): hayrette kalmış, şaşırmış.

mütekebbir (Ar.): kibirli, mağrur.

müteşābih (Ar.): birbirine benzeyen, aralarında benzerlik bulunan, benzer.

müzd (Far.): karşılık, mükâfat, ecir, sevap.

na‘lin (Ar.): ayağa giyilen tahta ayakkabı.

nādanlık (Far.+T.): cahillik, bilmezlik; kabalık.

nā-ḥaḳ (Far.+Ar.): haksız.

naḥcīrān (Far.): av canavarları.

naḥḥāslık (Ar.+T.): bakırcılık.

naḥte (Ar.): oyma, yontma, taş ve ağaç yonma.

naḳāra (Ar.): davul.

naḳīb (Ar.): bir cemaatin başı, yardımcı.

naḳre (Far.): gümüş.

nāḳūs (Far.): çan, kilise çanı.

nārdan (Far.): nar, kızcılık, erik vb. meyvelerden yapılan ekşimsi pekmez.

nārenc (Far.): turunç.

Naşrānī (Ar.): Hristiyan.

neheng (Far.): timsah.

Nekīr (Ar.): insanları ölümden sonra sorguya çeken iki melekten biri.

nemden (Far.): gözyaşı.

nerdübān (Far.): merdiven.

nevāle (Ar.): yiyecek, yiyinti.

nişādır (Far.): amonyak tuzu.

nīze (Far.): mızrak, süngü.

nuşret (Far.): başarı, üstünlük, zafer.

nüdemā (Ar.): Nedimler, yardım edenler, arkadaş olan kimseler.

od: ateş

otar-: hayvanları otlatmak.

ödük: ayakkabı.

ögür: akran, eş, arkadaş.

ökçe: ayakkabı veya terliğin, topuğun altına gelen yüksek kısmı.

öğden: önce, evvelâ.

P

pālān (Far.): Semer. At, eşek, katır vb. hayvanların sırtına yerleştirilen, üzerine yük bağlanan veya binilen, iskeleti ağaçtan araç.

pāre (Far.): parça, kısım.

Pārsça (Far.): Farsça.

pās-dāšten (Far.): korumak, muhafızlık etmek, saygı göstermek, uymak.

pāşīne (Far.): topuk.

pātīle(pātele) (Far.): ağzı geniş büyük kazan, büyük tencere.

pāy (Far.): ayak.

pāy-bend (Far.): ayak bağı, köstek; engel, mani.

pāy-rencen (Far.): ayak bileziği, halhal.

pāy-dār ol (Far.+T.): kalıcı olmak, sürekliliğe sahip olmak.

pāyendānlık (Far.+T.): kefil olma, kefillik.

pehlū (Far.): omuz, bedenin iki yanından her biri, yan.

pīleste (Far.): fildişi.

pelīte (Far.): fitil, yara fitili.

penāh (Far.): sığınma, sığınacak yer.

penbe (Far.): pamuk.

pend dāden (Far.): öğüt vermek.

per (Far.): kanat.

perde-dār (Far.): kapıcı, hizmetçi; koruyucu.

perende (Far.): uçmak.

perestū (Far.): kırlangıç.

perī (Far.): peri, güzel, sevgili.

perīden (Far.): uçmak.

pervāne (Far.): geceleri ışık etrafında dönerek uçan küçük kelebek.

peşm (Far.): yün.

peşse (Far.): sinek.

peykān (Far.): okun ucundaki sivri demir.

peyker (Far.): yüz, surat, çehre.

peymāne (Far.): kadeh.

pīh (Far.): iç yağı.

pīl (Far.): fil.

pīlever (Far.): iğne, boncuk gibi ufak tefek şeyler satan, çerçi.

pīlgūş (Far.): fil kulağı, nilüfer çiçeği.

pīrāhen (Far.): gömlek.

pīrāye-i zenān (Far.): kadınların süsü.

pīrī (Far.): yaşlı.

pīrūze (Far.): değerli bir taş, firuze.

pīsī (Far.): 1.(tīb.)abraşlık, 2. kötü muamele. 3. talihsizlik.

pistān (Far.): meme.

pīşānī (Far.): alın, cephe.

pīşe (Far.): sanat, meslek.

pīşī kerdēn (Far.): öne geçmek.

piyāle (Far.): kadeh, şarap bardağı.

piyāz (Far.): soğan.

post (Far.): deri, cilt.

postin (Far.): kürk, içi kürklü elbise.

pul (Far.): akçe, para.

pūlāt (Far.): çelik.

punçuşk (Far.): serçe.

pūster (Far.): yatak, döşek.

pūşt (Far.): arka, sırt, zahr.

pūşte (Far.): yığın, tepe.

R

rāsu (Far.): sansar.

renc (Far.): ağrı, sızı, eziyet, ıstırap, dert, mihnet.

resūl (Ar.): elçi, peygamber.

rızık (Ar.): Allah'ın, mahlukatına hayatını devam ettirebilmesi için tayin ettiği yiyecek ve içecek.

ri'āyet kıl-(Ar.): riayet etmek, uymak, rıza göstermek.

rūṣenā (Far.): Parlak, Işıklı.

rūzı (Far.): rızık, nasip.

rü'yā (Ar.): düş.

rūsvāy ol-(Far.+T.): ayıplanacak, utanacak bir durumda olmak, rezil olmak.

S, Ş

şadık ol-(Ar.+T.): İçten bağlı, samimi doğru olmak.

şağıl-: sağlığa kavuşmak, iyileşmek.

şağışca: hesabınca, sayısınca

saķankur balığı: "Kum balığı" olarak bilinen bir balık türü.

şakıt ol-(Ar.+T.): ses çıkarmamak, konuşmamak, sessiz olmak.

saķmūniyā: mahmudiye diye bilinen bir tür ot.

şaķsağan: saksagan.

şalāh (Ar.): iyi duruma gelme, düzelme, iyileşme, iyi olma.

semārūğ (Far.): mantar.

şamğ (Far.): zambak, çeşitli bitkilerden elde edilen ve ilaç olarak kullanılan bir madde.

şarf eyle-(Ar.+T.): harcamak, tüketmek.

şarrāflık (Ar.): kuyumculuk

şaru: sarı

şaralık: sarılık.

sāṭūr (Ar.): satır sözünün eski metinlerde görülen asıl şekli, büyük bıçak

şavuk: soğuk.

şaykal (Far.): cila, parlaklık

şayru: hasta.

şayru ol-: hasta olmak.

şayruluk: hastalık.

sikengebīn (sikencebīn) (Far.): kaynatılmış şeker şurubu ve sirkeden yapılan bir içecek.

selme (Far.): ot

semūr (Far.): samur.

semüz: besili, etli, yağlı, semiz.

serd (Far.): soğuk, sert.

sergelle (Far.): sürü başında giden iri koç.

setr (Ar.): örtme, kapama; gizleme.

şı-: kırmak, bozmak.

sın-: kırılmak, parçalanmak.

şın-: kırılmak, parçalanmak.

silāh (Ar.): düşmanı öldürmek, imha etmek veya kendini savunmak maksadıyla kullanılan her türlü alet.

sindān (Far.): üzerinde maden dövülen, çelik yüzeyli, demir araç, örs.

sindik: cıva.

sincid (Far.): iğde.

sipehr (Far.): gök.

söyündür-: söndürmek, parlaklığını gidermek.

sumak (Ar.): sumak bitkisi ve tohumu.

şuvarmak: su vermek, sulamak.

sukre (Far.): vazo.

sülügen: boyacılıkta pastan koruyucu ve astar olarak kullanılan, kırmızı renkli toz hâlindeki kurşun oksitlerin karışımı boya.

sünü: süngü, kargı, mızrak.

sünük: kemik.

sūsen (Far.): susam denilen çiçek.

sūst ol-(Far.+T.): güçsüz olmak, gevşek durmak.

Ş

şādılık (Far.+T.): sevinç, mutluluk.

şağāl (Far.): çakal.

şāhinşāh (Far.): sultanlar sultanı, en yüce padişah.

şātır (Ar.): hevesli, istekli

şāzılık (Far.+T.): sevinç, mutluluk.

şehd (Ar.): bal.

şerāre (Ar.): kıvılcım.

şerm-sār (Far.): utanan, utanmış, mahcup olmuş.

şerr (Ar.): kötülük, fenalık.

şikār (Far.): av.

şire (Far.): henüz mayalanmamış üzüm suyu, şıra.

T,Ṭ

ṭa‘ām (Ar.): yemek, aş.

ṭa‘at (Ar.): ibadet, itaat.

ta‘bīr (Ar.): yorumlama, ifade etme, yorum.

ta‘īra (Ar.): arlanmak.

ṭa‘ūn (Ar.): veba.

ṭabbāğ (Ar.): deri terbiye eden kimse, derici.

tāb-dāden (Far.): bükme, burmak; ışık saçmak, parlamak.

tābistān (Far.): yaz mevsimi.

ṭabla: satıcıların, içine satacakları yiyecek maddelerini koydukları tahta tepsi

tağammede (Ar.): kılıcı kınına koymak, örtmek, korumak, bürümek

teğar: büyük toprak leğen, on kilogramlık ağırlık birimi.

ṭalk (Ar.): Şeffaf, genellikle açık yeşil renkte, tabiatta incecik yapraklar hâlinde bulunan, elde makasla kesilebilen, ısıya dayanıklı olduğundan soba kapaklarının gözetleme penceresine konan, ince toz hâlinde iken elde yağlı ve kaygan bir his bırakan, özgül ağırlığı 2,7 civârında, 1–1,5 sertliğinde, hidratlı magnezyum metasilikat H₂Mg₃ (SiO₃)₄

ṭam: dam

ṭamaḳ: damak.

ṭamar: damar.

ṭamu: cehennem.

ṭanbūr (Ar.): yay ve mızrapla çalınan, ince uzun sapı perdeli, yuvarlak karınlı, telli çalgı.

ṭancīre: tencere.

tārāç (Far.): yağma.

tārḥūn (Far.): tarhun otu

tārīkī (Far.): karanlık.

ṭaru: darı, mısır.

ṭaşra: dışarı.

tāve (Far.): tava, tuğla, büyük kerpiç.

ṭaylesān (Ar.): başa ve boyuna örtülen şal ve saire; arığın omuza sarkan ucu.

tāziyāne (Far.): Kamçı, kırbaç.

teb (Far.): ateş, hararet, sıcaklık.

teber (Far.): balta.

tebīre (Far.): davul.

tefşīle: mercimeğin sirkede pişirilmesiyle yapılan bir çeşit yemek.

teḳāzā (Ar.): 1. borcunu ödemek, beyan etmek, emretmek”ten teḳāzi “alacağını istemek” > Fars. teḳāzā) 2. serzeniş, azarlama, başa kakma:

tegreg (Far.): dolu.

temmet (Ar.): "Bitti, tamam oldu."
manasındadır. Kitapların sonuna yazılmak
adettir.

tengī (Far.): dar, darlık.

tennūr (Far.): fırın; tandır.

tere: deri; hayvan postu.

terengebīn: (Ar. terencubin < Fars.
terengubin) Kudret helvası [Terengübin –
Terengebin – Terencebil şekilleri de
vardır].

tersā (Far.): Hristiyan, nasrani.

tersīden (Far.): korkutmak.

teşnegī (Far.): susamışlık.

teşt (Far.): büyük leğen.

Tevrīt: Tevrat.

tezerv (Far.): sülün, kılkuyrak. Klasik
şirde av hayvanı olarak anılır.

tiryāk (Far.): bazı hastalıklara ve
zehirlenmeye karşı kullanılan ilaç; macun;
panzehir.

tīz (Far.): tez, çabuk, hemen.

tübre: torba

toğan: şahin, doğan kuşu.

tolamaç: yolun kıvrıntısı, dönemeç, viraj.

ton: don

tongar: tarla kuşu.

tonuz: domuz.

topluh: iri öğütülmüş arpa, bir çeşit
hayvan yemi.

toy: düğün, ziyafet, şölen.

tudak: dudak.

turb: turp

turegay: toygay denen kuş, çayır kuşu, tarla
kuşu.

turşī (Far.): turşu, ekşi.

tūfī (Far.): papağan.

tūtiyā (Ar.): sürme taşının göze sürülen
tozu, tutya.

tutmaç: dört köşe kesilmiş küçük hamur
parçalarından yapılan yoğurtlu çorba.

türbūd (Far.): türbit otu.

U

uçmak: cennet.

uğrı: hırsız.

uğrılık: hırsızlık.

uğrıla: gizlice almak.

‘uqāb (Ar.): tavşancıl kuşu, kartal.

ulal-: büyümek, yetişmek.

ur-: vurmak.

urkan: pamuk, keten, kenevir, jüt vb. bitki
elyâfindan yapılan ince halat.

uşşī git-: akli gitmek.

uşurlāb (Ar.): yıldızların uzaklıklarını
ölçmeye yarayan âlet.

uşnān (Far.): şam çöveni denilen bir tür
çöven

uyuz: uyuz böceğinin, üst derinin altına
girerek yaptığı kaşıntıverici, bulaşıcı bir deri
hastalığa tutulmuş olan kimse.

Ü

üleş-: paylaşmak, bölüşmek.

ümiz: ümit

ün: ses, seda.

üstühān (Far.): kemik.

üstürgāz (Far.): deve dikenli.

üstürmürğ (Far.): devekuşu.

üzül-: kopmak, kesilmek.

V

veh (Ar.): yüz, çehre; arz, biçim, yol; sebep, vesîle.

vesvese (Ar.): şüphe, kuruntu, aslı olmayan ihtimaller.

virān (Far.): yıkık, dökük harap.

vülāt (Far.): valiler.

Y

ya'nī (Far.): "Demek oluyor ki, sözün kıyası, doğrusu" anlamlarında bir söz.

yabrūh (Ar.): insan kökü bitkisi.

yalçu: düzgünleşmiş, parlak taş.

yalınca: üstü başı olmayan, çıplak.

yalınla-: alevlenmek, hararetlenmek

yalıñuz: yalnız, sadece.

yara-: bir iş için uygun olmak; yararlı olmak, yarar sağlamak; işine gelmek.

yarlığa-: birinin suçunu bağışlamak, mağfiret etmek.

yarlığan-: bağışlanmak, affedilmek.

yaşar: bir yaşını geçmiş (at, sığır için).

yaşmak: yaşmak, baş örtüsü.

yavu kılmak: kaybetmek, yitirmek.

yelim: tutkal, kendisiyle tüy ve tüye benzer şeyler yapıştırılan tutkal

yesir (Ar.): esir.

yılğun: ılgın, çalı veya ufak ağaç hâlindeki bitki.

yırlamak-: terennüm etmek, zikretmek.

yumak-: yıkama, laciverd taşı elde etmek için gereken işlemi yapma

yügür-: koşmak, yüzüp gitmek, dönüp dolaşmak.

yüklülük: gebelik.

yüzerlik: yüzerlik otu.

Z. Ž, Z

zāc (Far.): demirsülfat, karaboya.

za'ferān (Far.): güzel kokulu, sarı renkli meşhur bir çiçek, safran.

zāhid (Ar.): kaba sofı (çok dindar olup irfanı olmayan kimse).

zahm (Far.): yara, ceriha.

zāhir (Ar.): aşan, taşkın, dolu ve taşkın deniz, çok kabaran, dolu, bol, çok kabaran, yüksek, yüce, yüksek, yüce, sevinçli

zāhir (Ar.): açık, aşına, görünen.

zeberced (Far.): zümrütten daha açık yeşil olan ve zümrüt kadar değeri olmayan bir süs taşı.

zeker (Ar.): erkeklik organı, tenasül uzvu

zen (Far.): kadın.

zenān (Far.): kadınlar.

zenbīl (Far.): hasırdan veya hurma liflerinden örülmüş kulplu torba.

zencebīl: zencefil. Bu bitkiden elde edilen ve baharat olarak kullanılan toz

zenc (zeng) (Far.): zil.

zengār (Far.): pas, kir.

zerdalu (Far.): kayısı.

zernīh (Far.): zırnık, sıçanotu; çok az.

zeft (Far.): iri, koyu, şişman.

zīre (Far.): kimyon.

zirba: zirva yemeği.

zūkkām (Ar.): nezle

zūlbiye (Ar.): pekmez veya bal karıştırılarak yapılan bir çeşit tatlı.

SONUÇ

Klasik Osmanlı Türkçesi dönemi; Osmanlı'nın kuruluşu, İstanbul'un fethi ve sonrasında şehrin ilim ve sanatın merkezi haline gelmesiyle başlatılan dönemdir. Türkler'in bu dönemde diğer milletlerle -özellikle Araplar ve Farslar- kültür alışverişi içindeydiler. O döneme ait bir eser olan Tabir-nāme de bu anlamda o dönemin etkisini gösterir niteliktedir.

Tabirnamelerin önemli özelliği Farsça-Arapça kelimeleri karşılayacak yeni sözcükler türetilmesi ve var olan kelimelere yeni anlamlar yüklemesidir. Çalışmamıza kaynaklık eden eserde Arapça-Farsçanın etkisinin çok yoğun olmasının yansısı Türkçenin bunu kendine uydurarak kullandığı görülmektedir.

Metnimizde Farsça madde başlarının Türkçe karşılıkları ve hangi adla adlandırıldığı açıklanmıştır. bazı yerel kullanımları farklılıkları da ifade edilmiştir: “Ḥorāsānīler dilince azıh dirler Türkice sigildür.” (99a/11-12) Bu anlamda bu eser dil çalışmaları açısından araştırılması gereken değerli bir eserdir.

Eski Anadolu Türkçesinin belirgin ses özelliklerinden olan yuvarlaklaşma, çalışmamıza kaynaklık eden eserde yaygın olmakla birlikte zaman zaman düzleştiği de görülmektedir: “+cUK”, “+cIk” gibi. Ayrıca Türkçe kelimelerde ya da Türkçe eki almış alıntı kelimelerde Arapça ve Farsça kelimelere gelen “+llk” ekinin ünlüsü kalın şeklindedir. Son hecesi ince ünlülü olan Arapça ve Farsça kökenli adlara bu ek eklendiğinde büyük ünlü uyumunun bozulduğu görülmektedir.

Çalışmamızda bazen “y-“ sesinin düştüğü bazen de korunduğu gözlenmiştir bu durum örneklenmiştir: İrağ “ırak” 75b/19, yırağ “ırak” 67b/7

Bugün başında “t-“ ve “d-“ bulunan kelimelerin genellikle metnimizde “d-“li ve “t-“li iki şekilde de kullanıldığı görülmektedir: don “don” 34b/9, ʔon “don” 100a/10 vb.

Bu eser, hem Farsça bir eserin tercümesi olması hem de çok farklı konularda kelime barındırıyor olması bakımından dönemin dilinin; deyim ve sözvarlığı malzemesi yönünden çok zengin olduğunu gösterir niteliktedir.

KAYNAKÇA

- Ağar, E. (2016). “Rüyaların Nörobiyolojisi”. *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, 19(76): 39-52.
- Balaban, Â. (2011). *Muhammed İbni Hasan İbni Aliyyi'l-Hüseyn'in Tabirnamesi (Metin, Sözlük, Dil İncelemesi)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Caferoğlu, A. (2016). *Türk Dili Tarihi*, Altınordu Yayınevi, Ankara.
- Develioğlu, F. (2008). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Aydın Kitabevi, Ankara.
- Ercilasun, A.B. (2004). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Kanar, M. (2003). *Örnekli Etimolojik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Derin Yayınları, İstanbul.
- Kanar, M. (2015). *Farsça Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul.
- Lutf-allâh b. Fazl-allah, (1551). *Kâmilüt-tabir (Tabir-nâme) Tercümesi*, Türk Dil Kurumu Yazma Eserler Kütüphanesi, Arşiv Numarası: B 34.
- Redhouse, J. W. (2006). *A Turkish And English Lexicon*, Çağrı Yayınları, İstanbul.
- Sarıkaya, E. (2014). *Eski Türk Edebiyatında Rüya (Başlangıçtan XV. Asra Kadar) Cilt I*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tulum, M. (2010). “Osmanlı Nesrinin Dili”. (Hz. H. Aynur vd.) *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları ve Nesrin İnşâsı: Düzyazıda Dil, Üslûp ve Türkler*. Turkuaz Yayıncılık, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük*. (11. bs.). Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Ünlü, S. (2012). *Doğu ve Batı Türkçesi Kur'an Tercümeleri Sözlüğü*, Eğitim Kitabevi Yayınları, Konya.
- Ünlü, S. (2012). *Harezmi Altınordu Türkçesi Sözlüğü*, Eğitim Kitabevi Yayınları, Konya.
- Ünlü, S. (2012). *Karahanlı Türkçesi Sözlüğü*, Eğitim Kitabevi Yayınları, Konya.
- Ünlü, S. (2013). *Çağatay Türkçesi Sözlüğü*, Eğitim Kitabevi Yayınları, Konya.
- Yazır, E. M. H. (1997). *Elmalılı Hak Dîni Kur'ân Dili Meâli*, (Sadeleştiren: Sabri Yılmaz), İstanbul: Şenyıldız Yayınevi.
- Yolal, M. (2016). “Antik Rüyalar, Çağdaş Düşler”. *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, 19(76): 89-102.

İnternet Kaynakları:

<http://sozluk.gov.tr/> (erişim tarihi: 10.06.2019)

<http://www.tebdiz.com/> (erişim tarihi: 10.06.2019)

<http://lugatim.com/> (erişim tarihi: 10.06.2019)

<https://islamansiklopedisi.org.tr/ruya> (erişim tarihi: 09.10.2019)

<https://islamansiklopedisi.org.tr/ruya#1> (erişim tarihi: 09.10.2019)

<https://islamansiklopedisi.org.tr/tabirname> (erişim tarihi: 09.10.2019)

TIPKI BASIM

Ö Z G E Ç M İ Ş

Adı ve SOYADI	Ramazan ÖZPINAR
Doğum Yeri - Tarihi	BİSMİL – 01.08.1989
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Mesleki Açıköğretim Lisesi
Lisans Diploması	Akdeniz Üniversitesi
Tez Konusu	Luţfu’llâh b. Fazlu’llâh'ın Kâmilü't-tabîr (Tabir-nâme) Tercümesi(1a-100b varakları arası) (Giriş-Metin-Sözlük)
Yabancı Dil	Arapça
BİLİMSEL FAALİYETLER	
ÖZPINAR, Ramazan (2017); “İlk Türkçe Kur'an Tercümelerinde Organlarla Kurulan Deyimler”, I. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Öğrenci Sempozyumu (OTUDES) Bildiri Kitabı, Cilt 1:Dil ve Folklor, Ordu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ve Türkoloji Kulübü, s. 255-269, Ordu.	
İŞ DENEYİMİ	
Çalıştığı Kurumlar	Antalya Birey Koleji Muratpaşa Akşam Lisesi
E-Posta	rmzn.bahar@gmail.com